

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

**ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ТРАНСКОРДОННОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ:
ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ**

Колективна монографія

Луцьк
Вежа-Друк
2014

УДК 339.92:001.92(477)

ББК 65.59(4УКР)

I-74

*Рекомендовано до друку вченою радою
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 3 від 30 жовтня 2014 р.)*

Рецензенти:

Василенко С. Д. – доктор політичних наук, професор кафедри українознавства Одеської національної морської академії;

Гулай В. В. – доктор політичних наук, доцент кафедри міжнародної інформації Інституту прикладної математики та фундаментальних наук Національного університету «Львівська політехніка».

Інформаційне забезпечення транскордонного співробітництва України:
I-74 практичні аспекти : кол. моногр. / Є. Б. Тихомирова, Н. П. Карпчук,
Б. М. Юськів [та ін.] ; за заг. ред. А. М. Митко. – Луцьк : Вежа-друк, 2014.
– 288 с.

ISBN 978-617-7181-69-8

У колективній монографії сформовано концепцію транскордонного співробітництва (ТКС) як елемента державної політики, що сьогодні займає достатньо важливе місце і в системі пріоритетів соціально-економічного розвитку, і в напрямі європейської інтеграції України.

Видання рекомендоване широкому колу фахівців із міжнародної інформації, спеціалістів, які працюють у структурних підрозділах органів державної влади, інформаційно-аналітичних відділах місцевих органів державної влади й управління, у відділах зв'язків із громадськістю державних і приватних структур тощо.

УДК 339.92:001.92(477)

ББК 65.59(4УКР)

© Тихомирова Є. Б., Карпчук Н. П.,

Юськів Б. М. та ін., 2014

© Маліневська І. П. (обкладинка), 2014

ISBN 978-617-7181-69-8

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З СУСІДНІМИ ДЕРЖАВАМИ	6
1.1. Інформаційний вимір україно-російського транскордонного співробітництва: 1990-2013 рр. (<i>Тихомирова Є. Б.</i>)	6
1.2. Співробітництво України та Республіки Білорусь у рамках єврорегіонів: досвід партнерства, розвиток освіти та засобів Інтернет-комунікації (<i>Миронова О. І.</i>).....	51
1.3. Інформаційний контекст транскордонного співробітництва України та Польщі: регіональні особливості та підходи (<i>Федонюк С. В.</i>).....	69
1.4. Україна-Словаччина: ефективне інформаційне транскордонне сусідство (<i>Найдич М. А.</i>).....	87
1.5. Угорщина й Україна: інформаційні паралелі транскордонного співробітництва (<i>Митко А. М.</i>).....	110
1.6. Інформаційне забезпечення транскордонної співпраці України та Румунії (<i>Карпчук Н. П.</i>).....	129
1.7. Особливості інформаційного забезпечення транскордонного співпраці Республіки Молдова (<i>Михалюк Н. Ю.</i>).....	144
РОЗДІЛ 2. ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСКОРДОННОЇ СПІВПРАЦІ	166
2.1. Особливості реалізації інформаційного забезпечення транскордонної співпраці Польщі, України та Білорусі в рамках єврорегіону «Буг» (<i>Юськів Б. М.</i>)	166
2.2. Побратимське співробітництво міст України та Польщі (<i>Богородецька О. І.</i>).....	187
2.3. Інтерактивні засоби формування політичної свідомості прикордонних громад (<i>Пікула М. М.</i>).....	206
ВИСНОВКИ	214
ДОДАТКИ	215

ВСТУП

Сьогодні глобалізація має вагомий вплив на національні держави, який проявляється двояко. З одного боку, інтенсифікуються інтеграційні процеси й відбувається об'єднання країн між собою та з новими транснаціональними акторами, з іншого – змінюються і її функції, і внутрішня структура. У результаті такого розвитку держава починає виконувати частину глобальних функцій. Оскільки боротися з негативними наслідками глобалізації можна лише свідомо та цілеспрямовано використовуючи нові можливості, що з'являються в національних країнах. По суті, уряди перетворюються в своєрідних глобальних координаторів діяльності ринкових та інших недержавних структур, громадських рухів як усередині своєї держави, так і назовні.

Глобалізація настільки видозмінила економічні, політичні та соціальні процеси в світі, що такі чинники, як виробництво, фінанси й інформація стали транснаціональними і, відтак, досяжними в будь-яких точках планети. Єдиний вагомий чинник, який залишився в однозначному підпорядкуванню національній державі і котрий фізично неможливо перемістити в інше місце, – це регіональне середовище. Саме цей фактор і намагається використати на свою користь національна країна, конкуруючи із собі подібними й іншими глобальними та локальними акторами. Насамперед мова йде про посилення значення транскордонного співробітництва як способу активізації життя регіонів і громад, розширення господарської діяльності на периферійних територіях держави, підвищення їхньої конкурентоспроможності. Відтак, регіональна, міжрегіональна та транскордонна співпраця починає відігравати в сучасному світі важливу роль.

Транскордонне співробітництво стало одним із чинників поглиблення європейської інтеграції у 1980-ті рр. Поступово воно трансформувалось у провідний напрям регіональної політики Європейського Союзу. Сьогодні механізм транскордонної співпраці використовується не лише у межах ЄС як один із аспектів згуртування країн спільноти, але й як засіб активізації контактів на зовнішніх кордонах – між прикордонними регіонами Євросоюзу та сусідніми державами в рамках Європейської політики сусідства (ЄПС).

Єврорегіони – нововинайдена в Європі форма транскордонного співробітництва – стали інструментом вирівнювання й підвищення рівнів соціально-економічного розвитку регіонів. А. Голиков називає їх «сполученими посудинами», у яких із одного регіону в інший «перетікають» товари, послуги, люди та капітали¹.

На початку 1990-х рр. Україна, взявши курс на європейську інтеграцію, почала активно реалізовувати інтеграційні проекти, серед яких провідне місце займає транскордонна співпраця. Більшість вітчизняних науковців стверджує, що для нашої держави це співробітництво є водночас інструментом розвитку прикордонних територій і чинником реалізації її євроінтеграційних прагнень. Це отримало офіційне

¹ Голиков А. П. О некоторых особенностях Харьковской области и их использовании в стратегии ее развития / А. П. Голиков // Стратегия социально-экономического (устойчивого) развития Харьковской области до 2020 года : материалы выступлений на заседании круглого стола в ХНУ им. В. Н. Каразина (23 нояб. 2010 г., г. Харьков). – Х. : ХНУ им. В. Н. Каразина, 2011. – С. 15–28.

відображення в Державній стратегії регіонального розвитку України на період до 2015 р. і Державній програмі розвитку транскордонної співпраці на 2007–2010 рр.

До чинників, які сьогодні стримують повноцінне використання можливостей транскордонного співробітництва, належить потреба його теоретико-методологічного обґрунтування. Досвід більшості європейських держав доводить необхідність створення механізму міжрегіональної та транскордонної співпраці, в основі якої лежить концепція спільного розвитку транскордонних регіонів, застосування комплексного підходу до питань територіального (просторового) розвитку з використанням широкого набору інструментів регіональної політики.

Останнім часом у суто практичній площині виникає необхідність теоретико-практичного дослідження одного з найменш вивчених аспектів транскордонного співробітництва – його інформаційного забезпечення. Наша колективна монографія – спроба заповнити цей пробіл. Це лише перший етап досліджень, які проводяться в рамках держбюджетної теми «Інформаційне забезпечення транскордонного співробітництва України» (номер державної реєстрації 0113U002221) та наукової теми кафедри міжнародної інформації СНУ ім. Лесі Українки «Інформація та комунікація в сучасному світі» (номер державної реєстрації 0112U001779).

Другий том монографії, присвячений практичним аспектам інформаційного забезпечення транскордонної співпраці, містить два розділи, кожен із яких має своє призначення.

РОЗДІЛ I

ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З СУСІДНІМИ ДЕРЖАВАМИ

1.1. Інформаційний вимір українсько-російського транскордонного співробітництва: 1990–2013 рр.

1.1.1. Теоретичні підходи та джерельна база дослідження східнослов'янської вісі транскордонного співробітництва

Актуальність проблематики дослідження зумовлена кількома основними чинниками. В Україні 19 адміністративно-територіальних одиниць прикордонні. Вздовж найбільшого державного кордону з Росією сьогодні є чотири євро регіони, п'ятий – на стадії створення. Це, по-перше, засвідчує значний потенціал для розвитку транскордонного співробітництва і на східному кордоні країни.

По-друге, дослідники стверджують, що саме транскордонна співпраця східних регіонів України і західних областей Росії дає змогу створити Східнослов'янський пояс транскордонного співробітництва, який буде формуватися та діяти поряд із Центральноевропейським, Центрально-східноевропейським, Східноевропейським та Східно-прибалтійським поясами транскордонної співпраці. Він «може стати поштовхом для багатьох проєвропейських перетворень у прикордонних регіонах України, а також у системі всієї держави»².

По-третє, варто погодитися з думкою фахівців, що «в епоху новітніх інформаційних технологій і фактичного переходу розвинених країн світу до нової стадії розвитку цивілізації – інформаційного суспільства – держава вже не може сприйматися лише в рамках географічних координат без обліку такого важливого атрибута держави, як її інформаційний вимір. Українсько-російські відносини не позбавлені інформаційного складника. Україна й Російська Федерація мають багато спільного для виведення відносин в інформаційній сфері на рівень стратегічного партнерства»³.

Загальнометодологічні аспекти транскордонного співробітництва досліджували українські дослідники О. Кушніренко, Н. Мікула, З. Петренко, Є. Рябінін, І. Студенніков, Т. Терещенко та ін. Різні аспекти українсько-російської прикордонної взаємодії стали предметом вивчення в працях Б. Адамова, М. Баглікової, С. Вовк, В. Гарагонича, О. Кирюхіна, Г. Ковальського, Л. Михайлової, В. Цехановича, А. Яценко тощо. Багато вчених досліджують діяльність конкретних євро регіонів східнослов'янської вісі транскордонного співробітництва: А. Голиков, Б. Гуцало, А. Кирюхин, Г. Нечаєв, Ю. Никишкин, О. Саєнко та ін.

Тема інформаційного забезпечення саме транскордонної співпраці східних регіонів України і західних областей Росії у науковій літературі висвітлена вкрай недостатньо. Проте інформаційна підтримка і її належна реалізація – передумова

2 Рябінін Є. В. Транскордонне співробітництво в системі процесів регіональної інтеграції України (політологічний аналіз) / Є. В. Рябінін. – Маріуполь, 2011. – С. 115, 124.

3 Полегенько С. Україно-російське співробітництво в інформаційній сфері в рамках євро регіону «Дніпро» [Електронний ресурс] / С. Полегенько // Молодежний політичний журнал «Второе дыхание». – Режим доступу : <http://www.ia-centr.ru/expert/10465/>.

успішного українсько-російського прикордонного співробітництва. Цим зумовлена мета та завдання, об'єкт і предмет цього дослідження. Мета дослідження – виявлення тенденцій інформаційної політики зазначених єврорегіонів на рівні відповідних прикордонних областей та районів. Об'єкт вивчення – прикордонні території України та Росії, що об'єдналися в рамки єврорегіонів «Дніпр», «Слобожанщина», «Ярославна», «Донбас», та території, які заплановано охопити іншими регіонами. Предмет – інформаційна підтримка співробітництва України та Російської Федерації у створених єврорегіонах.

Єврорегіон ми будемо трактувати як територію, що включає не менш двох європейських країн, між якими розвивається цілеспрямована транскордонна співпраця, що реалізує певні економічні, соціальні та культурні проекти та програми і є своєрідним інструментом їх інтеграції в європейські структури.

На думку науковців, в Європі існує три категорії єврорегіонів:

- утворення, що виникли на базі публічного права й мають статус юридичної особи, де зацікавленими учасниками виступають адміністративно-територіальні одиниці;

- єврорегіони зі статусом юридичної особи, засновані на приватному праві, де зацікавленими учасниками є некомерційні об'єднання, що перебувають по обидві сторони кордону;

- утворення, які існують без наявності юридичної особи у форматі постійних конференцій, нарад, об'єднань за інтересами адміністративно-територіальних структур сусідніх держав (наприклад, германо-датський єврорегіон на базі загальної угоди про партнерство)⁴.

Можна погодитися з думкою білоруської дослідниці Ю. Сивець, яка вважає, що для пострадянських республік властивий варіант транскордонного співробітництва, де основними акторами інтеграційних процесів є державні органи. Запозичення найефективніших моделей регіональної взаємодії в європейських країн, що входять до складу ЄС, відбувається внаслідок усвідомлення політичними елітами економічних вигід від реалізації спільних проектів⁵.

Саме тому з початку існування Співдружності Незалежних Держав значну увагу приділяли їх інформаційній взаємодії. Зокрема, в одному з перших документів СНД – «Угоді про співробітництво в галузі інформації» (1999) – було проголошено потребу зміцнити взаєморозуміння та довіру між народами країн-учасниць за допомогою свободи поширення та доступу до інформації, створення спільного інформаційного простору. В Угоді йшлося про різні комунікаційні засоби, що мали би сприяти розв'язанню поставлених завдань – зустрічі, обміни, спільні заходи. Їх ефективність у контексті формування іміджу конкретних єврорегіонів, на нашу думку, могла би бути вище при дотриманні вербальної та візуальної ідентичності регіону. Крім того, у документі йшла мова про потребу шукати та вивчати «нові напрями співробітництва в галузі інформаційних обмінів» (ст. 3), а також те, що сторони не перешкоджатимуть

4 Сивець Ю. Єврорегион «Днепр» – палка в колесе нового регионализма [Электронный ресурс] / Ю. Сивець. – Режим доступа : <http://www.belintellectuals.eu/publications/323/>.

5 Сивець Ю. Єврорегион «Днепр» – палка в колесе нового регионализма [Электронный ресурс] / Ю. Сивець. – Режим доступа : <http://www.belintellectuals.eu/publications/323/>.

доступу до офіційних, громадських та інших джерел інформації та поширенню отриманої на законних засадах інформації представниками засобів масової інформації кожної зі сторін (ст. 5). Документ передбачав і вільне поширення на території кожного члена Співдружності передовсім офіційних інформаційних бюлетенів дипломатичними й іншими офіційними представництвами різних країн (ст. 6)⁶.

У більш пізніх документах, зокрема Перспективному плані підготовки документів і заходів із реалізації Концепції формування інформаційного простору СНД (1998), Концепції формування інформаційного простору Співдружності Незалежних Держав (1996) зі змінами та доповненнями на жовтень 2010 р. Головну увагу в останньому документі приділено проблемам створення єдиного інформаційного простору зусиллями державних установ. Основні положення Концепції відображали: пріоритетні цілі й інтереси проведення узгодженої на міждержавному рівні політики формування інформаційного простору СНД; принципи й організаційні основи співробітництва учасників Співдружності у сфері розвитку інформаційних і телекомунікаційних послуг; механізми й умови реалізації узгоджених на рівні держав заходів і програм з розвитку міждержавних інформаційних обмінів⁷.

Отже, з початку інформаційному аспекту співпраці країн СНД приділено значну увагу. Причому науковці говорять про тенденцію посилення зусиль у цій галузі, водночас підкреслюючи фактичну незавершеність процесу формування єдиного інформаційного простору СНД, що передовсім впливає на трансграничне співробітництво. На думку дослідників, у рамках СНД було складено і підписано більш як 50 багатосторонніх документів, покладених в основу взаємовигідної співпраці в інформаційній сфері⁸.

Водночас незначне місце приділено питанням інформаційної взаємодії в угодах про створення єврорегіонів «Дніпр», «Ярославна», «Слобожанщина», «Донбас» та Статутах останніх. Так, у статутних документах єврорегіону «Слобожанщина» йдеться передовсім про те, що «органи державної влади мають можливість на свою вимогу одержувати будь-яку інформацію про діяльність єврорегіону й рішення його координаційно-консультативних структур»⁹. У документах інших східнослов'янських єврорегіонів про це навіть не згадується, а у Декларації про співробітництво між приграничними областями Російської Федерації та України увагу зацентровано на потребі сприяння обміну досвідом і інформацією лише у сфері «підготовки і проведення спортивних і культурних заходів, економічних і туристичних форумів, розвитку транспортного сполучення»¹⁰.

6 Соглашение о сотрудничестве в области информации. Текст документа с изменениями на 1 июня 2007 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://pravo.kulichki.com/megd2007/bz04/dcm04601.htm>.

7 Концепция формирования информационного пространства Содружества Независимых Государств [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/997_185.

8 Насибов Немат Насир Оглы. Современные международно-правовые проблемы экономического сотрудничества государств-членов Содружества Независимых Государств : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.10. «Международное право. Европейское право» / Немат Насир Оглы Насибов. – М., МГИМО (У) МИД России, 2008. – 22 с.

9 Устав проекта «Еврорегион “Слобожанщина”» (в редакции Протокола от 19 ноября 2004 года) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://euroregion.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=75&Itemid=87.

10 Декларация о сотрудничестве между приграничными областями Российской Федерации и Украины. Харьков, 21 апреля 2010 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://euroregion.ru/files/slob/01_Declaration.pdf.

Тут, по-перше, поняття «обмін досвідом» трактують без врахування його інформаційного складника. Європейська ж традиція розглядає поширення досвіду (dissemination of experience) як поширення інформації про досвід, передача досвіду має на увазі і практичні кроки щодо його передачі, тобто навчання¹¹. У такому розумінні можна говорити про обмін досвідом як складову частину інформування, аспект інформаційної співпраці. По-друге, інформування потрібне не лише при підготовці і проведенні заходів, а й для розвитку співробітництва в економічній, політичній та соціокультурних сферах, а також галузі міжнародних відносин.

Зрозуміло, не єдиним суб'єктом інформаційного забезпечення Східно-слов'янського поясу транскордонної співпраці є державні органи різного рівня по обидві сторони кордону, якщо створюють єдиний інформаційний простір євро регіонів за допомогою традиційних і новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, а некомерційні об'єднання й інші недержавні суб'єкти лише ситуативно приєднуються до реалізації транскордонних проектів і програм. На думку російських політологів, міжрегіональні зв'язки залежні із зовнішньою політикою держави, а тому «інформаційний супровід» ділових контактів російських регіональних делегацій, особливо на рівні губернаторів і глав адміністрацій, має стати правилом¹².

Дослідники зазначають, що транскордонні процеси мають два виміри, паралельні та невіддільні один від одного: «зверху вниз» («top-down») і «знизу вгору» («bottom-up»). Перші охоплюють транскордонне міждержавне співробітництво, другі – транскордонну співпрацю на місцевому й регіональному рівні, без аналізу яких неможливо виявити й зрозуміти сутність сучасних транскордонних процесів¹³. У такій ситуації інформування громадськості українсько-російських євро регіонів має відбуватися двояко – і на загальнодержавному рівні обох країн-учасниць євро регіону, і на місцевому й регіональному рівнях владних структур по обидві сторони кордону.

Досвід МЗС РФ, як зазначають російські фахівці, засвідчує, що інформаційне забезпечення зовнішніх зв'язків регіонів здійснюється за двома напрямками: у регіони надається інформація про іноземну державу, зацікавленість з її боку в контактах з російськими регіонами з тих або тих питань; водночас МЗС одержує інформацію від регіонів і направляє її за кордон. При цьому використовують всі доступні засоби інформаційного обміну, зокрема й сучасні телекомунікаційні технології. МЗС регулярно проводить презентації російських регіонів у прес-центрі й у рамках міжнародних заходів із найрізноманітнішої тематики (виставок інвестиційних проектів, товарної продукції або туристичного потенціалу, міжнародний проект туристсько-рекреаційної зони). На офіційному сайті МЗС Росії представлена інформація про потенціал міжнародного співробітництва російських регіонів, постійно поповнюється блок довідково-інформаційних матеріалів, адресованих регіонам¹⁴. Подібні напрями та засоби інформування застосовують не лише на рівні

11 Kudasheva I., Kudashev I. EU-Russia Project Co-operation. Glossary (English – Finnish – Russian). About 300 terms / Irina Kudasheva, Igor Kudashev. – Kouvola, 2008. – P. 73.

12 Демидов А. В. Межрегиональные и приграничные связи во внешней политике России // Право и безопасность [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://is.park.ru/doc.jsp?listno=2168514&listcd=9&listmd=20&listfile=pub&urn=20097637>.

13 Европейское трансграничное сотрудничество : пособие для студентов / авт.-сост. Г. Н. Гаврилко. – Минск : БГУ, 2010. – С. 26.

14 Насыров И. Р. Международное сотрудничество регионов. Мировая практика и опыт Татарстана / И. Р.

регіонів, а й прикордонної співпраці.

На рівні транскордонного співробітництва активно застосовують новітні інформаційно-комунікаційні технології, передбачено, зокрема використання системи порталів, створення національних порталів з вільним доступом до них, національних інформаційних центрів. Сьогодні для отримання необхідної інформації використовують інтернет-портал СНД та Інформаційний портал міжрегіонального прикордонного співробітництва. Останній є інтерактивною моделлю залучення громадськості до розробки проектів і програм прикордонної співпраці й реалізації їх в умовах прикордонного регіону; створює російсько-українським євро регіонам можливості для обміну інформацією між структурами прикордонного співробітництва, органами регіональної влади й місцевого самоврядування, освітніми установами, населенням прикордонних територій і громадськими організаціями; інформування всіх учасників про основні тенденції розвитку міжрегіональної прикордонної співпраці на території РФ, Білорусі, України, СНД та ЄС.

Так, у євро регіоні «Дніпро» для створення єдиного інформаційного поля активно використовувалися різноманітні інформаційно-комунікаційні технології. Зокрема, відкриття інтернет-студій у Чернігові, Гомелі й Брянську, на думку фахівців, дало змогу принципово змінити формат ділового спілкування й підвищити ефективність взаємодії і керівників областей, і національних координаційних бюро євро регіону «Дніпро». Вони стверджують, що інтернет-студії стали інформаційним стрижнем, який забезпечив спільну роботу управлінських, комерційних еліт, діячів науки й культури, представників громадських організацій. Ці студії змогли підняти взаємодію на якісно новий рівень і «частково нівелювати наслідки загублених раніше економічних зв'язків і налагодити успішний обмін торгово-економічною інформацією»¹⁵.

Враховуючи достатню поширеність впливу в українсько-російському середовищі традиційних ЗМІ-технологій, суб'єкти східнослов'янських євро регіонів важливу роль в інформаційній підтримці транскордонної взаємодії відводять пресі. Як зазначено у документах ЄС з питань функціонування ЗМІ в трансграничному просторі, преса – найстарша форма місцевих і регіональних засобів масової інформації й існує у двох основних форматах: місцеві й регіональні газети, де увага звертається на новини, репортажі й коментарі до місцевих поточних справ, політики, культури й спорту; а також місцеві та регіональні журнали, де мова йде про розваги й культурні заходи. У Західній Європі місцеві та регіональні газети і журнали більше фінансуються за рахунок реклами, менше – за рахунок продажів і передплати¹⁶.

До вдалих прикладів гарної практики прикордонного співробітництва у сфері друкованих засобів масової інформації на місцевому й регіональному рівні європейські автори зараховують German-Polish Press Club – громадську структуру, що фінансується за рахунок державних субсидій через німецький центр політичної освіти, Dreiland-Zeitung (D/ CH/F), що фінансується за рахунок реклами, продажів і

Насыров. – Казань : Издательский центр Казанского университета, 2007. – С. 83, 85.

15 Европейское трансграничное сотрудничество : пособие для студентов / авт.-сост. Г. Н. Гаврилко. – Минск : БГУ, 2010. – С. 12.

16 Promotion of transfrontier media at local and regional level. // Transfrontier co-operation in Europe, No. 8. – Council of Europe Publishing, 2000. – P. 5.

абонентської плати, та Connexion Intermedia Savoie/Vallée d'Aoste, (F/I). Так, німецько-польський прес-клуб «Проти стереотипів» був створений у Потсдамі. Метою клубу стало викорінювання наявних стереотипів у німецькій і польській пресі, зміцнення зв'язків і співробітництва між німецькими й польськими журналістами. Його діяльність некомерційна і включає організацію семінарів і заходів для журналістів по обидві сторони кордону, які забезпечують можливість обговорити поточні політичні питання й обмінятися думками. Особливий акцент зроблено на критичному огляді взаємного висвітлення у пресі обох країн. Клуб видає власний інформаційний журнал «Trans Odra», який зорієнтований на журналістів та місцевих керівників, котрі беруть участь у прикордоннім співробітництві. «Trans Odra» інформує про новини щодо соціальних подій в обох країнах та підготовку доповідей про прикордонну діяльність і проекти. Більшість питань «Trans Odra» публікує німецькою, хоча деякі номери мають спеціальні двомовні видання. Були у прес-клубу й фінансові проблеми, оскільки він фінансується винятково на державні субсидії, зокрема Центром політичної освіти за обмеженою технічною підтримкою Міністерства економіки, підприємств і технологій у Бранденбурзі. Незважаючи на ці фінансові труднощі, клуб у свій час відкрив два невеликі прес-кафе у Штеттині та Слубиці (Польща). Кафе забезпечувало постійне місце зустрічей для журналістів і пропонувало засоби комунікації¹⁷.

Пізніше цей проект був доповнений *інтернет-порталом Transodra-Online*, який функціонує і сьогодні у двомовному форматі. Він надає інформацію з найважливіших поточних питань та інформує про роботу євро регіону. При бажанні мешканці обох країн можуть отримувати новини за допомогою RSS-каналу. Тут є можливість не лише отримувати інформацію рідною мовою, а й опублікувати власне повідомлення або коментар, зареєструвавшись на сайті. Тут створена і база даних, що містить відбірку із 2000 записів важливих даних польської політики та германо-польських відносин із 1989 по 1999 рр. Вона дає змогу шукати інформацію по даті, часу і ключовим словам. Її використання безкоштовне¹⁸.

Східнослов'янські євро регіони останнім часом стали проявляти активність у сфері взаємодії ЗМІ прикордонних регіонів. Так, громадські організації Луганщини та Воронежської області – Східноукраїнський центр громадських ініціатив і Регіональний фонд «Центр захисту прав ЗМІ» – у 2010 р. реалізували проект «Транскордонний репортаж», мета якого – посилення транскордонних інформаційних комунікацій між їхніми областями. Було проведено моніторинг¹⁹ матеріалів, присвячених російсько-українським відносинам у ЗМІ двох областей, презентацію й громадське обговорення результатів моніторингу, реалізовано програму дружніх візитів для журналістів і видання збірки матеріалів за результатами реалізації проекту.

У дослідженні виявлено, що більшість публікацій про події в житті країни-сусіда

17 Promotion of transfrontier media at local and regional level // Transfrontier co-operation in Europe, No. 8. – Council of Europe Publishing, 2000. – P. 13, 15.

18 Transodra-Online [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.transodra-online.net/>.

19 Проведено моніторинг шістьох громадсько-політичних друкованих ЗМІ (всього дванадцять) у кожній області: по три ЗМІ обласного значення (Луганська область – «Луганская правда», «XXI век», «Реальная газета»; Воронежська область – «Воронежский курьер», «Моё!», «Коммуна») та по три районних ЗМІ (Луганська область – «Життя Білокуракинщини» (Білокуракинський р-н), «Радянське слово» (Марківський р-н), «Перемога» (Новопсковський р-н); Воронежська область – «Сельская новь» (Богучарський р-н), «Кантемировский вестник» (Кантемирівський р-н), «За изобилие» (Россошанський р-н)).

загалом мають позитивну тональність, проте кількісні показники різні. Крім того, опис подій у сусідній державі, як правило, не містять глибокого аналізу і відображають скоріше погляд політичних еліт області, ніж реальну ситуацію. До того ж, тут відсутня подача альтернативних думок, що не дає змоги отримувати збалансовану інформацію щодо висвітлюваних питань. Різні й пріоритети та акценти у висвітленні окремих проблем (у луганських ЗМІ популярні «перезавантаження українсько-російських відносин», «мовна толерантність і пропаганда російської мови», «транскордонне співробітництво» і «російські інвестиції в українську економіку»; у воронезьких ЗМІ переважає тематика «Президентські вибори в Україні» та «65-та річниця перемоги у Другій світовій війні». «Публікації ЗМІ про російсько-українські відносини у Воронезькій і Луганській областях здебільшого не є аналітичними матеріалами. Більшість публікацій мають описовий характер і незначний пояснювальний потенціал»²⁰.

Одна з поширених інформаційно-комунікаційних технологій, яку застосовують у транскордонній взаємодії східнослов'янських регіонів, є подієва комунікація. Так, у межах євро регіону «Ярославна» у 2011 р. здійснено різні типи заходів, що забезпечували інформаційно-інтеграційні процеси в регіоні. Серед них особливо поширені соціально-економічні заходи – виставки-ярмарки («Хрещенський ярмарок–2011», «Слобожанський міст–2011», «Дні російських регіонів», «Курський Коренський ярмарок–2011»), церемонії відкриття (водоспуск гідровузла); міжнародні політичні події – засідання, круглі столи («Наукові та практичні аспекти модернізації публічної влади в умовах глобалізації суспільства», Міжнародний цукровий форум); інформаційні заходи (круглий стіл «Військово-патріотичне виховання молоді в Сумській області»); соціально-культурні події – (з'їзд письменників та митців, фольклорний фестиваль «Пісенні джерела Краснопілля», фестиваль «Слобожанська осінь»); святкові події до спільних свят (урочистості з нагоди святкування Дня Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр., Дня партизанської слави та 70-річчя партизанського руху в Україні); розважальні заходи (різдвяний турнір з міні-футболу, турнір із волейболу).

Одним із напрямів інформаційної діяльності транскордонних регіонів є формування іміджу регіону в очах громадськості прикордонної території відповідно до мети і завдань його розвитку, прагнень регіональної політичної еліти. Передовсім прикордонний регіон має ідентифікувати себе з певним рівнем соціально-економічного розвитку. Оскільки природні ресурси й географічне положення у них часто схожі, пріоритетом інформування стає економічний потенціал, наявність виробничої й транспортної інфраструктури, нормативна база та заходи державної підтримки іноземних інвесторів і підприємців, стабільність соціально-політичної обстановки²¹.

Як стверджував заступник голови Харківської ОДА Ю. Сапронов, євро регіони стають своєрідними візитівками сусідів у всій системі європейських кордонів: «Європа створила особливі правила, які стали загально визнаними і всередині ЄС, і на

20 Транскордонний репортаж : збірник матеріалів проекту / за заг. ред. В. В. Щербаченка; Східноукраїнський центр громадських ініціатив. – Луганськ : СПД Резніков В. С., 2010. – С. 20.

21 Насыров И. Р. Международное сотрудничество регионов. Мировая практика и опыт Татарстана / И. Р. Насыров. – Казань : Издательский центр Казанского университета, 2007. – С. 153.

його зовнішніх кордонах. Сформувалася європейська мережа євро регіонів – єдина платформа комунікацій прикордонних спільнот із однаковими, по суті, проблемами життєзабезпечення, що сприяє їх впізнанню на європейському рівні. Вони відображають не лише економічний інтерес ділових кіл по обидва боки кордону, а й толерантність у питаннях культури, мови. Зовсім інший масштаб довіри у інвесторів до прикордоння, де створені подібні інститути»²².

Оскільки інформаційна підтримка має важливе значення в системі прикордонного співробітництва, налагоджувати обмін інформацією з учасниками євро регіонів, створювати веб-сторінки, організовувати публікації для висвітлення питань розвитку транскордонної співпраці і євро регіонів, проводити семінари, круглі столи, конференції з питань транскордонного співробітництва та розвитку євро регіонів стали передовсім державні владні установи. Вони активно застосовують традиційні й новітні інформаційні технології, інформуючи, не обмежуються загальними відомостями про євро регіони, повідомляють про конкретні економічні, інвестиційні й торговельні пропозиції. На порталах і сайтах транскордонних структур, державних, регіональних і місцевих органів влади розміщуються посилання на сайти провідних організацій та установ регіону, здійснюється адресна розсилка інформаційних матеріалів.

Перспективи подальших розвідок можуть бути пов'язані з дослідженням нормативно-правової бази інформаційної діяльності на транскордонному рівні в рамках СНД, вивченням досвіду та специфіки інформаційного забезпечення транскордонної взаємодії різних регіонів та особливостей інформаційно-комунікаційного простору окремих євро регіонів.

1.1.2. Чинники формування східнослов'янської вісі транскордонного співробітництва

Актуальність проблеми дослідження чинників формування східнослов'янської вісі транскордонного співробітництва зумовлена, по-перше, тим, що для України транскордонна співпраця виступає у чотирьох іпостасях: як інструмент розвитку прикордонних територій, як чинник реалізації її євроінтеграційних прагнень, як «один із інструментів прискорення процесів наближення рівня життя населення прикордонних регіонів до середньоєвропейського», як «засіб забезпечення вільного переміщення людей, товарів і капіталів через кордон»²³. Це пов'язано і з об'єктивними чинниками, і з цілеспрямованою політикою держави, спрямованої на всебічне включення країни в європейський економічний, політичний та інформаційний простір.

По-друге, посилаючись на М. Грушевського, дослідники звертають увагу на недоліки односторонньої західної орієнтації України. Великий історик відзначав, що дух українського народу тягне нас на захід, проте унікальність геополітичного становища України, держави двох цивілізацій – Сходу і Заходу – створює об'єктивну

22 Еврорегион «Днепр» – проблемы развития и функционирования // Материалы Международной конференции (Чернигов, 11 ноября 2003 г.) / Управление внешних сношений и внешнеэкономической деятельности. – Чернигов, 2004. – 159 с.

23 Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2011–2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/1088-2010-%D0%BF>.

можливість встановити тісний зв'язок між цими двома світами. Можливо, у майбутньому це зможе привести до перетворення України на центр об'єднання східного слов'янства і відродження цієї могутньої цивілізації, яка переживає сьогодні не найкращі часи²⁴.

Проблематика формування єврорегіонів на східному кордоні України, маючи міждисциплінарний характер, привертає увагу науковців різних галузей знань, зокрема політологів, економістів, географів, соціологів, істориків та ін. Багато праць присвячено загальним питанням теорії транскордонного співробітництва, методикам оцінки його ефективності, уточнено понятійний апарат дослідження транскордонної співпраці, передусім розрізнено терміни «транскордонне», «прикордонне» і «міжрегіональне» співробітництво. Дослідники вивчали розвиток окремих єврорегіонів, особливо часто звертаючись до аналізу єврорегіонів, що знаходяться на західному кордоні України.

Формуванню східнослов'янського поясу транскордонного співробітництва присвячено праці багатьох вітчизняних учених, зокрема Б. Адамова, М. Багликової, Б. Буркинського, А. Голикова, П. Черномаз, О. Кирюхіна, Г. Ковальського, Л. Михайлової, С. Мельника, В. Матросова, Є. Рябініна, О. Саєнка, А. Яценко. Посилення уваги науковців до проблем діяльності єврорегіонів на східному кордоні України засвідчує вагомість цього напряму транскордонної співпраці, проте більшість проведених досліджень поки ще презентує переважно економічний і географічний дискурс. Дослідження політологічних аспектів діяльності східнослов'янського поясу єврорегіонів поки що не отримало суттєвого розвитку. Метою нашого дослідження стало вивчення специфіки трактування поняття «єврорегіон», зокрема у правовому полі України та Росії, й основних чинників розвитку українсько-російського транскордонного співробітництва.

Головними рисами, що характеризують єврорегіони і визначають їх сутність, дослідники справедливо вважають: географічний аспект – єврорегіон є територією, що має конкретне географічне положення; політичний аспект – частина цієї території перебуває під юрисдикцією суверенних держав, які мають спільний кордон, проте в політичному та науковому дискурсі смисл поняття «границя» трансформується від «лінії поділу» до «фактора контакту», кордон стає «функціональним простором», де зустрічаються «різні суспільства і колективи»²⁵; адміністративний аспект – єврорегіон утворюють прикордонні регіони держав, що мають спільний кордон; функціональний аспект – єврорегіон є формою транскордонного співробітництва²⁶.

Оскільки поки що відсутня усталена дефініція поняття «єврорегіони», різні джерела пропонують неоднакові визначення, які, хоча і досить близькі, проте не завжди фіксують деякі його важливі характеристики. Це стосується і трактування єврорегіонів, зокрема у правових актах України. Так, у Законі України «Про

24 Рябінін Є. В. Транскордонне співробітництво в системі процесів регіональної інтеграції України (політологічний аналіз) / Є. В. Рябінін. – Маріуполь, 2011. – С. 55.

25 Ratti R. Borders and Regions in a Changing Europe – a Theoretical Framework / R. Ratti // Regional Contact. – 1995. – № 10. – Р. 30–37.

26 Кушніренко О. М. Державна підтримка розвитку транскордонного співробітництва : дис. ... канд. наук з державного управління : 25.00.02 «Механізми державного управління» / О. М. Кушніренко ; Національна академія державного управління при Президентіві України. – К., 2007. – 18 с.

транскордонне співробітництво» єврорегіон визначено як «організаційну форму співробітництва адміністративно-територіальних одиниць європейських держав, що здійснюється відповідно до дво- або багатосторонніх угод про транскордонне співробітництво»²⁷.

Тут, як нам здається, відсутні такі ключові характеристики, що дають змогу адекватно трактувати цей політико-географічний феномен як «єврорегіон». По-перше, єврорегіоном варто називати форму співпраці, що охоплює *прикордонне співробітництво* (транскордонність охоплює і співпрацю між регіонами, що не мають спільних кордонів). По-друге, єврорегіон – це форма співробітництва, що має на меті поступове *входження у євроінтеграційні структури*. Саме тому вважаємо за потрібне вживати поняття «єврорегіон» у розумінні території, що включає не менш двох європейських країн, між якими розвивається цілеспрямована транскордонна співпраця, що реалізує певні економічні, соціальні та культурні проекти та програми і є своєрідним інструментом їх інтеграції в європейські структури.

Потрібно зазначити, що правове трактування проблем співробітництва прикордонних регіонів здійснюється по-різному в Україні та Росії. У нас, на наш погляд, без врахування специфіки складових частин транскордонної взаємодії – тої, що здійснюється на прикордонних територіях, і тої, що охоплює внутрішні регіони. Ця традиція йде від практики Європейського Союзу, зокрема Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями²⁸. У російському Проекті закону «Про основи прикордонного співробітництва в Російській Федерації»²⁹ застосовують підхід, властивий практиці СНД, відображений зокрема у Концепції міжрегіонального і прикордонного співробітництва держав-учасників Співдружності Незалежних Держав, де чітко розводяться поняття міжрегіонального і прикордонного співробітництва³⁰.

Україна межує з такими країнами ЄС, як Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія. У рамках СНД є кордони з Російською Федерацією, Республікою Білорусь та Республікою Молдова. Спільний кордон із російськими областями має Луганська, Сумська, Харківська, Чернігівська області, де створено чотири єврорегіони – «Дніпро» (входить і прикордоння Білорусі), «Слобожанщина», «Ярославна» та «Донбас», крім того, вивчається питання щодо створення ще одного єврорегіону – «Азов» – на території Автономної Республіки Крим, Запорізької та Донецької областей.

Візуально розташування українських єврорегіонів, створених на різних географічних напрямках української території, наведено на мал. 1.1.1.

27 Закон України «Про транскордонне співробітництво» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1861-15>.

28 Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями. Мадрид, 21 травня 1980 року. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_106.

29 Проект «Об основах приграничного сотрудничества в Российской Федерации» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://asozd2.duma.gov.ru/main.nsf/%28SpravkaNew%29?OpenAgent&RN=351626-5&02>.

30 Концепция межрегионального и приграничного сотрудничества государств-участников Содружества Независимых Государств [Электронный ресурс] – Режим доступа : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997_826.

Мал. 1.1.1. Єврорегіони України

Як бачимо, у 90-х рр. єврорегіоналізація охопила західні та південні області України, пізніше змістилася переважно на схід, охопивши спільний кордон зі слов'янськими країнами, що і сприяло введенню поняття «східнослов'янський пояс» транскордонного співробітництва.

Чинниками розвитку співпраці у рамках східнослов'янської вісі транскордонного співробітництва є *загальні фактори* розвитку прикордонної співпраці та *специфічні умови*, властиві саме для українсько-російських єврорегіонів.

До перших західні науковці зараховують ступені відкритості кордону, культурної, расової та мовної відмінностей, економічної нерівності та політичні відносини між відповідними регіонами. Вони підкреслюють, що наявність кордонів та ускладнення із їх перетинанням завдають шкоду економічному обміну. Економічна та політична напруженість навколо кордонів безпосередньо пов'язана з економічною нерівністю. Водночас великі відмінності у відносних витратах (менші обсяги вкладених капіталів, з одного боку, і дешевша некваліфікована праця – з іншого), як правило, сприяють транскордонному розподілу продукції, а також транскордонній торгівлі та кроскордонному працевлаштуванню. Ступінь і форма прикордонних відносин сильно залежить від ступеня асиметрії у сусідніх країнах, а також соціальної та політичної організації у кожній з них³¹.

Перерахуємо специфічні чинники транскордонного співробітництва. По-перше, на характер і зміст транскордонної політики України й особливості транскордонної співпраці впливає те, що вона має *спільні сухопутні кордони* із вісьмома країнами, 19 адміністративно-територіальними одиницями. Специфіка ситуації полягає в тому, що кордони з Росією раніше були внутрішніми, сьогодні вони стали зовнішніми, тобто реальними.

31 Anderson Joan, Wever Egbert. Borders, Border Regions and Economic Integration: One World, Ready or Not [Electronic resource] / Joan Anderson, Egbert Wever // Journal of Borderlands Studies. – Vol. 18. – № 1. – Spring 2. – P.27. – Access mode: http://www.absborderlands.org/jbs/jbsv18n01_abs.pdf.

По-друге, співпраця з Російською Федерацією мала тривалі традиції у межах СРСР. І на сході фактично постало завдання не формування нових інтеграційних зв'язків, а реінтеграції – відновлення й оновлення розірваних економічних, політичних і соціокультурних зв'язків відповідно до потреб сучасності.

Після розпаду СРСР політичні відносини з Росією не завжди були стабільними, що викликало певні труднощі й у прикордонному співробітництві. Проте останні дослідження в Україні³² засвідчують, що сьогодні *стан міждержавних відносин України й Росії* позитивно оцінює більшість українців – 57 % опитаних, як напружені й погані – 41 % жителів України. Сприймають Росію як братню країну 20 % респондентів, як дружню державу – 23 %, як стратегічного партнера України – 14 %. Близько чверті опитаних (24 %) сприймають Росію як просто сусіда України³³.

Сьогодні динаміка ставлення населення України і Росії одне до одного загалом позитивна. Порівняно з опитуванням лютого 2012 р., добре ставлення до Росії в Україні зменшилося несуттєво – з 86 % до 83 % (хоча соціологи вважають цю різницю статистично значущою). Ставлення росіян до України, навпаки, суттєво змінилося за півроку: кількість позитивно налаштованих росіян збільшилася на 10% – із 64 % до 74 %, негативно налаштованих – зменшилася з 25 % у лютому до 17 % у вересні 2012 р. В Україні кількість негативно налаштованих до Російської Федерації збільшилася з 9 % до 11 %³⁴.

Відповіді росіян та українців на запитання «Якими б Ви хотіли бачити відносини України з Росією?» засвідчують, що і в Україні, і в Росії більшість опитаних хотіли б, щоб обидві країни були незалежними, але дружніми державами з відкритими кордонами, без віз та митниць (в Україні – 72 %, в Росії – 60 %). В Україні ця кількість збільшилася за півроку на 3 %, в Росії – майже не змінилася. У Росії зменшилася кількість тих, хто хотів би мати більш ізольовані відносини з Україною – з закритими кордонами, візами та митницями (з 20 % до 14 %). В Україні кількість таких відповідей зменшилася несуттєво – з 13 % до 11 % у вересні. Об'єднатися в одну державу упродовж останніх років хотіло більше українців, ніж росіян, проте поступово ситуація почала змінюватися. Якщо півроку тому цифри зрівнялися (16 % в обох країнах), то сьогодні тих, хто бажає об'єднатися, більше в Росії (20 %), ніж в Україні (14 %)³⁵.

По-третє, важливим чинником транскордонної співпраці України і Росії є значний *транзитний потенціал*. Транскордонна співпраця на рівні східнослов'янської вісі створює сприятливі умови для функціонування транзитного коридору «Європа – Азія». Розвиток транзитного сполучення через території України та Росії відіграє

32 У період з 10 по 20 лютого 2012 р. компанія Research & Branding Group провела дослідження суспільної думки населення України щодо актуальних питань українсько-російських відносин. Збір інформації проведено методом особистого інтерв'ю в 244-х областях України й АР Крим. Респондентів відбирали за квотною вибіркою, репрезентуючи доросле населення країни за місцем проживання (область), статтю й віком. Обсяг вибіркової сукупності склав 2079 людей. Очікувана середня помилка вибірки становить 2,2 %.

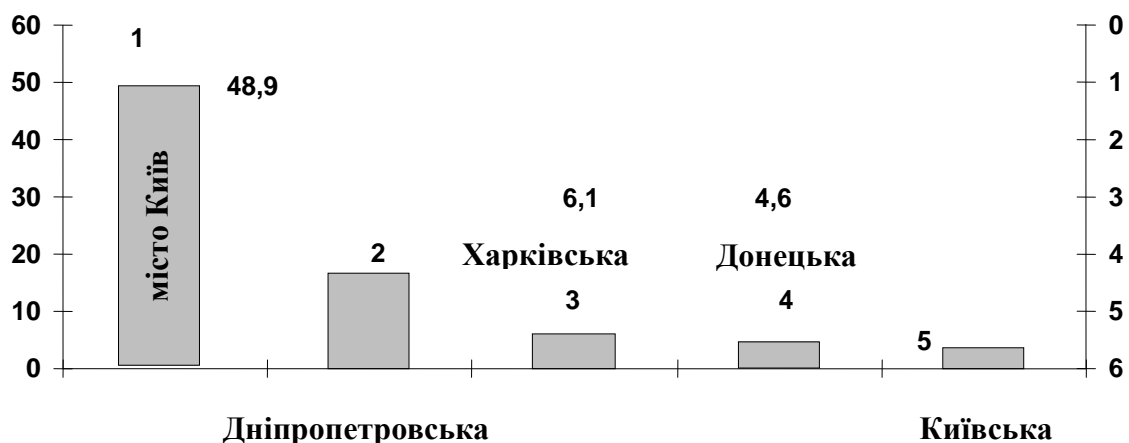
33 Проект «Украино-росийские отношения ждут обновления. Россия за неделю до выборов» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rb.com.ua/rus/projects/uaru/8299/>.

34 Динаміка ставлення населення України і Росії одне до одного [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kiis.com.ua/?lang=rus&cat=reports&id=119>.

35 Динаміка ставлення населення України і Росії одне до одного [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kiis.com.ua/?lang=rus&cat=reports&id=119>.

важливу роль для їхнього економічного та соціополітичного життя. За підрахунками Британського інституту «Рендел», Україна має найкращий у Європі коефіцієнт транзитності – 3,75 (наприклад, для Польщі цей показник становить 2,92). Проте, як зазначають вітчизняні економісти, завдяки грамотному використанню свого територіального розташування Польща від транзиту щорічно одержує до 4 млрд дол. і постійно нарощує транспортну привабливість, тоді як Україна з широкою мережею залізничних і автомобільних доріг, морських і річкових портів, поромних переправ, здатних переробляти вантажі будь-якої номенклатури, з кожним роком втрачає старі й ледь залучає нові вантажопотоки³⁶.

По-четверте, *периферійне положення прикордонних регіонів*, як вважають дослідники, лежить в основі незбалансованості їх розвитку порівняно з центральними частинами України та Росії. Цю думку ілюструє наведений приклад (мал. 1.1.2) – питома вага та рейтинг прикордонних областей (Харківської та Донецької) серед регіонів України за обсягом іноземних інвестицій³⁷. Зрозуміло, що місце Київської області у цьому випадку не показове, оскільки вона штучно розділена з обласним центром – Києвом. Інвестиції, як правило, мають кращі показники в обласних центрах всіх областей.

Мал. 1.1.2. Питома вага та рейтинг двох прикордонних областей серед регіонів України за загальним обсягом іноземних інвестицій за 2010 р.

Побутує думка, що прикордонне співробітництво дає змогу пом'якшити негативні сторони розвитку регіонів, подолати їхній периферійний статус у державі, поліпшити умови життя населення³⁸. За допомогою створення євро регіонів можливе прискорене розв'язання тих економічних і соціальних проблем, які сьогодні залишаються в стадії потенційної уваги. Ми погоджуємося з твердженням, що глобалізація принципово змінює роль прикордонних регіонів – вони тепер повинні

36 Корчемкин М. Украинский транзит. А есть ли альтернатива? [Электронный ресурс] / М. Корчемкин // Зеркало недели. – 2009. – № 1. – Режим доступа : <http://www.zn.ua/1000/1550/65151/>.

37 Общая информация о Харьковской области [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://kharkivoda.gov.ua/images/users/Khar%20info.doc>.

38 Кирюхин А. Преобразование Слобожанщины: шаги в новое измерение сотрудничества [Электронный ресурс] / А. Кирюхин. – Режим доступа : http://europa-centre.com/14_06/470-preobrazhenie-slobozhanshshiny-shagi-v-novoe-izmerenie-sotrudnichestva.html.

здійснювати прямо протилежні функції, ніж ті, що виконували в попередній історичний період³⁹.

По-п'яте, ефективна транскордонна співпраця – важливий засіб спільного подолання важких проблем, протидії сепаратизму й глобальним загрозам, передусім, екологічній небезпеці, міжнародному тероризму, наркотрафіку, техногенним та екологічним катастрофам. І не випадково у межах всіх євро регіонів ці проблеми знаходять програмне забезпечення і фактичну реалізацію. Найскладнішою проблемою прикордоння трьох слов'янських держав вважають подолання забруднення довкілля після Чорнобильської аварії. Майже вся смуга пограниччя в районі українсько-російсько-білоруської границі і на схід від Чорнобиля – Чернігівська, Сумська й Брянська області – належить до найбільш постраждалих унаслідок Чорнобильської аварії регіонів відповідних країн. Інший перспективний напрям співробітництва в галузі екології прикордонних регіонів – створення різних природоохоронних територій по обидві сторони кордону з особливим регламентом.

В євро регіоні «Донбас» реалізуються, наприклад, такі екологічні проекти, як програми малих грантів «Охорона й відновлення біологічної різноманітності Кременських лісів», «Відновлення гідрологічного й санітарного стану річки Лугань від с. Веселеньке до м. Олександрівськ» і проект Програми стабільного розвитку Луганської області «Утилізація газу метану на полігоні твердих побутових відходів м. Олександрівськ Луганської області»⁴⁰.

По-шосте, фахівці зазначають, що основними чинниками успішного розвитку транскордонної співпраці є різноманітність і масштабність потоку взаємної інформації, що забезпечує передбачуваність поведінки всіх учасників. Вони вважають, що у багатомірному комунікаційному просторі, яким є євро регіони на східних границях України, мають проводитися систематичні дослідження і розробка інформаційно-комунікаційних стратегій.

Російський дослідник С. Баринов констатує: «Прикордонна комунікація залежить від потреб її учасників і, з іншого боку, від характеру границі. Зокрема ступінь розвиненості соціальної комунікації визначається потенціалом накопичених соціальних зв'язків із сусідами й лімітується обмеженнями (бар'єрами), які накладає границя⁴¹. Вчений виявив, що на українсько-російському кордоні сьогодні наявні такі інформаційні бар'єри: з одного боку, інформування про життя сусідів гальмується відсутністю інтересу до нього і недоліком коштів для оплати послуг ЗМІ населенням приграниччя. З іншого боку, результати глибинних інтерв'ю й опитувань показали, що на російсько-українському кордоні доступ до українських ЗМІ скорочується й завдяки зовнішнім причинам: прискороного будівництва потужних трансляторів, що перешкоджають проходженню сигналів українських телеканалів; відсутності

39 Мрикаев К. Р. Трансграничность как системная тенденция регионального экономического развития : автореф. дисс. ... канд. экон. наук : 08.00.05. / К. Р. Мрикаев ; Северо-Осетинский гос. ун-т им. К. Л. Хетагурова. – Владикавказ, 2009. – 13 с.

40 Евро регион «Донбасс» получит поддержку в подготовке 8-ми проектов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://e-donbas.org/node/3181>.

41 Баринов С. Л. Новое западное пограничье РФ: влияние границ на коммуникацию населения : автореф. дисс. ... канд. географ. наук : 25.00.24 «Экономическая, социальная, политическая и рекреационная география» // Сергей Леонидович Баринов. – М. : Институт географии Российской академии наук, 2012. – С. 9.

українських телеканалів у сітці віщання операторів російських кабельних мереж⁴².

Специфіка трактування поняття «євро регіон», зокрема у правовому полі України та Росії, проявляється на рівні законодавчих та інших нормативно-правових актів обох країн та потребує врахування при дослідженні проблеми транскордонного співробітництва та розробки державних програм підтримки такої співпраці. Основні чинники розвитку українсько-російського транскордонного співробітництва визначаються особливостями розташування кордонів, досвідом тривалої співпраці в умовах СРСР, станом громадської думки по обидві сторони українсько-російського кордону, характером втручання у ці процеси владних структур та громадянського суспільства, зокрема ефективною інституалізацією та адекватним інформаційним забезпеченням транскордонного співробітництва. Перспективи подальших досліджень можуть бути пов'язані з вивченням особливостей транскордонної співпраці України та Росії на рівні окремих євро регіонів східнослов'янського рівня.

1.1.3. Подієве конструювання в інформуванні громадськості євро регіону «Донбас»

Фахівці стверджують, що ідея створення події для залучення масового інтересу з'явилася дуже давно. «Panem et circenses!» (Хліба й видовищ!) звучало ще в Давньому Римі. Один із перших теоретиків PR Е. Бернайз пріоритет в інформуванні громадськості віддавав не прийомам, властивим журналістиці, а особливим технологіям подієвого конструювання, які сьогодні прийнято називати спеціальними подіями⁴³.

Сьогодні створення спеціальних події активно використовують у сучасному політичному житті загалом і міжнародних відносинах зокрема. Не можна уявити без них і транскордонні процеси: на рубежі ХХ–ХХІ ст. від інформування про спонтанні події дедалі більше переходять до інформування про створювані, тобто спеціальні події. У рамках транскордонного співробітництва доводиться змагатися за увагу ЗМІ, тому події стають «транспортним» засобом, який «доставляє» новини в редакції і переконує редакторів ЗМІ в потребі їх оприлюднити⁴⁴. Життя євро регіонів досить багате на різноманітні події, які щодня відбуваються на різних рівнях влади та суспільства.

Спеціальні події будемо трактувати як заходи, що проводять соціальні суб'єкти для привернення уваги громадськості до себе та власної діяльності. Іноді їх називають «штучними» або «поставленими» подіями. Вони мають декілька характерних рис, що найповніше виражають їхню сутність. Передовсім це комплексний характер, пов'язаний із застосуванням під час підготовки та здійснення заходу найрізноманітніших прийомів і засобів встановлення контактів із громадськістю та привернення уваги до проблеми, яка зумовила здійснення цієї акції. Їм властиві

42 Барінов С. Л. Новое западное пограничье РФ: влияние границ на коммуникацию населения : автореф. дисс. ... канд. географ. наук : 25.00.24 «Экономическая, социальная, политическая и рекреационная география» // Сергей Леонидович Барінов. – М. : Институт географии Российской академии наук, 2012. – С. 17.

43 Філатова О. Г. Технологии и методы PR-продвижения информационных ресурсов. Вводный курс : учебное пособие / О. Г. Філатов. – СПб : НИУ ИТМО, 2012. – С. 25.

44 Black J., Bryant J. Introduction to media communication / J. Black, J. Bryant. – McGraw-Hill Education, 2010 – P. 466.

конкретність та ексклюзивність, оскільки спеціальні події спрямовані на конкретні цілі та завдання, і кожна подія оригінальна, спеціально організована для розв'язання певної проблеми і, як правило, не може бути тиражована. На відміну від спонтанних «поставлені» події мають контрольований характер. І, нарешті, подієву комунікацію обов'язково супроводжує інформаційне забезпеченням.

Щодо останнього, варто звернути увагу, що деякі події важко піддати медіатизації. Іноді це пов'язано не з самою створеною подією, а зі суб'єктом, що її ініціював. Більшості подій, створених у транскордонній співпраці, ця проблема не загрожує, оскільки в них задіяні політичні інститути, передовсім державні структури різного рівня та їх керівники, які завжди в полі зору журналістів, і будь-яку подію, пов'язану з ними, як правило, охоче висвітлюють засоби масової інформації. Проте ретельний вибір часу, місця та складу учасників може зробити навіть не дуже цікаву, на перший погляд, подію привабливою для ЗМІ.

Завдання подієвих комунікацій спрямовані на привернення уваги громадськості до організації чи установи та відповідне позиціонування їх в інформаційному просторі регіону, країни або світу. Сутнісні характеристики події, місце та час її здійснення, запрошені учасники й інші чинники організації і проведення «дійства» мають сприяти розв'язанню поставленого завдання. Спеціально організована подія має бути, насамперед, оригінальною і неповторною навіть тоді, коли форма, що обрана, повторюється (наприклад, різні форуми, семінари, конкурси і т. п. мають кожного разу бути ексклюзивними). З іншого боку, «поставлена» подія повинна відповідати очікуванням та інтересам громадськості.

Організація спеціального заходу в рамках транскордонної взаємодії має на меті не лише залучення уваги громадськості та ЗМІ до суб'єктів такого співробітництва. Вона спрямована на формування та підтримку позитивного іміджу та бренду євро регіону, створення додаткового джерела інформації про євро регіон та його діяльність, взаємодію з цільовими аудиторіями та підтримку зворотного зв'язку, без якого важко проаналізувати ефективність діяльності та стратегії.

У «Програмі транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна 2007–2013» зазначено, що такі заходи, як конференції, інформаційні зустрічі, семінари та тренінги, організовані для прозорого й ефективного виконання Програми, є найважливішим інструментом для інформування відповідальних адміністративних органів, бенефіціарів та інших установ через обмін інформацією та спілкування. Навіть більше, такі події стають необхідною платформою для презентації досягнутих результатів та позиціонування позитивного досвіду⁴⁵.

У всіх польських євро регіонах, на думку фахівців, активно застосовують різні типи заходів у рамках трьох основних видів проектів:

- інтегровані проекти, у яких кожний партнер виконує частину заходів у рамках спільних проектів (спільно розроблені, виконані, профінансовані й зі спільним персоналом) на власній території;
- симетричні проекти, в яких подібні заходи проводять одночасно по обидві сторони кордону;

45 Програма транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна 2007–2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.pl-by-ua.eu/upload/ua/PL-BY-UA_ukr.pdf.

• прості проекти, які мають транскордонний ефект, що виконуються найчастіше або лише по одну сторону кордону, але з вигодою для обох партнерів⁴⁶.

У межах українських єврорегіонів східнослов'янської вісі активно застосовують спеціальні події для інформування громадськості по обидві сторони кордону, оскільки з початку їхнього існування учасники єврорегіонального руху приділяли значну увагу інформаційній взаємодії на різних рівнях. Наприклад, Рада єврорегіону «Донбас», що охоплює Донецьку, Луганську, Ростовську та Воронежську області, на засіданні у квітні 2013 р. запланувала на поточний рік 45 спільних заходів із пріоритетних напрямів співробітництва прикордонних районів Росії та України⁴⁷. Проаналізуємо основні типи спеціальних подій, що були застосовані в єврорегіоні «Донбас» упродовж 2011–2013 рр.:

1. Заходи за участю представників влади прикордонних областей передували створенню єврорегіону й активно здійснювалися після підписання угод. Зустрічі представників виконавчих органів державної влади стосувалися питань щодо спрощеного перетинання українсько-російської державної границі мешканцями прикордонних районів сторін, обміну інформацією про криміногенну обстановку й проведення загальних заходів щодо протидії незаконної міграції, контрабандної та іншої протиправної діяльності на державному кордоні, проведення загальних заходів, спрямованих на боротьбу з контрабандою товарно-матеріальними цінностями тощо.

2. Заходи культурно-просвітницького спрямування також мали перевагу на перших етапах створення єврорегіону. Прикладами подій такого типу є проекти «Російська спадщина» з питань підтримки громадян Росії, що проживають у Луганській області, «Перевесло», що сприяв національно-культурному об'єднанню українців Воронежської області, «Дні української культури» в освітніх установах Воронежської області, матчеві спортивні зустрічі, участь спортивних делегацій у святкових заходах сусідніх областей, культурні фестивалі «Вулиця Дружби», «У родині єдиної», «Русь пісенна, Русь майстрова», обмін колективами художньої самодіяльності для участі в обласних і регіональних заходах тощо⁴⁸.

Інформаційні функції виконували тури, що знайомили із туристичним потенціалом прикордонних областей і були спрямовані на зацікавлених представників туристичного бізнесу, органи державної влади, ЗМІ суміжних областей. У цьому напрямі здійснювалася розробка спільних туристичних маршрутів, що проходили територією єврорегіону, організовувалися і проводилися регіональні туристичні виставки та форуми.

Те, що культурно-просвітницькі заходи мали пріоритет у єврорегіонах не лише східнослов'янської вісі, зумовлено об'єктивними чинниками.

По-перше, науковці вважають, що «фундаментом для подальшого тісного економічного співробітництва повинна стати передовсім широка соціогуманітарна

46 Програма транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна. 2007–2013 : посіб. апліката [Електронний ресурс]. – Режим доступу : – http://www.oda.te.gov.ua/files/toda_p172_WYTYCZNE-UKR.pdf.

47 Єврорегіон «Донбас» продолжит развивать контакты Украины и России [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://rian.com.ua/tags/tag_EVROREGION/.

48 Мероприятия по реализации Соглашения о межрегиональном сотрудничестве между Луганской областью Украины и Воронежской областью Российской Федерации на 2011–2012 гг. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.gosbook.ru/user/login?destination=node%2F74049>.

інтеграція між українськими й російськими регіонами, які мають загальну історію, культурні традиції, православну віру. Вони підкреслюють, що первинним має стати розвиток співробітництва в сфері науки, культури, спорту, інших гуманітарних напрямках. Саме це сформує базис для економічного співробітництва»⁴⁹.

По-друге, сутність євро регіону проявляється не лише в економічному складнику. Євро регіони як транскордонні об'єднання мають на меті широку взаємодію його складових частин: це й соціокультурна, і правова, і навіть політична (а як без регіональної політики будувати відносини?) сфери. Зрештою, євро регіони створюють передовсім для їхніх жителів (принаймні, так їх розуміють європейці). Тому й дії регіональних влад повинні були спрямовані на поліпшення взаємодії між населенням транскордонного утворення. Водночас політики закликають переходити від культурних зв'язків у межах євро регіону «Донбас» до конкретних дій в інших сферах⁵⁰.

3. Заходи за участю ділових кіл включають, перш за все, виставково-ярмаркові «поставлені події», які проводять на територіях всіх прикордонних областей євро регіону. Активно використовуються зустрічі представників фірм та організацій, промислові й економічні форуми, де обговорюються гострі питання функціонування й розвитку підприємництва в регіонах, діяльність, спрямована на підвищення ролі торгово-промислових палат у бізнес-житті регіонів, розширення спектра й поліпшення якості надаваних ними послуг, а також т. зв. ділові місії. «У нас сьогодні досить ефективно розвивається такий механізм, як торгово-економічні місії. Тобто, ми беремо 5–7 підприємців і веземо їх у різні регіони країни й світу. Давайте такими місіями обмінюватися на виставках», – запропонував президент торгово-промислової палати Воронежської області Ю. Гончарів⁵¹.

4. Природоохоронні заходи включають і події інформаційного характеру (наприклад, проведення семінарів і конференцій з питань обміну досвідом впровадження еколого-ландшафтних систем землеробства у прикордонних областях, оперативний обмін інформацією про можливість надання взаємної допомоги при аваріях, катастрофах і стихійних негараздах, які створюють загрозу здоров'ю людини й транскордонному забрудненню суміжних територій), і заходи просвітницького характеру з поширення екологічних знань щодо захисту довкілля, друкованої та поліграфічної продукції екологічної тематики, і спільні заходи громадських організацій природоохоронного напрямку.

5. Освітні заходи спрямовані на розвиток співробітництва між установами освіти в рамках двосторонніх угод, зокрема організація й проведення науково-методичних семінарів, науково-практичних конференцій, співпраця навчальних закладів в історико-культурній та спортивній сферах, обмін педагогічними, методичними розробками, навчальними посібниками і т. д.⁵².

49 Лесных Е. Евро регион «Донбасс» идет «семимильными шагами» по бумаге [Электронный ресурс] / Е. Лесных. – Режим доступа : <http://politika.lg.ua/2012/04/evroregion-donbass-idet-semimilnymi-shagami-po-bumage/>.

50 Бредихин А. Евро регион «Донбасс» – шаги к евразийской цели [Электронный ресурс] / А. Бредихин. – Режим доступа : <http://odnrodyna.com.ua/print/8932>.

51 Торгово-промышленные палаты Луганской и Воронежской областей договорились о сотрудничестве [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://v-variant.lg.ua/region/22566-torgovo-promyshlennye-palaty-luganskoj-i.html>.

52 Мероприятия по реализации Соглашения о межрегиональном сотрудничестве между Луганской

6. Інтернет-заходи ґрунтуються на різних технологіях. До PR-заходів у мережі Інтернет фахівці зараховують: вплив на аудиторію за допомогою публікації матеріалів і новин в інтернет-ЗМІ, мережних оглядачах, сайтах off-line інформаційних агентств і ЗМІ, спеціалізованих і тематичних серверах; здійснення контакту з представниками ЗМІ за допомогою Інтернету; робота з аудиторією в on-line-конференціях, дискусійних аркушах, розсиланнях; проведення в мережі подій, лотерей, конкурсів⁵³.

Цікавим прикладом останнього типу заходів став конкурс «Галерея Слави Півдня Росії й Сходу України», що проводився на Вікіпедії з 3 червня 2013 р. до 15 жовтня 2013 р. Взяти участь у заході могли усі охочі. «Галерея» – це тематичний конкурс із написання статей і завантаження медіа-файлів, присвячених історії, географії, природі, культурі й видатним жителям Південного й Північнокавказького федеральних округів Росії, а також Харківської, Донецької й Луганської областей України. Переможців названо восени 2013 р.

Організатори конкурсу – некомерційне партнерство «Вікімедіа.ру», Міжрегіональна молодіжна громадська організація «Асоціація почесних громадян, наставників і талановитої молоді», Рада молодіжного парламенту при Законодавчих зборах Ростовської області, Рада молодих депутатів Ростовської області, Благодійний фонд підтримки жителів малих міст і сільських поселень та ін. Усі представлені на конкурс роботи оцінювало компетентне журі. У рамках конкурсу засновано спеціальний приз – звання «Найрозумніший», який надають тому населеному пункту, найбільше число жителів якого візьме участь у конкурсі. Організатори заходи вважають, що конкурс зацікавить і професійних дослідників, і аматорів, для кого ідея безкорисливого обміну знаннями, збереження «праці попередніх століть для століть наступних» стане справою життя⁵⁴.

- по обидві сторони кордону;
- прості проекти, які мають транскордонний ефект, що виконуються найчастіше або лише з однієї сторони кордону, але з вигодою для обох партнерів [4, с. 16–17].

Таблиця 1.1.1

Співвідношення спонтанних та спеціальних подій як основи новин (на прикладі Ростовської області)

Спонтанні події	Спеціальні події
1. Євро регіон «Донбас» поповнився новим російським учасником	1. Міжнародна митна конференція євро регіон «Донбас»
2. Засідання Ради євро регіону «Донбас»	
3. Участь представника влади у засіданні правління	

областью Украины и Воронежской областью Российской Федерации на 2011–2012 гг. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.gosbook.ru/user/login?destination=node%2F74049>.

53 Филатова О. Г. Технологии и методы PR-продвижения информационных ресурсов. Вводный курс : учебное пособие / О. Г. Филатов. – СПб : НИУ ИТМО, 2012. – С. 42.

54 На Википедии стартовал конкурс «Галерея Славы Юга России и Востока Украины», участие в котором может принять любой желающий, передает Е-Донбасс [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://e-donbas.org/node/5859>.

Асоціації малих і середніх міст Росії («зміцнює міжрегіональну кооперацію»)	
4. Зустріч губернатора з послом ЄС (обговорення економічного співробітництва й інтеграції євро регіону в Асоціацію європейських прикордонних регіонів)	2. Церемонія відкриття шлагбаума для пішоходів
5. Зустріч співголів євро регіону «Донбас» у м. Донецьку	3. Російсько-український міжрегіональний економічний форум у Донецьку «Науково-технічне співробітництво регіонів і міжрегіональна виробнича кооперація»
6. Засідання Ради євро регіону «Донбас» (схвалення стратегії розвитку до 2020 р.)	
7. Засідання секретаріату євро регіону «Донбас»	
8. Засідання Ради євро регіону (підписано протокол, про приєднання до євро регіону «Донбас» Донецької області)	
9. На період свят організовано тимчасовий пропуск жителів Ростовської та Луганської областей у місцях перетину кордону «Можаївка – Герасимівка» і «Манюківка – Юганівка»	4. Щорічний прийом для глав дипломатичних місій, які перебувають у Південному федеральному окрузі
10. Установче засідання Ради євро регіону «Донбас»	

Аналіз новин на сайті Уряду Ростовської області за критерієм «Євро регіон «Донбас»» (квітень 2013 р – жовтень 2010 р.) дав змогу констатувати, що в основі новин лежать переважно спонтанні події, лише третина новин сформована завдяки спеціально створеними подіям⁵⁵.

Така ж ситуація виявлена під час аналізу новин за критерієм «Євро регіон «Донбас»» (квітень 2013 р. – жовтень 2010 р.) і на сайті Донецької обласної державної адміністрації. Тут також в основі новин покладено переважно спонтанні події, значно менша частина новин ініційована спеціально створеними подіям⁵⁶. Це негативно впливає на позиціонування євро регіону, оскільки сприймається як «офіціоз», що стосується лише владних установ та є далеким від проблем населення (відчувається, що більшість новин створено прес-службами органів влади, головними дійовими особами є керівники державних структур). Проте соціальний простір транскордоння – це «зона повсякденності», у яку включені пересічні громадяни зі своїми інтересами та потребами.

Така ситуація у досліджуваних євро регіонах пов'язана з тим, що у місцевих органів влади відсутнє «усвідомлення того, що завдання розвитку транскордонного співробітництва вимагає від них функцій координації, а не жорсткого адміністрування. Як наслідок, до впровадження проектів транскордонної співпраці залучається вельми мало підприємців та неурядових організацій»⁵⁷.

За допомогою таких подій, як презентації, різноманітні форуми та конференції,

55 Официальный портал Правительства Ростовской области [Электронный ресурс] – Режим доступа : [http://donland.ru/SearchResults.aspxq=еврорегион+\"Донбасс\"](http://donland.ru/SearchResults.aspxq=еврорегион+\).

56 Сайт Донецької обласної адміністрації [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://donoda.gov.ua/?lang=ua&sec=01&iface=Public&cmd=search&args=page:1,2,3>.

57 Студенников И. Региональная политика в Украине и трансграничное сотрудничество со странами-членами ЕС: правовые рамки и практика / И. Студенников // Cross-Border Cooperation as a Tool of Spatial Integration and Cooperation between EU and Eastern Partner Countries. – ISCOMET Institute for Ethnic and Regional Studies, 2012. – С. 64–75.

виставки, демонстрації, спортивні заходи, концерти і шоу вдається краще привертати увагу до іміджу та бренду євро регіону та просувати їх не лише у транскордонні, а й у світі, даючи змогу встановити емоційний зв'язок між іміджем і брендом, з одного боку, та цільовими аудиторіями – з іншого. Саме тому можна говорити, що формування іміджу та бренду євро регіонів значної мірою залежить від спеціальних подій, ніж від тих спонтанних заходів, які супроводжують їх повсякденний розвиток. Хоча, без сумніву, й останні важливі для підвищення рівня поінформованості громадян про євро регіон.

Фахівці пояснюють цей ефект фундаментальною психологічною закономірністю, яка полягає у тому, що людина більше вірить тому, що бачить, ніж тому, що чує, більше вірить тому, що відбувається на її очах – діям і подіям, ніж словам і розповідям. «В обох випадках спрацьовує одна і та ж причина: вплив візуальної інформації значно сильніший і переконливіший, ніж вплив вербальної інформації... Словесна інформація може бути поставлена під сумнів або навіть спростована, вона програє подієвій візуальній комунікації за своєю яскравістю, психологічною достовірністю та емоційною виразністю»⁵⁸.

Отже, теперішнє транскордонне життя мають супроводжувати «поставлені події». Євро регіони, турбуючись про свої імідж та бренд, мають відкритися для громадськості та привернути до себе її увагу, не задовольнятися спонтанними подіями, організовувати, творчо підходячи передовсім до створення спеціальних заходів. Special events стають подією для громадськості й інформаційним приводом для того, щоб про євро регіон та його діяльність згадали та «дружно» заговорили ЗМІ.

Інформування мешканців транскордоння за допомогою спеціально створених подій сьогодні стало важливим чинником розвитку євро регіонів та засобом створення інформаційних приводів для успішного позиціонування й окремих регіонів, і тих проблем, розв'язання яких вони мають на меті. У межах євро регіону «Донбас» інформаційні комунікації не обмежуються повідомленнями про спонтанні події, але активно спираються на «поставлені» події різного плану. До них ми зараховуємо заходи за участю представників влади прикордонних областей, події культурно-просвітницького спрямування, подієві комунікації за участю ділових кіл – представників бізнесу й інвесторів, природоохоронні заходи, пов'язані з розв'язанням спільних екологічних проблем, освітні події, що охоплюють співробітництво між установами транскордонних регіонів, а також інтернет-заходи, що дають змогу охопити не лише населення прикордонних територій, а й віддалені від кордону регіони України та Росії.

1.1.4. Інформаційний супровід трансферу технологій у євро регіонах східнослов'янської вісі

Трансфер технологій як діяльність з їх передачі й поширення фактично охоплює взаємодію *трьох основних суб'єктів*: університетів і наукових установ як середовища генерації знань; організацій виробничої сфери як середовища їх технологізації;

⁵⁸ Барезев В. А. Событийная коммуникация в теории и практике связей с общественностью / В. А. Барезев // Диалог культур: состояние межкультурных коммуникаций в условиях посткризисной экономики : сб. науч. тр. Международной научно-практ. конф. – СПб : Изд-во Санкт-Петербургского ун-та управления и экономики, 2012. – С. 172–178.

посередницьких структур як середовища каталізації розвитку цієї діяльності. Однією з успішних форм трансферу технологій є співпраця науки, освіти, виробництва та бізнесу, що реалізується у *наукових парках*. Сьогодні в усьому світі парковий принцип організації науково-інноваційної діяльності досить популярний. Статистика Міжнародної асоціації наукових парків (International Association of Science Parks – IASP), що об'єднує 388 наукових парків у 70 країнах, засвідчує, що процес формування парків іде досить високими темпами (у 2000 р. в організації було 160 членів). Близько 34 % парків сьогодні перебувають на території університетських кампусів або на земельних ділянках, що належать ВНЗ. Це засвідчує тісний зв'язок наукових парків із вишами⁵⁹.

Світова тенденція створення наукових парків має перспективи і в Україні. Проте, як справедливо зазначають фахівці, у нас, на жаль, відсутнє розуміння, що форма та зміст інформації, пов'язаної з трансфером технологій, повинні бути зрозумілими не лише для науковців і фахівців, а й для власників або розпорядників фінансових ресурсів та промисловців, щоб запропонований об'єкт як мінімум сприймався як «інвестиційно-приваблива інноваційна розробка»⁶⁰.

Правильно організована інформаційно-комунікаційна підтримка наукових парків робить більш ефективним їх функціонування. Оскільки вони не ізольовані від місцевих мешканців, інших організацій та зацікавлених груп, недостатня поінформованість може негативно вплинути на їх взаємодію. Наукові парки повинні популяризувати інноваційні ідеї та розробки, свою діяльність, щоб мінімізувати ризик формування негативного іміджу. Систематичне стратегічне планування комунікацій може посилити конкурентоспроможність парків і збільшити вірогідність привернення уваги до них різних цільових аудиторій⁶¹.

Певний досвід інформаційно-комунікаційного забезпечення трансферу технологій мають східнослов'янські євро регіони, інноваційні можливості яких досить потужні. В євро регіонах «Ярославна», «Слобожанщина» та «Донбас» функціонують технопарки, науково-освітні комплекси, центри розвитку й інвестицій, інші структури для просунення наукових розробок, створення умов прискореного розвитку високотехнологічних напрямів виробництва, в які включено потенціал не лише української, а й російської сторони (засновники, наприклад, технопарку «Слобожанщина» – Харківський національний університет імені В. Каразіна, Харківський національний університет радіоелектроніки, науковий парк «ФЕД» та Белгородський дослідницький університет Росії).

Технопарк «Слобожанщина» не лише займається пошуком бізнес-ідей, технологічних розробок та проектів, а й проводить міжнародні конференції; випускає друковані й електронні видання; просуває бренд Українсько-російського технопарку «Слобожанщина» й інноваційних розробок його резидентів на закордонних ринках; лобіює законодавчі ініціативи з надання учасникам технопарку податкових пільг,

59 Facts and figures IASP [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.iasp.ws/web/guest/facts-and-figures>.

60 Учебное пособие по управлению охраняемыми территориями [Электронный ресурс]. – [Б. М.], 2003. – С. 48. – Режим доступа : <http://meotida.org.ua/handbook.pdf>.

61 Учебное пособие по управлению охраняемыми территориями [Электронный ресурс]. – [Б. М.], 2003. – 116 с. – Режим доступа : <http://meotida.org.ua/handbook.pdf>.

лобіює інтереси резидентів технопарку на міжнародному рівні; поширює різнопланову інформацію про технопарк на своєму сайті⁶². Серед заходів підтримки інноваційної діяльності є також моніторинги та зустрічі, тренінги, бази даних та інформаційні бюлетені.

У рамках Регіонального ландшафтного парку «Меотида» «Програма зміцнення системи керування в національних парках України» (1999–2003 рр.) було продемонстровано можливості системної та систематичної інформаційно-комунікаційної підтримки територіальних проектів. Тут виконували такі завдання у галузі інформації та комунікації: навчання персоналу парку новим підходам до взаємодії з громадськістю, інформування громадськості про екологічні проблеми й самий парк, поширення досвіду в інші парки України та Європи. Застосовували різні засоби інформування: семінари для персоналу, представників інших парків Донецької області й місцевої громадськості – учителів, представників громадських організацій, політиків, пенсіонерів; розробку й публікацію буклетів про парк із докладною інформацією щодо його характеристик, цілей і завдань, конкретної роботи. Наочній агітації сприяли футболки, наклейки та вимпели з логотипом парку для відвідувачів, плакати з фотографіями рідкісних птахів. Просвітництво забезпечували навчальні плани для місцевих шкіл та вишів, що стали екологічно зорієнтованими, навчально-методична допомога іншим національним паркам і територіям. За допомогою навчальних закладів молодь інформували про парк, проводили практику на його території. Влітку функціонував оздоровчий табір для дітей із малозабезпечених сімей⁶³.

Отже, інформаційно-комунікаційна підтримка стимулює трансфер технологій у транскордонному середовищі. Генерація знань у дослідницьких організаціях та університетах сусідніх країн сприяє їх участі в конкурсах транскордонних програм, що не лише надає додаткове фінансування, а й гармонізує регіональні інновації із загальнодержавними.

1.1.5. Проблема вербального та візуального позиціонування східнослов'янських сврорегіонів у контексті досвіду ЄС

Сврорегіони – важлива складова частина інформаційного простору України та Росії. Дедалі більше перспективи розвитку прикордонних територій сьогодні, поряд із іншими чинниками, зумовлені ефективним їх позиціонуванням та формуванням привабливого й стабільного іміджу. Оскільки роль інформації постійно зростає, збільшується і значення нематеріальних активів, імідж стає одним із провідних чинників впливу на формування уявлень людей про навколишній світ і, в остаточному підсумку, на їхню поведінку.

Інформаційно-комунікаційні аспекти транскордонної взаємодії українсько-російських регіонів віддзеркалюють не лише змістовний контекст їхньої співпраці, а й стосуються практики вербального та візуального позиціонування програм і проектів, що реалізуються тут. Цю проблему, по суті, й досі не досліджували науковці, хоча

62 Комплекс услуг технопарка [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ukr-rus-technopark.com/index.php/%D1%80%D1%83%D1%81/services>.

63 Министерство международного развития правительства Великобритании (ММР) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://meotida.org.ua/projects-mmp.html>.

загальнотеоретичні питання вербалізації та візуалізації вже давно стали предметом серйозних наукових пошуків.

Вербалізацію трактують як словесне оформлення наявного досвіду, переведення почуттів у мовну форму. Ми виходимо з того, що текстова інформація здатна виступати у двох видах: інформації про власну організацію і змісту, який доноситься з її допомогою⁶⁴. У випадку нестачі мовних конструкцій першого виду (у нашому випадку для позначення сутності транскордонної взаємодії та концепту «єврорегіон») значна частка інформації може бути втрачена. Лише запропонувавши вербальний опис процесу або явища, можна досягти адекватного розуміння його специфіки, оскільки інтуїтивне сприйняття не завжди достовірну і сприяє усвідомленим діям: свідомість потребує словесного опису – вербалізації. Вербалізацію трактують також як закріплення ідей і думок у гаслах та висловах, що добре запам'ятовуються.

Останнім часом в умовах зростання обсягів інформації дедалі частіше виникає питання *візуалізації* інформації. Це пов'язано з тим, що вона дає змогу бачити те, що інакше складно помітити. В основі візуалізації – створення образів і впровадження певних моделей сприйняття інформації. Науковці справедливо стверджують, що інформація без візуалізації не акцентує увагу на трендах, зразках поведінки й кореляціях. Дивлячись на графік або схему, ми швидше помітимо тенденції (тренди), ніж тоді, коли бачимо цифри або факти. Візуалізація робить аналітиком навіть того, хто себе таким не вважає. «Візуалізація допомагає впоратися зі зростаючою складністю й різноманітністю даних. Усі люблять дивитися на кольорові картинки, що інтригують, але майже ніхто не любить нудні таблиці з цифрами. Суб'єктивне сприйняття інформації, довіра до інформації вища, коли вона подана візуально»⁶⁵.

Ця проблема залишилася поза увагою актів, що регламентують міжнародну інформаційно-комунікативну взаємодію у рамках СНД. Водночас досвід ЄС надає переконливі приклади ефективної вербально-візуальної підтримки його внеску в регіональні проекти. Спеціально для підвищення ефективності вербальної та візуальної презентації регіональної політики ЄС було розроблено п'ять типів документів.

По-перше, *загальні керівництва* для підготовки й вербальної та візуальної презентації програм і проектів Європейського Союзу, зокрема: Інформування та пропаганда заходів, які будуть застосовані під час реалізації проектів, що фінансуються Європейським фондом регіонального розвитку; Комунікаційне керівництво для проектів; керівництво щодо комунікації та візуальної презентації зовнішніх проектів Європейського Союзу; Оцінка візуальної презентації зовнішніх проектів ЄС; Візуальна ідентичність Ради Європи. Практичне керівництво⁶⁶.

64 Захарова Н. В. Вербализация текстовой информации в зависимости от характера языковой системы (на материале разноязычных версий Евангелия от Матфея). : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.19 / Захарова Наталья Владимировна. – Тамбов : Тамб. гос. ун-т им. Г. Р. Державина, 2009. – 22 с.

65 Дубаков М. Паттерны визуализации информации [Электронный ресурс] / М. Дубаков. – Режим доступа : <http://habrahabr.ru/company/taucraft/blog/139187/>.

66 EU Regulation № 1159/2000, Information and Publicity measures to be implemented when carrying out ERDF-funded projects – [Electronic resource]. – Access mode : http://www.bsrinterreg.net/toimplement/_downloads/2004.07.02.Information_and_publicity_guidelines_for_projects.doc; Communication Guidelines for Projects. November, 2006. eTEN. – http://ec.europa.eu/information_society/activities/eten/library/how_to_participate/communication_guidelines_projects.p

По-друге, *керівництва для конкретних програм і проектів*, що враховують їхню специфіку й особливості впровадження в конкретному регіоні, зокрема: Поради щодо засобів комунікації для менеджерів проектів. Програма сусідства Литви, Польщі й Калінінградської області РФ; Комунікація і візуальна презентація Kolarctic ENPI CBC – керівництво для проектів; Презентація візуальної ідентичності спільної програми «Басейн Чорного моря 2007–2013»⁶⁷.

По-третє, керівництва для програм і проектів, розраховані *на конкретні країни*, зокрема: Доповнення до Керівництва щодо візуальної презентації зовнішньополітичної діяльності Європейського Союзу в Туреччині в рамках Децентралізованого впровадження систем⁶⁸.

По-четверте, керівництва для програм і проектів, що реалізуються *в рамках спільних проектів ЄС з Організацією Об'єднаних Націй*, зокрема: Керівництво щодо візуальної презентації спільних проектів ЄС–ООН⁶⁹.

По-п'яте, розробки суто *методичного характеру*, здійснені для тренінгів і науково-практичних семінарів, спрямованих на підвищення кваліфікації представників структур ЄС, окремих національних установ і представників громадянського суспільства, наприклад: «Як написати чітко»; Преса та суспільна інформація. ENTRI. Європейська нова навчальна ініціатива громадянського управління в кризових ситуаціях; Проект Керівництва щодо комунікації в рамках проекту програми INTERREG IVC⁷⁰.

Дослідження цих та деяких інших документів, які охоплюють вимоги Європейського Союзу до вербальної та візуальної презентації його регіональної політики, дає змогу говорити про логічність, послідовність і системність упровадження принципів транспарентності у роботі ЄС з регіональними проектами транскордонної співпраці за допомогою різноманітних засобів комунікації з

df ; Communication and visibility manual for European Union External Actions. European Commission, 2010. – http://ec.europa.eu/europeaid/visibility/index_en.htm; Evaluation of Visibility of EU external action. Terms of Reference. – www.box.com ; Visual identity of the Council of Europe. A practical guide. – 2011. – Nov., V. 2 // Documents and Publications Production Department (SPDP). – http://www.coe.int/02/Logo/Pictures/COE_UE/ID-VISU-COE-EN.pdf.

67 Советы по средствам коммуникации для менеджеров проектов. Программа соседства Литвы, Польши и Калининградской области Российской Федерации. Специальное электронное издание, № 2006/12, 06.06. 2006. [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://www.interreg3a.org/interregru/images/stories/dokumentai/E-LETTER%2012-ru-INFORMATION%20AND%20PUBLICITY.pdf>; Communication and visibility of Kolarctic ENPI CBC – guidelines for projects. – http://www.kolarcticenpi.info/c/document_library/get_file?folderId=293005&name=DLFE-7408.pdf; Visual Identity Manual of the Black Sea Basin Joint Operational Programme 2007–2013. – http://www.espa.gr/elibrary/VisualIdentityManual_BlackSea_24_03_2008_en.pdf.

68 Complement to the Communication and Visibility Manual for European Union [Electronic resource]. – Access mode : http://www.avrupa.info.tr/Files/File/FUNDING/VisibilityGuidelines_Oct11_EN.pdf.

69 Joint Visibility Guidelines For EC-UN Actions in the Field. United Nations-European Commission [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.undp.org/eu/documents/EC-UN%20Joint%20Visibility%20Guidelines.pdf>.

70 How to Write Clearly [Electronic resource]. – Access mode : http://ec.europa.eu/translation/writing/clear_writing/how_to_write_clearly_en.pdf; Press & Public Information. ENTRI. Europe's New Training Initiative for Civilian Crisis Management. – http://www.entriforccm.eu/certification/Press_Public_Information-concept.pdf; Project Communication Guide. INTERREG IVC Programme. – http://www.interreg4c.eu/resources_Project_Communication_Guide.pdf.

цільовими аудиторіями. Задіяні у практиці формування іміджу інструменти ідентифікації сприяють, на нашу думку, формуванню привабливого образу Євросоюзу і його діяльності й у прикордонних регіонах. Їх можна використовувати й у транскордонній співпраці суб'єктів українсько-російських єврорегіонів для вербалізації та візуалізації їх іміджу.

На жаль, жодного документа, який би регламентував вербальне та візуальне позиціонування транскордонних програм або проектів розроблено не було ні на рівні СНД, ні на рівні окремих українсько-російських єврорегіонів. Так, в одному з перших документів СНД – «Угоді про співробітництво в галузі інформації» (1999)⁷¹, в якому проголошено потребу зміцнити взаєморозуміння та довіру між народами країн-учасниць за допомогою свободи поширення та доступу до інформації, створення спільного інформаційного простору, фактично навіть не згадано про потребу формування іміджу єврорегіонів засобами вербалізації та візуалізації інформації, що може зробити її більш доступною і зрозумілою для громадськості. Водночас в Угоді йде мова про різні комунікаційні засоби, що мали би сприяти розв'язанню поставлених завдань – зустрічі, обміни, спільні заходи, ефективність яких у контексті формування іміджу єврорегіону могла би бути вище при дотриманні вербальної та візуальної ідентичності регіону. У документі, крім того, передбачено потребу пошуку та вивчення «нових напрямів співробітництва в галузі інформаційних обмінів» (ст. 3), до яких повною мірою може бути зарахована вербальна та візуальна презентація прикордонної політики.

У більш пізніх документах, зокрема Перспективному плані підготовки документів і заходів із реалізації Концепції формування інформаційного простору СНД (1998)⁷², Концепції формування інформаційного простору Співдружності Незалежних Держав (1996) зі змінами та доповненнями на жовтень 2010 р.⁷³, Концепції формування інформаційно-бібліотечного простору на базі прикордонних бібліотек держав-учасників СНД (2009)⁷⁴ та ін., фактично нічого не змінилося: головну увагу приділено проблемам створення єдиного інформаційного простору, а не способам подачі інформації та питанню формування іміджу його суб'єктів. Те саме бачимо і в угодах про створення єврорегіонів «Дніпро», «Ярославна», «Слобожанщина» і «Донбас» і їх статутах.

Водночас вербальна ідентифікація як СНД загалом, так і окремих єврорегіонів має бути здійснена за допомогою певних мовних формул, які повинні супроводжувати

71 Соглашение о сотрудничестве в области информации. Текст документа с изменениями на 1 июня 2007 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://pravo.kulichki.com/megd2007/bz04/dcm04601.htm>.

72 Перспективный план подготовки документов и мероприятий по реализации Концепции формирования информационного пространства Содружества Независимых Государств [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://spravka-jurist.com/base/part-wq/tx_xswwxa.htm.

73 Концепция формирования информационного пространства Содружества Независимых Государств [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/997_185

74 Концепция формирования информационно-библиотечного пространства на базе приграничных библиотек государств-участников СНГ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.e-cis.info/page.php?id=22309>.

не лише інформаційні матеріали, а й продукцію, створювану в рамках програм і проектів. Як зазначають дослідники, вербалізація інформації, пов'язаної з регіоном, передбачає точний підбір терміна або гасла для вигідного замовнику конструювання регіональних процесів. Вона слугує також для представлення регіональних станів: «спекотний південь», «промисловий схід»⁷⁵.

Своєрідними вербальними формулами для популяризації діяльності єврорегіону «Слобожанщина» могли би стати такі гасла: «Жити не для себе, не для інших, а зі всіма і для всіх»⁷⁶, представлене у Стратегії «Формування регіонального солідарного суспільства» на 2011–2025 рр., та «Кордон – середовище інновацій: формування розумних прикордонних територій», подане у Довгостроковій цільовій програмі «Розвиток міжрегіонального й прикордонного співробітництва Білгородської області на 2012–2016 роки»⁷⁷.

Дослідники виявили образотворчі засоби, що забезпечують візуалізацію образу країн: *фотографії, схеми, графіки*. Вони виконують функцію коментування, доповнення вербально представлені інформації, а також ілюстрації фактів, даючи наочне уявлення про розташування країни чи її регіону щодо інших політико-географічних суб'єктів. Схеми містять, як правило, велику кількість фактичного матеріалу, характер якого залежить від тематики повідомлення. Вчені припускають, що для читача з високим рівнем освіти, що володіють розвиненими аналітичними навичками, така форма подачі матеріалу найбільш адекватна. Очевидно, це допомагає сприйняттю повідомлюваної інформації як найбільш достовірної та об'єктивної⁷⁸.

Аналізуючи імідж країни, російський політолог Е. Галумов говорить про те, що він у масовій свідомості проектується через *образи-символи*: політико-географічний, природно-ресурсний, цивілізаційно-культурний, соціально-ментальний, виробничо-економічний, національно-ціннісний. Саме у підсумку, на думку вченого, всі ці образи створюють єдине сприйняття території, в якому можна простежити усі найбільш значущі риси держави⁷⁹.

Візуалізація інформації, пов'язаної з регіоном, є, на думку науковців, найбільш значущим інформаційним каналом для конструювання іміджу регіону. Найважливішими елементами візуалізації інформації про регіон вважають *регіональні прапори, герби, емблеми* (мал. 1.1.3)⁸⁰.

75 Рубель О. Е. Региональный экономико-экологический имидж как институциональный управленческий механизм // Вісник Одеського державного екологічного університету. – 2010. – Вип. 10. – С. 27–36.

76 Стратегия «Формирование регионального солидарного общества» на 2011–2025 годы. Постановление правительства Белгородской обл. от 24.11.2011 № 435-пп. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.lawcs.ru/maps/docs/2_belgorod_postanov1435.rtf.

77 Долгосрочная целевая программа «Развитие межрегионального и приграничного сотрудничества Белгородской области на 2012–2016 годы» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://base.consultant.ru/regbase/cgi/online.cgi?req=doc;base=RLAW404;n=30906>.

78 Бойко М. А. Функциональный анализ средств создания образа страны (на материале немецких политических креолизованных текстов) : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.04 «Германские языки» / Бойко М. А. – Воронеж, 2006. – 23 с.

79 Галумов Э. А. PR в международных отношениях / Э. А. Галумов // Информация. Дипломатия. Психология. – М. : Известия, 2002. – С. 172.

80 Рубель О. Е. Региональный экономико-экологический имидж как институциональный управленческий механизм / О. Е. Рубель // Вісник Одеського державного екологічного університету. – 2010. – Вип. 10. – С. 27–36.

Мал. 1.1.3. Регіональні прапори, герби, емблеми

У чотирьох українсько-російських євро регіонах символіка має схожі кольори і подібну графіку, оскільки вона орієнтується на державницькі символи України та Росію. Вона, на наш погляд, ще не регламентована відповідним чином і не набула «розкрученості», як у деяких інших євро регіонах, які вже змушені «захищати свою символіку». Так, наприклад, голова білоруського бюро євро регіону «Німан» В. Зданчук ще у 2003 р. виражав стурбованість тим, що деякі комерційні структури намагаються використовувати символіку євро регіону у своїх цілях. «Такі випадки мали місце в Польщі й можуть бути й у нас, – писав він, – логотип нашого євро регіону вже досить «розкручений», і це намагаються використовувати, зокрема, туристичні фірми для просування своїх послуг». Щоб захистити авторські права, було запропоновано розробити регламент використання символіки, проте у випадку, якщо авторські права порушуватимуться, не виключене проведення судових розглядів⁸¹.

81 Егоров Д. Еврорегион защищает свою символику [Электронный ресурс] / Д. Егоров // Биржа

До названих засобів візуалізації євро регіону можна зарахувати і гімн (від грецького *hymnos* – урочиста пісня на честь божества) – важливу складову частину іміджу будь-якого соціального суб'єкта. У давніх суспільствах його виконували на честь богів, пізніше гімн став піснею світською, патріотичною. У сучасному гімні, наприклад, Волинського регіону «Волинь моя» превалує географічний елемент («поліський краю дорогий», «озер блакить і синь лісів», «шумлять, колишуться хліба, як хвиля в морі грається», «заквітчана земля»), відсутня заідеологізованість, але присутня урочистість («де ще знайти таку красу, як в казці намальовану, як не розплетену косу, до серця причаровану»), людяність.

Отже, інформаційно-комунікаційний супровід транскордонної взаємодії українсько-російських євро регіонів потребує регламентації вербального та візуального позиціонування проектів або на рівні СНД, або на рівні окремих євро регіонів, чого фактично не існує. Варто використовувати досвід ЄС у цій сфері, презентований у документах та практиці вербалізації та візуалізації програм ЄС, застосування яких робить логічним, послідовним і системним упровадження принципів транспарентності у роботі євро регіонів.

1.1.6. Проблематика транскордонного співробітництва в інформаційному просторі України: східнослов'янський вимір

Білорусь, Литва, Польща, Україна – країни, для яких проблеми сусідства мають не формальне значення, а є сферою повсякденної реалізації соціально-політичних, економічних та культурних відносин. Для України така ж практично затребувана взаємодія з сусідом на сході – Росією. Вздовж найбільшого державного кордону з Росією (він охоплює 1576 км, із Білоруссю – 891 км, із Польщею – 428 км) сьогодні чотири євро регіони, п'ятий перебуває в стадії створення. Це засвідчує, що для розвитку транскордонного співробітництва наявний значний потенціал і на східному кордоні країни.

Як уже зазначалося, саме транскордонна співпраця східних регіонів України і західних областей Росії дає змогу створити Східнослов'янський пояс транскордонного співробітництва, який, з одного боку, формується та діє поряд з іншими поясами транскордонної співпраці, а з іншого – презентує євразійські інтеграційні процеси, що визначають зустрічну консолідацію пострадянського простору. Транскордонне співробітництво на сході України – яскравий приклад зіткнення двох інтеграцій, що відображають дві різні моделі ставлення до ЄС. Одну називають «партнерська», на неї орієнтується Росія, другу – «асиміляційна», в її напрямі сьогодні спрямована політика України. Все це зумовлює і актуальність поставленої проблеми, і її складність та амбівалентність.

Метою нашого дослідження став дискурсивний аналіз проблематики східнослов'янської транскордонної взаємодії в інформаційному просторі України. Предметом були обрані такі аспекти інформаційної трансляції, як-от: науковий дискурс, дискурси новинних повідомлень та друкованих ЗМІ на східному прикордонні України.

Дискурс (фр. *discours*, англ. *discourse*, від латин. *discursus* – біг уперед-назад; рух,

круговорот; бесіда, розмова), мова, процес мовної діяльності; спосіб мовлення. Цей багатозначний термін використовують у багатьох гуманітарних науках і тлумачать його по-різному. У тексті нашої праці цим поняттям описано спосіб мовлення, який визначає який або чий дискурс, тому що нас цікавить не дискурс узагалі, а його конкретні різновиди, що задаються широким набором параметрів: суто мовними відмітними рисами (тією мірою, якою вони можуть бути чітко ідентифіковані), стилістичною специфікою (багато в чому зумовленої кількісними тенденціями у використанні мовних засобів), а також специфікою тематики, систем переконань, способів мислення і т. д. Як нам здається, спосіб мовлення багато в чому визначає і створює предметну сферу дискурсу, вказує на комунікативну своєрідність суб'єктів транскордонної взаємодії.

Проходячи крізь призму дискурсивної свідомості, в інформаційному полі України транскордонне співробітництво не лише проявляється у різновекторності поглядів регіональних еліт, а й сприймається в різних контекстах на рівні громадської свідомості.

Об'єкти – носії інформативності дискурсів: а) тексти наукових статей з проблематики транскордонної співпраці на східних кордонах України; б) тексти статей і новин у друкованих періодичних виданнях та інтернет-ресурсах українсько-російського прикордоння; в) результати досліджень громадської думки в українсько-російському прикордонні.

Таблиця 1.1.2

**Матриця дискурсів осмислення транскордонної взаємодії
східних регіонів України**

	Науковий дискурс	Медіа-дискурс	Дискурс громадський
Геополітичний дискурс	xx	xx	xx
Економічний дискурс	xx	xx	xx
Політичний дискурс	xx	xx	xx
Соціальний дискурс	xx	xx	xx
Культурний дискурс	xx	xx	xx
Екологічний дискурс	xx	xx	xx
Дискурс тіньової інтеграції	xx	xx	xx

Науковий дискурс транскордонної співпраці у східнослов'янському вимірі представлений переважно роботами науковців Сходу та Півдня України. Один із них, мариупольський політолог Є. В. Рябінін, зазначає, що «активізація інтеграції у формі транскордонного співробітництва належить до завдань державної регіональної політики України», а «євро регіони, як форма транскордонного співробітництва, сприяють не лише посиленню і поглибленню добросусідських відносин між державами, але й є своєрідним інструментом для інтеграції тієї або тієї країни до європейських структур»⁸².

82 Рябінін Є. В. Транскордонне співробітництво в системі процесів регіональної інтеграції України

Сумчанин О. Загора говорить про транскордонну співпрацю як один із кроків європейської інтеграції⁸³. Харківська дослідниця Н. Ільченко стверджує, що транскордонне співробітництво – важливий елемент інтеграційного процесу, що здійснюється через оптимальне поєднання можливостей і ресурсів прикордонних регіонів суміжних країн. На її думку, «в Україні транскордонну співпрацю сьогодні розглядають у двох площинах – як інструмент розвитку прикордонних територій і як чинник реалізації її євроінтеграційних прагнень»⁸⁴.

Донецький автор А. І. Куліков вважає, що в сучасних умовах транскордонна взаємодія виступає «лабораторією» або експериментальним майданчиком європейської інтеграції, «транскордонне співробітництво регіонів України є безпосередньою формою участі громад, органів самоврядування прикордонних регіонів України у загальній системі європейської інтеграції, формою реальної співпраці регіонів України та Європейського Союзу»⁸⁵.

Тема інформаційного забезпечення саме транскордонної співпраці східних регіонів України і західних областей Росії у науковій літературі висвітлена вкрай недостатньо. Дисциплінарні дискурси транскордонного співробітництва пов'язані з традиціями аналізу в окремих дисциплінах. На нашу думку, найяскравіше цей дискурс може бути проілюстрований на прикладі економічних наук, де зацентровано на зростанні взаємодії економіки прикордонних регіонів, транскордонній співпраці як провідному чиннику реалізації транзитного потенціалу України, впливові на прикордонний економічний обмін і мобільності робочої сили, державному регулюванні транскордонного економічного співробітництва, аналізі його місця в регіональному та євроінтеграційному розвитку. Враховуючи роль державних установ у створенні новинних потоків інформації, політичний дискурс має пріоритет у новинній інформації.

Ідеологічні дискурси транскордонного співробітництва охоплюють такі трактування взаємодії прикордонних територій, в яких чітко виражена позиція «за-проти» транскордонної співпраці. Особливо помітні розбіжності ідеологічних дискурсів транскордонного співробітництва правлячої еліти й опозиції, презентанти останньої розглядають східне прикордоння як «п'яту колону», що забезпечує пануванням Росії у східноєвропейських регіонах України.

Культурний дискурс пов'язаний із дослідженням транскордонного культурного обміну, впливу сусідських культурних традицій на національну культуру та культурну практику суспільства по інший бік кордону.

Глобальний дискурс уже у 80-ті рр. сформувався як програмний та постійний дискурс, а його головною темою став вплив людства на довкілля.

(політологічний аналіз) / Є. В. Рябінін. – Маріуполь, 2011. – С. 95, 100.

83 Загора О. М. Чинники розвитку транскордонного співробітництва в Україні (на прикладі Сумської області) [Електронний ресурс] / О. М. Загора. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2008-3/doc/3/22.pdf>.

84 Ільченко Н. М. Транскордонне співробітництво в Україні: перспективи розвитку євро регіонів [Електронний ресурс] / Н. М. Ільченко. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2012-2/doc/2/21.pdf>.

85 Куліков А. І. Державне управління геоінвестиційними процесами в умовах транскордонного співробітництва [Електронний ресурс] / А. І. Куліков. – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10kaiuts.pdf>.

Геополітичні дискурси визначає різні напрямки розвитку України: на Схід чи на Захід, євразійський чи європейський напрям транскордонне співробітництво має обирати. Водночас існує група тих, хто бачить західний кордон України більш відкритим, аніж східний, оскільки віддає перевагу перспективі участі України в процесах європейської, а не євразійської інтеграції.

«Тіньову інтеграцію» презентує тематика торгівлі наркотиками, людьми, зброєю, а також транскордонні епідемії. Науковці акцентують увагу на фільтрувальній ролі кордону, який покликаний забезпечувати непроникнення в Україну міжнародного криміналу, нелегальних мігрантів та контрабанди. Особливу увагу звертають на проблему створення повноцінної сучасної інфраструктури східного кордону, через який в Україну нині потрапляє значна кількість нелегальних мігрантів та контрабанди⁸⁶. Така постановка питання про східний кордон властива і прихильникам євроінтеграційних тенденцій України.

Медіа-дискурс транскордонного співробітництва відрізняється від наукового, перш за все, завуальованістю ідеологічних орієнтацій. Це засвідчує дослідження публікацій щодо українсько-російських відносин, проведене на кордоні Луганської та Воронежської областей. Так, громадські організації Луганщини та Воронежської області – Східноукраїнський центр громадських ініціатив і Регіональний фонд «Центр захисту прав ЗМІ» – у 2010 р. реалізували проект «Транскордонний репортаж», мета якого – посилення транскордонних інформаційних комунікацій між їхніми областями. Було проведено моніторинг⁸⁷ матеріалів, присвячених російсько-українським відносинам у ЗМІ двох областей, презентацію й громадське обговорення результатів моніторингу, реалізовано програму дружніх візитів для журналістів і видання збірки матеріалів за результатами реалізації проекту.

Під час дослідження виявлено:

- більшість публікацій про події в житті країни-сусіда загалом мають позитивну тональність, хоча кількісні показники різні по обидві сторони кордону;
- опис подій у сусідній країні, як правило, не містить глибокого аналізу і відображає радше погляд політичних еліт області, ніж реальну ситуацію;
- відсутня подача альтернативних думок, що не дозволяє отримувати збалансовану інформацію;
- різні пріоритети й акценти у висвітленні окремих проблем:
 - у луганських ЗМІ популярні «перезавантаження українсько-російських відносин», «мовна толерантність і пропаганда російської мови»,

86 Сушко О., Пархоменко Н. Кордони України: незавершена ланка десятилітнього державотворення [Електронний ресурс] / О. Сушко, Н. Пархоменко. – Режим доступу : <http://cpcfrpu.ru/projects/borders/>.

87 Проведено моніторинг у кожній області шістьох громадсько-політичних друкованих ЗМІ (всього – дванадцять): по три ЗМІ обласного значення (Луганська область – «Луганская правда», «XXI век», «Реальная газета»; Воронежська область – «Воронежский курьер», «Моё!», «Коммуна») та по три районних ЗМІ (Луганська область – «Життя Білокуракинщини» (Білокуракинський р-н), «Радянське слово» (Марківський р-н), «Перемога» (Новопсковський р-н); Воронежська область – «Сельская новь» (Богучарський р-н), «Кантемировский вестник» (Кантемирівський р-н), «За изобилие» (Росошанський р-н)).

«транскордонне співробітництво» і «російські інвестиції в українську економіку»;

○ у воронезьких ЗМІ перевагу мали тематики президентських виборів в Україні та 65-річчя перемоги у Другій світовій війні;

«Публікації ЗМІ про російсько-українські відносини у Воронезькій і Луганській областях здебільшого не аналітичні матеріали. Загалом публікацій мають описовий характер і незначний пояснювальний потенціал»⁸⁸.

Таблиця 1.1.3

Кількісні та якісні характеристики публікацій про російсько-українські відносини у друкованих ЗМІ Луганської та Воронезької областей

Луганські ЗМІ	Воронезькі ЗМІ
Кількість матеріалів про російсько-українські відносини	
164	210
Кількість матеріалів про російсько-українські відносини в обласних ЗМІ	
119	148
Кількість матеріалів про російсько-українські відносини у районних ЗМІ	
45	62
Кількість матеріалів за темою «Політика»	
загальна кількість: 81 кількість у обласних ЗМІ: 58 кількість у районних ЗМІ: 23	загальна кількість: 58 кількість у обласних ЗМІ: 53 кількість у районних ЗМІ: 5
Кількість матеріалів за темою «Економіка»	
загальна кількість: 31 кількість у обласних ЗМІ: 24 кількість у районних ЗМІ: 7	загальна кількість: 16 кількість у обласних ЗМІ: 13 кількість у районних ЗМІ: 3
Кількість матеріалів за темою «Громадянське суспільство»	
загальна кількість: 12 кількість у обласних ЗМІ: 10 кількість у районних ЗМІ: 2	загальна кількість: 79 кількість у обласних ЗМІ: 34 кількість у районних ЗМІ: 45
Кількість матеріалів за темою «Культура»	
загальна кількість: 40 кількість у обласних ЗМІ: 24 кількість у районних ЗМІ: 16	загальна кількість: 25 +26 (суміжні теми) кількість у обласних ЗМІ: 21 +17 (суміжні теми) кількість у районних ЗМІ: 4 +7 (суміжні теми)

Дослідники вважають кордон базовою категорією просторового аналізу й унікальним місцем накладання ідентичностей, перетину практик та полів влади і т. д. Саме тому критерієм дискурсивного аналізу сформованих у громадській думці розумінь кордону стало сприйняття кордону мешканцями населених пунктів уздовж східного українсько-російського кордону (з українського боку). Проаналізуємо результати дослідження луганських соціологів (вибірка репрезентує статево-вікову та поселенську структури Луганської області, перш за все, мешканців прикордонних

⁸⁸ Транскордонний репортаж : зб. матеріалів проекту / Східноукраїнський центр громадських ініціатив ; за заг. ред. В. В. Щербаченка. – Луганськ : СПД Резніков В. С., 2010. – С. 20.

населених пунктів уздовж східного українсько-російського кордону)⁸⁹.

Науковці виявили три основні позиції щодо сприйняття державного кордону:

- позиція «зачинений на замок» – уявлення, пов'язані з тлумаченням кордону як захисної лінії;

- «відкритий для руху людей, капіталів» – уявлення, які відповідають європейській практиці;

- «цей кордон взагалі не потрібен» – «радянські» уявлення, зумовлені історичним минулим⁹⁰.

Кількісні показники презентовані у наступній таблиці 1.1.4.

Таблиця 1.1.4

Розподіл відповідей на питання: «Яким повинний бути кордон між Україною та Росією?»

№ п/п	Варіант відповіді	Мешканці Луганської області n=1147	Прикордонні населені пункти n=246
1	зачиненим на замок	2,8	1,6
2	відкритим для руху людей, капіталів	38,7	35,7
3	цей кордон взагалі не потрібен	45,1	55,0
4	інше	0,8	–
5	важко відповісти	11,2	6,4
6	відповідь відсутня	1,5	1,2
	Загалом	100	100

Це дослідження показують негативне ставлення до кордону. Більшість мешканців прикордонної області вважають його кордоном «між своїми» й узагалі непотрібним. Особливо це стосується мешканців населених пунктів, які безпосередньо прилягають до кордону. Національна ідентифікація значуще не впливає на ставлення до кордону. Негативне ставлення більше виражене в групі з подвійною ідентифікацією: і з українцями, і з росіянами – 60 %, серед росіян – 56 % (серед українців – 49 %). Уявлення, що кордон «відділяє своїх від чужих» більше поширене також серед «росіян» чи людей з подвійною ідентичністю. Серед українців найбільший відсоток тих, хто вважає цей кордон «кордоном між своїми».

Заперечення кордону характерне не лише для людей старшого віку, які звикли до єдиного «радянського» простору, а й для молодих людей (вважають, що «кордон не потрібен» у групі 18–29 років – 38,2 %, у групі 30–39 років – 43,7 %, у групі 40–49 років – 42,6 %, у групі 50 років та старше – більш як 50 %).

89 Хобта С. В. Політичний кордон: теоретичне бачення та буденне сприйняття (на прикладі східного українсько-російського державного кордону) / С. В. Хобта // Вісн. Харківського нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна : [зб. наук. пр.]. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. – № 999. – С. 114–120.

90 Хобта С. В. Політичний кордон: теоретичне бачення та буденне сприйняття (на прикладі східного українсько-російського державного кордону) / С. В. Хобта // Вісн. Харківського нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна : [зб. наук. пр.]. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. – № 999. – С. 114–120.

Розподіл відповідей на запитання: «Як би Ви охарактеризували кордон України та Росії?»

№ п/п	Варіант відповіді	% до опитаних n=1147
1	кордон, що відділяє своїх від чужих	8,5
2	кордон між своїми	71,8
3	інше	1,7
4	важко відповісти	17,3
5	відповідь відсутня	0,6
	Загалом	100

Дослідники встановили значущу позитивну кореляцію ставлення до кордону респондентів із деякими ідентичностями:

- «радянська людина» (67 % серед людей цієї ідентичності вважають, що кордон взагалі не потрібен);
- «людина похилого віку» (в цій групі найбільше тих, хто вважає, що кордон має бути зачиненим);
- «людина з певною рідною мовою» (в цій групі найбільше тих, хто вважає, що кордон має бути зачиненим, і найменше тих, хто не вважає кордон потрібним);
- «людина з певними художніми смаками» (ідентичностями).

Привертає увагу позитивна кореляція оцінки характеру кордону й інтерпретації відносин між Росією та Україною і ставлення до мовної політики. Респонденти, які вважають відносини з Росією добрими на рівні народу, схильні частіше заперечувати кордон, ніж ті, хто вважає, що наявні напруга і на рівні правлячої еліти, і народу. Показово, що половина тих, хто визнає напруженість між українцями та росіянами, вважає, що кордон усе ж таки повинен бути відкритим для руху людей і капіталу. Щодо мовного питання, то серед тих, хто підтримує українську мову як єдину державну, більшість – прибічники «відкритого» кордону (52 %) і меншість – його непотрібності (34 %). У цій групі переважають респонденти, які виступають за «зачинений» кордон (13 %) ⁹¹.

В умовах, коли більшість території України прикордонна, у нас відсутнє єдине бачення транскордонної взаємодії на рівні всіх дискурсів – і наукового, і медіа-дискурсу, і громадського. Поширеність одночасно євразійського та європейського трактування транскордонного співробітництва, а також думки, що східний українсько-російський кордон є кордоном «між своїми», пов'язані, на нашу думку, з високою лояльністю до Росії, що ускладнює заміну «радянського» дискурсу кордону на європейський. Це створює проблемні ситуації і на теоретичному рівні, й у практиці реалізації євроінтеграційного курсу України.

91 Хобта С. В. Політичний кордон: теоретичне бачення та буденне сприйняття (на прикладі східного українсько-російського державного кордону) / С. В. Хобта // Вісн. Харківського нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна : [зб. наук. пр.]. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. – № 999. – С. 117.

1.1.7. Транскордонне співробітництво в умовах протистояння України та Росії на рубежі 2013–2014 рр. (на прикладі єврорегіону «Ярославна»)

Актуальність дослідження зумовлена, по-перше, важливістю транскордонного співробітництва для Сумської області України, яка сьогодні межує з Брянською, Курською та Белгородською областями Російської Федерації. По-друге, конфліктне протистояння України та Росії у 2014 р. радикально змінила відносини між ними на всіх рівнях, зокрема транскордонному, а тому існування єврорегіонів східнослов'янської вісі – «Ярославна», «Слобожанщина» та «Донбас» – опинилося під питанням, що не може не викликати увагу дослідників.

Мета нашого дослідження – аналіз кризової ситуації, що склалася у 2014 р. навколо єврорегіону «Ярославна», який донедавна вважався найперспективнішим багатьма дослідниками обох країн, а тепер опинився на межі руйнування завдяки дестабілізації відносин між Україною та Росією.

Курську та Сумську області вже з 2001 р. пов'язувала угода про співпрацю. Знаковим для співробітництва цих областей стало 24 квітня 2007 р.⁹², коли був утворений єврорегіон «Ярославна». Його учасники по обидва боки кордону сподівалися, що він сприятиме подальшому розвитку взаємодії і українських та російських областей, і з європейськими партнерами.

Метою створення єврорегіону став розвиток різних напрямів співробітництва прикордонних територій, як-от: економічний розвиток; комунікації, транспорт і зв'язок; наука, нові технології, освіта; поліпшення стану довкілля; реалізація державної молодіжної політики; ліквідація надзвичайних ситуацій, стихійних лих та їх наслідків; сприяння розширенню контактів між жителями прикордонних територій, розвиток співробітництва між установами й організаціями, а також суб'єктами господарської діяльності; спрощення прикордонних формальностей для полегшення перетину кордону фізичними та юридичними особами; поліпшення якості життя населення за допомогою розробки та реалізації заходів щодо збільшення зайнятості; розвиток регіональної економіки областей через поліпшення інфраструктури прикордонних районів⁹³.

Вважають, що за час існування єврорегіону «Ярославна» було досягнуто позитивних результатів у зовнішній торгівлі, співпраці на рівні міст та районів, освіті, культурі, спорті, туризмі, молодіжній сфері, облаштуванні інфраструктури кордону⁹⁴. Наприкінці 2013 р. відбулося чергове засідання Ради єврорегіону «Ярославна» і курсько-сумської робочої групи за участю губернатора Курської області та першого заступника голови Сумської ОДА, під час якого розглянуто питання співпраці у науковій сфері й освітній галузі, облаштування пунктів пропуску за спрощеною системою для жителів прикордонних регіонів на державному кордоні у межах Сумської та Курської областей тощо. У III кварталі 2013 р. було проведено низку спільних заходів із регіонами України та затверджено План роботи єврорегіону на 2014 рік⁹⁵.

92 Соглашение о создании еврорегиона «Ярославна» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://kurskduma.ru/inf/sogl240307.php>.

93 Еврорегион «Ярославна». – Сумы, 2012. – С. 27–28.

94 Еврорегион «Ярославна». – Сумы, 2012. – С. 6.

95 Официальный сайт Администрации Курской области [Электронный ресурс]. – Режим доступа :

До сьогодні цей євро регіон вважався прикладом ефективного міжрегіонального співробітництва між Росією та Україною і позитивно оцінювався по обидва боки кордону:

▪ «На Сумщині активізовано роботу з упровадження європейської регіональної політики в сфері розвитку транскордонної співпраці. Як результат – співробітництво Сумської та Курської областей у межах євро регіону «Ярославна» високо оцінене під час Конгресу місцевих та регіональних влад Ради Європи у Страсбурзі», – так у листопаді 2013 р. схарактеризував майже семирічне існування євро регіону заступник голови Сумської ОДА⁹⁶.

▪ «Ми разом працюємо над розвитком регіонів, розбудовуємо території та підвищуємо рівень життя людей», – наголошував губернатор Курської області⁹⁷. Він так оцінював досягнення спільних зусиль: «Найголовніше – ми це бачимо щодня у відносинах наших людей. Жителі, особливо прикордонних районів, здебільшого задоволені. Влади й Курської, і Сумської областей співпрацюють, допомагають їм, поперше, мати добрі стосунки, вільний доступ один до одного, разом проводити свята, обговорювати все, що вони бажають, оскільки в нас на муніципальному рівні сьогодні 14 угод. Це дуже важливо»⁹⁸.

Наведені оцінки, по суті, стосуються бачення транскордонної взаємодії до 2014 р. Сьогодні ситуація різко змінилася. Українсько-російський конфлікт негативно впливає і на економічні показники обох учасників євро регіону, і на політичну взаємодію. Виконання зобов'язань між ними призупинено, хоча і повністю від нього не відмовилися. Як пишуть сумські ЗМІ, глава Сумської облдержадміністрації повідомляв, що сьогодні може бути переглянута співробітництво з Курською областю в рамках українсько-російського євро регіону «Ярославна». Він вважає, що у зв'язку з останніми подіями потрібно переглянути контекст співробітництва й чи буде ця програма взагалі діяти. «Якщо це профанація, тоді необхідно дійсно провести ревізію й позакривати програми, які не працюють... Ми повинні розуміти, що робота й співробітництво лише “для галочки” нам не потрібні»⁹⁹.

Курські представники влади зазначають, що після подій в Україні всі заходи й зустрічі на офіційному рівні заморожені. Якщо ще в лютому губернатор Курської області говорив про можливе продовження співробітництва, то тепер він стверджує, що це неможливо. «Співпрацювати попросту нема з ким», – заявив у березні глава Курської області. Керівництво Сум змінилося, тому чергове засідання в рамках євро регіону, заплановане на квітень, проводитися не буде. «А поки нема з ким проводити! Ми сьогодні робимо все, щоб контактували господарники. Поки ті зв'язки,

<http://adm.rkursk.ru/index.php?id=153>.

96 Україна – перша з держав східного партнерства, яка планує підписати Угоду про асоціацію з ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sm.gov.ua/ru/2012-02-03-07-53-57/4556-ukrayina-persha-z-derzhavskhidnoho-partnerstva-ya-ka-planuye-pidpysaty-uhodu-pro-asotsiayu-z-yes.html>.

97 Євро регіон «Ярославна» – взаємовигідна співпраця областей-побратимів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sm.gov.ua/ru/component/content/article/65-priorytety/rehionalnyi-komitet-z-ekonomichnykh-reform/novyny/4480-yevrorehion-yaroslavna-vzayemovyhidna-spivpratsya-oblastey-pobratymiv.html>.

98 Євро регіон «Ярославна» укрєпляет взаимовыгодное сотрудничество [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://seyminfo.ru/evroregion-yaroslavna-ukreplyaet-vzaimovigodnoe-sotrudnichestvo-2.html>.

99 Сумщина может пересмотреть сотрудничество в рамках украинно-российского евро региона «Ярославна» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.0542.ua/news/490287>.

які вдалося налагодити і з сумськими підприємствами, і з дніпропетровськими, і з донецькими не діють. Але на офіційному рівні, на рівні керівників – тут доти, поки наше керівництво й українське не визначаться, ми не можемо самі проявляти ініціативу й працювати з людьми, яких наша влада, й абсолютно правильно, вважає нелегітимними», – пояснював губернатор¹⁰⁰.

Статутні документи єврорегіону «Ярославна» припускали можливість припинення його дії: «Єврорегіон припиняє свою діяльність у випадку й за підставами, передбаченими чинним законодавством Російської Федерації й України, а також за згодою Сторін»¹⁰¹, 32]. Жодна з цих підстав сьогодні відсутня, проте є непередбачуваний чинник, а саме: 27 лютого 2014 р. Росія розпочала проти України силове захоплення території Криму, що супроводжувалось окупацією півострова російськими спецпризначенцями та проросійськими воєнізованими формуваннями. Уздовж кордону з Україною сьогодні, за даними супутникових зйомок і військової розвідки, Росія тримає близько 50 тис. військових. На думку головнокомандувача об'єднаних сил НАТО в Європі Ф. Брідлава, сили Росії «готові до удару й можуть виконати поставлене завдання за три-п'ять днів, якщо дістануть відповідний наказ»¹⁰². Зрозуміло, у таких умовах взаємодія між учасниками єврорегіону «Ярославна» поступово припинена.

Водночас готовність до транскордонної співпраці присутня на рівні громадянського суспільства. Це засвідчують результати дослідження громадської думки мешканців різних регіонів України, проведеного соціологічною службою Центру Разумкова з 25 по 29 квітня 2014 р. Опитано 2012 респондентів від 18 років у всіх регіонах України за винятком Криму за вибіркою, що репрезентує доросле населення за основними соціально-демографічними показниками. Вибірку опитування побудовано як багатоступеневу, випадкову із квотним відбором респондентів на останньому етапі. Теоретична похибка вибірки (без урахування дизайн-ефекту) не перевищує 2,3 % з імовірністю 0,95¹⁰³. Вплив Росії на Сході¹⁰⁴ оцінюються негативно лише 44,2 % респондентів, на Заході – 97,4 %. На Сході громадяни частіше віддають перевагу вступу до Митного союзу (38 %), ніж до ЄС (25 %). Пріоритетними напрямками зовнішньої політики для України респонденти Заходу та Центру вважають відносини з країнами Європейського Союзу, а Сходу – з Росією (табл. 1.1.6)

100 Курско-Сумской єврорегион «Ярославна» находится на грани краха (видео) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.46tv.ru/new/power/002596/>.

101 Єврорегион «Ярославна». – Сумы, 2012. – 32 с.

102 Перед бурею. Утримати українські території Росії буде важче, ніж загарбати [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tyzhden.ua/Politics/108606>.

103 Результати соціологічного дослідження «Зовнішньополітичні орієнтації громадян України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gazumkov.org.ua/ukr/news.php?news_id=477.

104 Захід: Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька області. Центр: Вінницька, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська (розташована на східному українсько-російському кордоні, тому, на нашу думку, радше має бути віднесена до умовного регіону «Схід»), Хмельницька, Черкаська, Чернігівська області та місто Київ. Південь: Миколаївська, Одеська, Херсонська області. Схід: Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Харківська області.

Таблиця 1.1.6

Пріоритетні напрями зовнішньої політики для України

Пріоритетні напрями зовнішньої політики для України	Захід	Центр	Південь	Схід
Відносини з країнами Європейського Союзу	85,9	67,2	31,6	24,4
Відносини зі США	3,4	0,7	0,0	0,4
Відносини з Росією	1,0	4,8	21,9	36,3
Відносини з іншими країнами СНД	0,0	4,9	9,3	12,0
Відносини з іншими країнами	1,9	3,2	14,4	5,1
Важко відповісти	7,9	19,2	22,8	21,8

Відповідаючи на питання, якою повинна бути політика України щодо Росії, респонденти Сходу говорять про поглиблення співпраці (табл. 1.1.7).

Таблиця 1.1.7

Політика України щодо Росії

Політика України щодо Росії	Захід	Центр	Південь	Схід
Поглиблення співпраці	5,3	9,3	29,3	41,0
Зменшення співпраці та впливу Росії на Україну	47,0	42,0	28,4	22,1
Згортання співробітництва з Росією	34,1	26,0	19,1	12,3
Важко відповісти	13,7	22,7	23,3	24,7

Ще один соціологічний чинник засвідчує певну можливість повернення до співробітництва між українськими та російськими областями – оцінка українців і росіян як дружніх (68,1 % опитаних) та братніх народів (62 %). Інакше думають 22,8 % і 28 % опитаних, відповідно. Позитивна думка властива мешканцям всіх регіонів (від 50,4 % на Заході до 85 % на Сході). Водночас у Центрі, на Півдні та Сході більшість громадян поділяють думку про те, що українці та росіяни – братні народи, на Заході 52,8 % опитаних з цим не згодні¹⁰⁵.

Отже, до 2014 р. євро регіон «Ярославна» вважався прикладом ефективного міжрегіонального співробітництва між Росією та Україною, позитивно оцінювався по обидва боки кордону та в Європейському Союзі. Проте останні події свідчать, що питання продовження роботи євро регіону сьогодні не може бути визначено однозначно: 40 % мешканців Сходу дотримуються думки, що між Україною та Росією

¹⁰⁵ Результати соціологічного дослідження «Зовнішньополітичні орієнтації громадян України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.razumkov.org.ua/ukr/news.php?news_id=477.

йде війна (39 % протилежного погляду)¹⁰⁶.

Транскордоння втрачає перспективи розвитку, а інформаційна взаємодія перетворюється в інформаційне протистояння і навіть інформаційну війну. Відновити чи ні українсько-російський євро регіон «Ярославна» свою діяльність у перспективі, сьогодні важко сказати. Дії Росії однозначно спрямовані не лише на протидію євроінтеграційній політиці України, а й засвідчують відхід від концепції євро регіону як форми співпраці, що має на меті поступове входження в євроінтеграційні структури та є своєрідним інструментом інтеграції учасників у європейські структури. Агресія Росії поставила на порядок денний питання загальної переоцінки стратегії транскордонного співробітництва України та Росії, відмови від європейської політики Росії та створення глобальної небезпеки.

Список використаних джерел і літератури:

1. Барезев В. А. Событийная коммуникация в теории и практике связей с общественностью // Диалог культур: состояние межкультурных коммуникаций в условиях посткризисной экономики: сб. науч. трудов Межд. научно-практ. конф.. – СПб.: Изд-во Санкт-Петербургского университета управления и экономики, 2012. – С. 172-178.
2. Баринов С. Л. Новое западное пограничье РФ: влияние границ на коммуникацию населения: автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. географ. наук, спец. 25.00.24. – М. : Институт географии Российской академии наук, 2012. – 28с.
3. Бойко М.А. Функциональный анализ средств создания образа страны (на материале немецких политических креолизованных текстов) : автореф. дис. на соиск. учён.степ. канд. филол. наук, спец. 10.02.04 – германские языки. – Воронеж, 2006. – 23 с.
4. Бредихин А. Еврорегион «донбасс» - шаги к евразийской цели [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://odnarodyna.com.ua/print/8932>.
5. Декларация о сотрудничестве между приграничными областями Российской Федерации и Украины. Харьков, 21 апреля 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://euroregion.ru/files/slob/01_Declaration.pdf.
6. Демидов А. В. Межрегиональные и приграничные связи во внешней политике России // Право и безопасность [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://is.park.ru/doc.jsp?listno=2168514&listcd=9&listmd=20&listfile=pub&urn=20097637>.
7. Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2011-2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/1088-2010-%D0%BF>.
8. Динаміка ставлення населення України і Росії одне до одного [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kiis.com.ua/?lang=rus&cat=reports&id=119>.
9. Долгосрочная целевая программа «Развитие межрегионального и приграничного сотрудничества Белгородской области НА 2012-2016 годы»

¹⁰⁶ Результати соціологічного дослідження «Зовнішньополітичні орієнтації громадян України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.razumkov.org.ua/ukr/news.php?news_id=477.

[Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://base.consultant.ru/regbase/cgi/online.cgi?req=doc;base=RLAW404;n=30906>.

10. Дубаков М. Паттерны визуализации информации [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://habrahabr.ru/company/taucraft/blog/139187/>.

11. Европейское трансграничное сотрудничество : пособие для студентов / авт.-сост. Г.Н. Гаврилко. – Минск : БГУ, 2010. – 95 с.

12. Еврорегион «Днепр» – проблемы развития и функционирования // Материалы Международной конференции. – Чернигов, 11 ноября 2003 года / Управление внешних сношений и внешнеэкономической деятельности. – Чернигов, 2004. – 159 с.

13. Еврорегион «Донбасс» получит поддержку в подготовке 8-ми проектов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://e-donbas.org/node/3181>.

14. Еврорегион «Донбасс» продолжит развивать контакты Украины и России [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://rian.com.ua/tags/tag_EVROREGION/.

15. Еврорегион «Ярославна» укрепляет взаимовыгодное сотрудничество [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://seyminfo.ru/evroregion-yaroslavna-ukreplyaet-vzaimovigodnoe-sotrudnichestvo-2.html>.

16. Еврорегион «Ярославна». – Сумы, 2012. – 32 с.

17. Егоров Д. Еврорегион защищает свою символику // Биржа информации, № 303, 27.11.2003 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://gazeta.grodno.by/303/t24.html>.

18. Європейська Рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або властями. Мадрид, 21.05.80 . [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_106.

19. Єврореґіон «Ярославна» – взаємовигідна співпраця областей-побратимів [Электронный документ]. – Режим доступа: <http://sm.gov.ua/ru/component/content/article/65-priorytety/rehionalnyi-komitet-z-ekonomichnykh-reform/novyny/4480-yevrorehion-yaroslavna-vzayemovyhidna-spivpratsya-oblastey-pobratymiv.html>.

20. Закон України «Про транскордонне співробітництво» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1861-15>.

21. Замора О. М. Чинники розвитку транскордонного співробітництва в Україні (на прикладі Сумської області) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2008-3/doc/3/22.pdf>.

22. Захарова Н. В. Вербализация текстовой информации в зависимости от характера языковой системы (на материале разноязычных версий Евангелия от Матфея). : автореферат дис. канд. филол. наук : 10.02.19. – Тамбов, Тамб. гос. ун-т им. Г.Р. Державина, 2009. – 22 с.

23. Ільченко Н.М. Транскордонне співробітництво в Україні: перспективи розвитку єврореґіонів [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2012-2/doc/2/21.pdf>.

24. Кирюхин А. Преображение Слобожанщины: шаги в новое измерение сотрудничества [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://europa->

centre.com/14_06/470-preobrazhenie-slobozhanshhiny-shagi-v-novoe-izmerenie-sotrudnichestva.html.

25. Комплекс услуг технопарка [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ukr-rus-technopark.com/index.php/%D1%80%D1%83%D1%81/services>.

26. Концепция межрегионального и приграничного сотрудничества государств-участников Содружества Независимых Государств [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997_826

27. Концепция формирования информационно-библиотечного пространства на базе приграничных библиотек государств-участников СНГ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.e-cis.info/page.php?id=22309>.

28. Концепция формирования информационного пространства Содружества Независимых Государств [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/997_185.

29. Корчемкин М. Украинский транзит. А есть ли альтернатива? [Электронный ресурс] /М.Корчемкин // Зеркало недели. – 2009. – № 1 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.zn.ua/1000/1550/65151/>.

30. Куликов А.І. Державне управління геоінвестиційними процесами в умовах транскордонного співробітництва [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10kaiuts.pdf>.

31. Курско-Сумской Еврорегион «Ярославна» находится на грани краха (видео) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.46tv.ru/new/power/002596/>.

32. Кушніренко О.М. Державна підтримка розвитку транскордонного співробітництва. – Рук. Дис. на здоб. наук. ступ. канд. наук з держ. управління за спец. 25.00.02 – Національна академія державного управління при Президентові України. – Київ, 2007. – 18с.

33. Лесных Е. «Еврорегион «Донбасс» идет «семимильными шагами» по бумаге» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://politika.lg.ua/2012/04/evroregion-donbass-idet-semimilnymi-shagami-po-bumage/>.

34. Мероприятия по реализации Соглашения о межрегиональном сотрудничестве между Луганской областью Украины и Воронежской областью Российской Федерации на 2011 – 2012 гг. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.gosbook.ru/user/login?destination=node%2F74049>.

35. Министерство международного развития правительства Великобритании (ММР) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://meotida.org.ua/projects-mmr.html>.

36. Мрикаев К. Р. Трансграничность как системная тенденция регионального экономического развития: автореф. дис. канд. экон. наук: 08.00.05. / Северо-Осет. гос. ун-т им. К. Л. Хетагурова. – Владикавказ, 2009. – 13 с.

37. На Википедии стартовал конкурс «Галерея Славы Юга России и Востока Украины», участие в котором может принять любой желающий, передает Е-Донбасс [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://e-donbas.org/node/5859>.

38. Насибов Немат Насир Оглы. Современные международно-правовые проблемы экономического сотрудничества государств-членов Содружества

Независимых Государств : автореф. дис. канд. юрид. наук, спец. 12.00.10. – М., МГИМО (У) МИД России, 2008. – 22 с.

39. Насыров И.Р. Международное сотрудничество регионов. Мировая практика и опыт Татарстана. – Казань: Изд. центр Казан. ун-та, 2007. – 330 с.

40. Общая информация о Харьковской области [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://kharkivoda.gov.ua/images/users/Khar%20info.doc>

41. Официальный портал Правительства Ростовской области [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http://donland.ru/SearchResults.aspxq=еврорегион+\"Донбасс\"](http://donland.ru/SearchResults.aspxq=еврорегион+\).

42. Официальный сайт Администрации Курской области [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://adm.rkursk.ru/index.php?id=153>.

43. Перед бурею. Утримати українські території Росії буде важче, ніж загарбати [Электронный документ]. – Режим доступа : <http://tyzhden.ua/Politics/108606>.

44. Перспективный план подготовки документов и мероприятий по реализации Концепции формирования информационного пространства Содружества Независимых Государств [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://spravka-jurist.com/base/part-wq/tx_xsxwxa.htm.

45. Полегенько С. Украина-российское сотрудничество в информационной сфере в рамках еврорегиона «Днепр»/ Молодежный политический журнал «Второе дыхание» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.ia-centr.ru/expert/10465/>.

46. Програма транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна. 2007-2013: посіб. апліката [Электронный ресурс]. – Режим доступа : – http://www.oda.te.gov.ua/files/toda_p172_WYTYCZNE-UKR.pdf.

47. Проект «Об основах приграничного сотрудничества в Российской Федерации» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://asozd2.duma.gov.ru/main.nsf/%28SpravkaNew%29?OpenAgent&RN=351626-5&02>

48. Проект «Украино-российские отношения ждут обновления. Россия за неделю до выборов». [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://rb.com.ua/rus/projects/uaru/8299/>.

49. Результаты социологического дослідження «Зовнішньополітичні орієнтації громадян України» [Электронный документ]. – Режим доступа: http://www.razumkov.org.ua/ukr/news.php?news_id=477.

50. Рубель О.Е. Региональный экономико-экологический имидж как институциональный управленческий механизм Вісник Одеського державного екологічного університету, 2010, вип.10. – С. 27-36/ с. 32.

51. Рябінін Є.В. Транскордонне співробітництво в системі процесів регіональної інтеграції України (політологічний аналіз). – Маріуполь, 2011. – 157 с.

52. Сайт Донецької обласної адміністрації [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://donoda.gov.ua/?lang=ua&sec=01&iface=Public&cmd=search&args=page:1,2,3>.

53. Сивец Ю. Еврорегион «Днепр» – палка в колесе нового регионализма [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.belintellectuals.eu/publications/323/>.

54. Советы по средствам коммуникации для менеджеров проектов. Программа соседства Литвы, Польши и Калининградской области Российской Федерации. Спец. электронное издание, № 2006/12 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.interreg3a.org/interregru/images/stories/dokumentai/E-letter%2012-ru-information%20and%20publicity.pdf>
55. Соглашение о создании еврорегиона «Ярославна» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://kurskduma.ru/inf/sogl240307.php>.
56. Соглашение о сотрудничестве в области информации. Текст документа с изменениями на 1 июня 2007 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://pravo.kulichki.com/megd2007/bz04/dcm04601.htm>.
57. Стратегия «Формирование регионального солидарного общества» на 2011 - 2025 годы. Постановление правительства Белгородской обл. от 24.11.2011 № 435-пп. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.lawcs.ru/maps/docs/2_belgorod_postanov1435.rtf.
58. Студенников И. Региональная политика в Украине и трансграничное сотрудничество со странами-членами ЕС: правовые рамки и практика / Cross-Border Cooperation as a Tool of Spatial Integration and Cooperation between EU and Eastern Partner Countries. – ISCOMET Institute for Ethnic and Regional Studies, 2012. – С. 64-75.
59. Сумщина может пересмотреть сотрудничество в рамках украинороссийского Еврорегиона «Ярославна» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.0542.ua/news/490287>.
60. Сушко О., Пархоменко Н. Кордони України: незавершена ланка десятилітнього державотворення [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://cpcfpu.ru/projects/borders/>.
61. Торгово-промышленные палаты Луганской и Воронежской областей договорились о сотрудничестве [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://v-variant.lg.ua/region/22566-torgovo-promyshlennye-palaty-luganskoj-i.html>.
62. Транскордонний репортаж: збірник матеріалів проекту / Східноукраїнський центр громадських ініціатив. За заг. ред. В. В. Щербаченка. [Текст]. – Луганськ: СПД Резніков В.С., 2010. – 132 с.
63. Україна – перша з держав східного партнерства, яка планує підписати угоду про асоціацію з ЄС [Электронный документ]. – Режим доступа: <http://sm.gov.ua/ru/2012-02-03-07-53-57/4556-ukrayina-persha-z-derzhav-skhidnoho-partnerstva-yaka-planuye-pidpysaty-uhodu-pro-asotsiayu-z-yes.html>.
64. Устав проекта «Еврорегион «Слободжанщина» (в редакции Протокола от 19 ноября 2004 года) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://euroregion.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=75&Itemid=87.
65. Учебное пособие по управлению охраняемыми территориями. 2003. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://meotida.org.ua/handbook.pdf>.
66. Филатова О. Г. Технологии и методы PR-продвижения информационных ресурсов. Вводный курс : Учебное пособие / О. Г. Филатов. – СПб.: НИУ ИТМО, 2012. – 73 с.
67. Хобта С. В. Політичний кордон: теоретичне бачення та буденне сприйняття (на прикладі східного українсько-російського державного кордону) / Вісник Харк.

нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна : [зб. наук. пр.] № 999. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. – С.114-120.

68. Anderson Joan, Wever Egbert. Borders, Border Regions and Economic Integration: One World, Ready or Not // Journal of Borderlands Studies, Volume 18, № 1, Spring 2, P. 27. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.absborderlands.org/jbs/jbsv18n01_abs.pdf.

69. Black J., Bryant J. Introduction to media communication. – McGraw-Hill Education, 2010 – 528с.

70. Communication and visibility of Kolarctic ENPI CBC – guidelines for projects [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kolarcticenpi.info/c/document_library/get_file?folderId=293005&name=DLFE-7408.pdf.

71. Complement to the Communication and Visibility Manual for European Union: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.avrupa.info.tr/Files/File/FUNDING/VisibilityGuidelines_Oct11_EN.72.pdf.

73. EU Regulation № 1159/2000, Information and Publicity measures to be implemented when carrying out ERDF-funded projects [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bsrinterreg.net/toimplement/_downloads/2004.

74. Facts and figures IASP [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.iasp.ws/web/guest/facts-and-figures>.

75. How to Write Clearly [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/translation/writing/clear_writing/how_to_write_clearly_en.pdf Joint Visibility Guidelines For EC-UN Actions in the Field. United Nations-European Commission [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.undp.org/eu/documents/EC-UN%20Joint%20Visibility%20Guidelines.pdf>.

76. Kudasheva Irina, Kudashev Igor. EU-Russia Project Co-operation. Glossary (English-Finnish-Russian). About 300 terms. – Kouvola : 2008. – 309 p.

77. Press & Public Information. ENTRI. Europe's New Training Initiative for Civilian Crisis Management [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.entriforccm.eu/certification/Press_Public_Information-concept.pdf.

78. Project Communication Guide. INTERREG IVC Programme [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.interreg4c.eu/resources_Project_Communication_Guide.pdf.

79. Promotion of transfrontier media at local and regional level. // Transfrontier co-operation in Europe, No. 8. – Council of Europe Publishing, 2000. – 40с.

80. Ratti R. Borders and Regions in a Changing Europe – a Theoretical Framework / Ratti R. // Regional Contact. – 1995, № 10. – P. 30-37.

81. Transodra-Online [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.transodra-online.net/>.

82. Visual Identity Manual of the Black Sea. Basin Joint Operational Programme 2007 – 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://www.espa.gr/elibrary/VisualIdentityManual_BlackSea_24_03_2008_en.pdf.

1.2. Співробітництво України та Республіки Білорусь у межах єврорегіонів: досвід партнерства, розвиток освіти та засобів інтернет-комунікації

Транскордонне співробітництво України та Білорусі відбувається у межах двох єврорегіонів – «Буг» та «Дніпро».

Співпрацю у межах єврорегіону «Буг» розпочато 29 вересня 1995 р., коли у м. Луцьку було підписано Угоду про створення транскордонного об'єднання «Єврорегіон «Буг»». Варто зазначити, що Білорусь приєдналася до нього пізніше, у травні 1998 р. Науковці, що одними з перших зайнялися проблематикою розвитку нового утворення, П. Луцишин, Б. Клімчук, Н. Луцишин, С. Федонюк, наголошували на його важливості та безперечній перспективності.

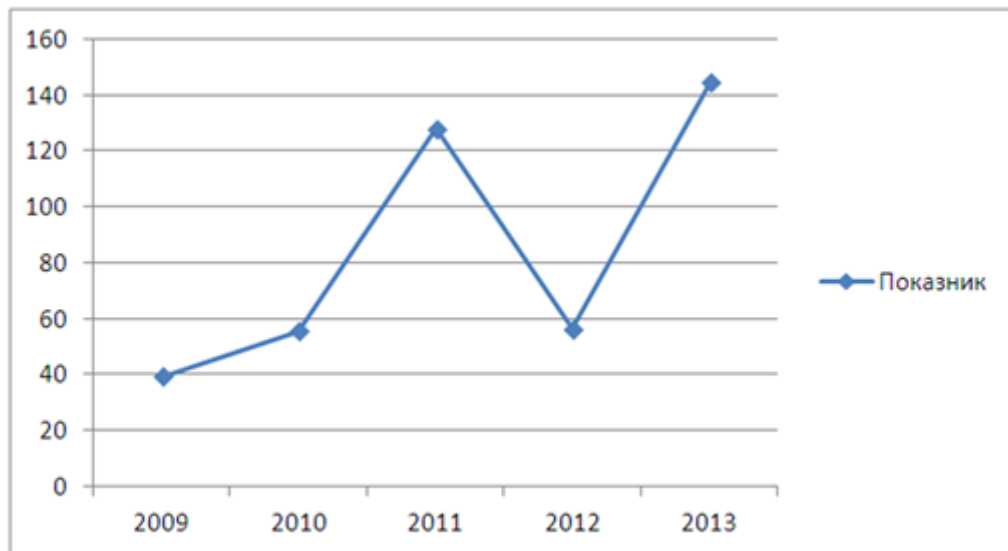
Звернемося до показників зовнішньоекономічної діяльності Волинської області¹⁰⁷ як важливого суб'єкта співпраці України та Республіки Білорусь, яка впродовж багатьох років залишається одним із постійних партнерів Волині в економічній сфері та одним із найбільших з-поміж країн СНД. У табл.1.2.1 наведено дані щодо товарообігу Волинської області та Білорусі за останні роки.

Таблиця 1.2.1

Зовнішньоторговельний оборот Волинської області та Білорусі, млн дол. США

Рік	2009	2010	2011	2012	2013
Показник	39,4	55,4	128	56,4	144,3

Побудуємо графік динаміки зовнішньої торгівлі між Волинською областю та Білоруссю (мал. 1.2.1).

Мал. 1.2.1. Динаміки зовнішньоекономічної діяльності Волинської області та Білорусі у 2009-2013 рр.

¹⁰⁷ Дані зібрано за матеріалами сайту Волинської обласної адміністрації <http://www.voladm.gov.ua> (розділ Щомісячні звіти про роботу Управління міжнародного співробітництва та європейської інтеграції).

Докладно розглянувши показники зовнішньоекономічної діяльності області за 2013 р. та частки Білорусі в сукупному зовнішньоторговельному обороті Волині (табл. 1.2.2), робимо висновок щодо стабільності товарообігу між регіонами.

Таблиця 1.2.2

**Зовнішньоторговельний оборот
Волинської області та Білорусі за 2013 р.**

Період	Зовнішня торгівля товарами, млн дол. США	Частка від загальних транзакцій, %
Січень – квітень	575,4	9,8 %
Січень – липень	1023,4	9 %
Січень – серпень	1196,7	9 %
Січень – вересень	1321,7	8,8 %
Січень – жовтень	1457,9	8,6 %
Загалом за рік	1 815,4	8,4 %

Впродовж I півріччя 2013 р., за результатами роботи суб'єктів господарської діяльності Волині, на ринках 89 країн світу Білорусь була четвертою за величиною зовнішньоторговельного обороту діловим партнером області, а у переліку десяти країн СНД, із якими область проводила комерційні операції, – другою. Частка Республіки Білорусь у зовнішньоекономічних зв'язках регіону – майже 9 %. За цей період двосторонній товарообіг області з цією країною склав 107,3 млн дол. США, водночас обсяги товарного експорту й імпорту збільшилися. Загалом за 2013 р. показник зовнішньоторговельного обороту з Білоруссю становить 8,4 %.

У I півріччі 2014 р. Білорусь залишилась однією з країн, до якої товарів із Волинської області експортовано найбільше (на 25 млн дол.). Цей показник засвідчує зростання обсягів волинського експорту товарів до Білорусі на 51,1 %. Водночас простежуємо тенденцію до зменшення імпорту товарів на 60,6 % порівняно з минулорічним періодом.

Тісна співпраця між Волинською областю та Білоруссю (Брестська область) у рамках діяльності євро регіону «Буг» спрямована на активізацію розвитку соціально-економічних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших зв'язків. За період його існування здійснено низку вагомих проєктів та програм, направлених на розвиток бізнесу, гуманітарної сфери, розбудову кордону та створення прикордонної інфраструктури, охорону довкілля, розвиток місцевого самоврядування та ін.¹⁰⁸

5 травні 2014 р. почався новий етап розвитку транскордонного співробітництва між Україною та Республікою Білорусь, коли у м. Любліні (Республіка Польща) було підписано спільну Декларацію про реалізацію «Стратегії транскордонного співробітництва Люблінського воєводства, Волинської області, Львівської області та Брестської області на 2014–2020 роки». Роботу над цим документом було розпочато 26

¹⁰⁸ Євро регіон «Буг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.voladm.gov.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=429.

листопада 2012 р. Так, на засіданні Ради транскордонного об'єднання «Єврорегіон “Буг”» у м. Брест (Республіка Білорусь) визначено потребу Стратегії для проведення спільних транскордонних проєктів.

Процес створення документа Стратегії¹⁰⁹ ґрунтується на п'яти головних принципах:

- **партнерства**, який означає спільну та рівноправну заангажованість польських, білоруських та українських партнерів;

- **відповідності іншим стратегічним документам**, які було розроблено на регіональному, національному та європейському рівнях;

- **гнучкості**, суть якого полягає у пристосуванні до зовнішніх умов, які змінюються, й ендогенних потенціалів, тобто необхідності моніторингу реалізації документа, а також проведення його актуалізації залежно від потреб;

- **тематичної концентрації**, який полягає у виборі кількох найголовніших сфер для функціонування транскордонної території та просторової концентрації через визначення транскордонних сфер стратегічного втручання, в рамках яких буде проведено виконання напрямів стратегічних заходів;

- **достовірності даних**, що використовуються в процесі опрацювання документа, які походять і зі статистичних, і з інших джерел.

Над документом проведено ґрунтовну роботу, неодноразово відбувалися засідання робочої групи з розробки спільної Стратегії транскордонної співпраці, до складу якої входили представники кожної зі сторін. У ході засідань фахівці презентували проєктні пропозиції, вдосконалюючи та доповнюючи документ відповідно до результатів обговорення. У листопаді 2013 р. проєкт було презентовано громадськості та розпочато процедуру публічного розгляду та консультацій щодо нього.

Варто наголосити на важливій ролі та внеску, зробленому українською стороною у процесі підготовки документа. У січні 2014 р. представники Волинської обласної державної адміністрації організували перше експертне обговорення проєкту Стратегії транскордонного співробітництва Люблінського воєводства, Волинської, Львівської та Брестської областей на 2014–2020 роки, на якому було презентовано передумови та процес роботи над проєктом Стратегії, представлено аналіз соціально-економічного розвитку регіонів, охоплених нею, та, відповідно до нього, визначено переваги та проблемні аспекти розвитку транскордонної території, огляд розділів та додатків самого документа¹¹⁰.

Пріоритетами для Волинської області у рамках транскордонного співробітництва є розвиток туризму, активне використання території Шацьких озер для відновлення водолікувальних установ, розв'язання екологічних проблем у цьому регіоні, співпраця у галузі науки й освіти, зокрема впровадження у волинських вищах навчальних програм із написання і реалізації проєктів на залучення європейських грантів.

Здійснимо огляд Стратегії¹¹¹, зробивши акцент на аспектах українсько-

109 Стратегія транскордонного співробітництва Люблінського воєводства, Львівської області, Волинської області та Брестської області на 2014–2020 роки (проєкт) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://voladm.gov.ua/filesarchive/-YMS-/strategy_updated.zip.

110 Сторінка Управління міжнародного співробітництва та євроінтеграції Волинської ОДА соціальної мережі facebook [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.facebook.com/UMSEI.VODA>.

111 Стратегія транскордонного співробітництва Люблінського воєводства, Львівської області, Волинської області та Брестської області на 2014–2020 роки (проєкт) [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

білоруського співробітництва.

Головна мета Стратегії транскордонного співробітництва – підвищення соціально-економічної конкурентоспроможності транскордонної території на європейському, національному, регіональному та місцевому рівнях через ефективне використання ендогенних потенціалів та пом'якшення обмежень, які виникають через наявність зовнішнього кордону ЄС.

Сильні сторони прикордонної території:

- значні природні запаси та низький ступінь їх деградації;
- досить добре збережена полікультурна спадщина;
- відсутність значних мовних бар'єрів;
- порівняно високий рівень освіти населення;
- добре розвинена база вищої освіти;
- висока доступність науково-дослідних центрів.

Слабкі сторони прикордонної території:

- низький рівень соціально-економічного розвитку;
- застаріла економічна структура (висока частка сільського господарства);
- незначне використання природного і культурного потенціалу для розвитку туризму (відсутність значних транскордонних туристичних продуктів);
- низький рівень розвитку дорожньої інфраструктури, особливо в прикордонній зоні;
- незначне використання аеропортів;
- відсутність вантажних аеропортів.

Стратегічні цілями визначено (представимо перелік деяких проектів від Волинської області):

- Економічне співробітництво, у розуміння створення умов для залучення іноземних інвестицій на транскордонній території:
 - створення мережі ефективної підтримки і консалтингу малих і середніх підприємств у транскордонному просторі;
 - розробка й упровадження системи популяризації поновлюваних джерел енергії в секторі малого та середнього підприємництва на транскордонній території;
 - створення транскордонного центру з регіонального розвитку прикордоння.
- Природне середовище, культура і туризм:
 - розвиток туризму на території українсько-польсько-білоруського прикордоння (реконструкція історичних пам'яток та їх музеєфікація, створення спільних туристичних продуктів);
 - транскордонна співпраця у гуманітарній сфері для збереження національної ідентичності, створення Центрів пам'яті на території українсько-польсько-білоруського прикордоння тощо;
 - створення умов для безпечного перебування туристів на території українсько-польсько-білоруського прикордоння через діяльність Центру серцево-судинної реабілітації і профілактики;
 - запобігання підтопленням у басейні транскордонної річки Західний Буг.
- Транспортна та прикордонна інфраструктура:
 - розвиток транскордонної транспортної інфраструктури через модернізацію

автомобільного шляху Доманово – Луцьк.

- Наука та вища освіта:

- розвиток транскордонного співробітництва через обмін знань і досвідом у сфері малоінвазивних хірургічних технологій між Польщею, Білоруссю й Україною;

- створення українсько-польсько-білоруського віртуального технологічного парку;

- створення центру молодіжного співробітництва між студентською молоддю і науковцями України, Білорусі та країн Європи.

Отже, транскордонна співпраця у межах єврорегіону «Буг» має важливе значення у формуванні міжнародних відносин Волині, а також розвитку в цілому. Діяльність цього об'єднання приносить значну кількість позитивних результатів на європейському шляху становлення регіону. Як наслідок, співпраця продовжується, переходить на новий рівень у рамках «Стратегії транскордонного співробітництва Люблінського воєводства, Волинської області, Львівської області та Брестської області на 2014–2020 роки». Цей документ – важливий і перспективний крок на шляху транскордонного співробітництва, підтримки дружніх відносин, конструктивного, тісного діалогу та співпраці в усіх сферах суспільного життя. Реалізація визначених у Стратегії завдань допоможе розв'язанню важливих завдань українсько-білоруського (а також польського) прикордоння, відкриє можливості для впровадження багатьох спільних проектів, зокрема і за рахунок іноземних інвестицій, в цілому сприятиме ефективному залученню європейських коштів для підтримки сталого соціально-економічного розвитку регіонів, тобто створюється новий формат відносин.

Єврорегіон «Дніпро» офіційно створено 29 квітня 2003 р., коли у м. Гомелі було підписано відповідну угоду. Головна мета співтовариства, визначена в Угоді¹¹² про створення Прикордонного Співтовариства «Єврорегіон “Дніпро”», – сприяння соціально-економічному розвитку, науковій та культурній співпраці Гомельської області Республіки Білорусь, Брянської області Російської Федерації та Чернігівської області України. У табл. 1.2.3 наведено загальну інформацію щодо учасників співтовариства, на мал. 1.2.2 представлено карту єврорегіону.

Таблиця 1.2.3

Інформація щодо суб'єктів єврорегіону «Дніпро»

Область	Країна	Площа, тис. км ²	Населення, млн. осіб
Чернігівська ¹¹³	Україна	31,9	1,11
Гомельська ¹¹⁴	Республіка Білорусь	40,4	1,428
Брянська ¹¹⁵	Російська Федерація	34,9	1,243

112 Угода про створення Прикордонного Співтовариства «Єврорегіон “Дніпро”» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.chernihiv-oblast.gov.ua/media/upload/ugoda.pdf>.

113 Офіційний веб-портал Чернігівської обласної ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.chernihiv-oblrada.gov.ua/index.php?th=cat&cat_id=67.

114 Офіційний сайт Республіки Білорусь [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.belarus.by/ru/about-belarus/geography/gomel-region>.

115 Сайт адміністрації Брянської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.bryanskobl.ru/region/>.

Мал. 1.2.2. Карта євро регіону «Дніпро»

Згідно зі Статутом¹¹⁶ євро регіону «Дніпро» його мета та завдання – розвиток співробітництва прикордонних територій у таких напрямках:

- усебічний економічний розвиток;
- регіональне планування;
- комунікації, транспорт і зв'язок;
- освіта, охорона здоров'я, спорт і туризм;
- охорона і поліпшення стану довкілля;
- ліквідація надзвичайних ситуацій, стихійних лих і їх наслідків;
- сприяння розширенню контактів між жителями прикордонних територій,

розвитку співробітництва між установами й організаціями, а також суб'єктами господарської діяльності.

Дослідники¹¹⁷ наголошують на високому рівні здобутків, яких було досягнуто у рамках діяльності євро регіону «Дніпро», вже на початку його існування.

В рамках діяльності євро регіону щорічно реалізуються Плани заходів зі співробітництва та подаються відповідні звіти. Наведемо основні результати співпраці в євро регіоні за 2013 р. Показник зовнішньоторговельного обороту Брянської області з Республікою Білорусь склав 889,9 млн \$ США (експорт – 220,3 млн \$ США, імпорт – 669,6 млн \$ США), з Україною – 203,6 млн \$ США (експорт – 38,8 млн \$ США, імпорт – 164,8 млн \$ США). Підписано План заходів із торгово-економічної, науково-

116 Статут Прикордонного Співтовариства «Євро регіон «Дніпро»» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.chernihiv-oblast.gov.ua/media/upload/statut.pdf>.

117 Студенніков І. Транскордонне співробітництво як дзеркало регіональної політики в Україні [Електронний ресурс] / І. Студенніков // Економічний Часопис–XXI. – 2005. – № 1–2. – Режим доступу : <http://www.niss.od.ua/p/21.doc>.

технічної та культурної співпраці між Брянською областю Російської Федерації та Гомельською областю Республіки Білорусь на 2013–2014 рр., у рамках якого продовжуються тісні зв'язки у галузі сільського господарства та наукових установ: випробовування із сортами, насінництво, впровадження нових технологій, обмін науковими розробками. Тристороння економічна співпраця відбувається на рівні підприємств: ЗАТ «УК “Брянський машинобудівний завод”», ЗАТ «Брянський арсенал», ВАТ «Сантехліт», ТОВ «Дятковський кришталевий завод», російсько-білоруського «Брянськсільмаш» і т. д.¹¹⁸

Успішним став спільний українсько-російський проект¹¹⁹ містобудівного розвитку транскордонного регіону Україна – Росія в межах єврорегіону «Дніпро», метою якого стало визначення основних проблем прикордонного регіону, вузлів транскордонного співробітництва та формулювання пропозицій щодо розвитку прикордонних територій.

Представники прикордонних територій постійно беруть участь у ярмарках, виставках-продажах, що проходять на їх територіях (наприклад, Гомельський економічний форум, Міжнародна універсальний виставок-ярмарок «Весна в Гомелі»), спортивних, культурних (наприклад, Міжнародний фестиваль слов'янської молоді (Брянська область)), освітніх та наукових заходах¹²⁰. Ці результати засвідчують стійкість співпраці та перспективність її подальшого розвитку.

Особливу увагу варто приділити співробітництву прикордонних територій у галузі освіти, яке було визначено одним із пріоритетних напрямів діяльності єврорегіону «Дніпро». На одній з перших міжнародних конференцій на тему «Єврорегіон “Дніпро” – проблеми розвитку та функціонування»¹²¹, було наголошено, що інноваційний економічний розвиток підприємств та регіонів не може проходити окремо від розвитку освіти. Підготовка спеціалістів повинна відбуватися відповідно до розвитку технологічного потенціалу підприємства та розвитку економіки країни, для підвищення ефективності якої необхідний тісний зв'язок досліджень та практикумів студентів із реальною проблематикою підприємств; потрібно враховувати безпосередній вплив недостатньої глибини засвоєння предметної галузі на виникнення проблеми працевлаштування. У контексті розвитку єврорегіону «Дніпро» розв'язання цих питань допоможе:

- здійснити підготовку фахівців (менеджерів і проектних менеджерів) на основі єдиної узгодженої єврорегіональної тематики дипломних робіт;
- реалізувати методи і критерії порівняння рівня підготовки фахівців;
- здійснити взаємодію студентів у реалізації комплексних проектів при їх спільному виконанні;

118 Информация о результатах реализации Плана мероприятий по сотрудничеству в рамках Приграничного Сообщества «Евросоюз “Днепр”» по итогам 2013 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.econom.brk.ru/bank/deyatelnost/inf_15_04_14.doc.

119 В облдержадміністрації презентували проект містобудівного розвитку транскордонного регіону Україна – Росія в межах єврорегіону «Дніпро» [Електронний ресурс] // Сайт Чернігівської обласної державної адміністрації. – Режим доступу : <http://cg.gov.ua/index.php?id=73221&tp=0>.

120 Информация о результатах реализации Плана мероприятий по сотрудничеству в рамках Приграничного Сообщества «Евросоюз “Днепр”» по итогам 2013 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.econom.brk.ru/bank/deyatelnost/inf_15_04_14.doc.

121 Филиппов Ю. И. Концепция проекта инновационной подготовки специалистов для управления и проектного развития еврорегиона «Днепр» // Материалы Международной конференции «Евросоюз “Днепр” – проблемы развития и функционирования» (Чернигов, 11 ноября 2003 г.) / Управление внешних сношений и внешнеэкономической деятельности / Ю. И. Филиппов, Н. В. Ткаленко. – Чернигов, 2004. – С. 133–135.

- проводити розрахунки й оптимізацію параметрів проектів на базі узгодженого сучасного програмного та інформаційного забезпечення;
- використовувати нові Internet-технології для поширення нових ідей, проведення конференцій і узгодження результатів проектів;
- адаптувати сучасну тенденцію управління проектами до практичних цілей єврорегіону;
- розробити теоретико-прикладну базу управління проектами з урахуванням специфіки єврорегіону «Дніпро».

Проаналізуємо звіти^{122 123 124} про виконання плану заходів щодо співпраці Чернігівської області України, Брянської області Російської Федерації та Гомельської області Республіки Білорусь у рамках Прикордонного Співтовариства «Єврорегіон “Дніпро”» за 2012–2013 рр. для оцінки співробітництва у галузі освіти та науки навчальних закладів цих областей. Згідно з представленими результатами констатуємо, що співпраця відбувається здебільшого на рівні проведення міжнародних студентських, наукових, науково-практичних конференцій, «круглих столів». У дещо меншому обсязі представлені спільні наукові проекти та дослідження (тематика здебільшого стосується питань історії та екології) науковців вищих навчальних закладів Чернігівської області та Республіки Білорусь. Для плідної співпраці підписують договори (Брянський державний університет імені академіка І. Г. Петровського та Чернігівський державний педагогічний університет імені Т. Шевченка), організують навчально-наукові обміни викладацькими та студентськими делегаціями вишів, спільні предметні олімпіади, щорічно проходить Міжнародна літня польова школа молодих археологів. Значний вклад уносять бібліотеки, проводячи зустрічі, «круглі столи», конференції, семінари, присвячені питанням єврорегіону. Заплановано створення на базі Брянського державного університету імені академіка І. Г. Петровського Слов'янського центру для підготовки російських та українських спеціалістів.

Основні напрями досліджень – вивчення й оцінка:

- біорізноманіття долин Дніпра та Десни;
- стану, раціонального використання й охорони фіторізноманіття лугових екосистем заплави Дніпра;
- оцінка стану радіоактивного та техногенного забруднення прибережно-водних і лугових екосистем, їх раціональне використання й охорона на прикордонних територіях;
- ареалів рідкісних і зникаючих видів флори і фауни в заплавах систем річок.

Деякі з них проводяться в рамках міждержавних наукових програм за грантами Фонду фундаментальних наукових досліджень.

Також для розвитку співробітництва з трансферу технологій областей-учасниць єврорегіону «Дніпро» Чернігівським ЦНТІ Брянському ЦНТІ і Гомельському філіалу

122 Співробітництво в науковій сфері [Електронний ресурс] // Економічний портал Чернігівської області. – Режим доступу : <http://www.chernihiv-oblast.gov.ua/media/upload/vuz.doc>.

123 О трансграничном сотрудничестве Черниговской, Гомельской и Брянской областей в рамках еврорегиона «Днепр» в I полугодии 2013 года [Електронний ресурс] // Економічний портал Чернігівської області. – Режим доступу : http://www.chernihiv-oblast.gov.ua/files/file_51f7bbc91f5e1.doc.

124 Информация о результатах реализации Плана мероприятий по сотрудничеству в рамках Приграничного Сообщества «Еврорегион “Днепр”» по итогам 2013 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.econom.brk.ru/bank/deyatelnost/inf_15_04_14.doc.

НАН Білорусі регулярно направляються переліки наукових та науково-технічних розробок Чернігівської області.

У загальноосвітніх навчальних закладах проводяться тематичні виховні години, конференції, семінари для вчителів, на базі шкільних бібліотек розміщуються виставки тематичної художньої літератури, матеріали про етнічне та культурне співробітництво трьох сусідніх держав.

Пріоритетним, на нашу думку, напрямом наукової співпраці, зазначеним у плані¹²⁵ заходів зі співробітництва на 2014–2015 рр., визначене проведення науковими співробітниками Чернігівського державного інституту економіки й управління науково-дослідної роботи за темою «Активізація транскордонного співробітництва університетів як фактор забезпечення конкурентоспроможності вищої освіти України».

Дослідження у цьому напрямі сприятимуть побудові необхідного для розвитку єврорегіону «Дніпро» єдиного інформаційного простору сфери науки й освіти. Важливе завдання на цьому шляху – створення на базі навчальних закладів репозиторіїв наукових документів з питань розвитку єврорегіону для оперативного обміну результатами досліджень та інтеграції до світової системи наукової комунікації. Так, наприклад, робота з одним із найбільших електронних репозиторіїв у світі Social Science Research Network надасть змогу створити власну серію наукових робіт, привернути увагу світової наукової спільноти до проблем єврорегіону.

Показова у цьому питанні діяльність Прикордонного білорусько-російсько-українського університетського консорціуму¹²⁶, створеного 2003 р., що формує новий підхід до розвитку вищої освіти в класичних вишах. Хоча це об'єднання не виникло безпосередньо внаслідок діяльності єврорегіону «Дніпро», але діяльність Консорціуму в цілому й участь Гомельського державного університету сприяє його розвитку.

Метою довгострокового співробітництва 10 провідних прикордонних ВНЗ Білорусі, Росії та України стало підвищення якості вищої освіти через координацію зусиль класичних ВНЗ прикордонних областей Республіки Білорусь, Російської Федерації та України щодо створення конкурентоспроможного університетського простору, сумісного з європейським простором вищої освіти. У 2008 р. представниками Консорціуму підписано «Белгородську декларацію»¹²⁷ – першу на університетському просторі країн Співдружності Незалежних Держав, прикордонних областей Республіки Білорусь, Російської Федерації та України – щодо відкритого доступу до наукових знань і культурної спадщини, стимулювання поетапного розвитку онлайнового відкритого доступу до яких є метою декларації.

Цілі будуть досягнуті через¹²⁸:

- сприяння дослідникам та одержувачам грантів у публікації наукових робіт на

125 План заходів зі співробітництва Чернігівської області України, Брянської області Російської Федерації та Гомельської області Республіки Білорусь в рамках Прикордонного Співтовариства «Єврорегіон “Дніпро”» на 2014–2015 роки (проект) [Електронний ресурс] // Економічний портал Чернігівської області. – Режим доступу : http://www.chernihiv-oblast.gov.ua/media/upload/plan_meropriyatiy.doc.

126 Наука [Электронный ресурс] // Информационный портал межрегионального приграничного сотрудничества. – Режим доступа : http://www.euroregion.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=116&Itemid=95.

127 Белгородская декларация об открытом доступе к научным знаниям и культурному наследию на университетском пространстве приграничных областей Республики Беларусь, Российской Федерации и Украины [Электронный ресурс] // Сайт национальной библиотеки Беларуси. – Режим доступа : http://old.nlb.by/eifl/index.php?path=/catalogue/view-181&menu_id=56.

128 Там само.

основі принципів парадигми відкритого доступу;

- сприяння тим, хто зберігає в університетах культурну спадщину, у відкритому доступі до їх ресурсів через Інтернет;
- розвиток засобів і шляхів оцінки ефективності функціонування онлайн-журналів та вкладів у відкритий доступ для підтримки стандартів якості та позитивної наукової практики;
- сприяння довготривалому зберіганню публікацій відкритого доступу і визнанню їх науковим співтовариством;
- підтримання вигод, властивих для вкладів в інфраструктуру відкритого доступу, за рахунок розвитку інструментів програмного забезпечення, змістовного наповнення, створення метаданих або публікації індивідуальних статей.

Після підписання «Белгородської декларації» у рамках Консорціуму почали створюватися перші репозиторії в Белгородському державному університеті та Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна, які відразу ж були зареєстровані у світових реєстрах репозиторіїв відкритого доступу. Результати цієї роботи позитивно позначилися на показниках вебметричного рейтингу для цих вишів¹²⁹, що засвідчує успіх розпочатих заходів.

У травні 2013 р. відбувся Міжнародний науково-практичний семінар «Відкритий доступ до наукового знання та культурної спадщини»¹³⁰, на якому було підбито підсумки виконання основних принципів «Белгородської декларації» на 2008–2013 рр., у яких наголошено на важливості та якості проведеної роботи щодо створення електронних архівів.

Отже, питанням розвитку освіти та науки приділено достатньо уваги в рамках розвитку єврорегіону «Дніпро», але деякі аспекти потрібно змінити, активізувати. Наукові розробки, тісна співпраця у галузі освіти та науки – це той потенціал, який дасть змогу дослідити та запропонувати шляхи вирішення проблем єврорегіону та підготувати фахівців, зорієнтованих на розв'язання задач транскордонного співробітництва, особливо в сфері управління.

Поряд із уже наявними позитивними напрацюваннями для єврорегіону «Дніпро» пріоритетними мають стати такі напрями розвитку в галузі освіти та науки:

- створення освітнього інформаційного простору в межах єврорегіону;
- реалізація співпраці з мережею інформаційних центрів транскордонного співробітництва;
- підготовка репозиторіїв наукових публікацій з питань розвитку єврорегіону;
- включення більшості учасників (вишів Чернігівської області України, Брянської області Російської Федерації та Гомельської області Республіки Білорусь) до Прикордонного білорусько-російсько-українського університетського консорціуму;
- розширення тематики спільних досліджень, що проводять науковці вищих навчальних закладів;
- активне залучення студентства до проблем єврорегіону (робота над

129 Московкин В. М. Российско-украинские усилия в продвижении идей и технологий открытого доступа к научному знанию» [Электронный ресурс] / В. М. Московкин // Научные и технические библиотеки. – 2010. – № 10. – Режим доступа : http://www.gpntb.ru/ntb/ntb/2010/9-2010/ntb_9_4_2010-московкин.pdf.

130 Доступные знания // Сайт Белгородского государственного национального исследовательского университета [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.bsu.edu.ru/bsu/news/news.php?ID=233043&IBLOCK_ID=176.

відповідною тематикою у рамках виконання науково-дослідних робіт, під час проходження практики і т. д.). Саме сучасні наукові розробки й обмін досвідом при активному використанні НІТ, залучення молоді до проблем євро регіону допоможе інтенсифікувати його розвиток.

Бурхливий розвій інформаційно-комунікаційних технологій став передумовою для створення принципово нових моделей комунікації. Так, використання Інтернету і мобільного зв'язку в процесах транскордонного співробітництва значно підвищує ефективність налагодження зв'язків.

Сучасними найпопулярнішими засобами інтернет-комунікації, під якою розуміють використання людьми електронних повідомлень (частіше мультимедійних) для формування знань і взаєморозуміння в різноманітних середовищах, контекстах, культурах¹³¹, є електронна пошта, форум, блог, соціальна мережа, відеоконференція, сайт¹³². Дамо огляд деяких із них із погляду залучення до процесів транскордонного співробітництва в цілому та з Білоруссю зокрема.

Перспективним засобом, який широко використовують на сучасному етапі у політичних комунікаціях, є блог (наприклад, Twitter) – обмін найактуальнішою інформацією невеликого обсягу, обговорення якої можна продовжити із застосуванням інших засобів. Так, деякі блоги висвітлюють інформацію щодо проведення конференцій, круглих столів, присвячених євро регіону «Дніпро»^{133 134}. Окремими блогами¹³⁵ представлені матеріали інтернет-конференції Школи міжнародної інтеграції та прикордонного співробітництва, що працює на базі Белгородського державного національного дослідницького університету.

На інформаційному порталі міжрегіонального прикордонного співробітництва¹³⁶, діяльність якого спрямована на сприяння співпраці та територіальній інтеграції за допомогою проектних та інформаційних технологій, функціонує форум¹³⁷, де обговорюються питання розвитку євро регіонів за участю України та Росії. Але варто наголосити, що навіть загальної інформації щодо євро регіону «Дніпро» у відповідному розділі порталу не представлено.

Засоби комунікації, що дають змогу спілкуватися в режимі реального часу, обговорити проблематику з широким колом зацікавлених і при цьому не потребують очної взаємодії, наприклад, засобами skype, одні з найперспективніших для транскордонної комунікації. Позитивний приклад у цьому напрямі – ініціативи

131 Розина И. Н. Педагогическая компьютерно-опосредованная коммуникация: теория и практика / И. Н. Розина. – М. : Логос, 2005. – С. 32.

132 Кокуть І. Б. Специфіка засобів масової комунікації на початку ХХІ століття / І. Б. Кокуть, О. І. Миронова // Україна в системі глобального інформаційного обміну: теоретико-методологічні аспекти дослідження і підготовки фахівців : Всеукр. наук. конф. (Львів, 27 травня 2011 р.) / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України ; Національний університет «Львівська політехніка». – Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2011. – С. 161–166.

133 Миський портал м. Чернігів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gorodok.cn.ua>.

134 Український ресурс блогів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://blog.i.ua/>.

135 Сайти з матеріалами Інтернет-конференції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://euroregion2014.blogspot.com/> (<http://euroregion2013.blogspot.com/>).

136 Інформаційний портал міжрегіонального прикордонного співробітництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://euroregion.ru/>.

137 Форум міжрегіонального прикордонного співробітництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forum.euroregion.ru/>.

Інституту прикордонного співробітництва й інтеграції (м. Белгород) щодо систематичного проведення відеоконференцій, присвячених проблемам єврорегіонів¹³⁸.

Соціальна мережа – перспективний засіб комунікації в сфері транскордонного співробітництва, коли відбувається створення відповідних груп прихильників та оперативний зв'язок із ними, активне залучення нових учасників, ініціативне ведення діалогу. Для підтримки активного статусу потрібно постійно подавати нову інформацію, залучати до дискусій представників влади, громадськості. Цей засіб у сфері транскордонної співпраці використовують недостатньо активно. Так, аналіз популярних соціальних мереж Facebook, «ВКонтакте», «Однокласники» засвідчив, що групи, присвячені питанням діяльності єврорегіону «Дніпро», відсутні.

Інтернет-сайт, присвячений питанням транскордонного співробітництва, – досить потужний засіб комунікації. Він виступає важливим і необхідним джерелом, каналом отримання та розповсюдження інформації відповідними суб'єктами. Такий підхід успішно реалізують у ЄС. Розглянемо, наприклад, <http://www.euroregion-elbelabe.eu/cz/> – сайт єврорегіону «Ельба-Лаба» (Elbe-Labe) (учасники – Чехія та Німеччина). Він характеризується чіткою структурою, простотою та зручністю дизайну, наявністю навігаційних розділів: «Новини» (ступінь оновлення яких дуже високий), «Про нас», «Регіон», «Фінансування проектів», «Проекти», «Підтримка», «Контакти», кожен із яких має низку підпунктів у вигляді списків, що випадають. Інформацію наведено структуровано, представлені графічні (хоча у незначному обсязі), текстові матеріали, pdf-файли, наявний блок пошуку та карта сайту, передбачена робота в режимі трьох мов: чеської, німецької, англійської. Серед недоліків варто відзначити відсутність відеоматеріалів, форумів, гостей книг, мінімальний набір засобів зворотного зв'язку тощо.

Проаналізувавши сайт єврорегіону «Буг» (<http://euroregionbug.pl/>), робимо такі висновки: ресурс характеризується значною інформаційною насиченістю (текстова, графічна інформація), постійним оновленням новин, представленням всієї потрібної інформації щодо діяльності регіону, блоком пошуку, статистики. Серед позитивних моментів варто відзначити передбачені анкетування. Представлений варіант додаткового меню сайту неоднозначний – поданий у вигляді вертикального списку, для перегляду якого необхідно гортати сторінку декілька разів. Крім того, сайт не підтримує багатомовність, лише деякі матеріали мають два варіанти: польську й англійську версії. Інші учасники цього проекту – Україна та Білорусь – не представили у мережі повноцінних варіантів сайтів. Найбільш відповідні білоруські ресурси – <http://beleuroregion.by/> (опис діяльності всіх єврорегіонів, учасником яких є Білорусь) та <http://tric.info/index.php> (сайт транскордонного інформаційного центру TRiC).

На сайті посольства Республіки Білорусь у Російській Федерації¹³⁹ представлена інформація щодо деяких конференцій, зустрічей, присвячених діяльності єврорегіону

138 Відеоконференція «Роль експертного сообщества в приграничном сотрудничестве» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://euroregion.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=441:2014-09-18-09-57-10&catid=1:latest-news&Itemid=50.

139 Сайт Посольства Республіки Білорусь у Російській Федерації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.embassybel.ru>.

«Дніпро», останній запис датований 2012 р.

Лише про перші події, присвячені формуванню співтовариства «Дніпро», надано інформацію на сайті Гомельського обласного виконавчого комітету (<http://www.gomel-region.gov.by/ru/>).

На сайті Гомельського регіонального агентства економічного розвитку (<http://www.gomel-agency.org/?q=node/89>) у розділі «Єврорегіон “Дніпро”» наведено загальну інформацію щодо співтовариства, останнє оновлення датоване вереснем 2012 р. У підрозділі «Заходи» інформація відсутня, на сторінці «Документи» – перелік гіперпосилань та документів, деякі з яких стосуються діяльності єврорегіону «Дніпро», решта – досвіду реалізації проектів у межах єврорегіонів у цілому.

На сайтах http://www.chernihiv-oblast.gov.ua/evroregion_dnipro (сайт Департаменту економічного розвитку Чернігівської обласної державної адміністрації) та <http://www.econom.brk.ru/> (сайт Департаменту економічного розвитку Брянської області) найповніше представлена інформація щодо єврорегіону: розміщена презентація із загальними відомостями, наведені Угода про створення та Статут Прикордонного Співтовариства «Єврорегіон “Дніпро”», інформація щодо реалізації транскордонних проектів у різних сферах, звіт¹⁴⁰ про транскордонне співробітництво у I півріччі 2013 р., інформація¹⁴¹ про реалізацію Плану подій із співробітництва за підсумками 2013 р., проект¹⁴² плану заходів на 2014–2015 рр., зазначені контакти відповідальних підрозділів (зокрема e-mail).

Згідно з даними¹⁴³ щодо інформаційного супроводу діяльності єврорегіону «Дніпро» матеріали про діяльність співтовариства розміщують також на інтернет-порталах: <http://cg.gov.ua> та www.che-go.org.

На сайті Чернігівської обласної державної адміністрації (<http://cg.gov.ua>) наведено інформацію щодо подій, пов'язаних із розвитком єврорегіону «Дніпро», останній запис¹⁴⁴ про які датований жовтнем 2013 р. Перехід до розділу «Єврорегіон “Дніпро”» цього ресурсу призводить до відкриття сайту http://www.chernihiv-oblast.gov.ua/evroregion_dnipro.

Портал www.che-go.org, згідно зі звітом¹⁴⁵ щодо виконання плану заходів у рамках транскордонного співробітництва за перше півріччя 2013 р., було спеціально розроблено представниками Чернігівської та Гомельської областей. У перспективі планувалося залучення до його функціонування користувачів із Брянської області, але

140 Розділ «Єврорегіон “Дніпро”» сайту Департаменту економічного розвитку Чернігівської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.chernihiv-oblast.gov.ua/evroregion_dnipro.

141 Информация о результатах реализации Плана мероприятий по сотрудничеству в рамках Приграничного Сообщества «Еврорегион “Днепр”» по итогам 2013 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.econom.brk.ru/bank/deyatelnost/inf_15_04_14.doc.

142 Розділ «Єврорегіон “Дніпро”» сайту Департаменту економічного розвитку Чернігівської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.chernihiv-oblast.gov.ua/evroregion_dnipro.

143 Інформаційний супровід діяльності єврорегіону «Дніпро» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.chernihiv-oblast.gov.ua/media/upload/inf.doc>.

144 Інформаційний простір Чернігівщини (станом на 1 жовтня 2013 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cg.gov.ua/index.php?id=84548&tp=0>.

145 Інформаційний супровід діяльності єврорегіону «Дніпро» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.chernihiv-oblast.gov.ua/media/upload/inf.doc>.

сайту за вказаною адресою немає. Отже, констатуємо відсутність працюючого ресурсу, повністю присвяченого висвітленню результатів діяльності єврорегіону «Дніпро». Тоді як його існування давало б додаткову інформаційно-аналітичну базу та сприяло б популяризації ідеї єврорегіону, такий ресурс міг стати не лише інформаційною, а й комунікативною основою для диспутів, обговорень ідей, проектів, пропозицій¹⁴⁶.

На потребі наявності такого ресурсу, його структуру та функції (ширші ніж просте відображення інформаційних ресурсів регіону в формі web-вузлів) було визначено на початковій стадії розвитку єврорегіону¹⁴⁷. Головною метою створення інтернет-порталу зазначено потребу надання через глобальну комп'ютерну мережу інформаційно-аналітичних послуг і доступу до баз даних, знань, експертних і геоінформаційних систем єврорегіону «Дніпро».

Визначимо вимоги до сайту як засобу комунікації у сфері транскордонного співробітництва та подамо практичні рекомендації щодо їх упровадження при розробці сайту «Єврорегіон “Дніпро”», спираючись на досвід відповідних розробок представників ЄС.

По-перше, повинна бути окреслена *цільова аудиторія* сайту (її ключові характеристики: регіон, мова, узагальнені особисті дані (вікова категорія, стать тощо), інтереси і т. д.). Для постійних відвідувачів сайту важливі актуальність інформації, швидкість її оновлення, зручність інтерфейсу, стабільність роботи і т. д.

Крім того, цільовою аудиторією виступають ті суб'єкти, які безпосередньо цікавляться діяльністю цього єврорегіону (представники засобів масової інформації та інших єврорегіонів, потенційні партнери тощо, їх основна увага буде зосереджена на насиченість сайту інформаційним матеріалом).

Тип сайту з огляду на його тематику та аудиторію має бути, на нашу думку, інформаційним із елементами порталу. На початкових етапах упровадження він може носити форму сайту-візитки для оглядового ознайомлення з проблематикою, представленням новин, але кінцевою його задачею буде створення гнучкої платформи для спілкування між учасниками процесу розвитку єврорегіону «Дніпро».

Структура сайту зумовлена великою кількістю інформаційних матеріалів, присвячених транскордонній тематиці, тому пропонуємо використовувати змішаний спосіб організації веб-сторінок (комбінування елементів стандартного методу, а також методу павутини). При такій організації користувач може перейти до будь-якого документа безпосередньо з головної сторінки, крім того, самі документи також посилаються один на інший. Потрібно передбачити, щоб із будь-якої сторінки можна було здійснити перехід на основну.

146 Сивец Ю. Еврорегион «Днепр» – палка в колесе нового регионализма [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://belintellectuals.eu/publications/323/>.

147 Орлов В. А. Интернет-портал еврорегиона «Днепр» – основа информационного сотрудничества сообщества / В. А. Орлов // Еврорегион «Днепр» – проблемы развития и функционирования : материалы Междунар. конф. (Чернигов, 11 ноября 2003 г.) / Управление внешних сношений и внешнеэкономической деятельности. – Чернигов, 2004. – С. 32–35.

Обов'язкові *елементи сайту*: інформаційні матеріали; блок пошуку; блок навігації; розділ новин; блок зворотного зв'язку, який може бути представлений і контактною інформацією (телефони, e-mail, адреса, посилання на відповідні групи у соціальних мережах, мікроблогах і т. д.), і повноцінними засобами інтерактивного спілкування (форма, чат тощо).

Інформаційне наповнення – ключовий чинник для сайту, присвяченому єврорегіону. Інформація повинна бути повною, достовірною, актуальною, структурованою, подаватись у різних форматах і перегляду, і завантаження (текстовому, графічному, відео, наприклад, представлення інтерактивних презентацій), а також на різних мовах.

Інтерфейс користувача має бути зручним, сучасним, виконаним у стилі єврорегіону «Дніпро» з підкресленням його особливостей, зокрема національних, створювати у користувача відчуття комфорту, дизайн мінімалістичний (колірна гама, поєднання інформації різних типів і т. д.). Необхідне завдання при створенні сайту, присвяченому транскордонному співробітництву, – врахування потрібних умов для спеціального доступу людей із особливими потребами (із проблемами із зором, слухом, рухом тощо).

Зворотній зв'язок на сайті – обов'язковий елемент його функціонування як засіб безпосереднього зв'язку з громадськістю: електронна пошта, можливість висловлення власних вражень і пропозицій з того чи того питання (форуми), гостьові книги. Рекомендоване проведення відеоконференцій та створення їх архівів у вигляді звукових чи відеофайлів. На нашу думку, важливим блоком має стати реєстрація користувачів, що зробить спілкування оперативним і персоналізованим.

Досить важливе питання вивчення та дослідження громадської думки щодо конкретних проблем транскордонного співробітництва, певних подій та визначення їх ефективності, значення тощо. Це завдання може бути вирішене через організацію на сайті розділу опитування, анкетування й оцінки сайту. Варто зробити спрощений доступ, щоб без потреби складної процедури реєстрації користувач із низьким рівнем обізнаності роботи з інформаційними технологіями міг зрозуміти як заповнити анкету чи будь-яку іншу форму запити.

Важливий чинник збереження постійної аудиторії та ефективної роботи сайту, його індексації пошуковими система – постійне *оновлення* та підтримка вимог *seo-оптимізації*. Це дасть змогу використовувати сайт як оперативний та ефективний канал комунікації.

Отже, виділимо основні особливості веб-сайту, присвяченого транскордонному співробітництву, як засобу комунікації:

- актуальність, повнота, достовірність, багатомовність, оновлення представленої інформації;
- зручна система навігації;
- можливість здійснення пошуку на сайті;
- наявність широкого вибору варіантів зворотного зв'язку;
- представлення інформації у різних форматах (текст, графіка, відео).

Узагальнені рекомендації щодо сайту єврорегіону «Дніпро» представлені у табл. 1.2.4.

Таблиця 1.2.4

Вимоги до сайту «Єврорегіон “Дніпро”

Параметри сайту	Значення
Цільова аудиторія	Представники влади, громадських організацій, жителі приграничного району, які прямо чи опосередковано є учасниками транскордонних процесів, об'єднані спільною проблемою – ефективне формування єврорегіону, а також зацікавлені особи, котрі не виступають як учасники; мови: українська, білоруська, російська, англійська; соціальний статус, вік, освіта не має обмежень
Тип сайту	Інформаційний із елементами порталу
Структура сайту	Гнучка навігаційна система із заглибленням не більш як три рівні ієрархії, зв'язок усіх сторінок із головною
Елементи сайту	Інформаційні матеріали; блок пошуку; блок навігації; розділ новин; елементи зворотного зв'язку
Інформаційне наповнення	Ключовий компонент, інформація повинна відповідати вимогам: повнота, достовірність, актуальність, новизна, структурованість і бути представленою у різних форматах та різними мовами
Інтерфейс користувача	Зручний, дизайн мінімалістичний, урахування вимог користувачів із особливими потребами
Зворотній зв'язок	Електронна пошта, форуми, гостьові книги, відеоконференції; опитування, анкетування
Додаткові вимоги	Постійне оновлення, підтримка вимог seo-оптимізації

Реалізація запропонованих рекомендацій дасть змогу створити ефективний сайт єврорегіону «Дніпро». В цілому ці поради можуть бути застосовані до інших сайтів, присвячених транскордонному співробітництву, з урахуванням їх особливостей.

Список використаних джерел та літератури:

1. Белгородская декларация об открытом доступе к научным знаниям и культурному наследию на университетском пространстве приграничных областей Республики Беларусь, Российской Федерации и Украины // Сайт национальной библиотеки Беларуси [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://old.nlb.by/eifl/index.php?path=/catalogue/view-181&menu_id=56 – Название с экрана.

2. В облдержадміністрації презентували проект містобудівного розвитку транскордонного регіону Україна – Росія в межах єврорегіону «Дніпро» // Сайт Чернігівської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cg.gov.ua/index.php?id=73221&tp=0>.

3. Видеоконференция «Роль экспертного сообщества в приграничном сотрудничестве» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://euroregion.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=441:2014-09-18-09-

57-10&catid=1:latest-news&Itemid=50.

4. Доступные знания // Сайт Белгородского государственного национального исследовательского университета [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.bsu.edu.ru/bsu/news/news.php?ID=233043&IBLOCK_ID=176.

5. Єврорегіон «Буг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.voladm.gov.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=429.

6. Інформаційний портал міжрегіонального прикордонного співробітництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://euroregion.ru/>.

7. Інформаційний простір Чернігівщини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cg.gov.ua/index.php?id=84548&tp=0>.

8. Інформаційний супровід діяльності єврорегіону «Дніпро» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.chernihiv-oblast.gov.ua/media/upload/inf.doc>.

9. Информация о результатах реализации Плана мероприятий по сотрудничеству в рамках Приграничного сообщества «Еврорегион “Днепр”» по итогам 2013 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.econom.brk.ru/bank/deyatelnost/inf_15_04_14.doc.

10. Кокуть І. Б. Специфіка засобів масової комунікації на початку ХХІ століття / І. Б. Кокуть, О. І. Миронова // Україна в системі глобального інформаційного обміну: теоретико-методологічні аспекти дослідження і підготовки фахівців : Всеукр. наук. конф. (Львів, 27 травня 2011 р.) / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України ; Національний університет «Львівська політехніка». – Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2011. – С. 161–166.

11. Міський портал м. Чернігів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gorodok.cn.ua>.

12. Московкин В. М. «Российско-украинские усилия в продвижении идей и технологий открытого доступа к научному знанию» [Электронный ресурс] // Научные и технические библиотеки. – 2010. – № 10. – Режим доступа: URL: http://www.gpntb.ru/ntb/ntb/2010/9-2010/ntb_9_4_2010-московкин.pdf.

13. О трансграничном сотрудничестве Черниговской, Гомельской и Брянской областей в рамках еврорегиона «Днепр» в I полугодии 2013 года [Электронный ресурс] // Економічний портал Чернігівської області. – Режим доступа : http://www.chernihiv-oblast.gov.ua/files/file_51f7bbc91f5e1.doc.

14. Орлов В. А. Интернет-портал еврорегиона «Днепр» – основа информационного сотрудничества сообщества / В. А. Орлов // Еврорегион «Днепр» – проблемы развития и функционирования : материалы Междунар. конф. (Чернигов, 11 ноября 2003 г.) / Управление внешних сношений и внешнеэкономической деятельности. – Чернигов, 2004. – С. 32–35.

15. Офіційний веб-портал Чернігівської обласної ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.chernihiv-oblrada.gov.ua/index.php?th=cat&cat_id=67.

16. Офіційний сайт Республіки Білорусь [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.belarus.by/ru/about-belarus/geography/gomel-region> – Назва з екрана.

17. Наука [Электронный ресурс]// Информационный портал межрегионального приграничного сотрудничества. – Режим доступа : http://www.euroregion.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=116&Itemid=95 .

18. План заходів зі співробітництва Чернігівської області України, Брянської області Російської Федерації та Гомельської області Республіки Білорусь в рамках

Прикордонного Співтовариства «Єврорегіон “Дніпро”» на 2014–2015 роки (проект) [Електронний ресурс] // Економічний портал Чернігівської області. – Режим доступу : http://www.chernihiv-oblast.gov.ua/media/upload/plan_meropriyatiy.doc.

19. Розділ «Єврорегіон “Дніпро”» сайту Департаменту економічного розвитку Чернігівської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.chernihiv-oblast.gov.ua/evroregion_dnipro.

20. Розина И. Н. Педагогическая компьютерно-опосредованная коммуникация: теория и практика / И. Н. Розина. – М. : Логос, 2005. – 437 с.

21. Сайт адміністрації Брянської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.bryanskobl.ru/region/>.

22. Сайт Волинської обласної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.voladm.gov.ua>.

23. Сайт Посольства Республіки Білорусь у Російській Федерації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.embassybel.ru>

24. Сайти матеріалів інтернет-конференції «Школа международной интеграции и приграничного сотрудничества» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://euroregion2014.blogspot.com/> (<http://euroregion2013.blogspot.com/>).

25. Сивец Ю. Еврорегион «Днепр» – палка в колесе нового регионализма [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://belintellectuals.eu/publications/323/>.

26. Співробітництво в науковій сфері [Електронний ресурс] // Економічний портал Чернігівської області. – Режим доступу : <http://www.chernihiv-oblast.gov.ua/media/upload/vuz.doc>.

27. Статут Прикордонного Співтовариства «Єврорегіон “Дніпро”» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.chernihiv-oblast.gov.ua/media/upload/statut.pdf>

28. Сторінка Управління міжнародного співробітництва та євроінтеграції Волинської ОДА соціальної мережі facebook [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.facebook.com/UMSEI.VODA>.

29. Стратегія транскордонного співробітництва Люблінського воєводства, Львівської області, Волинської області та Брестської області на 2014–2020 роки (проект) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://voladm.gov.ua/filesarchive/YMS-/strategy_updated.zip.

30. Студенніков І. Транскордонне співробітництво як дзеркало регіональної політики в Україні [Електронний ресурс] / І. Студенніков // Економічний Часопис–XXI. – 2005. – № 1–2. – Режим доступу : <http://www.niss.od.ua/p/21.doc>.

31. Український ресурс блогів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://blog.i.ua/>.

32. Угода про створення Прикордонного Співтовариства «Єврорегіон “Дніпро”» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.chernihiv-oblast.gov.ua/media/upload/ugoda.pdf>.

33. Филиппов Ю. И., Ткаченко Н. В. Концепция проекта инновационной подготовки специалистов для управления и проектного развития еврорегиона «Днепр» / Ю. И. Филиппов, Н. В. Ткаченко // Материалы Междунар. конф. «Еврорегион “Днепр” – проблемы развития и функционирования» (Чернигов, 11 ноября 2003 г.) / Управление внешних сношений и внешнеэкономической деятельности. – Чернигов, 2004. – С. 133–135.

34. Форум міжрегіонального прикордонного співробітництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forum.euroregion.ru/>.

1.3. Інформаційний контекст транскордонного співробітництва України та Польщі: регіональні особливості та підходи

Державний кордон між Польщею та Україною 535 км і є п'ятим за протяжністю для України та третім для Польщі. Критеріями адміністративно-територіального поділу прикордонних регіонів, які розташовані по обидва боки кордону і взаємодіють між собою, є: з українського боку – області (Волинська, Львівська, Закарпатська), з польського – воєводства (Люблінське, Підкарпатське). Поверхня цих регіонів складає: з українського боку – сумарно 54,7 тис. км кв. (9,1 % загальної площі України), з польського – 43,0 тис. км кв. (13,8 % загальної площі Польщі). На українській частині розташовано 141 міське поселення (з яких 64 міста й 77 смт), а на польській – 86 міст. Сільських населених пунктів на українській частині прикордоння 3481, а на польській – 6318. Густота населення української території становить 89 осіб на км кв. (середня в Україні – 80), польської – 100 осіб на км кв. (за середньої у Польщі – 122). Населення українського прикордоння складає 4,9 млн осіб, польського – 4,3 млн. Частка міського населення української та польської частин прикордоння складає 51,4 % та 43,6 %, відповідно.

Порівняно з українською стороною прикордоння, з погляду транскордонного співробітництва польська розвинена краще і в господарському, і в інформаційному плані, оскільки, передусім, на цій території здійснюються заходи в рамках цільових програм Європейського Союзу. Враховуючи еволюцію пріоритетів та цілей регіональної політики ЄС щодо України в сфері транскордонної співпраці, можна відзначити, що вони спрямовані на формування всіх елементів ТКС. Важливий чинник ефективної реалізації всіх стратегій у країнах ЄС – постійний моніторинг і актуалізація завдань та оперативних цілей, що супроводжується прозорістю та доступністю до інформації для контролю з боку громадян, а одним із основних організаційно-економічних механізмів активізації транскордонного співробітництва і використання його потенціалу є формування громадянського суспільства, розвиток демократичних засад функціонування економіки прикордонного регіону, забезпечення контролю за діями владних органів тощо. На українській же стороні прикордоння констатуємо слабке використання потенціалу транскордонної співпраці, зумовлене дією низки механізмів блокування взаємодії. Якщо правове середовище України щодо розвитку транскордонного співробітництва здебільшого сформоване, то організаційно-економічні механізми взаємодії суб'єктів економічних відносин по обидва боки кордону потребують значного удосконалення¹⁴⁸. Для польської сторони прикордоння характерні значно вищий (у 2–2,4 рази) рівень життя населення та розвитку економічної активності. Кількість зареєстрованих підприємств на польській стороні порівняно з українською більша майже у 10 разів. Там інтенсивно розвиваються інфраструктура оточення бізнесу (технологічні парки, система надання послуг, бізнес-інкубатори тощо), комунікаційна, соціальна, освітня інфраструктура,

148 Організаційно-економічні механізми активізації транскордонного співробітництва на прикордонних територіях західних регіонів України : аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1620/> .

яка підвищує доступність периферійного регіону, забезпечує формування інноваційної моделі розвитку та регіональну конкурентоспроможність¹⁴⁹.

Як українська, так і польська частини прикордоння порівняно слабше урбанізовані, ніж інші частини країн, основним місцем праці та джерелом утримання для населення регіонів є сільське господарство та пов'язані з ним галузі бізнесу. Значно менший, ніж в інших регіонах своїх держав, внесок прикордоння у виробництво промислової продукції та зовнішню торгівлю. Порівняно гірше розвинута тут також інфраструктура. Фактично, і українська, і польська частини українсько-польського прикордоння не відіграють визначальні ролі в економічних системах своїх держав. Натомість важливе значення має розташування цих регіонів біля кордону між країною ЄС (Польща) та країною, що формально розпочала трансформацію у напрямі адаптації до нормативів та реалій економічного й політичного простору ЄС (Україна). Відтак, важливе геополітичне й транзитне положення регіону.

Україна постійно наголошує на своєму прагненні інтегруватися в європейські та євроатлантичні структури. Водночас на регіональному чи міському рівні євроінтеграція поки що не є визначеним і конкретизованим поняттям. В умовах імплементації положень угоди про асоціацію з Європейським Союзом регіони повинні проявляти ініціативу і враховувати специфіку свого економіко-географічного та геополітичного положення. Адже територіальна локація радикально диференціює українські області у стосунку до власне європейської інтеграції.

Волинь, Львівщина, Закарпаття перебувають на «передовій» євроінтеграційного фронту України. І не лише в географічному плані. На Західній Україні – головний суспільний євроінтеграційний ресурс центру – рівень підтримки його євроінтеграційних планів. За допомогою і завдяки західним областям Україна інтегруватиметься з Європейським Союзом.

У цьому плані політика просторового розвитку держави впродовж усього періоду незалежності була непослідовною і неадекватною. Головна інфраструктура держави розбудовувалася на схід (будівництво автомагістралей, швидкісних залізниць, розвиток телекомунікаційної мережі) для посилення зв'язків з Росією. До сьогодні не розв'язана проблема кордонних переходів та елементарних під'їзних шляхів на українсько-польському кордоні, наявні візові бар'єри, надзвичайно високі тарифи у телекомунікації, мало вивчаються мови держави-сусіда.

У ситуації активної євроінтеграційної політики держави західні області повинні активізувати свою діяльність щодо реалізації стратегії зближення з ЄС у напрямі посилення міжрегіональної і транскордонної співпраці з суміжними регіонами. Євроінтеграційна політика потребує підтримки, бо насправді реальною, а не декларативною вона може стати лише тоді, коли спиратиметься на ініціативу суспільства та регіонів.

Західні області – прикордонні регіони, вони можуть розраховувати на кошти ЄС, які призначаються на транскордонне та прикордонне співробітництво і мають більше шансів залучати ці кошти на розбудову своєї інфраструктури, ніж центральні або східні території. У випадку отримання перспективи членства в ЄС на прикордонні

149 Там само.

регіони може поширитися дія гіпотетичних передвступних програм на кшталт PHARE, які дієво готували країни Центральної та Східної Європи до членства у ЄС.

Першим документом в історії суверенної України у її відносинах із Польщею стала Декларація про принципи й основні напрями розвитку польсько-українського співробітництва, підписана в Києві 13 жовтня 1990 р., на основі якої консульські відносини обох держав уточнює та регулює Консульська конвенція між Польщею та Україною, підписана у Варшаві 8 вересня 1991 р.

Формальною датою старту транскордонної співпраці між Україною та Польщею можна вважати 18 травня 1993 р, коли підписано Договір між Україною та Республікою Польща про гармонійне сусідство, приятні відносини та співробітництво, за яким сторони домовилися сприяти встановленню та розвиткові безпосередніх контактів і співпраці між регіонами, адміністративно-територіальними одиницями та містами України та Польщі, а особлива увага мала бути присвячена співробітництву у сфері перспективного програмування розвитку прикордонних територій¹⁵⁰. 24 травня того ж року підписано Угоду між Урядом України та Урядом Республіки Польща про міжрегіональну співпрацю, якою було закріплено правові засади співробітництва органів місцевої влади та місцевого самоврядування України та Республіки Польща, зокрема, в економічній, культурно-гуманітарній, освітній та туристичній сферах, утворено Комісію з питань транскордонного співробітництва із завданнями роботи в сфері реалізації домовленостей, які стосуються динамізму співпраці між регіонами. У світлі реалізації цього договору між Україною та Польщею підписано також угоду про правові відносини на польсько-українському державному кордоні та співробітництво і взаємну допомогу в прикордонних справах¹⁵¹.

На міжурядовому рівні ключові питання українсько-польської міжрегіональної співпраці вирішує Українсько-польська міжурядова координаційна рада з питань міжрегіонального співробітництва, яка приймає рішення з ключових питань міжрегіонального співробітництва, визначає загальні напрями і головні принципи його розвитку, надає компетентним органам України та Польщі відповідні пропозиції, розробляє спільні програми діяльності, спрямовані на розвиток міжрегіональної співпраці та в цілому координує міжрегіональну співпрацю на рівні областей України та воєводств Республіки Польща. У її складі функціонують комісії з питань пунктів пропуску та прикордонної інфраструктури, просторового планування та транскордонного співробітництва¹⁵².

На регіональному рівні майже всі області України та воєводства Польщі уклали угоди про міжрегіональну співпрацю. З польського боку головними партнерами у міжрегіональному й транскордонному співробітництві є прикордонні Підкарпатське, Люблінське, а також Лодзьке, Сілезьке та Мазовецьке воєводства. З українського боку найбільше польських партнерів мають прикордонні Львівська, Волинська, а також Одеська, Івано-Франківська та Вінницька області.

Транскордонне й міжрегіональне співробітництво областей розвивається на основі відповідних програмних документів, якими визначено стратегічні пріоритети

150 Dziennik Urzędowy. – 1993. – Nr 125. – Poz. 573.

151 Dziennik Urzędowy. – 1994. – Nr 63. – Poz. 267.

152 Міжрегіональне співробітництво між Україною та Польщею [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://poland.mfa.gov.ua/ua/ukraine-pl/regions>.

розвитку регіонів. Наприклад, для Волинської області це Стратегія економічного і соціального розвитку Волинської області (рішення обласної ради від 10.12.2004 р. № 16/3 з доповненнями, внесеними рішеннями обласної ради від 21.06.2007 р. № 13/5); Регіональна програма розвитку транскордонного і міжрегіонального співробітництва на 2013–2015 роки (рішення обласної ради від 21.12.2012 р. № 14/18). Такі документи розроблено й прийнято в усіх областях українсько-польського прикордоння (див. далі).

Важливу роль у транскордонному співробітництві відіграють домовленості між самоврядуваннями поселень – гмін і міст, укладені між владами й установами самоврядних одиниць прикордонних та інших регіонів. Найчастіше це справи партнерства у сфері культури, спорту, освіти, туризму, спільних проектів і економічної діяльності. Процес укладання таких угод має сталу тенденцію до зростання. На регіональному та місцевому рівнях між Україною та Польщею підписано близько 450 угод про міжрегіональне співробітництво¹⁵³. Особливе значення для транскордонної співпраці мають угоди, укладені громадами прикордонних областей (враховуючи, що вони можуть бути основою для спільної проектної діяльності у рамках програм ТКС Європейського Союзу). Так, серед 23 угод на рівні громад Волинської області про прикордонне та міжрегіональне співробітництво з адміністративно-територіальними одиницями зарубіжних держав 13 – саме з польськими партнерами¹⁵⁴.

В іншій площині реалізуються інституціональні домовленості – укладені безпосередньо між установами й організаціями громадських адміністрацій обох сторін. Вони стосуються діяльності окремих установ, яка пов'язана зі співробітництвом у сфері моніторингу й обміну інформацією щодо стану природного середовища, прикордонних вод, ветеринарної охорони, епідемічних загроз, надзвичайних ситуацій тощо.

Характерним прикладом такої співпраці саме у сфері, що безпосередньо пов'язана з інформаційним забезпеченням транскордонної співпраці між Україною та Польщею, є угода про партнерство щодо створення наукового інформаційно-статистичного транскордонного кластеру «Інфостат» за участю української та польської сторін, підписана 20 березня 2013 р. між Інститутом регіональних досліджень НАНУ, Головним управлінням статистики у Львівській області, Львівським національним університетом імені Івана Франка, Львівською обласною спілкою економістів України – з української сторони та Статистичним управлінням Підкарпатського воєводства (м. Ряшів), Ряшівським університетом, Центром статистичних досліджень і освіти ГУС Польщі – з польської¹⁵⁵. Мета Кластера – співпраця у сфері наукового, інформаційного та статистичного забезпечення розвитку українсько-польського транскордонного регіону, створення системи регіональної статистики для моніторингу соціально-економічних явищ, проведення науково-

¹⁵³ Там само.

¹⁵⁴ Транскордонне співробітництво як складова сталого регіонального розвитку Волинської області : презентація [Електронний ресурс] / Волинська обласна державна адміністрація. – Режим доступу : https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CB4QFjAA&url=http%3A%2F%2Fsurdp.eu%2Fuploads%2Ffiles%2FSCHEZYUK_UA.pdf&ei=vCs_VJDuOOK9yGOf04HIAQ&usg=AFQjCNE8s6j4z9cbmhhsIzgKRsaGEMC7OQ&sig2=oCLU9_tHpB1TOFR--j474A.

¹⁵⁵ Статистичний кластер [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.lv.ukrstat.gov.ua/CBC/ua/project/project_all.php?u=4&l=1.

статистичних досліджень на прикордонних територіях, а також розробка спільного інтернет-порталу українсько-польського транскордонного регіону.

Окремий рівень ТКС формують угоди між суб'єктами господарювання – договори та контракти, спільні грошові внески, заснування спільних фірм, проекти тощо.

Істотний вплив на цілісну систему та клімат міжнародного співробітництва, активізацію й економічний розвиток прикордонних регіонів має т. зв. «вільна» співпраця – неорганізована торгівля та прикордонний обмін, одноразові форми співробітництва установ, а також туристична й торгова активність громадян обох держав.

Особливий інституційний рівень ТКС між Україною та Польщею сформовано ще в першій половині 1990-х рр. під час постання єврорегіонів «Карпатський» та «Буг» – важливих осередків інтенсифікації та розвитку українсько-польської міжрегіональної та транскордонної співпраці. Єврорегіон «Карпатський» (з українського боку учасниками є Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька області, з польського – Підкарпатське воєводство) утворено на основі Декларації про співробітництво спільнот, які мешкають на території Карпатського регіону, і статуту Міжрегіональної асоціації «Карпатський єврорегіон» від 14 лютого 1993 р., підписаних у м. Дебрецені (Угорщина) міністрами закордонних справ України, Польщі й Угорщини. Угоду про створення Транскордонного об'єднання «Єврорегіон «Буг»» підписано 29 вересня 1995 р. в м. Луцьку між Волинською областю та колишніми Холмським, Люблінським, Тарнобжезьким і Замостським воєводствами Республіки Польща (нині українську сторону репрезентують Волинська область, Жовківський і Сокальський райони Львівської області, польську – Люблінське, воєводство).

Відзначимо, що з історичного погляду перший польсько-український транскордонний регіон сформувався після отримання Україною незалежності внаслідок підписаної 18 грудня 1991 р. в Люблінському Томашуві так званої Томашувської угоди про економічну та культурну співпрацю, сторонами якої були Хелмський, Замостський, Перемишльський і Кросненський воєводи (Польща) та голови Волинської та Львівської адміністрацій (Україна). До 1998 р. ця угода була єдиною юридичною основою діяльності постійної Комісії з питань польсько-української транскордонної співробітництва¹⁵⁶.

Перспективним напрямом співпраці регіонів України та Польщі є також взаємодія в рамках міжнародних організацій та інституцій, зокрема, Конгресу місцевих та регіональних влад Європи, Вишеградської групи, Веймарського трикутника, ЦЄІ, ОЧЕС і ГУАМ¹⁵⁷.

У практиці двостороннього ТКС використано також стратегічні й програмні інструменти, як-от: Стратегія українсько-польського міжрегіонального та прикордонного співробітництва (підписана 2004 р.), якою визначено основні напрями, пріоритети та цілі розвитку українсько-польської міжрегіональної та прикордонної

156 Польсько-українське прикордоння: середовище, суспільство, економіка / за ред. Б. Кавалко, А. Мішук. – Замость : Вища школа управління та адміністрації у Замості, 2005.

157 Міжрегіональне співробітництво між Україною та Польщею [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://poland.mfa.gov.ua/ua/ukraine-pl/regions>.

співпраці. Щоправда, вважається, що ця Стратегія виконала свої завдання і сьогодні її актуалізація не ефективна¹⁵⁸.

Європейський Союз послідовно підтримує розвиток ТКС за допомогою спеціальних програм. Уже з 1996 р. важливим джерелом фінансової технічної допомоги ЄС для України стала Програма прикордонного співробітництва Tacis. Упродовж 1996–2003 рр. фінансування здійснено в рамках таких пріоритетів: прикордонна інфраструктура, довкілля та розвиток прикордонних регіонів. У рамках Програми прикордонного співробітництва Tacis реалізовано проект «Польсько-українське агентство прикордонного співробітництва: разом до майбутнього», завдяки чому створено стратегію розвитку прикордонних регіонів (з польської сторони – Люблінського та Підкарпатського воєводств, а з українського – Львівської та Волинської областей) на 2005–2015 рр. Відзначимо, що в пріоритетах програми Tacis було, зокрема, покращення інформаційного забезпечення ТКС. Але показовим став проект щодо створення Брестського транскордонного інфоцентру при Брестському обласному виконавчому комітеті для сприяння розвитку транскордонного співробітництва між Білоруссю та Польщею.

До 2004 р. на українсько-польському прикордонні підтримувалися проекти, що отримували фінансування завдяки PHARE – Програмі для східного кордону Польщі, започаткованої у 1997 р., яка функціонувала як частина Національної програми PHARE Польщі. Окрім великих інфраструктурних проектів на східному кордоні Польщі програма включала також фонди проектів під керівництвом єврорегіонів: Фонд малих проектів; Фонд малих інфраструктурних проектів; Фонд інфраструктурних бізнес-проектів.

Широку співпрацю на території прикордонної зони започатковано Програмою добросусідства Польща – Білорусь – Україна INTERREG III A/Tacis CBC у 2004–2006 рр., у рамках якої реалізовано багато спільних проектів транскордонного характеру.

Продовжує та розширює рамки співпраці на території прикордонної зони Програма прикордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна 2007–2013», реалізована в рамках Європейського інструменту сусідства та партнерства (ЄІСП), яка передбачає для країн-учасниць однакові правила фінансування. На сьогодні Програма довела свою ефективність, завдяки її підтримці на території України реалізуються десятки транскордонних проектів, що відповідають стратегічним пріоритетам соціально-економічного розвитку областей і мають на меті покращення конкурентоздатності та добробуту регіонів. Програма охоплює шість областей України (Львівську, Волинську, Закарпатську – в статусі основних територій та Івано-Франківську, Тернопільську, Рівненську області – в статусі прилеглих територій) і пропонує унікальні можливості співпраці з польськими партнерами. На території України реалізація програми відбувається згідно з Указом Президента України «Про міжнародну технічну допомогу» від 5 червня 1999 р. та Постановою Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2002 р. № 153 «Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги». До основних пріоритетів Програми належать: підвищення конкурентоздатності

¹⁵⁸ Протокол засідання робочої групи з питань міжнародної інтеграції і співпраці від 18 липня 2013 року. – Львівська обласна державна адміністрація, 18 липня 2013 р.

прикордонних територій, покращення якості життя, а також інституційна співпраця та підтримка ініціатив місцевих громад.

Зацікавленість у Програмі засвідчує те, що у трьох конкурсах, оголошених у її рамках, подано загалом 835 проектів, у яких були задіяні 3102 партнери. За результатами перших двох конкурсних наборів Програми лише на території Львівської області реалізуються 32 проекти міжнародної технічної допомоги в галузях транскордонного туризму, екології, надзвичайних ситуацій і навчання бізнесу¹⁵⁹.

Загальна вартість залучених коштів міжнародної технічної допомоги для Волинської області в рамках Програми прикордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна 2007–2013» 25 млн євро, в її рамках на території області впроваджуються 32 транскордонні проекти¹⁶⁰.

У рамках трьох конкурсів перемогли 8 проектів, аплікантами або партнерами яких є суб'єкти Закарпатської області з обсягом фінансування 6 315 227, 99 євро¹⁶¹.

Після проведення II конкурсного набору проектних заявок у рамках ППС «Польща – Білорусь – Україна» на Волинську область припало 11,6 млн євро, на Львівську – 10,8 млн, на Закарпатську, Рівненську, Івано-Франківську, Тернопільську області – 4,3 млн євро¹⁶².

Програмою передбачено реалізацію заходів у рамках трьох пріоритетів: підвищення конкурентоздатності прикордонних територій; покращення якості життя; інституційна співпраця та підтримка ініціатив місцевих громад.

Найбільше значення щодо інформаційного забезпечення транскордонного співробітництва має захід у рамках I пріоритету – покращення умов для підприємництва, у рамках якого надано підтримку проектам, що включають, зокрема, регіональний маркетинг, сприяння розвитку торгівлі й інвестицій, МСП, місцевих і регіональних ринків праці, інформаційного суспільства, нових технологій, покращення співпраці між дослідницькими та підприємницькими структурами тощо.

Важливий напрям інформаційного забезпечення ТКС між Україною та сусідами з ЄС – налагодження й закріплення бізнес-зв'язків між підприємцями, громадськими, освітніми, державними та недержавними установами прикордонних регіонів України та Польщі, а також розвиток і розширення транскордонного співробітництва в сфері культури ведення підприємництва, його інституційного розвитку. Такі завдання вирішуються, зокрема, в рамках заходів, передбачених програмою ТКС Польща – Білорусь – Україна. Так, у 2008–2010 рр. Волинським обласним фондом підтримки підприємництва у партнерстві з Центром промоції Підляшшя (м. Білосток, Польща),

159 Веб-сайт Львівської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://loda.gov.ua/v-ramkah-realizatsiji-prohramy-transkordonnoho-spivrobotnytstva-polscha-bilorus-ukrajina-2007-2013-pid-chas-druho-ho-konkursnoho-vidboru-zatverdzheno-finansuvannya-24-proektiv-na-sumu-ponad-6-miljoniv.html>.

160 Веб-сайт Волинської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.voladm.gov.ua/>.

161 На Закарпатті реалізуються програми транскордонного співробітництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://panorama-mukachevo.com/2014/07/17/94834/>.

162 Транскордонне співробітництво як складова сталого регіонального розвитку Волинської області (презентація) [Електронний ресурс] / Волинська обласна державна адміністрація, 2013. – Режим доступу : https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CB4QFjAA&url=http%3A%2F%2Fsurdp.eu%2Fuploads%2Ffiles%2FSCHEsyUK_UA.pdf&ei=vCs_VJDuOOk9yGOf04HIAQ&usg=AFQjCNE8s6j4z9cbmhhsIzgKRsaGEMC7OQ&sig2=oCLU9_tHpB1TOFR--j474A.

Люблінським фондом розвитку – Агентством локального розвитку в м. Холм (Польща), управлінням фізичної культури, спорту і туризму Гродненського облвиконкому (Білорусь) та офісу євро регіону «Буг» (Україна) було виконано проект «Зміцнення транскордонної співпраці в сфері надання бізнес-послуг та полегшення доступу до них підприємців». Інформаційну підтримку у рамках проекту отримали і малі середні підприємства, що уже працюють, і стартові бізнес-проекти, зорієнтовані передусім на впровадження інноваційних технологій, виробництво високотехнологічної продукції. У рамках проекту також виконувалися мікропроекти, спрямовані на інформаційне забезпечення підприємницьких проектів, що реалізуються у транскордонному вимірі. Це, зокрема, «Створення українсько-польської віртуальної біржі інноваційних проектів та пропозицій», «Розвиток транскордонної ділової співпраці в прикордонних регіонах», «Розвиток екологічного туризму та формування позитивного туристичного іміджу прикордонного регіону», «Розвиток транскордонної співпраці у сфері покращення доступу малих та середніх підприємств до ринку фінансових послуг», «Покращення інвестиційного клімату в прикордонних регіонах». Наведемо приклади заходів і ресурсів щодо інформаційного забезпечення ТКС, реалізованих у рамках програмних проектів,¹⁶³: тренінги на тему «Програми, що надають можливість отримання міжнародної технічної допомоги»; міжнародний інформаційно-презентаційний семінар «Волинська віртуальна біржа інноваційних проектів і пропозицій», веб-сайт обласного інноваційного центру передачі новітніх технологій (www.inno.lutsk.ua); віртуальна біржа інноваційних проектів і пропозицій. Унаслідок сотні підприємців із українсько-польського прикордоння набули досвіду утворення та розвитку власного бізнесу й управління інноваційними проектами.

Іншим прикладом інформаційного забезпечення транскордонної активності у сфері підприємництва є реалізований Волинським бізнес-інкубатором проект «Розвиток співпраці Волині та Люблінщини у сфері підтримки підприємництва», завдяки якому підприємцям надано можливість користуватися приміщенням, телефоном, робочим місцем, комп'ютером, отримати консультацію юриста, економіста і бухгалтера; для потреб бізнесу видано «Польсько-український каталог підприємницьких ідей щодо розвитку бізнесу в прикордонних регіонах та сільській місцевості». Каталог зорієнтований на транскордонні бізнес-проекти¹⁶⁴.

У рамках програми ТКС Польща – Білорусь – Україна – головного на сьогодні фінансового донора транскордонних проектів – установами й організаціями прикордоння підготовлено десятки проектних заявок, які здебільшого пов'язані саме з інформаційною складовою ТКС, як-от: «Українсько-польсько-білоруський технологічний парк»; «Створення міждержавного інформаційного комплексу в сфері транскордонного екологічного туризму в євро регіоні “Буг”»; «Транскордонна система пошуку інвестора Польща–Україна»; «Транскордонне співробітництво для забезпечення підприємців малих міст доступом до консультативно-юридичних послуг – бізнес без кордонів» тощо. Завдяки фінансовій підтримці з боку ЄС утворюються

163 Кордони, прозорі для ефективного партнерства й успішного бізнесу // Україна – Євросоюз у деталях. – № 3 (6). – жовтень. – 2010. – С. 6.

164 Там само. – С. 7.

інституції, що виконують роль інформаційної підтримки транскордонного співробітництва. Головна сфера їх діяльності – підтримка підприємництва і туризму. Це, наприклад, Інститут транскордонного співробітництва та європейської інтеграції (Львів), Волинський обласний центр і фонд підтримки підприємництва, Волинський обласний бізнес-інкубатор, Інноваційний центр передачі новітніх технологій (Луцьк). Організаційно вони представлені здебільшого громадськими об'єднаннями. Серед них наявні також ті, що утворені спільно суб'єктами з української та польської сторін, наприклад, громадська спілка «Інтегра», реалізатор заходів Транскордонної програми підтримки мікро- і малих підприємств. Окремі інституції мають ширші цілі, як-от: розв'язання практичних питань у сферах економіки й енергоефективності, культури і туризму, освіти й науки, екології та рекреації, охорони здоров'я та соціального захисту, збереження історико-архітектурної спадщини. Таку мету має, наприклад, проект утворення Українсько-польського університету транскордонного співробітництва, ініційований Генеральним консульством Республіки Польща у Львові, Львівською обласною радою, Львівською облдержадміністрацією та Львівською міською радою, співорганізаторами українсько-польського «Фестивалю партнерства», які виступили з ініціативою започаткування такого постійного проекту, записавши відповідне рішення у Спільній декларації про активізацію українсько-польського транскордонного співробітництва, озвученій у вересні 2014 р. під час українсько-польського Форуму партнерства. Українсько-польський університет транскордонного співробітництва проводитиме конференції, семінари, вишколи, виставки тощо¹⁶⁵.

Цікавою акцією став українсько-польський «Фестиваль партнерства», ініційований Генеральним консульством Республіки Польща у Львові, мета якого – звернути увагу українців та поляків на великий доробок співпраці Львова та Львівщини з польськими партнерами, яка є прикладом європейського добросусідства.

На сьогодні головне джерело фінансових ресурсів підтримки транскордонних проектів – Програма транскордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна 2007–2013», яка реалізується в рамках Європейського інструменту сусідства і партнерства (ENPI). Програмою охоплено прикордонні регіони України, Польщі та Білорусі. Від України бенефіціари програми – юридичні особи, локовані на території прикордонних із Польщею областей, а проектні заходи здійснюються також на теренах суміжних українських регіонів.

Як і було заплановано програмними документами (повний пакет є на офіційному сайті програми www.pl-by-ua.eu), за інформацію та рекламну діяльність відповідає Спільний орган управління Програми, який діє разом зі Спільним технічним секретаріатом і представництвами.

Спільний орган управління відповідає за координацію інформаційної діяльності, передаючи певні повноваження Спільному технічному секретаріату, який відповідає за виконання Плану з інформації та комунікації для Програми, а також за

165 У Львові створили Українсько-польський університет транскордонного співробітництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zaxid.net/news/showNews.do?u_lvovi_stvorili_ukrayinskopolskiy_universitet_transkordonnogo_spivrobotnitstva&objectId=1321447.

представлення ходу виконання Плану у формі річного звіту. Окрема інформаційна і рекламна діяльність проводиться у співпраці обох інституцій.

Спільний орган управління відповідає за виконання інформаційного забезпечення в цілому, а також за поширення інформації про Програму. Для цього здійснюється моніторинг роботи Спільного технічного секретаріату й інших інституцій та організацій, залучених до виконання Програми. Кожна країна-учасниця відповідає за інформування бенефіціарів і широкої громадськості щодо цілей, пріоритетів і можливостей отримання підтримки в рамках Програми. Тому організовувалися регіональні контактні пункти, агентства й інші установи, які поширювали таку інформацію у співпраці із Спільним технічним секретаріатом.

Для забезпечення ефективності інформаційна й рекламна діяльність проводиться на двох рівнях: внутрішньому та зовнішньому. Внутрішня комунікація здійснюється на рівні інституцій, залучених до виконання Програми, а зовнішня – серед бенефіціарів і потенційних бенефіціарів Програми, зокрема:

- регіональних і місцевих органів влади й інших державних інституцій;
- регіональних і місцевих організацій;
- єврорегіонів;
- професійних і бізнес-асоціацій;
- неурядових і неприбуткових організацій, зокрема організацій, які працюють у сфері захисту довкілля, підтримки підприємництва, розвитку туризму, підтримки освіти, культурних організацій, навчальних закладів тощо, а також широкої громадськості, включаючи ЗМІ й осіб, що цікавляться Програмою в наукових цілях.

Головна мета інформаційної та рекламної діяльності – надання широкій громадськості, зокрема бенефіціарам і потенційним бенефіціарам, доступу до даних щодо Програми та джерел фінансування для її ефективнішого виконання, а відтак – зміцнення співробітництва між країнами-партнерами, що беруть участь у Програмі. Було важливо залучити якомога ширше коло учасників. Для цього до Програми додано План з інформації та комунікації, який визначає цілі, цільові групи та стратегію діяльності. У ході реалізації Програми потенційних бенефіціарів інформували про цілі Програми, передумови для отримання фінансування й окремі процедури, яких варто дотримуватись.

Інформаційне забезпечення здійснюється через:

- надання постійної та широкої інформації щодо можливостей одержання фінансування (грантів), зокрема про цілі, пріоритети та заходи Програми, необхідні для отримання фінансування, а також про критерії відбору й оцінки проектів;
- регулярне інформування широкої громадськості про стан виконання Програми, зокрема, про результати наданої підтримки та позитивний досвід спільних проектів;
- забезпечення візуальної ідентифікації про фінансування ЄС.

Головне завдання інформаційної та рекламної діяльності у рамках Програми – передовсім забезпечення прозорості процедур підтримки й надання об'єктивної та повної інформації про:

- цілі;
- пріоритети;
- заходи;

- можливі суб'єкти підтримки;
- принципи прийнятності витрат;
- розмір фінансування ЄС;
- процедури оцінювання заявок;
- оголошення конкурсу проектних заявок;
- контактні пункти на національному рівні, які можуть надавати інформацію про

Програму.

Громадськість постійно інформують про хід реалізації Програми та приклади найкращих проектів.

Для ідентифікації Програми використовують її логотип, пов'язаний з логотипом Програми добросусідства Польща – Білорусь – Україна 2004–2006, на основі якого й розроблено графічне зображення. Спільний логотип Програми є на всіх промоційних та інформаційних матеріалах, веб-сторінці й офісах установ, які поширюють інформацію серед бенефіціарів, його також використовують для реклами окремих проектів.

Основні канали комунікації для поширення інформації про Програму:

1. Інтернет. Функціонує веб-сторінка Програми, за адміністрування якої відповідає Спільний технічний секретаріат. Основна інформація стосовно Програми, включаючи Програмний документ, є на веб-сторінці англійською, польською, російською та українською мовами з можливістю обрання мови на стартовій сторінці. Відвідувач сайту отримує інформацію про цілі та зміст Програми, законодавчу базу, процедури подання заявок і відбору проектів, про контактних осіб та новини. Окрім цього, веб-сторінка забезпечує доступ до всіх важливих документів Програми й містить корисні посилання, включаючи посилання на установи, які координують виконання Програми. На стартовій сторінці також представлено інформацію про найважливіші події, зустрічі та семінари, пов'язані з Програмою. Технічна інформація (документи, крім програмного документа) надруковані англійською мовою.

2. Традиційні засоби масової інформації (преса, радіо, телебачення), які здебільшого використовують для повідомлення про поточні події та досягнення Програми. Проведено інформаційну кампанію щодо Програми.

Спільний технічний секретаріат за дорученням Спільного органу управління співпрацює із засобами масової інформації над конкретними проектами спільно з установами, яким доручено виконання Програми. Також у рамках своїх проектів бенефіціари налагоджують і власні контакти зі ЗМІ, а Спільний технічний секретаріат надає у цьому підтримку.

3. Публікації. Окрім Програмного й інших нормативних документів, поданих на веб-сторінці в електронній формі, видано багатомовну брошуру щодо Програми транскордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна 2007–2013», у якій надано інформацію про законодавчу базу, критерії відбору проектів, головні цілі та заходи Програми, а також інші інформаційні матеріали. Усі публікації відповідно позначені, й у них наявна інформація про фінансування ЄС.

4. Заходи, зокрема конференції, інформаційні зустрічі, семінари та тренінги, організовані для прозорого й ефективного виконання Програми, як найважливіший інструмент для інформування відповідальних адміністративних органів, бенефіціарів

та інших установ через обмін інформацією та спілкування. Через такі заходи заплановано представлення досягнутих результатів та успішних прикладів і позитивного досвіду.

Для фінансового забезпечення інформаційної діяльності створено індикативний бюджет у рамках бюджету на технічну допомогу, а в річні звіти включено відповідний розділ з інформації та комунікації. Значну частку коштів витрачають на здійснення перекладів. Спільні інституції Програми користуються англійською мовою як робочою. Проектні заявки можна було подавати англійською або рідною мовою. Витрати на здійснення усного та письмового перекладу закладені і визначені в бюджетах технічної допомоги, а для проектів – у їх бюджетах.

Усі необхідні інституційні, адміністративні, індивідуальні та фінансові заходи для виконання Плану з інформації та комунікації здійснює Спільний орган управління.

Проблеми недостатньої обізнаності потенційних бенефіціарів, особливо українських, та відсутності досвіду участі в таких програмах були розв'язані в процесі численних семінарів, тренінгів, консультацій. СТС разом із представництвами, із залученням органів влади, організували інформаційну кампанію з низкою семінарів у регіонах. Було залучено також консалтингові та неурядові організації. Відповідні оголошення публікувались у регіональних і місцевих газетах, поширювались спеціальні інструкції для бенефіціарів.

З українського боку основна робота щодо інформаційного забезпечення ТКС у рамках міжнародних програм здійснюється на обласному рівні виконавчої влади, зокрема профільними управліннями.

Так, у Волинській ОДА відповідальним підрозділом є Управління міжнародного співробітництва і європейської інтеграції, серед основних завдань і напрямів діяльності якого, зокрема, є¹⁶⁶:

- координація та сприяння у діяльності програм міжнародної технічної допомоги;
- здійснення заходів, спрямованих на розвиток транскордонної та міжрегіональної співпраці;
- сприяння у реалізації Програми прикордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна 2007–2013» у рамках Європейського інструменту сусідства та партнерства, а також забезпечення виконання регіональних програм області, зокрема програм соціально-економічного розвитку області, розвитку інвестиційної діяльності України та формування позитивного міжнародного іміджу області та сприяння участі місцевих суб'єктів господарської діяльності у промоційних заходах міжнародного характеру та їх проведення на території області.

На веб-сторінці Управління подана, зокрема, інформація про залучення, використання та моніторинг міжнародної технічної допомоги в області та реалізацію

166 Основні завдання та напрямки роботи управління [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://voladm.gov.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=432:%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D1%96-%D0%B7%D0%B0%D0%B2%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0%D0%BF%D1%80%D1%8F%D0%BC%D0%BA%D0%B8-%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B8-%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F&Itemid=49

Програми прикордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна 2007–2013», поточні інформаційні повідомлення про транскордонне співробітництво, як-от: інформація про оголошені конкурси на здобуття грантів – до уваги громадських організацій, державних закладів освіти, культури, науково-дослідних установ, місцевих органів влади.

У Львівській ОДА функції інформаційного забезпечення ТКС виконує здебільшого Департамент міжнародного співробітництва та туризму, який утворено 1 січня 2013 р. через перейменування Головного управління з питань туризму, євроінтеграції, зовнішніх зв'язків та інвестицій. Департамент, відповідно до положення¹⁶⁷, забезпечує розвиток міжнародної співпраці, поглиблення транскордонних, міжрегіональних зв'язків, виконання зобов'язань відповідно до міжнародних і міждержавних угод України й укладених міжрегіональних нормативних документів, створення умов, спрямованих на розвиток та організацію міжнародного і транскордонного співробітництва у сфері зовнішньоекономічної діяльності, активізації зовнішньоекономічних зв'язків, сприяння виходу на зовнішній ринок, розташованих на території області підприємств, установ та організацій усіх форм власності; проводить інформаційну та консультаційну роботу з питань міжнародної співпраці, туристичної та курортної галузей, бере участь у підготовці та проведенні конференцій, симпозіумів, семінарів, виставкових заходів тощо; роз'яснює через засоби масової інформації зміст державної та регіональної політики у сфері міжнародного співробітництва, туризму, курортів.

Варто зазначити, що, на відміну від сайту Волинської облдержадміністрації, офіційний інтернет-ресурс львівської обласної виконавчої влади не має систематизованих даних про реалізацію транскордонних програм і проектів й про можливості участі у таких програмах для потенційних бенефіціарів з регіону.

У Закарпатській області профільне Управління зовнішньоекономічних зв'язків, інвестицій та транскордонного співробітництва, яке бере участь у межах своїх повноважень разом із іншими структурними підрозділами у забезпеченні системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги щодо нагляду за реалізацією проектів (програм) міжнародної технічної допомоги¹⁶⁸.

Інформаційне забезпечення механізму спільного фінансування та реалізації транскордонних програм – необхідна умова його ефективності. Для покращення доцільно реалізувати низку заходів¹⁶⁹, зокрема запровадити систему заходів інформування потенційних бенефіціарів про наявні програми ТКС. Для підвищення ефективності реалізації проектів на офіційних веб-сторінках обласних, районних, міських державних адміністрацій доцільно розмістити перелік та умови відповідних програм технічної допомоги ЄС, перелік проектів ТКС, стратегії регіонів, що беруть

167 Доступно на сторінці «Департамент міжнародного співробітництва та туризму» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://loda.gov.ua/oda/upravlinnya/departament-z-pytan-kultury-ohorony-kulturnoji-spadschynu-kulturnyh-tsinnostej-natsionalnostej-ta-relihij>.

168 Управління зовнішньоекономічних зв'язків, інвестицій та транскордонного співробітництва облдержадміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/6370.htm>.

169 Щодо вдосконалення механізмів фінансування проектів українсько-польського транскордонного співробітництва : аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1064/>.

участь у ТКС (та, відповідно, перелік стратегічних пріоритетів активізації розвитку транскордонного співробітництва). Мета роботи у цьому напрямі – узгодження проектів ТКС з регіональними, державними та загальноєвропейськими пріоритетами, досягнення узгодженості реалізації проектів ТКС у різні часові періоди і з різними джерелами фінансування.

В аналітичній записці «Щодо вдосконалення механізмів фінансування проектів українсько-польського транскордонного співробітництва» Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України відзначено, що існує низка внутрішніх вітчизняних проблем, які ускладнюють розвиток ТКС в аспекті інформаційного забезпечення. Це відсутність системи моніторингу з боку регіональних органів влади за реалізацією проектів міжнародних фінансових структур на території України, зокрема транскордонних, а також системи збору, обліку і ведення транскордонної статистики. Процедура моніторингу функціонування програм належить до повноважень Міністерства економіки і торгівлі України, яке не висвітлює інформацію щодо реалізації конкретних проектів у регіонах. Це унеможливує здійснення оцінки рівня ефективності використання міжнародної фінансової допомоги. Відсутність транскордонної статистики ускладнює оцінку розвитку транскордонного співробітництва, аналіз кон'юнктури на транскордонних ринках, проведення науково-дослідних робіт, обґрунтування стратегічного розвитку прикордоння, своєчасне прийняття управлінських рішень тощо¹⁷⁰.

У цьому аспекті найповніше висвітлено результати моніторингу проектів і програм у рамках транскордонної співпраці між Україною та Польщею лише з боку Волинської обласної державної адміністрації, яка на офіційному сайті регулярно оприлюднює докладну інформацію про стан реалізації програм, поточні конкурси та проекти. Публікуються також періодичні звіти про стан ТКС, зокрема у рамках свререгіону «Буг».

В аналітичній записці НІСД при Президентові України «Організаційно-економічні механізми активізації транскордонного співробітництва на прикордонних територіях західних регіонів України» серед стратегічних орієнтирів державної політики у сфері ТКС як необхідне вказане регіональним органам влади українсько-польського прикордоння активне сприяння поінформованості потенційних бенефіціарів про програми ТКС. Для підвищення ефективності реалізації проектів на офіційних веб-сторінках обласних, районних, міських державних адміністрацій доцільно розмістити перелік та умови відповідних програм технічної допомоги ЄС, а також власну регіональну стратегію розвитку транскордонного співробітництва для узгодження проектів із регіональними, державними та загальноєвропейськими пріоритетами, досягнення узгодженості реалізації проектів у різні часові періоди і з різними джерелами фінансування. Розширення інформаційної підтримки ТКС пропонуємо досягти також через популяризацію переваг і позитивних ефектів ТКС серед населення прикордонних регіонів, інформаційне сприяння у формуванні ініціативних груп просування ТКС у різних його формах і проявах: прикордонних

170 Щодо вдосконалення механізмів фінансування проектів українсько-польського транскордонного співробітництва : аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1064/>.

асоціацій, транскордонних громадських організацій, міжнародних підприємницьких об'єднань, багатонаціональних культурних товариств тощо¹⁷¹.

Окремий важливий напрям інформаційного забезпечення ТКС – інтеграція систем моніторингу соціально-економічних процесів по обидві сторони кордону. Системи збору й обробки статистичної інформації в Україні та Польщі мають суттєві відмінності, що проявляється у результатах їх роботи й створює перешкоди для ефективного використання статистичних даних про транскордонний регіон. Моніторинг потреб та аспектів розвитку транскордонного співробітництва на конкретних прикордонних територіях необхідний для успішності реформування економіки та підвищення матеріального добробуту громадян. Для потреб ТКС, зокрема в аспектах програмування і моніторингу, необхідна система актуалізації, доступності і використання повної та вірогідної бази даних економічної, соціальної інформації про прикордонні регіони України й Польщі. Це потрібно для встановлення та розвитку контактів між установами державної адміністрації прикордонних регіонів з Польщі й України; системного обміну статистичними відомостями не лише з Україною, а й з окремими регіонами ЄС; ідентифікації інформаційних бар'єрів, що ускладнюють розвиток підприємництва в прикордонному регіоні за нормами і вимогами Європейського Союзу; створення спільних стратегій регіонального розвитку та планів ТКС у різних сферах, розвитку транскордонного туризму і пропагування співробітництва у польсько-українському прикордонні.

Приклад розв'язання проблеми сумісності статистичної інформації на прикордонні – статистична база згаданого вище інформаційно-статистичного транскордонного кластеру «Інфостат», яка стала основою інформаційного веб-порталу «Транскордонне партнерство Польща–Україна»¹⁷².

Спеціальні опрацювання статистичних даних презентовані у низці видань Головного офісу статистики у Ряшеві: «Населення в Карпатському регіоні (1998–2000)» (2002), «Населення Карпатського єврорегіону в 2000–2005 роках» (2006), «Прикордонний рух та рух товарів і послуг на зовнішній межі Європейського Союзу на території Польщі в 2011 р.» (2012); Статистичного управління в Любліні: «Єврорегіон “Буг” в цифрах у 2011 році» (2012), «Польсько-українське прикордоння у цифрах у 2006 р.» (2007) та ін.

Особливо цікава у цьому аспекті публікація «Польсько-українське прикордоння: середовище, суспільство, економіка»¹⁷³. Інформація, вміщена у роботі, профінансованій із джерел ЄС, походить зі статистичних баз даних, що формуються статистичними управліннями у Польщі й Україні, а також статистичних баз і реєстрів громадських установ обох країн. Дані з різних галузей економічного, соціального життя, географічного середовища проаналізовано за процедурами, які застосовують у польській статистиці. Використано статистичну інформацію, що надійшла зі

171 Організаційно-економічні механізми активізації транскордонного співробітництва на прикордонних територіях західних регіонів України : аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1620/>.

172 Веб-портал наукового інформаційно-статистичного транскордонного кластеру «Інфостат» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lv.ukrstat.gov.ua/CBC/ua/>.

173 Польсько-українське прикордоння: середовище, суспільство, економіка / за ред. Б. Кавалко, А. Міщук. – Замость : Вища школа управління та адміністрації у Замості, 2005.

статистичних управлінь у Любліні, Львові, Луцьку, Ряшеві й Ужгороді. Важливо, що у просторовому розрізі дані опрацьовано відповідно до європейської статистичної номенклатури регіонів. На основі даних воєводство/область (NUTS-2) і повіт/район (NUTS-4) агреговано дані у підрегіонах, тобто одиницях типу NUTS-3. Поява цієї публікації була елементом створення інформаційної бази про польсько-українське прикордоння, яку використано і для потреб реалізації регіональних програм розвитку та підготовки проектів, фінансованих з фондів Європейського Союзу, або допоміжних засобів в Україні і спрямованих на розвиток транскордонного співробітництва.

Такі програми розробляють у всіх прикордонних регіонах. Профільні управління обласних державних адміністрацій готують періодичні програми транскордонного співробітництва для своїх регіонів у погодженні з управліннями у справах фінансів, економіки та промислової політики, зацікавленими комісіями органів регіонального самоврядування і здійснюють моніторинг їх реалізації. Ці програми розробляють відповідно до Закону України «Про транскордонне співробітництво» та Державної програми розвитку ТКС на 2011–2015 рр. Їх затверджують рішеннями обласних рад. Учасники цих програм – структурні підрозділи облдержадміністрацій, обласні ради, національні інституції єврорегіонів «Карпати» і «Буг», Представництво Спільного технічного секретаріату Програми «Польща – Україна – Білорусь» у Львові, регіоні-партнери областей. До сьогодні актуальними були Регіональна програма з міжнародного і транскордонного співробітництва, європейської інтеграції на 2012–2014 рр. (Львівська область), Програма розвитку транскордонного співробітництва на 2011–2015 рр. (Закарпатська область), Регіональна програма розвитку транскордонного і міжрегіонального співробітництва на 2013–2015 рр. (Волинська область). У всіх програмах уміщено перелік заходів щодо інформаційного забезпечення ТКС, зокрема в аспекті українсько-польської співпраці, наприклад: організація зустрічей, семінарів, конференцій з прикордонними регіонами – партнерами з питань транскордонного співробітництва; проведення навчальних семінарів і виїзних консультацій для громадських організацій та органів місцевого самоврядування й інші, що фінансуються здебільшого за рахунок обласних бюджетів.

Серед головних завдань, які розв'язують профільні управління, відповідальні за розвиток ТКС на прикордонних територіях, – координація і підтримка роботи в сфері іноземних інвестицій. Ефективне залучення інвестиційних ресурсів, зокрема з територій суміжних держав, – один із головних чинників регіонального розвитку. У спеціальному дослідженні «Напрями підвищення інвестиційної привабливості прикордонних територій західних регіонів України (на прикладі Львівської області)», проведеному НІСД при Президентові України, серед причин, що обмежують інвестиційний процес на українській частині прикордоння, є, зокрема, відсутність належної промоції підготовлених інвестиційних проектів і неефективна система державної підтримки інвестиційної діяльності на субрегіональному рівні. Хоча чисельність підготовлених до реалізації інвестиційних проектів на прикордонних територіях західних регіонів України невелика, проте і їх промоція та інформаційна підтримка здійснюється недостатньо. Регіональні та місцеві органи влади не ведуть діяльність із пошуку, планування і часткової чи повної передпроектної підготовки потенційних інвестиційних проектів на прикордонних територіях. На центральному

регіональному рівні (область, обласне місто) функціонують відповідні організації, які займаються інвестиціями, але вони відсутні на прикордонних територіях. Також немає інтернет-порталів для розміщення інформації, доступної і для вітчизняних, і для закордонних інвесторів, не здійснюється поширення інвестиційних пропозицій у спеціалізованих виданнях, зокрема за допомогою інтернет-ресурсів, виставково-ярмаркових заходів, бізнес-форумів, спеціалізованих веб-порталів, співпраці з інвестиційними та консалтинговими компаніями, міжнародними та вітчизняними інвестиційними фондами і фінансово-кредитними установами¹⁷⁴.

Для розв'язання цих проблем у плані інформаційного забезпечення запропоноване створення нових і підтримка суб'єктів інвестиційної інфраструктури й інвестиційного посередництва, які уже діють. Цьому має сприяти активна діяльність фахівців органів державної та місцевої влади зі створення й популяризації інвестиційних проектів та інформації про економіко-ресурсний потенціал прикордонних територій західних регіонів України серед вітчизняних та зарубіжних інвесторів. Для цього потрібні підвищення ефективності діяльності фахівців органів державної та місцевої влади зі створення і популяризації інвестиційних проектів та інформації про економіко-ресурсний потенціал прикордонних територій західних регіонів України серед вітчизняних і зарубіжних інвесторів; активізація діяльності органів влади й органів місцевого самоврядування з підготовки і промоції перспективних інвестиційних проектів. Враховуючи схожість проблем соціально-економічного розвитку на всіх прикордонних регіонах, їх інвестиційне та фінансово-ресурсне забезпечення, потенціал розвитку, рішенням може бути створення і започаткування діяльності центрів інвестиційного розвитку прикордонних територій західних регіонів України, що дасть змогу акумулювати обмежені бюджетні можливості одразу декількох західних регіонів, посилити координацію діяльності з розв'язання проблем покращення інвестиційного середовища, активізувати практику міжрегіонального та транскордонного співробітництва у цій сфері¹⁷⁵.

Знаково, що у розвитку транскордонної співпраці в субрегіоні реалізуються стратегічні підходи, що відображають цілі усіх учасників ТКС. Прикладом є проект спільної Стратегії транскордонного співробітництва Люблінського воєводства (Республіка Польща), Волинської, Львівської областей (Україна) та Брестської області (Республіка Білорусь) на 2014–2020 рр., розроблений на виконання рішення Ради транскордонного об'єднання «Єврорегіон “Буг”» від 26 листопада 2012 р. Основна мета стратегії – ефективне залучення європейських коштів для підтримки сталого соціально-економічного розвитку та розв'язання пріоритетних завдань прикордоння у рамках Програми прикордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна» нового фінансового інструменту ЄС на 2014–2020 рр. Документ ґрунтується на офіційних статистичних даних сторін періоду 2002–2012 рр., чинних стратегічних документах, які мають обов'язковий характер у чотирьох окремих регіонах і схемах планування Волинської, Львівської областей, Люблінського воєводства та Брестської області Республіки Білорусь. Враховано позицію Польсько-української міжурядової

174 Напрями підвищення інвестиційної привабливості прикордонних територій західних регіонів України (на прикладі Львівської області) : аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1629/>.

175 Там само

координаційної ради з питань міжрегіонального співробітництва. Важливо, що документ узгоджено зі стратегічними документами, які підготовлені на європейському та національних рівнях під потреби перспективи 2014–2020 рр.

Головний європейський документ у цьому плані – стратегія розумного, сталого й інклюзивного зростання «Європа–2020». На основі проведеного аналізу визначено сильні та слабкі сторони прикордоння, головні шанси та загрози, визначено пріоритети. Документ унікальний, оскільки вперше узгоджує стратегію транскордонного співробітництва на територіях ЄС і третіх країн в аспекті фінансової перспективи Співтовариства.

В аналітичній частині Стратегії показано, що економічне співробітництво всередині транскордонного регіону дуже слабке, проявляючись насамперед у спонтанній прикордонній торгівлі, відзначено недостатність обсягів і рівня інноваційності зовнішніх інвестицій, зокрема за участю капіталу, який походить із сусідньої країни. Така ситуація – наслідок насамперед відсутності інформації про умови ведення підприємницької діяльності в окремих частинах прикордонного регіону, відмінності у законодавстві та неоднозначні норми законодавства, митні бар'єри, труднощі зі знайденням достовірних партнерів тощо. Відтак, у Стратегії інформаційного забезпечення економічної співпраці у транскордонному регіоні закладено¹⁷⁶: забезпечення комплектної та актуальної інформації про умови ведення підприємницької діяльності та економічні суб'єкти транскордонного регіону; підтримка спеціалізації установ з оточення бізнесу в напрямі обслуговування фірм, зацікавлених співробітництвом на транскордонній території; зінтегроване економічне просування транскордонного регіону. Результатом має бути підвищення економічної конкурентоспроможності транскордонного регіону.

Прикладами реалізації мети стратегії в розвитку транскордонного економічного співробітництва вказано¹⁷⁷: опрацювання інтернет-порталу про транскордонну економічну співпрацю з пропозицією зацікавлених суб'єктів; створення консультаційно-навчальної мережі про транскордонне економічне співробітництво на базі установ оточення бізнесу.

Розвитку ТКС сприяє також діяльність торгово-промислових палат і їх двостороння співпраця. Так, Львівська регіональна торгово-промислова палата уклала угоди про співробітництво з партнерами з прикордонних міст Любліна, Замостя та Ряшева, у рамках яких відбувається обмін комерційною інформацією, організуються бізнес-тури українських та польських підприємств¹⁷⁸. На території Львівщини функціонує Польсько-українська будівельна палата¹⁷⁹. Волинська обласна торгово-промислова палата тісно співпрацює з Холмською торговою палатою, зокрема в

176 Стратегія транскордонного співробітництва Люблінського воєводства, Львівської області, Волинської області та Брестської області на роки 2014–2020 : проект [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://voladm.gov.ua/filesarchive/-YMS-/projekt_strategii_transgraniczne_j_UKRAISKI.KOR.rar.

177 Там само.

178 Кондратюк Костянтин. Українсько-польське транскордонне співробітництво (1992–2010) / Костянтин Кондратюк // Україна – Польща: історична спадщина і суспільна свідомість : [зб. наук. пр.] / відп. ред. М. Литвин ; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2010–2011. – Вип. 3–4. – С. 245.

179 Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво / Н. Мікула. – Львів, 2004. – С. 120–121.

інформаційному аспекті. Партнери Волинської ТПП – Дирекція міжнародних люблінських ярмарків, Люблінський клуб бізнесу. Завдяки співпраці з цими інституціями українським партнерам забезпечується сприяння в участі та відвідуванні виставкових заходів; поглиблення всіх форм зовнішньоекономічної діяльності; організація ділових контактів підприємців України та Польщі через проведення виставок, семінарів, симпозіумів, конференцій та інших заходів; сприяння розвитку малого та середнього бізнесу; здійснення пошуку партнерів для спільного підприємництва¹⁸⁰. Виконання завдань у сфері інформаційного забезпечення покладено на Управління міжнародного співробітництва, огроботи та виставкової діяльності ТПП.

Широке коло питань ТКС піднімають у наукових дослідженнях та обговорюють на представницьких наукових форумах. Проблематика транскордонного співробітництва між Україною та Польщею – важливий напрям роботи наукових колективів наукових установ та університетів прикордонних областей, передусім Львова та Луцька. Провідним науковим центром у цьому аспекті є Інститут регіональних досліджень НАН України у Львові, в якому виконано значний доробок у сфері досліджень транскордонної співпраці. Інститут проводить різнопрофільні конференції та семінари, які мають і наукове, і практичне значення. Наприклад, у травні 2014 р. відбувся круглий стіл «Суспільно-економічні аспекти транскордонної співпраці України та Польщі: історія, сучасність, майбутнє». Такі дослідження вже впродовж двох десятиліть проводять й у Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки (м. Луцьк), а їх результати репрезентовані в численних публікаціях і на щорічній Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми розвитку прикордонних територій та їх участі в інтеграційних процесах». Широке коло питань у сфері ТКС України та Польщі висвітлено у рамках міжнародних науково-практичних інтернет-конференцій «Інформаційне забезпечення транскордонного співробітництва», організованих на базі цього ж вишу у 2013–2014 рр.

1.4. Україна-Словаччина: ефективне інформаційне транскордонне сусідство

Характерна особливість сучасного розвитку країн європейського континенту – інтеграційність. Транскордонне співробітництво (ТКС) – невід’ємна складова частина процесу європейської інтеграції, яка передбачає будь-які спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними общинами або властями, які перебувають під юрисдикцією двох або декількох Договірних Сторін, та на укладання з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей¹⁸¹.

Один із пріоритетних напрямів зовнішньої політики України – європейська інтеграція, а відтак розвиток і поглиблення транскордонної співпраці з країнами Європейського Союзу – один із шляхів досягнення поставленої мети. Внаслідок вдалого геополітичного положення у нашої держави є усі шанси ефективно

180 Інтернет-сайт Волинської торгово-промислової палати [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://tpp.lutsk.ua/ukr/business_partners/.

181 Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (21 травня 1980 р., м. Мадрид). Текст українською мовою. – Рада Європи. – 35 с.

впроваджувати ТКС, що значно полегшить перехід до європейських стандартів політики та життя загалом.

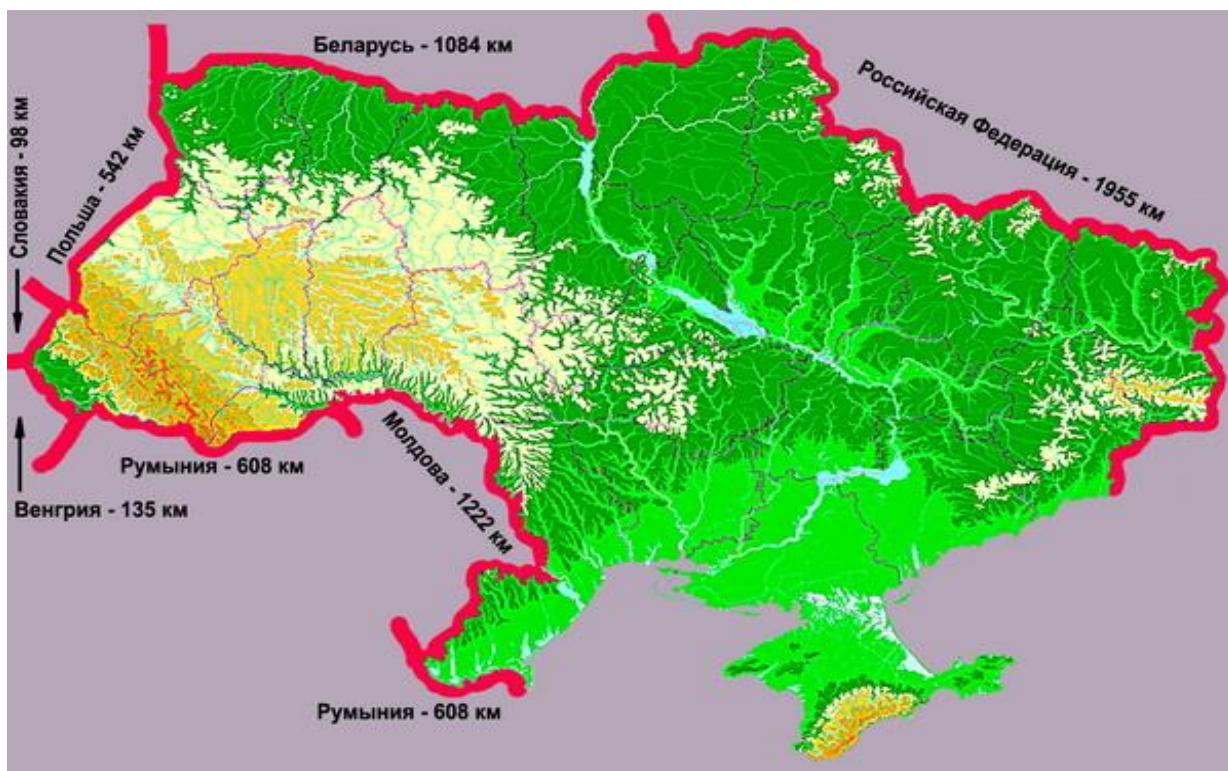
1.4.1. Основа та вектори ТКС України та Словаччини

За різними даними, протяжність кордону між Україною та Словаччиною – від 97,852 км (зокрема й річковий кордон становить 2,3 км) до 99 км (мал. 1.4.1).

Безпосередній кордон між двома державами охоплює Пряшівський та Кошітський краї Словаччини та Закарпатську область України, але активна транскордонна співпраця здійснюється ще з трьома областями України: Львівською, Івано-Франківською та Чернівецькою.

Відносини між сучасними Україною та Словацькою Республікою розвивалися спочатку в рамках українсько-чехословацького співробітництва. У січні 1993 року, коли Словаччина отримала незалежність після мирного виходу зі складу Чехословаччини, отримали свій початок офіційні взаємини двох незалежних держав. До речі, Україна стала однією з перших країн, яка визнала незалежність Словаччини саме у день її проголошення.

Поступово відносини України з двома новоутвореними державами стали носити різний характер, важливішим питанням для нашої країни стала інтенсифікація співпраці саме зі Словацькою Республікою, оскільки з цією країною ми маємо більше спільних інтересів. Передовсім це спільний кордон.

Мал. 1.4.1. Кордони України

Загалом співробітництво двох країн можна назвати плідним і позитивно спрямованим, хоча на початковому етапі побудови відносин виникали певні проблеми. Наприклад, у 1997 р. і Україна, і Словацька Республіка висунули свої кандидатури на

посаду голови 52-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН та подали заявки на обрання до складу Ради Безпеки ООН (2000–2001 рр.), у 1999 р. – одночасно претендували стати непостійними членами Ради Безпеки ООН, але внаслідок розумного ставлення до ситуації знайдено компроміс і відносини між державами залишилися у дружній площині.

Нині взаємини обох країн характеризує взаєморозуміння та обопільне прагнення розширити та поглибити співпрацю на взаємовигідних умовах. Відбувається велика кількість двосторонніх візитів президентів, прем'єр-міністрів, голів верховних рад, міністрів закордонних справ, яких упродовж 1993–2013 рр. відбулося більше п'ятдесяти.

Транскордонне співробітництво України ґрунтується на достатньо широкій нормативно-правовій базі та має декілька рівнів: міжнародний, національний та регіональний. До документів міжнародного рівня належать: Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (European Outline Convention on Transfrontier Co-Operation between Territorial Communities or Authorities); Додатковий протокол до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (Additional Protocol to the European Outline Convention on Transfrontier Co-Operation between Territorial Communities or Authorities)¹⁸²; Протокол № 2 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (Protocol No. 2 to the European Outline Convention on Transfrontier Co-Operation between Territorial Communities or Authorities Concerning Interterritorial Co-Operation)¹⁸³; Протокол № 3 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (Protocol No. 3 to the European Outline Convention on Transfrontier Co-Operation between Territorial Communities or Authorities Concerning Interterritorial Co-Operation)¹⁸⁴. Важливий той факт, що Україна – єдина країна серед держав Східної Європи, яка підписала та ратифікувала усі зазначені вище документи, розроблені європейськими інституціями, які регламентують транскордонні відносини.

На національному рівні основний документ – Закон України «Про транскордонне співробітництво» від 24 червня 2004 р.¹⁸⁵. На регіональному рівні – угоди між регіонами України й інших держав.

Безпосередньо зі Словаччиною українською стороною укладено велику кількість угод, що стосуються співпраці у різних галузях, зокрема торговельно-економічної, науково-технічної, культурно-гуманітарної та ін. Одними з перших двосторонніх документів стали: «Договір про добросусідство, дружні відносини і співробітництво

182 Additional Protocol to the European Outline Convention on Transfrontier Co-Operation between Territorial Communities or Authorities. Strasbourg, 9.XI.1995. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/159.htm>.

183 Protocol No. 2 to the European Outline Convention on Transfrontier Co-Operation between Territorial Communities or Authorities Concerning Interterritorial Co-Operation. Strasbourg, 5.V.1998. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/169.htm>.

184 Protocol No. 3 to the European Outline Convention on Transfrontier Co-Operation between Territorial Communities or Authorities Concerning Interterritorial Co-Operation. Utrecht, 16.XI.2009. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/206.htm>.

185 Відомості Верховної Ради України (офіційне видання) від 05.11.2004. – № 45. – С. 1829, ст. 499.

між Україною та Словацькою Республікою» (підписаний 29 червня 1993 р., чинний з 16 червня 1994р.)¹⁸⁶; «Договір між Україною та Словацькою Республікою про спільний державний кордон» (підписаний 14 жовтня 1993 р., чинний з 2 грудня 1994 р.)¹⁸⁷; «Договір між Україною та Словацькою Республікою про режим українсько-словацького державного кордону, співробітництво та взаємодопомогу з прикордонних питань» (підписаний 14 жовтня 1993 р., чинний з 2 грудня 1994 р.)¹⁸⁸; «Угода про співробітництво між МВС України та МВС Словацької Республіки» (підписана 14 жовтня 1993 р., чинна з 14 жовтня 1993 р.)¹⁸⁹ та ін.

Відповідно до Закону України «Про транскордонне співробітництво» пріоритетними галузями співпраці зі Словацькою Республікою є соціально-економічна, науково-технічна, екологічна, культурна й ін.

Враховуючи наявність безпосереднього кордону між державами, потрібно розглянути питання його перетину. Щодо України візова політика Словаччини здійснюється відповідно до «Угоди між Україною та Європейським Співтовариством про спрощення оформлення віз»¹⁹⁰. Власникам дипломатичних або службових паспортів візовий режим скасовано згідно з двосторонньою угодою, прийнятою 8 червня 2000 р. Україна першою ввела безвізовий режим для громадян Європейського Союзу, цим самим розпочавши процес лібералізації візового режиму, зокрема зі Словаччиною. Одним із прикладів успішної співпраці у цій галузі є запровадження Інституту місцевого прикордонного руху («the local border traffic»). Від 17 червня 2011 р. між Україною та Словацькою Республікою укладено угоду про місцевий прикордонний рух. Згідно з цим документом жителі прикордонної зони (30–50 км) мають право перетинати спільний державний кордон та безперервно перебувати на прикордонній території сусідньої держави впродовж 30 днів та не більш як 60 днів упродовж кожних 180 днів. Вартість оброблення заяви про видачу дозволу на місцевий прикордонний рух – 20 євро, які не сплачують певні категорії населення. Відповідно до редакції від 23 листопада 2011 р. термін безперервного перебування на сусідній прикордонній території збільшився до 90 днів, сплата за оформлення заяви про видачу дозволу на місцевий прикордонний рух відмінена, а максимальний термін видачі дозволу скорочений від 60 днів та 90 у особливо складних випадках до 30 та 60 днів, відповідно^{191 192}. З січня 2013 р. українці, які приїжджатимуть до Словаччини для туризму, для відвідання родичів та ведення бізнесу, отримуватимуть не одноразову, а мультівізу терміном на два роки (якщо вона перша) або на 5 років (друга і наступні).

Першим документом у галузі торговельно-економічних відносин стала угода, укладена у 1997 р., про уникнення подвійного оподаткування. Словацька Республіка впевнено увійшла до переліку країн найбільших експортерів України. Ще 2005 р. грошовий еквівалент словацького експорту складав 508, млн дол. США. З часом цей

186 Офіційний вісник України (офіційне видання) від 01.11.2006. – № 42. – С. 192, ст. 2846.

187 Офіційний вісник України (офіційне видання) від 09.02.2007. – № 7. – С. 191, ст. 272.

188 Офіційний вісник України (офіційне видання) від 28.12.2005. – № 50. – С. 190, ст. 3167.

189 Посольство України в Словацькій Республіці [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://slovakia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-sk/regions>.

190 Офіційний вісник України (офіційне видання) від 11.02.2008. – № 8. – С. 19, ст. 198.

191 Відомості Верховної Ради України (офіційне видання) від 07.03.2008. – № 10. – С. 312, ст. 97.

192 Офіційний вісник України (офіційне видання) від 20.01.2012. – № 3. – С. 178, ст. 112.

показник збільшується. Загалом зовнішня торгівля між Україною та Словаччиною характеризується стабільністю, хоча в зв'язку зі світовою економічною кризою тенденція збільшення була порушена, але у 2010–2011 рр. можна відзначити поживлення зовнішньоторговельного співробітництва між країнами. Ще одна риса таких відносин – позитивне сальдо для України. З України до Словацької Республіки експортують головню товари, лідерами серед них є руди, шлаки та зола; чорні метали; мінеральні палива; нафта і продукти її перегонки; електричні машини; деревина та вироби з неї. Експорт послуг значно менший. Наприклад, за 2011–2012 рр. експорт товарів склав 843 та 673,6 млн дол., а експорт послуг – 50,8 та 36,9 млн дол., відповідно, хоча варто зазначити, із позитивним сальдо¹⁹³.

Щодо інвестиційного співробітництва, то станом на 1 квітня 2013 р. зі Словаччини в економіку України залучено 81,1 млн дол. Якщо порівнювати обсяги іноземних інвестицій станом на 1 січня 2012 р. (71342,9 тис. дол. США) та 2013-го (70221,3 тис. дол. США), можемо констатувати незначне їх зниження, але за видами діяльності вони не змінюються, лідерами залишаються сільське та лісове господарство, мисливство; промисловість; будівництво; торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку; діяльність готелів та ресторанів; діяльність транспорту та зв'язку; фінансова діяльність; операції з нерухомим майном; державне управління; охорона здоров'я та надання соціальної допомоги; надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту¹⁹⁴.

На території України діє 247 підприємств із капіталом Словацької Республіки, із 137 спільних українсько-словацьких підприємств. Наприклад, у Словацькій Республіці діють: Головне представництво ВАТ «Українське Дунайське пароплавство» і Представництво ВАТ «Укртранснафта» в Словацькій Республіці; ТзОВ СП «Хемосвіт-Луцькхім» – дочірня фірма словацької компанії «Chemosvit a.s.»; ТзОВ «Словнафт-Україна ЛТД» – дочірнє підприємство словацької компанії «SLOVNAFT Plc.»; угорський банк «ОТР Bank Plc.» має дочірні банки в СР і в Україні; Банківська група «UniCredit Group» має український і словацький підрозділи¹⁹⁵.

Окреме питання у галузі співробітництва двох країн – енергетика, адже Україна є стратегічним транзитним партнером для країн Західної Європи, зокрема Словаччини, у питаннях постачання нафти та газу з Росії. Одна з основних характеристик цієї галузі і в Україні, і в Словацькій Республіці – залежність від Росії. Саме тому у 2009 р. виникла конфліктна ситуація, коли на тривалий час, через суперечності України та Російської Федерації, припинилося транспортування газу до західноєвропейських країн. Унаслідок цього конфлікту Словаччина понесла великі збитки і звинуватила у цьому Україну¹⁹⁶. З часом і це питання, і відносини України зі Словацькою Республікою вирішилися. Для диверсифікації джерел постачання енергоресурсів та задля зменшення ціни на природній газ Україна планує укласти договір зі Словацькою

193 Торговельно-економічне співробітництво. Посольство України в Словацькій Республіці [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://slovakia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-sk/trade>.

194 Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrexport.gov.ua/ukr/countries/?country=slo>.

195 Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrexport.gov.ua/ukr/countries/?country=slo>.

196 Грушинська Н. Головні аспекти транскордонного співробітництва між Україною та Словаччиною / Н. Грузинська // Економічний часопис-xxi. – 2002. – № 2.

Республікою про реверсне постачання газу. Оскільки тестові іспити пройшли успішно, Словаччина може стати третьою, після Польщі й Угорщини, країною Європейського Союзу, яка транспортуватиме газ на територію України у реверсному режимі¹⁹⁷.

Україна та Словацька Республіка активно співпрацюють у науково-технічній галузі. Наприклад, створено Спільний українсько-словацький комітет з науково-технічного співробітництва, серед завдань якого – визначення пріоритетних сфер співпраці, розробка програм співробітництва, виконання спільних проектів та програм, здійснення аналізу загального стану співпраці та вироблення рекомендацій для підвищення її ефективності. Координатор роботи Комітету з української сторони – Міністерство освіти і науки України, зі словацької – Міністерство шкільництва Словацької Республіки¹⁹⁸. Активно співпрацюють наукові установи Національної академії наук України та Словацької Республіки (здебільшого фізико-технічного профілю) й академічні інститути обох країн. Для поглиблення співробітництва Державне агентство науки, інновацій та інформатизації України та Міністерство освіти, науки, досліджень і спорту Словацької Республіки регулярно проводять конкурси з наукових досліджень, у яких можуть взяти участь наукові лабораторії, науково-дослідні групи навчальних закладів, науково-дослідні підприємства й установи обох країн. Останній такий конкурс оголошено 7 березня 2013 р. на 2014–2015 рр. Пріоритетні напрями конкурсних проектів: інформаційні та комунікаційні технології; нові матеріали та технології, нанотехнології; енергетика й енергоефективність; охорона довкілля¹⁹⁹.

Важлива сфера взаємодії України та Словаччини – культурно-гуманітарне співробітництво. На сьогодні співпраця двох держав у цій галузі здійснюється відповідно до Програми співробітництва між Міністерством культури і туризму України та Міністерством культури Словацької Республіки на 2008–2012 рр. Згідно з цією Програмою договірні сторони повинні обмінюватися інформацією щодо різноманітних культурних заходів, про значні художні фестивалі, конкурси; сприяти участі митців і колективів у культурних заходах; обмінюватися делегаціями фахівців, експертів і представників організацій та установ у сфері культури і мистецтва для розвитку й поглиблення співробітництва у сфері культури²⁰⁰. Основними напрямками визначено музику й театр; образотворче мистецтво; охорону культурної спадщини; літературу; бібліотеки; музеї та галереї; кіномистецтво.

Для забезпечення прав осіб, які належать до національних меншин України та Словацької Республіки, у 1994 р. видано Постанову Кабінету Міністрів України «Про створення української частини Двосторонньої українсько-словацької комісії з питань національних меншин, освіти і культури». Останнє, XI засідання, цієї комісії

197 Украина и Словакия 15–20 июня подпишут договор о реверсных поставках газа [Электронный ресурс] // РБК-Украина. – Режим доступа : <http://www.rbc.ua/rus/top/economic/ukraina-i-slovakiya-15-20-iyunya-odpishut-dogovor-o-reversnyh-05062013174100>.

198 Посольство України в Словацькій Республіці [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://slovakia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-sk/regions>.

199 Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dkni.gov.ua/component/content/article/73-2010-10-22-08-33-32/1034-2014-2015>.

200 Офіційний вісник України (офіційне видання) від 20.06.2008. – № 42. – С. 85, ст. 1406, код акта 43288/2008.

відбулося 18 жовтня 2012 р. у м. Києві. У ході засідання сторони розглянули та ухвалили відповідні рішення щодо великого спектра питань співробітництва у сферах освіти, науки, культури, ЗМІ та національних меншин. За результатами засідання підписано Протокол.

У Словаччині функціонують різноманітні українські організації, як-от: Союз русинів-українців СР (СРУСР), Союз скаутів «Пласт» українсько-русинської молоді у Словаччині, Український народний аматорський хор «Карпати», Координаційний комітет реоптантів у Словацькій Республіці, Словацько-українське товариство, Український музично-драматичний ансамбль імені Т. Г.Шевченка. Також активно розвиваються інші навчальні та культурні осередки українців, як-от: 11 дитячих садочків, вісім початкових та одна середня школи, два вищих навчальних заклади. Активісти української громади видають періодичні видання рідною мовою: газета «Нове життя», літературно-мистецький та публіцистичний журнал «Дукля», дитячий журнал «Веселка». На радіо виділено час (7–8 годин на тиждень) для проведення передач українською мовою²⁰¹.

Одна з провідних галузей співпраці двох країн – туристична індустрія. У 2001 р. укладено Угоду між Україною та Словаччиною про співробітництво в галузі туризму. Обидві країни – члени Всесвітньої туристичної організації. І Україна, і Словацька Республіка мають великий потенціал у цій галузі, адже володіють великою кількістю природних, історико-культурних та туристично-рекреаційних ресурсів. Хоча, на жаль, наша держава посідає лише 110-те місце за рівнем розвитку туристичної галузі серед країн світу. Варто зазначити, що характерна риса співпраці України та Словаччини у туристичній сфері – низький рівень поінформованості населення, за винятком жителів прикордонних територій, про туристичні можливості сусідньої держави. Але, з іншого боку, держави, стосовно одна одної, залишаються у першій десятці країн, з яких прибувають туристи. Уряди обох країн ведуть активну роботу, мета якої – поглиблення співпраці щодо розвитку туристичного сектора. Серед реалізованих заходів можна виокремити такі: створена Програма прикордонного співробітництва ЄСП Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна; утворено єврорегіон «Карпати» (про який докладніше йтиметься далі); регулярно відбуваються науково-практичні семінари, симпозіуми, конференції тощо²⁰².

Отже, бачимо, що керівництво обох країн напрацювало велику двосторонню нормативно-правову базу, згідно з якою здійснюється співпраця у соціально-економічній, науково-технічній, екологічній, культурній та інших галузях.

1.4.1. Побратимські відносини міст України та Словацької Республіки

У сьогоdnішньому глобалізованому світі зв'язки у різних галузях людської діяльності між континентами, об'єднаннями держав, країнами, містами і навіть районами надзвичайно важливі, адже саме об'єднання зусиль надає змогу отримати найкращі результати. Для України, претендентки на членство у ЄС, важливий крок до

201 Посольство України в Словацькій Республіці [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://slovakia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-sk/regions>.

202 Клайзнер А., Пересічний М. Бар'єри та можливості туристичного розвитку між Словаччиною та Україною [Електронний ресурс] / А. Клайзнер, М. Пересічний. – Режим доступу : <http://www.sfpa.sk/surec/static/pdf/klayzner.pdf> Slovak foreign policy association SFPA.

мети – розвиток ефективної взаємодії з країнами Євросоюзу, зокрема зі Словаччиною.

Міста-побратими – це міста (села), які можуть бути не пов'язані між собою ні географічно, ні політично, але підтримують тісну співпрацю для поглиблення людських контактів та культурних зв'язків.

Першими містами-побратимами у Європі стали німецький Падерборн та французький Ле-Ман у 836 р. Цю практику продовжили у Європейському Союзі після Другої світової війни, аби розвинути у людей розуміння потреби співпраці в межах транскордонних проектів задля отримання взаємної вигоди²⁰³.

У 1957 р. заснована міжнародна неурядова організація Всесвітня федерація поріднених міст (World Federation of Twin Cities), мета якої – зміцнення дружніх зв'язків між містами різних держав. Штаб-квартира організації розміщується у Парижі. У 1964 р. створена Асоціація зі зв'язків радянських та закордонних міст, яка увійшла до складу Союзу радянських спільнот дружби та була колективним членом ВФПМ.

Всесвітня федерація поріднених міст сьогодні нараховує понад 3,5 тис. досить великих населених пунктів, які є її членами. Мають своїх побратимів і чимало українських міст²⁰⁴. Кількість міст-побратимів щороку збільшується, урізноманітнюються й форми співпраці між ними. Збагачуються форми та методи співробітництва зі своїми найближчими сусідами й у Словаччині. Найближчими не лише за територіальною ознакою, а й за спільною історією, економічними й культурними зв'язками²⁰⁵. Робота щодо зміцнення дружніх відносин та транскордонного співробітництва між Словацькою Республікою та Україною реалізується заради підвищення обізнаності, взаємопорозуміння, розвитку добросусідських взаємин між населенням країн.

У Посольстві Словацької Республіки в Україні нині зареєстровано такі міста-побратими: Братислава – Київ, Міхаловце – Ужгород, Сніна – Кременчук, Пухов – Біла Церква, Пряшів – Мукачеве, Гуменне – Перечин, Шаля – Могилів-Подільський, Стара Любовня – Свалява, Свидник – Рахів, Банська Бистриця – Рівне, Жиліна – Дніпропетровськ²⁰⁶.

Братислава – Київ

Київ приєднався до руху поріднених міст у 1961 р. У ст. 7 «Статуту територіальної громади міста Києва», зареєстрованого Міністерством юстиції 2 лютого 2005 р., записано: «Київ може мати міста-побратими. Вибір міста-побратима здійснюється за рішенням Київської міської ради на основі двосторонніх угод».

203 Charles Stephen. Joint Report by Inverness City Manager and Chairman, The City of Inverness TownTwinning Committee [Electronic resource] / Stephen Charles // Inverness City Manager. – 2008. – 20 November. – Access mode : <http://www.highland.gov.uk/NR/rdonlyres/1C07A195-EF04-454D-81B8-ADAEE15058FC/0/ICC9908.pdf>.

204 Сьогодні Всесвітній день поріднених міст та День охорони праці [Електронний ресурс] // День. – 2013. – 28 квіт. – Режим доступу : <http://day.kiev.ua/uk/news/280413-sogodni-vsivitnyi-den-poridnenih-mist-ta-den-ohoroni-praci>.

205 Гарагонич В. Україна на шляху до Європейського Союзу: можливості використання досвіду Словацької Республіки [Електронний ресурс] / В. Гарагонич // Человек и общество : интернет-журнал для оригинальных исследований и теоретических исследований в области социальных наук. – Режим доступу : <http://www.saske.sk/cas/zoznam-rocnikov/2011/1/5913/>.

206 Посольство Словацької Республіки в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.slovakia.kiev.ua/site/ua/slovakiukr/>.

У 1969 р. Київ установив братерські відносини зі столицею Словаччини Братиславою. У 1960–1970-ті рр. в Києві з'явилися вулиці, названі іменами поріднених міст (наприклад, Братиславська (1969 р.)). На честь міста-побратима названо кінотеатр «Братислава» та готель «Братислава»²⁰⁷. У Києві також споруджено Пам'ятний знак на честь міста-побратима Братислави.

Відповідно, й у місті-побратимі є готель «Київ» та Пам'ятний знак дружби між столицею Словаччини та Києвом. Стовп заввишки близько 1,50 м із кількома написами, здебільшого словацькою мовою. З одного з них випливає, що «Київ простягнув братську руку», а Братиславу названо «сестрою». Українською написано слово «Київ». Поряд із написом – квітка та листок каштана²⁰⁸.

Міхаловце – Ужгород

Уже не одне століття тісного співробітництва об'єднує Міхаловце й Ужгород, населення двох міст співпрацює у торговій сфері, а також має й родинні зв'язки. Хоча, незважаючи на це, офіційне партнерство між двома містами встановлене лише у 2001 р. за пропозицією словацької сторони.

Ужгородсько-міхаловецьке побратимство включає співпрацю між ужгородським дитсадком «Ластовічка» та «Матерською школою» у Міхаловце, приятельські взаємини підтримують гандбольні команди міст, ужгородські ансамблі неодноразово виступали на днях міста Міхаловце («Земплінських славностях»), депутати Ужгорода часто відвідують футбольні турніри між командами депутатів із міст-побратимів Міхаловце²⁰⁹.

У 2011 р. з нагоди Дня міста Ужгород приймав гостей із дев'яти міст-побратимів, зокрема словацьких Кошице й Міхаловце. На цьому святкуванні запрошеним представлено скульптуру «побратимського ведмедя», на тулуб якого нанесені назви міст-побратимів Ужгорода та зазначено відстані до них²¹⁰.

Стара Любовня – Свалява

Більш як 30 років жителі Сваляви підтримують дружні стосунки з містом-побратимом Стара Любовня (Словаччина). У рамках співдружності між містами здійснюється конкретна, неформальна, активна співпраця територіальних громад, громадських і національно-культурних об'єднань, мистецьких колективів, молодіжних, спортивних організацій, установ освіти²¹¹.

Тісне співробітництво між містами-побратимами відбувається саме у спортивній галузі. Свалява – місто-засновник і водночас учасник міжнародних молодіжних ігор міст-партнерів чотирьох країн. Міста-побратими Стара Любовня (Словаччина), Свалява (Україна), Всетін (Чехія), Новий Сонч та Поланець (Польща) підписали

207 Братиславська вулиця [Електронний ресурс] // Веб-енциклопедія Києва. – Режим доступу : <http://wek.kiev.ua/uk/>.

208 Козюпа І. У Братиславі стоїть пам'ятний знак дружби з Києвом [Електронний ресурс] / І. Козюпа // Gazeta.ua. – 2013. – 15 квіт. – Режим доступу : http://gazeta.ua/articles/ls-travels/_u-bratislavi-stojit-pam-yatnij-znak-druzhibi-z-kievom/493067.

209 Літераті Т. Побратими Ужгорода зустрінуться у День міста [Електронний ресурс] / Т. Літераті // Газета ужгородської міської ради і виконкому. – № 35 (659). – Режим доступу: <http://gazeta-uzhgorod.com/?p=2002>.

210 Ужгород: «Побратимський ведмедик» став знаком «нульового» кілометра [Електронний ресурс] // Усі новини Закарпаття, України та світу. – 2011. – 19 верес. – Режим доступу : <http://karpatnews.in.ua/news/28815>.

211 Сайт міста Свалява [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://svaliava.osp-ua.info/?ch=3&fl=investpolit>.

колективну угоду про почергове проведення у своїх містах міжнародних молодіжних ігор. Перші ігри відбулися 26–27 травня 2005 р. під назвою «Партнерство–2005» у м. Стара Любовня. Команди школярів і молоді змагалися у трьох вікових категоріях з окремих видів легкої атлетики, баскетболу та волейболу²¹².

Традиційні візити до міст-побратимів під час святкування Днів міста, де запрошена делегація виступає зі словами привітань та отримують дипломи та пам'ятні медалі як Почесні громадяни міста.

Свидник – Рахів

Як і інші міста-побратими України та Словацької Республіки, представники міст Свидника та Рахова часто відвідують Дні міста свого побратима, де виступають із вітальними промовами як почесні гості. Свидник та Рахів співпрацюють у культурній галузі. Так, під час святкування Дня міста Рахова відбувся Міжнародний фестиваль культур у центрі Європи, в якому брали участь колективи художньої самодіяльності і з України, і з міст-побратимів Рахова, зокрема з м. Свидник (Словачина)²¹³. Часто і рахівські колективи виступають у Свитнику. Наприклад, у 2006 р. Духовий оркестр самодіяльного творчого об'єднання «Фермата» став учасником Днів української культури та фестивалю «Культурне літо» (2007 р.), де виступили з концертними програмами.

Жиліна – Дніпропетровськ

Угоду про співробітництво між місцевою адміністрацією міста Жиліна (Словацька Республіка) та міською радою міста Дніпропетровська (Україна) підписано 13 лютого 2003 р.²¹⁴. У цьому документі зазначено мету партнерства – створення та поліпшення умов щодо подальшого розвитку та процвітання дружніх та економічних відносин між громадами, а також викладено чотири основних принципи взаємодії.

Під час візиту до Дніпропетровська депутат словацького парламенту, член міжпарламентської групи дружби Україна – Словачина Мікулаш Крайкович заявив, що між Дніпропетровськом і його містом-побратимом Жиліна буде встановлена реальна, практична комунікація, а не лише формально підписана угода про побратимство. Також словацький депутат провів зустріч зі студентами Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, які вивчають словацьку мову. Представник Словацької Республіки зазначив що у словацьких вишах відбудуться презентації Дніпропетровського національного університету²¹⁵.

У 1962 р. з ініціативи Всесвітньої федерації поріднених міст прийнято рішення відзначати щороку, починаючи з 1963 р., в останню неділю квітня Всесвітній день поріднених міст. З нагоди свята, який цьогогоріч припав на 28 квітня, у Західно-Дніпровському центрі професійно технічної освіти відбулася презентація учнівських

212 Свалява – засновник і учасник міжнародних молодіжних ігор міст-партнерів 4-х країн [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fri.net.ua/node/342>.

213 Закарпатський Рахів відзначив свою 564-ту річницю [Електронний ресурс] // Новини Закарпаття онлайн. – Режим доступу : <http://zakarpattya.net.ua/News/83153-Zakarpatskyi-Rakhiv-vidznachyv-svoiu-564-tu-richnytsiu>.

214 Офіційний інтернет-портал Дніпропетровської міської ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dniproprada.gov.ua/mistapobratimi#spoiler_0.

215 Словацький депутат вытанет Украину в Европу через Днепрпетровск [Электронный ресурс] // vn – інформаційне агенство. – Режим доступу : <http://videonews.com.ua/news/view/25036>.

дослідницьких робіт «Міста побратими Дніпропетровська».

Сніна – Кременчук

Словацьке місто Сніна значиться як місто-побратим Кременчука ще з 1965 р., але контакти з ним фактично були втрачені. Взагалі про 20-тисячне містечко Сніна у Кременчуці мало що відомо.

Пухов – Біла Церква

11 вересня 2004 р. укладено Договір «Про співпрацю і партнерство між містами Біла Церква (Україна) та м. Пухов (Словаччина)».

Пряшів – Мукачеве

В межах співпраці міст-побратимів відбуваються різноманітні конференції та спортивні змагання, наприклад, у Пряшеві (2010 р.) – Міжнародна конференція міст-побратимів «Спорт – творець позитивних якостей».

Отже, Україна та Словацька Республіка, за різними даними, мають від 11 до 15 міст-побратимів, але, на жаль, можемо констатувати, що це побратимство здебільшого номінальне і фігурує лише на папері. Ті ж контакти, які підтримують міста-побратими, мають спортивний та культурний характер, майже усі міста відправляють свої делегації з вітаннями до Дня міста свого побратима. При аналізі зібраних матеріалів можна зробити висновок, що найбільших успіхів у розвитку побратимських стосунків досягли представники міст Жиліна та Дніпропетровська. Тому іншим містам України, які мають задокументовані свідчення про готовність співпрацювати, варто брати з них приклад.

1.4.3. Питання освіти в контексті розвитку Карпатського євро регіону

Питання освіти як рушійної сили розвитку суспільства надзвичайно актуальне, адже результати праці освітян дають людству змогу отримувати все нові та нові блага, користуючись нематеріальними ресурсами (знаннями). Саме тому підтримка освітніх ініціатив перебуває серед основних напрямів розвитку транскордонної співпраці, зокрема у євро регіонах.

Транскордонне співробітництво в галузі освіти передбачає велику кількість різноманітних видів діяльності та спеціалізованих заходів, як-от: проведення семінарів, конференцій, тренінгів; організація навчально-ознайомлювальних поїздок; розроблення бази даних освітніх установ; розроблення базових досліджень про особливості системи освіти в прикордонних регіонах, сучасні місцеві освітні та обмінні програми; розробка програм навчання для вчителів і директорів навчальних закладів; підготовка команди фахівців та молоді у сфері освіти; проведення обміну між школами та коледжами в прикордонних регіонах; розроблення бази даних потенційних партнерів і установ, зацікавлених у співпраці; розроблення путівника кращих практик для освітніх установ тощо.

У Карпатському євро регіоні відбуваються такі заходи:

- обмін студентами й викладачами в рамках діяльності, пов'язаної з побратимством і партнерством між прикордонними школами;
- організація екскурсій через кордон;
- надання більшого обсягу інформації щодо мов, історії та культури сусідніх країн у навчальних програмах прикордонних шкіл;

- запровадження двомовних навчальних програм;
- полегшення доступу до шкіл за кордоном, зокрема через запровадження пільгових тарифів на користування транспортом;
- запровадження транскордонних шкільних програм або, якщо це можливо, звичайної шкільної програми, за якою учні з двох прикордонних районів разом відвідують школу й здобувають однакову освіту по обидва боки кордону за допомогою вчителів із обох задіяних шкіл;
- сприяння транскордонній академічній мобільності та співробітництву між університетами в прикордонних регіонах;
- у контексті вищої освіти – проходження виробничої практики на підприємствах, в організаціях, установах прикордонних регіонів²¹⁶.

В рамках Європейського інструменту сусідства та партнерства «Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна» реалізується «Програма транскордонного співробітництва 2007–2013р.р.». За цими документами спільної операційної програми більшість населення території програми отримали середню освіту. близько 7 % жителів отримують університетський ступінь. Найважливіші українські університети Чернівців, Івано-Франківська, а також Мукачєвого й Ужгорода.

На румунській території вищу освіту забезпечують «Західний університет Василя Голдіса» в окрузі Сату-Маре, Університет «Спіру Харет», «Північний» університет, Університет «Василя Голдіса» в окрузі Марамуреш та Університет «Стефан сел Маре» в окрузі Сучава.

У східній Словаччині працює Університет Павла Йозефа Шафарика, Технічний університет, Університет ветеринарної медицини (Кошице) та Пряшівський університет.

Важливі центри вищої освіти на угорській території програми – Університет у Мішкольці та Коледж підготовки вчителів у Ниредьгазі²¹⁷.

До складу Карпатського єврорегіону входять 52 прикордонні адміністративні одиниці п'яти держав – Польщі, Словаччини, Угорщини, України та Румунії²¹⁸. Від України до складу єврорегіону входять Львівська, Закарпатська, Івано-Франківська та Чернівецька області.

Закарпатська область найактивніша щодо транскордонної співпраці, адже вона безпосередньо має кордони з усіма країнами єврорегіону. Один із найбільш вдалих проєктів транскордонного співробітництва в галузі освіти – міжнародний проєкт «Європейська школа обміну досвідом» – основа для соціальної співпраці між освітніми установами в прикордонних регіонах України, Словаччини, Угорщини та Румунії, що виконується за фінансової підтримки Європейського Союзу в рамках реалізації Програми ENPI Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна 2007–2013²¹⁹.

216 Товканець Г. В. Транскордонне співробітництво в освітній галузі в умовах розвитку Карпатського єврорегіону [Електронний ресурс] / Г. В. Товканець // Матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції «Науковий потенціал–2013» (25–27 березня 2013 р.). – Режим доступу : <http://int-konf.org/>.

217 Спільна операційна програма Румунія – Україна – Республіка Молдова 2007–2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ved.odessa.gov.ua/files/ved/documents/rom1.pdf>.

218 Україна – Євросоюз у деталях [Електронний ресурс]. – 2010. – № 3 (6). – жовт. – Режим доступу : http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/documents/virtual_library/3rd_inset_ukr_web_uk.pdf.

219 EUROPEAN EXCHANGE SCHOOL [Electronic resource]. – Access mode : <http://europeanschool.org.ua/main>.

Цільова аудиторія програми – навчальні заклади в прикордонних регіонах; навчальні заклади, які стикаються з вивченням іноземних мов, особливо мов сусідніх країн; навчальні заклади в прикордонних регіонах; місцеві органи влади та їх партнери; освітні фахівці; представники національних меншин; індивідуальні учасники освітнього процесу; неурядові організації, які представляють конкретні інтереси і потреби різних соціальних груп цільового регіону та міжнародні організації.

Після завершення програми її розробники очікують таких результатів: стійка платформа для практики обміну між освітніми установами; інституційна база для сталого співробітництва між цільовими групами й інформаційна база для ефективного та сталого інформаційного потоку в секторі освіти.

Серед останніх заходів, розроблених та реалізованих в рамках цієї міжнародної програми, такі:

- створена громадська організація «Європейська школа», яка у 2011 р. провела дні відкритих дверей. У програмі заходу були презентація проекту «Європейська школа обміну досвідом» та навчальної програми, консультації з потенційними учнями та їхніми батьками, інтерактивні заняття та тренінги для потенційних учнів, популяризація промоційних матеріалів проекту, майстер-класи з користування новітнім мультимедійним обладнанням та офіційне відкриття Мультимедійної лабораторії для проведення інтерактивних занять та відео-конференцій;

- Міжнародний табір Європейської школи у Словаччині. Програма літнього табору передбачала вивчення правил дорожнього руху, дорожніх знаків, будову машин, надання порад задля запобігання дорожньо-транспортним пригодам. Цю інформацію подавали студентам у вигляді лекцій та цікавих відеороликів, для закріплення матеріалу проводили практичні заняття;

- Форум партнерів транскордонного співробітництва. Під час Форуму відбулися такі заходи: презентація завдань проекту: «Європейська школа обміну досвідом» – платформа для забезпечення стійкої співпраці між освітніми установами в прикордонних регіонах України, Словаччини, Угорщини та Румунії; презентація основних інструментів для ефективного співробітництва в сфері освіти для навчальних закладів в Україні, Словаччині, Угорщині та Румунії; формування мережі транскордонних партнерів (СВС партнерів) у сфері освіти; підписання спільної декларації про партнерство між виконавцями й учасниками проекту та формування міжнародної групи експертів у сфері розвитку освіти в прикордонних регіонах;

- навчально-ознайомлювальна поїздка до Угорщини та Словаччини для представників місцевих органів влади, управлінь освіти, неурядових організацій, експертів (30 листопада – 2 грудня 2011 р.). В рамках візиту відбулася презентація освітніх програм та кращих прикладів у сфері середньої та вищої освіти Угорщини та Словаччини;

- Міжнародний семінар, у рамках якого відбулася міжнародна відеоконференція (17 січня 2012 р., м. Кішварда (Угорщина)). Мета семінару та відеоконференції – розвиток та зміцнення партнерських відносин у галузі освіти, ознайомлення з навчальною методологією, створення нових партнерських зв'язків між людьми й обмін досвідом;

– Тиждень Європи в м. Ужгороді (14–18 травня 2012 р.). Програма заходу включала відкриття фотовиставки «Мандруючи Європою»; кінопокази короткометражного європейського кіно; презентації країн Європи (стіннівки, плакати, презентації, відеоролики, національні костюми, національні страви, традиції кожної з країн Європи); засідання Закарпатського клубу інтелектуалів з питань проблем освіти; проведення круглого столу у форматі міжнародного семінару, на якому було обговорено нові ініціативи та проектні пропозиції в сфері європейської інтеграції, обмінів між молодіжними групами та затверджено програму співпраці на наступний період;

– сімейний звітний захід з наймолодшими учасниками школи «European School Family Fest» (26 серпня 2012 р.). Мета заходу – реалізація конкретних завдань, як-от: підбиття підсумків літнього періоду навчання, планування діяльності наступного навчального періоду, змістовний сімейний відпочинок і нагородження учнів;

– тренінги. В рамках проекту «Європейська школа обміну досвідом» відбулася велика кількість тренінгів. Наприклад, на перше півріччя 2013 р. були заплановані такі тренінги:

- проектний менеджмент; розробка міжнародного проекту «Україна – Польща»; конкурси для євро клубів; програми стажування та навчання за кордоном;

- психологія спілкування, комунікація;

- лідерство, лідер і команда;

- журналістика, створення соціальних відеороликів;

- проектний менеджмент; розробка проектів згідно з пріоритетами стратегії «Розвиток Карпатського регіону очима молоді»;

- організація масових заходів; проведення Днів Європи в м. Ужгороді;

– семінар для партнерів проекту «Європейська школа обміну досвідом» (17 грудня 2012 р.). В рамках заходу представлено концепцію формування партнерств у прикордонних регіонах, запропоновано анкетування та формування партнерств відповідно до критеріїв та основних напрямів діяльності кожного освітнього закладу, зацікавленого у міжнародній і транскордонній співпраці;

– Міжнародний зимовий табір із енергетики в Румунії (18–22 грудня 2012 р.). Перебуваючи в таборі, студенти мали змогу отримати і теоретичні, і практичні знання, що стосуються енергетики; приготувати здорову їжу; відвідати майстер-класи з виготовлення різдвяних прикрас із екоматеріалів і твердих побутових відходів. Для учасників табору також було проведено екскурсію у місто Бая-Маре на різдвяні ярмарки.

Отже, ми бачимо, що робота в освітній галузі Карпатського єврорегіону, зокрема в рамках транскордонної співпраці Закарпатської області, реалізується досить активно й ефективно. Зазначені види діяльності можуть слугувати прикладом для інших областей України та єврорегіонів загалом.

1.4.4. Молодь як активний учасник співробітництва України та ЄС в межах Карпатського єврорегіону

На сьогодні не викликає заперечень і на рівні країн, і на рівні міжнародних організацій та утворень, що молодь – активний учасник суспільно-політичного життя,

якого потрібно підтримувати й заохочувати. Вона довела свою здатність генерувати й упроваджувати новітні, креативні, а головне – ефективні ідеї. Одна з форм співпраці з країнами-членами ЄС – співробітництво в межах єврорегіонів – підтверджує прагнення України стати членом згаданого раніше об'єднання. Тому постає питання, як саме молодь може реалізувати свої можливості у прикордонних територіях.

Один із головних чинників розвитку людини як особистості та професіонала – освіта. Нами доведено²²⁰, що молодь активно включається у процеси ТКС у межах Карпатського регіону. Зокрема, зазначено, що в регіоні реалізується велика кількість спеціалізованих заходів, як-от: проведення семінарів, конференцій, тренінгів; організація навчально-ознайомлювальних поїздок; розроблення бази даних освітніх установ; розроблення базових досліджень про особливості системи освіти в прикордонних регіонах, сучасні місцеві освітні й обмінні програми; розробка програм навчання для вчителів і директорів навчальних закладів; підготовка команди фахівців і молоді у сфері освіти; проведення обміну між школами та коледжами в прикордонних регіонах; розроблення бази даних потенційних партнерів і установ, зацікавлених у співпраці; розроблення путівника кращих практик для освітніх установ тощо.

Значну роль у залученні молоді до суспільно-політичного життя на цій території відіграє Міжнародний освітній консорціум, у рамках якого визначена спеціалізація кожної учасниці, наприклад, напрямом України є міжнародний бізнес і міжнародні зв'язки, лідерство, толерантність; Словаччини – технічна освіта, інжиніринг; Угорщини – екологія, Румунії – збереження енергії. Основною цільовою групою визначено молодих учителів та учнівську молодь²²¹. У рамках проекту реалізуються різноманітні заходи, як-от: табори, конкурси, конференції, семінари тощо.

Наприклад, у жовтні 2011 р. організовано міжнародний табір із лідерства, під час якого залучено молодь до обговорення майбутнього розвитку Карпатського регіону та Європейської школи. В рамках заходу відбулися тренінги з лідерства та стратегічного планування. Тренери навчали проводити SWOT-аналіз та самопрезентацію, організовано візит до Закарпатської обласної державної адміністрації та обласної ради, де учасники табору презентували свої проекти керівникам регіону²²². Табір було організовано для молоді чотирьох країн: України, Словаччини, Угорщини та Румунії. Такі табори відбуваються регулярно у різних містах-учасниках проекту.

У жовтні 2012 р. відбулася міжнародна зустріч партнерів у рамках проекту «Бізнес без кордонів», який фінансується Європейським Союзом. Під час зустрічі проведено тренінгову кампанію, що залучила учнів трьох країн (України, Туреччини, Великобританії) віком від 14 до 16 років. Ця кампанія передбачала спільну роботу над бізнес-ідеями та курс бізнес-планування. Особливістю проекту було те, що мова спілкування – виключно англійська²²³, адже саме вона на сьогодні є основною мовою

220 Найдич М. А. Питання освіти в контексті розвитку Карпатського єврорегіону / М. А. Найдич // Межрегиональное и приграничное сотрудничество : [материалы Международной научно-практ. конф.]. – Белгород ; Харьков : ИД «Белгород» НИУ «БелГУ», 2013. – С. 126–129.

221 Створення Міжнародного освітнього консорціуму. «Школа обміну досвідом» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://europeanschool.org.ua/news/stvorennya-mizhnarodnoho-osvitnoho-konsortsiumu-shkola-obminu-dosvidom#more-940>.

222 Карпатський регіон очима дітей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://europeanschool.org.ua/news/karpatskyj-rehion-ochyma-ditej#more-459>.

223 Бізнес без кордонів [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

міжнародного спілкування. Результатом міжнародної зустрічі став бізнес-проект – газета «ПАРАБОЛА», яку презентували українські учні. Проект «Бізнес без кордонів» матиме продовження: «Бізнес без кордонів–2» та «Бізнес без кордонів–3».

У рамках проекту «Європейська школа обміну досвідом» організуються також відеоконференції, фотовиставки, круглі столи, візити на телебачення, де учні школи беруть участь у різноманітних тематичних програмах.

Одним із результатів діяльності проекту стало створення громадської організації «Європейська школа», яка отримала роль правонаступника міжнародного проекту. Мета діяльності організації – дослідження та сприяння розвитку освітніх послуг, сприяння зовнішньоекономічній та інвестиційній діяльності, розвитку транскордонної співпраці²²⁴.

Надзвичайно важливе питання для молоді – проблема самовизначення. У цьому їй допомагає Центр тестування «Європейська школа» Міжнародної асоціації інституцій регіонального розвитку «МАІРР», що є офіційним представником Центру тестування та розвитку «Гуманітарні технології» у м. Ужгороді та Закарпатській області. Серед послуг, які надають об'єднання, – професійна психодіагностика; профорієнтація для дітей та дорослих; кар'єрне консультування; консультації психолога; тренінги та семінари; групи особистого досвіду; консультації репетитора; допомога в підготовці до ЗНО (для школярів)²²⁵. Отже, молодь може здобути нові навички й уміння, розвинути власні здібності та підвищити компетентність, отримати додаткове навчання, що також розширить коло обізнаності.

Задля професійного самовизначення молоді психологи-профконсультанти Центру тестування та розвитку «Гуманітарні технології» розробили комплекс «Профорієнтатор-UA». Методика розрахована на учнів старших класів та випускників, які ще не знайшли робочого місця або планують його змінити. Методика складається з трьох блоків, за допомогою яких з'ясовують здібності, навички та професійні інтереси опитуваного. В результаті проходження тестування досліджуваному пропонують перелік профілів навчання²²⁶.

Співробітництво в межах Карпатського євро регіону, зокрема, між Словацькою Республікою та Україною, передбачає участь молоді не лише в освітній діяльності. Наприклад, у листопаді 2013 р. відбулася сесія, що носила навчально-презентаційний характер «Енергетичні ігри – енергія набуває форму». Цей проект спрямований на залучення молоді до участі в екологічних та енергозберігальних програмах, підвищення рівня обізнаності щодо альтернативних джерел енергії та загальних принципів економії енергії. Під час реалізації проекту проведено конкурс за різними категоріями, як-от: малюнок, дослідницька робота, відеоролики й альтернативні роботи. За результатами конкурсу переможці отримали цінні призи (грошові

<http://europeanschool.org.ua/news/853#more-853>.

224 Правонаступником міжнародного проекту стала громадська організація «Європейська школа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://europeanschool.org.ua/news/pravonastupnykom-mizhnarodnoho-proektu-stala-hromadska-orhanizatsiya-evropejska-shkola#more-984>.

225 Центр тестування «Європейська школа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://europeanschool.org.ua/proforijentatsiya/tsentr-testuvannya-evropejska-shkola#more-1035>.

226 Що таке комплекс «Профорієнтатор»? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://europeanschool.org.ua/proforijentatsiya/scho-take-kompleks-proforientator#more-1048>.

сертифікати, нетбуки, планшети й ін.)²²⁷.

Цікавий проект «rl@NETour», що передбачає будівництво першого в Західній Україні мобільного планетарію, який стане мережевою інфраструктурою для наукового туризму в прикордонних територіях. Проект реалізується за фінансової підтримки Європейської комісії в рамках програми Європейського інструменту сусідства та партнерства «Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна». Завдання проекту – розвиток туристичного потенціалу прикордонного регіону. «rl@NETour» надасть змогу влаштовувати освітні заходи для студентів у мультимедійному форматі: через онлайн-конференції, презентації, залучення їх до планетарних показів усередині і ззовні пунктів астрономічних спостережень²²⁸. Розробники проекту намагатимуться досягти таких результатів: диверсифікація спектра наявних послуг туристичного спрямування; посилення співробітництва прикордонних територій в економічній та соціальній галузі; розвиток неформальних освітніх заходів для студентів у мультимедійному форматі.

Сучасна молодь активно користується мережевими технологіями, що значно пришвидшує доступ до інформації. У зв'язку з цим програмою транскордонного співробітництва Європейського Союзу ЄІСП «Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна 2007–2013» розроблено проект «СВС Парламент», мета якого – створення ефективних інструментів регіонального розвитку та прийняття рішень на територіях прикордоння зазначених країн²²⁹. Проект надає широкі можливості щодо пошуку й обміну інформацією, проведення аналітичних досліджень, підготовки наукових робіт, он-лайн спілкування професійних груп, експертів тощо. Інформація на порталі розміщена мовами чотирьох країн-учасниць програми та англійською, що значно полегшує розуміння та подальше використання отриманих даних.

У вересні 2013 р. в рамках проекту «СВС Парламент» у Мукачівському державному університеті за підтримки ректора вишу відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Транскордонний парламент». Цільовою групою заходу визначено викладачів та студентів старших курсів факультету менеджменту та підприємництва МДУ. Учасники конференції презентували ІКТ-системи широкому загалу та провели навчання майбутніх можливих користувачів, зокрема студентів, щодо користування системою.

Отже, робота з молоддю у Карпатському регіоні, зокрема в рамках співробітництва України та Словаччини, проводиться досить різнопланово, що є позитивним. Здебільшого заходи стосуються освітньої діяльності, що зрозуміло, адже йдеться про молоде покоління. Одночасно з цим увагу спрямовано на залучення молодих науковців, студентів та учнів старших класів у галузі туризму, енергетики, екології, політики, розроблені інструменти, за допомогою яких активні юнаки та

227 Проект «Енергетичні ігри – енергія набуває форму» в гімназії м. Ужгорода [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://europeanschool.org.ua/news/proekt-enerhetychni-ihry---enerhiya-nabuvae-formu-v-himnaziji-m-uzhhoroda>.

228 Закарпаття і Марамуреш хочуть за грантові кошти мобільний планетарій зі штучним небом [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakarpatya.net.ua/News/116251-Zakarpatia-i-Maramuresh-khochut-za-hrantovi-koshty-mobilnyi-planetarii-zi-shtuchnym-nebom->.

229 «СВС Парламент» як ефективний інструмент Карпатського євро регіону [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mediacentr.info/novini-svs-parlament-jak-efektivnij-instrument-karpatskogo-evroregionu__34928.

дівчата можуть висловити свої пропозиції щодо подальшого розвитку регіону, у якому вони проживають. Українська сторона активна у міжнародних заходах і плідно співпрацює з країнами-сусідами. Фінансування розглянутих програм і проектів здебільшого здійснює Європейський Союз.

1.4.5. Сайт як форма інформаційного супроводу транскордонного співробітництва між Україною та Словаччиною

Інтеграційність – характерна особливість сучасного розвитку країн європейського континенту. Транскордонне співробітництво (ТКС), зі свого боку, – невід’ємна складова частина процесу європейської інтеграції, яка передбачає будь-які спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними общинами або властями, які перебувають під юрисдикцією двох або декількох договірних сторін, та на укладання з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей²³⁰.

Один із пріоритетних напрямів зовнішньої політики України – європейська інтеграція, а відтак розвиток і поглиблення транскордонної співпраці з країнами Європейського Союзу – один зі шляхів досягнення поставленої мети. Внаслідок вдалого геополітичного положення у нашої держави є усі шанси ефективно впроваджувати ТКС, що значно полегшить перехід до європейських стандартів політики та життя загалом. Беручи до уваги рівень інформатизації життя суспільства, що останнім часом збільшує свої темпи у геометричній прогресії, надзвичайно важливим постає питання інформаційного супроводу співробітництва країн, що мають спільні кордони.

Поняття інформаційного супроводу трактують залежно від галузі, в якій його використовують. Наприклад, інформаційний супровід проекту передбачає визначення цільових аудиторій і пріоритетних каналів комунікації, підготовку новинних матеріалів у ЗМІ, проведення різноманітних інформаційних заходів із подальшим аналізом результатів, кампаній; інформаційний супровід реалізації державних програм – забезпечення максимальної відкритості цього процесу, пошук нових шляхів доведення інформації до громадян і використання сучасних технологій при реалізації державних програм. Погоджуємося і думкою Євгенії Тихомирової, що інформаційний супровід транскордонного співробітництва можна розглядати як процес використання інформаційного ресурсу, інформаційних і комунікаційних систем для оптимізації транскордонного співробітництва²³¹.

В рамках транскордонної співпраці реалізується багато різноманітних заходів, як-от: конференції, семінари, круглі столи, зустрічі представників сусідніх держав та ін. Одна з форм інформування громадськості про ТКС – сайти посольств країн, що мають спільні кордони; організацій; фондів; програм тощо. Ми проаналізуємо веб-ресурси, створені безпосередньо для забезпечення інформаційних потреб, що стосуються транскордонного співробітництва України та Словаччини. Це сайти «Карпатський єврорегіон», «Єврорегіон “Карпати – Україна”» та «Карпатський

230 Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (21 травня 1980 р., м. Мадрид). Текст українською мовою. – Рада Європи. – 35 с.

231 Тихомирова Є. Б. Інформаційна підтримка транскордонного співробітництва: польський досвід / Є. Б. Тихомирова // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2010. – 176 с.

фонд». Аналіз проведено відповідно до параметрів, запропонованих Є. Матвєєвим: мова подання інформації; повнота; зручність; періодичність оновлення²³².

«Карпатський єврорегіон»

(http://www.lnu.edu.ua/rasd/mirror_pl/index_uk.htm)

При заданні запиту українською мовою головна сторінка сайту має відповідно україномовний інтерфейс, при цьому запропоновано перехід на польську й англійську мову. Користувач має змогу скористатися гіперпосиланнями на розділи: польська, словацька, румунська, українська й угорська частини. Також можна перейти у відділи «новини» та «лінки», які також мають поділ за країнами. Сторінки польської та словацької частини оформлені ідентично, а української – в іншому вигляді, що може дещо дезорієнтувати користувача. Перехід на сторінки угорської та румунської частин узагалі не здійснюється. Скориставшись сайтом, можна отримати таку інформацію:

- ▲ загальна інформація (положення, клімат, населення, міста, сполучення);
- ▲ культура та мистецтво (музеї, театри, галереї, імпрези);
- ▲ природа (клімат, річкова мережа, національні та ландшафтні парки, флора, фауна, природоохоронні території);
- ▲ економіка (інституції сприяння бізнесу);
- ▲ туризм і відпочинок (туристичні центри та райони, місця ночівлі);
- ▲ установи й організації (посольства, державні та районні адміністрації)²³³.

Інформацію про оновлення сторінок сайту віднайти не вдалося. Користування веб-ресурсом загалом не викликає труднощів (єдиний недолік української версії сайту – неможливість перейти на головну сторінку), проте його наповнення відомостями про країни, що входять до складу єврорегіону, має загальний характер і не передбачає надання конкретної інформації про діяльність об'єднання.

«Єврорегіон “Карпати – Україна”»

(<http://euroregionkarpaty.com.ua/about.html>)

Сайт характеризується ширшим наповненням, інформація систематизована відповідно до тематичних розділів, які також мають власні підрозділи:

Розділ «Єврорегіон Карпати» містить такі підрозділи:

- ▲ Карпатський єврорегіон: історія;
 - ▲ Карпатський єврорегіон у цифрах;
 - ▲ мапа Карпатського єврорегіону;
 - ▲ національні сторони Карпатського єврорегіону;
 - ▲ документи (Статут, Положення, рішення Ради МА «Карпатський єврорегіон», річні звіти національних сторін, звіти робочих комісій);
 - ▲ Стратегія розвитку Карпатського єврорегіону;
 - ▲ органи Карпатського єврорегіону;
 - ▲ українська національна сторона Карпатського єврорегіону:
- Українська національна рада Карпатського єврорегіону (склад, Положення про раду, рішення);

232 Матвєєв Є. Е. Організація регіональних систем інформаційного забезпечення транскордонного співробітництва : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.10.01 / Є. Е. Матвєєв. – НАН України ; Ін-т регіон. дослідж. – Л., 2005. – 21 с.

233 «Карпатський єврорегіон» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.lnu.edu.ua/rasd/mirror_pl/index_uk.htm.

- Національне представництво України в Карпатському єврорегіоні (Положення, постійний національний представник України в Карпатському єврорегіоні);
- регіони (Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька області).

Розділ «Асоціація органів місцевого самоврядування «Єврорегіон “Карпати – Україна”» містить такі підрозділи:

- ▲ історія створення;
- ▲ члени АОМС «Єврорегіон “Карпати – Україна”»;
- ▲ Правління АОМС «Єврорегіон “Карпати – Україна”»;
- ▲ документи (Статут, рішення загальних зборів АОМС «Єврорегіон “Карпати – Україна», Правління АОМС «Єврорегіон “Карпати – Україна”», звіт про діяльність Асоціації).

Розділ «Дослідження, аналітика» містить такі підрозділи:

- ▲ транскордонна і міжрегіональна співпраця та єврорегіони;
- ▲ місцеве самоврядування;
- ▲ розвиток гірських територій.

Розділ «Європейські фонди» містить такі підрозділи:

- ▲ інформація про наявні програми в межах Карпатського єврорегіону;
- ▲ власні проекти.

Розділ «Нормативно-правова база» містить такі підрозділи:

- ▲ національна нормативно-правова база;
- ▲ міжнародна нормативно-правова база;
- ▲ документи ЄС;
- ▲ документи Ради Європи;
- ▲ Карпатська конієнція.

Розділ «Єврорегіони» містить такі підрозділи:

- ▲ на карті Європи;
- ▲ єврорегіони України.

На сайті функціонують інформативні гіперпосилання за розділами: *«Карпатський календар подій», «Конкурси та гранти» та «Карпатський горизонт–2020»*, передумови та перспективи сталого розвитку транскордонного регіону Карпат²³⁴. Також за допомогою цього веб-ресурсу можна отримати інформацію про партнерів Асоціації.

При аналізі структури сайту бачимо, що користувач має змогу отримати достатньо інформації щодо єврорегіону та діяльності його членів. Недоліком ресурсу є одномовність, що ускладнює доступ до цих даних людям, які не володіють українською мовою. Періодичність оновлення сторінок не зазначена.

«Карпатський фонд»

(http://www.carpathianfoundation.org.ua/about_us)

Карпатський фонд Україна є членом міжнародної мережі Карпатських фондів (ММКФ). До ММКФ входять чотири незалежні фундації, які працюють у Карпатському єврорегіоні: Карпатський фонд Угорщина, Карпатський фонд Словаччина, Карпатський фонд Україна, Карпатський фонд Польща. Сторінки усіх

234 «Єврорегіон “Карпати – Україна”» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://euroregionkarpaty.com.ua/about.html> .

чотирьох фондів наповнені державною та англійською мовами. На цьому сайті можна ознайомитися з інформацією про історію створення та мету фундації. Сайт містить такі розділи: про нас, програми, новини, видання, відео, актуальні конкурси, партнери, контакти²³⁵. Наповнення сайту достатньо повне, хоча на сторінці кожної з національних фундацій інформація подана про проекти та програми, що реалізуються саме в цій країні. Оновлення сайту досить регулярне, з дня опублікування останніх новин до дня його відвідування пройшло менш як місяць.

Євроінтеграційний курс – базова характеристика зовнішньої політики України, тому розвиток транскордонного співробітництва між нашою державою та Словацькою Республікою є важливим чинником побудови вигідних відносин із Європейським Союзом. Інформаційний аспект взаємодії між державами важливий, саме тому вважаємо за доцільне продовження поглибленого вивчення тематики для подальшого підвищення ефективності її впровадження та реалізації.

Список використаних джерел та літератури:

1. Additional Protocol to the European Outline Convention on Transfrontier Co-Operation between Territorial Communities or Authorities. Strasbourg, 9.XI.1995. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/159.htm>.

2. Charles Stephen, Joint Report by Inverness City Manager and Chairman, The City of Inverness Town Twinning Committee, Inverness City Manager, 20 November 2008. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.highland.gov.uk/NR/rdonlyres/1C07A195-EF04-454D-81B8-ADAEE15058FC/0/ICC9908.pdf>.

3. EUROPEAN EXCHANGE SCHOOL [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://europeanschool.org.ua/main>.

4. Protocol No. 2 to the European Outline Convention on Transfrontier Co-Operation between Territorial Communities or Authorities Concerning Interterritorial Co-Operation. Strasbourg, 5.V.1998. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/169.htm>.

5. Protocol No. 3 to the European Outline Convention on Transfrontier Co-Operation between Territorial Communities or Authorities Concerning Interterritorial Co-Operation. Utrecht, 16.XI.2009. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/206.htm>.

6. А. Клайзнер, М. Пересічний. Бар'єри та можливості туристичного розвитку між Словаччиною та Україною. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sfpa.sk/surec/static/pdf/klayzner.pdf> Slovak foreign policy association SFPA.

7. Бізнес без кордонів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://europeanschool.org.ua/news/853#more-853>.

8. Братиславська вулиця. – Веб-енциклопедія Києва. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://wek.kiev.ua/uk/>.

9. Відомості Верховної Ради України (офіційне видання) від 07.03.2008. – № 10, стор. 312, ст. 97.

235 «Карпатський фонд» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.carpathianfoundation.org.ua/about_us.

10. Відомості Верховної Ради України (офіційне видання) від 05.11.2004. – № 45, стор. 1829, ст. 499.

11. Гарагонич В. Україна на шляху до Європейського Союзу можливості використання досвіду Словацької Республіки. / В. Гарагонич // Человек и общество. Интернет-журнал для оригинальных исследований и теоретических исследований в области социальных наук. – [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.saske.sk/cas/zoznam-rocnikov/2011/1/5913/>.

12. Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dknii.gov.ua/component/content/article/73-2010-10-22-08-33-32/1034-----2014-2015->.

13. Європейська Рамкова Конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (21 травня 1980 р., м. Мадрид). Текст українською мовою. - Рада Європи. - 35 с.

14. «Єврорегіон «Карпати — Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://euroregionkarpaty.com.ua/about.html>.

15. Закарпатський Рахів відзначив свою 564-ту річницю закарпаття онлайн. – [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://zakarpattya.net.ua/News/83153-Zakarpatskyi-Rakhiv-vidznachyv-svoiu-564-tu-richnytsiu>.

16. Закарпаття і Марамуреш хочуть за грантові кошти мобільний планетарій зі штучним небом [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://zakarpattya.net.ua/News/116251-Zakarpattia-i-Maramuresh-khochut-za-hrantovi-koshty-mobilnyi-planetarii-zi-shtuchnym-nebom->.

17. «Карпатський єврорегіон» [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://www.lnu.edu.ua/rasd/mirror_pl/index_uk.htm.

18. Карпатський регіон очима дітей [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://europeanschool.org.ua/news/karpatskyj-rehion-ochyma-ditej#more-459>.

19. «Карпатський фонд» [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://www.carpathianfoundation.org.ua/about_us.

20. Козюпа І. У Братиславі стоїть пам'ятний знак дружбі з Києвом. / І. Козюпа // Gazeta.ua 15.04.2013 19:00. – [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://gazeta.ua/articles/ls-travels/_u-bratislavi-stojit-pam-yatnij-znak-druzhbi-z-kievom/493067.

21. Літераті Т. Побратими Ужгорода зустрінуться у День міста / Т. Літераті // Газета ужгородської міської ради і виконкому № 35 (659). – [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://gazeta-uzhgorod.com/?p=2002>.

22. Матвеев Є. Е. Організація регіональних систем інформаційного забезпечення транскордонного співробітництва: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.10.01 / Є. Е. Матвеев. - НАН України. - Ін-т регіон. дослідж. - Л. - 2005. - 21 с.

23. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України (Сайт). – [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://ukrexport.gov.ua/ukr/countries/?country=slo>.

24. Н. Грущинська. – Головні аспекти транскордонного співробітництва між Україною та Словаччиною [економічний часопис-xxi №2'2002].

25. Найдич М. А. Питання освіти в контексті розвитку Карпатського євро регіону / М. А. Найдич // Межрегиональное и приграничное сотрудничество: [материалы международной научно-практической конференции]. – Белгород, Харьков: ИД «Белгород» НИУ «БелГУ», 2013. – С. 126-129.
26. Офіційний вісник України (офіційне видання) від 20.01.2012. – № 3, стор. 178, ст. 112.
27. Офіційний вісник України (офіційне видання) від 20.06.2008. – № 42, стор. 85, ст. 1406, код акту 43288/2008.
28. Офіційний вісник України (офіційне видання) від 01.11.2006. – № 42, стор. 192, ст. 2846.
29. Офіційний вісник України (офіційне видання) від 09.02.2007. – № 7, стор. 191, ст. 272.
30. Офіційний вісник України (офіційне видання) від 11.02.2008. – № 8, стор. 19, ст. 198.
31. Офіційний вісник України (офіційне видання) від 28.12.2005. – № 50, стор. 190, ст. 3167.
32. Офіційний Інтернет-портал Дніпропетровської міської ради. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Словацкий депутат вытянет Украину в Европу через Днепрпетровск. vn – інформаційне агенство. – http://dniprorada.gov.ua/mistapobratimi#spoiler_0.
33. Посольство Словацької Республіки в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.slovakia.kiev.ua/site/ua/slovakiukr/>.
34. Посольство України в Словацькій Республіці. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://slovakia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-sk/regions>.
35. Правонаступником міжнародного проекту стала громадська організація «Європейська школа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://europeanschool.org.ua/news/pravonastupnykom-mizhnarodnoho-proektu-stala-hromadska-orhanizatsiya-evropejska-shkola#more-984>.
36. Проект «Енергетичні ігри – енергія набуває форму» в гімназії м.Ужгорода [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://europeanschool.org.ua/news/proekt-enerhetychni-ihry---enerhiya-nabuvae-formu-v-himnaziji-m-uzhhoroda>.
37. Сайт міста Свалява.– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://svaliava.osp-ua.info/?ch=3&fl=investpolit>.
38. Свалява – засновник і учасник міжнародних молодіжних ігор міст-партнерів 4-х країн. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fri.net.ua/node/342>.
39. «СВС Парламент», як ефективний інструмент Карпатського Євро регіону [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://mediacentr.info/novini-svs-parlament-jak-efektivnij-instrument-karpatskogo-evroregionu__34928.
40. Словацкий депутат вытянет Украину в Европу через Днепрпетровск. vn – інформаційне агенство. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://videonews.com.ua/news/view/25036>.

41. Спільна операційна Програма Румунія-Україна-Республіка Молдова 2007-2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ved.odessa.gov.ua/files/ved/documents/rom1.Pdf>.

42. Створення Міжнародного освітнього консорціуму. «Школа обміну досвідом» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://europeanschool.org.ua/news/stvorenniya-mizhnarodnoho-osvitnoho-konsortsiumu-shkola-obminu-dosvidom#more-940>.

43. Сьогодні Всесвітній день поріднених міст та День охорони праці. – День. – 28 квітня, 2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://day.kiev.ua/uk/news/280413-sogodni-vsesvitniy-den-poridnenih-mist-ta-den-ohoroni-praci>.

44. Тихомирова Є. Б. Інформаційна підтримка транскордонного співробітництва: польський досвід /Є. Б. Тихомирова // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. - Луцьк. - 2010. - 176 с.

45. Товканець Г. В. Транскордонне співробітництво в освітній галузі в умовах розвитку карпатського євро регіону. Матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Науковий потенціал 2013» (25-27 березня 2013 р.). [Електронний ресурс] / Г. В. Товканець. – Режим доступу: <http://int-konf.org/>.

46. Торговельно-економічне співробітництво. Посольство України в Словацькій Республіці. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://slovakia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-sk/trade>.

47. Ужгород: "Побратимський ведмедик" став знаком "нульового" кілометру . — Усі Новини Закарпаття, України та світу 19 вересня 2011, 12:33. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://karpatnews.in.ua/news/28815>.

48. Україна и Словакия 15-20 июня подпишут договор о реверсных поставках газа. РБК Укаина. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rbc.ua/rus/top/economic/ukraina-i-slovakiya-15-20-iyunya-odpishut-dogovor-o-reversnyh-05062013174100>.

49. Україна – Євросоюз у деталях 2010. – №3 (6) жовтень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/documents/virtual_library/3rd_inset_ukr_web_uk.pdf.

50. Центр тестування «Європейська школа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://europeanschool.org.ua/proforijentatsiya/tsentr-testuvannya-evropejska-shkola#more-1035>.

51. Що таке комплекс «Профорієнтатор»? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://europeanschool.org.ua/proforijentatsiya/scho-take-kompleks-proforientator#more-1048>.

1.5. Угорщина й Україна: інформаційні паралелі транскордонного співробітництва

Серед механізмів, які активно застосовують у світовій практиці, є актуальними для сучасних глобалізаційних тенденцій та можуть бути використані в українських реаліях, наявні різноманітні форми транскордонного співробітництва – кластери,

партнерства, промислові парки, технопарки, проекти, єврорегіони та європейські угруповання територіальної співпраці. Найпростіша форма транскордонного співробітництва – прямі контакти між територіальними громадами – містами, селищами, які здебільшого мають неформальний характер та спрямовані на спільні дії у випадку виникнення надзвичайних ситуацій. Співпраця на неформальній основі можлива завдяки відсутності взаємних фінансових зобов'язань. Вона формується на договірній основі, якщо з'являються довгострокові відносини між територіальними громадами або органами влади й у випадку виникнення взаємних зобов'язань у наданні послуг, продукції, інформації, а також із появою фінансових зобов'язань. У цьому випадку можна виділити дві форми співпраці: безпосередньо за укладеними транскордонними угодами або через формування органу транскордонного співробітництва²³⁶.

Угода про транскордонне співробітництво може передбачати створення органу транскордонного співробітництва²³⁷ (наприклад, єврорегіону, структурного підрозділу органів влади тощо). Важливим аспектом регіонального розвитку виступає налагодження міжрегіональної, а також транскордонної співпраці між прикордонними регіонами та територіями. Прогресивна форма такого транскордонного співробітництва – утворення єврорегіонів, що передбачає співпрацю адміністративно-територіальних одиниць і здійснюється відповідно до дво- або багатосторонніх угод про транскордонне співробітництво.

Нині в Україні сформована уніфікована система управління транскордонним простором – єврорегіони, які охоплюють всі прикордонні області за периметром державного кордону. В системі регіонального управління вони повинні повністю взяти на себе координацію розвитку транскордонних регіонів і забезпечити їх конкурентоспроможність не лише у внутрішньодержавному, а й у глобальному просторах. Закон України «Про транскордонне співробітництво» надає таке визначення цього терміна: «*Єврорегіон* – організаційна форма співробітництва адміністративно-територіальних одиниць європейських держав, що здійснюється відповідно до дво- або багатосторонніх угод про транскордонне співробітництво»²³⁸.

На сучасному етапі в Європі нараховують, за різними джерелами, від 120 до 183 єврорегіонів, однак деякі з них лише задекларували своє створення²³⁹. У Західній і Центральній Європі нараховують понад 90 єврорегіонів. Українська сторона активно підтримує створення таких форм транскордонної співпраці. За даними Міністерства економіки, територія єврорегіонів складає майже третину від загальної площі України, на ній проживає 31,5 % населення нашої країни. До складу єврорегіонів входять 9 областей – Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Одеська, Сумська, Чернівецька, Чернігівська та Харківська²⁴⁰ (додаток А). Від прикордонних іноземних держав – адміністративно-територіальні одиниці Польщі, Білорусі, Румунії, Словаччини, Угорщини, Молдови, Росії та навіть Австрії, Німеччини, Франції.

236 Мікула Н. Єврорегіони: досвід та перспективи. – *Згадувана праця*. – С. 13.

237 Додатковий протокол до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними об'єднаннями та органами влади від 9.11.1995 р.

238 Про транскордонне співробітництво: [Закон України]. – *Згадувана праця*.

239 Мікула Н. Єврорегіони: досвід та перспективи. – *Згадувана праця*.

240 Україна – Європейський Союз у деталях. – 2010. – № 3. – жовт. – 16 с.

Варто відзначити, що транскордонний простір України та сусідніх держав формують регіони з приблизно однаковим економічним потенціалом, які не належать до розвинутих у своїх країнах. Це створює сприятливі умови для взаємовигідної міжрегіональної взаємодії та інтеграції порівняно з регіонами зі значною асиметрією у розвитку²⁴¹.

З початку 1990-х рр. на кордонах України та нових держав-членів Євросоюзу створено чотири єврорегіони, до участі у яких залучено шість областей України. Це «Карпатський єврорегіон» (Україна – Польща – Словаччина – Угорщина – Румунія), утворений 1993 р.; єврорегіон «Буг» (Україна – Польща – Білорусь) (1995 р.); «Нижній Дунай» (Україна – Молдова – Румунія) (1998 р.); «Верхній Прут» (Україна – Молдова – Румунія) (2000 р.) Ще чотири єврорегіони створені трьома областями України разом із країнами СНД: «Дніпро» (Україна – Росія – Білорусь) (2003 р.); «Слобожанщина» (Україна – Росія) (2003 р.); «Ярославна» (Україна – Росія), виник у 2007 р. (додаток Б). Луганська обласна адміністрація та адміністрація Ростовської області ініціювали створення на своїх територіях транскордонного об'єднання – єврорегіон «Донбас». У 2010 р. у м. Луганську керівники Луганської та Ростовської областей (Росія) підписали угоду про створення цього єврорегіону. Впродовж 2012 р. активно обговорювалося питання створення єврорегіону «Азов», до складу якого мають увійти територіальні одиниці України та Російської Федерації (Запорізька та Донецька області, АР Крим, Краснодарський край та Ростовська область).

Карпатський єврорегіон – єврорегіон у Центральній Європі вздовж Карпатських гір, що об'єднує 19 прикордонних адміністративно-територіальних одиниць (мал.1.5.1):

- України: Львівську, Івано-Франківську, Закарпатську та Чернівецьку області;
- Польщі: Підкарпатське воєводство;
- Словаччини: Кошицький та Пряшівський краї;
- Угорщини: медье Боршод-Абауй-Земплен, Гайду-Бігар, Гевеш, Яс-Надькун-Солнок та Саболч-Сатмар-Берег;

• Румунії: повіти Біхор, Селаж, Сату-Маре, Марамуреш, Харгіта, Сучава та Ботошань.

Єврорегіон утворений 14 лютого 1993 р., коли в угорському м. Дебрецен міністри закордонних справ України, Польщі й Угорщини підписали відповідний договір.

Площа єврорегіону – близько 148 095 км², сумарне населення перевищує 16 млн осіб.

Міжрегіональна асоціація «Карпатський єврорегіон» – перший

241 Мікула Н. А. Пріоритети та механізми міжрегіональної та транскордонної співпраці для реалізації потенціалу розвитку, нагородженого при підготовці та проведенні Євро-2012. – *Згадувана праця*.

єврорегіон, створений за участю прикордонних областей України. Поява Карпатського єврорегіону – запорука зміцнення дружби й уникнення конфліктів у цій частині Європи. Впродовж січня–жовтня 2011 р. АОМС «Єврорегіон Карпати – Україна» здійснювала діяльність, спрямовану на покращення умов та створення можливості довготривалої дво- та багатосторонньої співпраці в Карпатах і на середньострокову, і на довгострокову перспективу.

Робота над стратегічною програмою Карпатського єврорегіону «Карпатський горизонт–2020». Основна довгострокова мета діяльності Асоціації – сприяння розробці та реалізації окремої операційної програми ЄС для регіону Карпат у фінансовій перспективі 2014–2020 рр. Задля реалізації поставленої мети Асоціація працює над розбудовою формальних партнерських структур із усіма державами, що входять до складу Карпатського єврорегіону (так, як це діє у співпраці з Польщею та Словаччиною у рамках створеного у 2009 р. транскордонного Карпатського консорціуму).

Мал. 1.5.1. Карпатський єврорегіон

Крім власне підготовки операційної програми «Карпатський простір» та створення умов для її реалізації, за кошти Європейської комісії у наступній фінансовій перспективі ЄС на 2014–2020 рр. функцією реалізації концепції «Карпатський горизонт–2020» є координація й узгодження з погляду програмних пріоритетів наявних операційних програм, що реалізуються на території Карпатського єврорегіону у рамках майбутньої фінансової перспективи Євросоюзу. Середньострокові цілі реалізації концепції: утворення у межах Карпатського єврорегіону професійної структури співпраці на базі національних асоціацій органів місцевого самоврядування; створення для цієї структури таких інституційних та процедурних механізмів, які гарантуватимуть дієву координацію діяльності та здатність організації до управління певними делегованими ЄС завданнями; підготовка спільної Стратегії розвитку Карпатського єврорегіону, яка визначить стратегічні напрями його розвитку, пріоритети та заходи і буде підставою для синхронізації підготовки національних і регіональних програм ЄС, зокрема програми «Карпатський простір».

Очікувані результати реалізації концепції «Карпатський горизонт–2020»:

- створення передумов для сталого гармонійного розвитку Карпат та підвищення рівня життя населення;
- підвищення конкурентоспроможності й інвестиційної привабливості територій через упровадження єдиних стандартів у всьому регіоні;
- підвищення іміджу регіону на європейській арені через трансформацію периферійності з недоліку у перевагу.

У рамках проекту в м. Ужгороді в конференц-залі готелю «Дружба» Дебреценський відділ Алфолдської філії Центру регіональних досліджень Академії наук Угорщини спільно з Центром українсько-угорського регіонального розвитку організував наукову зустріч на тему «У Східних воротах ЄС – українсько-угорська транскордонна співпраця у новому становищі» в рамках дослідної міжнародної програми EXLINEA, яка розглядає питання транскордонних зв'язків та 5 Європейського коридору²⁴².

Програма дослідження EXLINEA вивчає питання транскордонного співробітництва та прикордоння на колишніх та теперішніх зовнішніх кордонах ЄС за участю фахівців близько 10 країн. Основна ціль цього важливого дослідного проекту – приближення в думках про транскордонні зв'язки українських та угорських фахівців, працівників державних установ, представників галузі економіки, професійних, соціальних та громадських організацій, активістів розвитку партнерства. Конкретна ціль зустрічі – крім ознайомлення з проміжними результатами програми EXLINEA – створити можливість для обміну думками, досвідом та пропозиціями щодо розвитку українсько-угорських зв'язків для розуміння основних принципів транскордонної співпраці в євроатлантичних інтеграційних процесах, очікуваних результатів на зовнішніх кордонах ЄС.

У конференції взяли участь директор Центру регіональних досліджень Академії

242 У Східних воротах ЄС – українсько-угорська транскордонна співпраця у новому становищі (29 червня 2005 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://umti.org/activity/u-shidnyh-vorotah-es-ukrajinsko-uhorska-transkordonna-spivpratsya-u-novomu-stanovyshi>.

наук Угорщини, представник Інституту регіональних досліджень НАН України (м. Львів) та ін. Представники вказаних вище закладів після офіційної частини зустрічі підписали договір про співпрацю, завдяки якому до проблематики транскордонного співробітництва невдовзі приєднаються й інші місцеві, регіональні державні наукові заклади.

З липня 2006-го по червень 2007 р. у рамках Програми сусідства Угорщина – Словаччина – Україна реалізувався новий **проект INTERREG III A/TACIS «Створення регіонального туристичного інформаційного центру в Закарпатській області»**. Проект спрямований на розв’язання проблеми відсутності в регіоні універсальних центрів інформування про наявні туристичні послуги, ресурси, можливості, що сприятиме сталому соціально-економічному розвитку Закарпатської області як одного з найперспективніших рекреаційних регіонів України.

Мета проекту – підвищення рівня розвитку туризму в Закарпатській області як однієї з найперспективніших галузей економіки прикордонного регіону.

Проект передбачає реалізацію таких заходів²⁴³:

- створення регіонального туристичного інформаційного центру в м. Берегові Закарпатської області;
- формування і постійне оновлення бази даних про туристичні організації, послуги, які надають туристам у межах прикордонного регіону;
- розробка та підтримання інтернет-сторінки туристичного інформаційного центру;
- підвищення якісного рівня туристичних послуг через проведення низки навчальних семінарів;
- підтримання контактів із туристичними інформаційними центрами сусідніх регіонів Угорщини;
- підготовка та публікування туристичної карти та путівника Карпатського регіону.

Цільові групи проекту: місцеві й іноземні туристичні організації, туристи та інвестори.

Термін реалізації проекту 12 місяців.

Через угорський транскордонний фонд європейської економічної зони та Норвегії гранти надають партнерським проектам, здійснюваним між Саболч-Сатмар-Берег графством в Угорщині та Підкарпатським округом в Україні.

Угорсько-український прикордонний фонд діє для того, щоб сприяти розвитку прикордонного сталого економічного, соціального й екологічного розвитку проектів, спрямованих на підвищення прикордонного співробітництва в українсько-угорському кордоні області.

На отримання підтримки мають право проекти щодо сприяння сталому економічному розвитку пріоритетних областей; розвитку людських ресурсів, освіти та співробітництва в галузі культури й інновацій; захисту довкілля; розвитку місцевої інфраструктури. Здобувачі повинні мати принаймні одного партнера в українському

243 Центр українсько-угорського регіонального розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://umti.org/projects/stvorennya-rehionalnoho-turystychnoho-informatsijnoho-tsentru-v-zakarpatskij-oblasti-2006-2007>.

Підкарпатському округу.

Програма транскордонного співробітництва Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна: бюджет поданих проектів близький до 100 млн євро²⁴⁴. Загальна сума фінансування, щодо якої були здійснені запити у рамках 2-го конкурсу заявок із Програми транскордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства і партнерства (ENPI) Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна 2007–2013, наближається до 100 млн євро. Це у сім разів більше, ніж передбачено кошторисом 1-го конкурсу.

Найбільшу кількість заявок (78) подано на проекти з інституційної співпраці. Малі проекти – із міжлюдського співробітництва та взаємодії у розвитку туризму – зібрали 49 та 47 заявок, відповідно.

Найбільше запитів на фінансування (29 % загальної кількості) отримали проекти у галузі захисту довкілля та раціонального використання природних ресурсів. Остаточне рішення щодо переможців конкурсу й об'ємів фінансування ухвалено у червні-липні поточного року. Нагадаємо, що загальна мета Програми транскордонного співробітництва – підтримка заходів за допомогою Європейського інструменту сусідства і партнерства (додаток В), спрямованого на інтенсифікацію та поглиблення соціально-економічного співробітництва між регіонами України (Закарпатська, Чернівецька й Івано-Франківська області) та прилеглими регіонами Угорщини, Словаччини і Румунії. Бюджет програми на 2007–2013 рр. 68,638 млн євро.

2012 р. у м. Ужгороді відбувся інформаційний семінар проекту «Транскордонний парламент», що виконується за фінансової підтримки Європейського Союзу в рамках Програми транскордонного співробітництва ENPI Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна 2007–2013²⁴⁵. Мета проекту – активізування та поглиблення стійкого співробітництва між прикордонними регіонами України, Словаччини, Угорщини та Румунії через створення інституційної та інформаційної платформи для ефективної співпраці. Головний партнер проекту – Агенція регіонального розвитку «Полонини» (Словаччина) в особі керівника агенції С. Густяка, який представив бета-версію системи «Транскордонний парламент», що перебуває в процесі тестування. Партнери проекту: Міжнародна асоціація регіонального розвитку «МАІРР», Закарпатська область України, «Ділові ініціативи» Івано-Франківської області України й Асоціація регіонального розвитку «КІУТ» (Саболч-Сатмар-Березька область Угорщини), а також Повітова рада Марамуреш Румунії.

Під час семінару С. Густяк, а також експерти та партнери проекту представили власне бачення щодо змістовного наповнення системи та формування баз даних та інформаційних матеріалів. Перевагою системи у сучасному інформаційному середовищі є те, що вона об'єднує можливості наявних ІСТ (інформаційно-комунікаційних технологій) та програмних систем, пропонує швидку обробку матеріалів та швидкий обмін інформацією між експертними групами прикордонних регіонів України, Словаччини, Румунії та України.

У рамках проведення першого конкурсу на подання заявок Програми

244 EU Neighbourhood Info Centre [Electronic resource]. – Access mode : http://www.enpi-info.eu/maineast.php?id=25123&id_type=1&lang_id=450 .

245 Інформаційний семінар проекту «Транскордонний парламент» (13 вересня 2012 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://iardi.org/main/informatsijnj- seminar-proektu-transkordonnyj-parlament>.

прикордонного співробітництва ЄІСП Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна 2007–2013 рр. Спільним технічним секретаріатом програми та проектом «Сприяння розвитку регіонального потенціалу» (RCBI) в Україні було проведено інформаційні семінари (30 червня 2009 р. в м. Ужгороді та 1 липня 2009 р. в Івано-Франківську. Мета цих заходів – надання потенційним аплікантам докладної інформації щодо умов конкурсу та підготовки аплікаційного пакета.

Під час семінарів організатори приділяли увагу розвитку проектної ідеї, партнерству та ролі головного партнера в проекті, підготовці плану дій та бюджету. Додатково проведено тренінг учасників щодо заповнення логічної матриці та визначення індикаторів майбутніх проектів, інтерактивні дні відкритих дверей та заходи під егідою Дня європейської співпраці.

Заходи відбувалися у декількох місцях, в яких реалізовувалися проекти, на прийнятній території Програми чотирьох країн-учасниць. Раніше опубліковані 9 проектних подій уже доповнені трьома новими ініціативами, як-от:

- день відкритих дверей у Мукачівському замку, пов'язаний із Європейським тижнем мобільності у м. Мукачевому;
- день відкритих дверей Басейнового управління водних ресурсів річки Тиса в м. Ужгороді (представлення транскордонних проектів);
- «Відкриті кордони для ведмедів» у Марамуреші (Румунія).

Так, день відкритих дверей у Мукачівському замку відбувся з 16 по 22 вересня 2012 р. Під час заходу організовано безкоштовний вхід до замкового комплексу та музею для всіх бажаючих. На подвір'ї працювали туристичні анімації – костюмовані актори, стрілецький тир, середньовічна музика. Організовано відеопрезентацію проекту ЄС за участю замку та дошку відгуків, на якій відвідувачі ділилися власними враженнями. Було підготовлено тематичні екскурсії замком для школярів. Розміщено банери, розповсюджувалися промо-матеріали. Захід інтегровано з програмою Європейського тижня мобільності, що відбувався у м. Мукачевому²⁴⁶.

День європейської співпраці відзначали 21 вересня 2012 р. у Європі й у сусідніх країнах узагалі вперше. Заходи, присвячені цьому дню, тривали впродовж 17–23 вересня. Мета кампанії, яка проводилася під гаслом «Спільний кордон – спільні кордони об'єднують», – святкування досягнень співпраці між європейськими регіонами та сусідніми країнами.

Програма прикордонного співробітництва ЄІСП Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна 2007–2013 запрошує приєднатися до святкування, приділяючи особливу увагу досягненням проектів Програми прикордонного співробітництва ЄІСП, які реалізуються між Угорщиною, Словаччиною, Румунією та Україною.

Серія заходів проекту відбуватиметься в рамках Програми прикордонного співробітництва ЄІСП Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна з 13 вересня під егідою Дня ЄС, звертаючись до широкої аудиторії, зокрема дітей та сімей із всієї прийнятної території чотирьох країн-учасниць. Програма інтерактивних заходів і днів відкритих дверей проектів із точно визначеними місцями та датами буде завантажена найближчим часом.

²⁴⁶ Додаткову інформацію та докладний перелік місцевих подій та прикладів проектів співробітництва можна знайти на веб-сайті: www.ecday.eu.

Мал. 1.5.2. Емблема Дня європейської співпраці

Водночас хотілось би поділитися кількома прикладами з широкого спектра місцевих інтерактивних заходів проектів:

- початкова конференція в рамках проекту «Інтегрована мережа маршрутів велотуризму вздовж українсько-угорського кордону» в м. Ужгороді;
- інноваційний ярмарок для підприємців у м. Ужгороді;
- представлення традиційних ремесел у Шаторальяуйгеї (Угорщина);
- фестиваль словацьких народних танців та пісень «Словенська веселиця» на території обласного музичного драматичного театру в м. Ужгороді;
- представлення екологічно здорової свідомості, школи з пропагандою здоров'я, яка має ЕКО гральний будинок у Ніредьгазі (Угорщина);
- футбольний матч у селі Дреніца (Словаччина);
- проект «Зменшення відходів шляхом компостування – популяризація компостування в Закарпатті та в окрузі Саболч-Сатмар-Берег», участь у місцевому фестивалі в Ченгері (Угорщина);
- Міжнародна науково-практична конференція на тему «Шляхи підвищення ефективності транскордонного співробітництва на новому східному кордоні ЄС» у Старій Лесні (Словаччина);
- Європейський тиждень мобільності у м. Мукачевому.

16 квітня 2014 р. з ініціативи Спільного технічного секретаріату Програми прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства і партнерства «Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна 2007–2013» відбувся семінар для українських аудиторів, мета якого – надання аудиторам інформації щодо умов використання грантових коштів та процедур проведення перевірки витрат у рамках проектів Програми. Презентації проводили представники СТС.

До участі у заході були запрошені винятково ті аудитори, які уклали контракти на

надання аудиторських послуг із виконавцями проектів, що фінансуються з Програми ПКС ЄІСП «Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна 2007–2013».

Спільний технічний секретаріат рекомендує аудиторам проектів взяти участь у семінарі для підвищення рівня якості аудиторських послуг та зменшення ризику невірною тлумачення вимог та правил Програми. Організатори забезпечили учасників роздатковими матеріалами та харчуванням.

Спільний технічний секретаріат Програми прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства і партнерства «Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна 2007–2013» зніціював також навчальний семінар із питань реалізації проектів (частина II) для українських бенефіціарів/партнерів. Ця подія направлена на учасників всіх проектів, які отримали погодження на фінансування.

Тренінг присвячений вимогам українського національного законодавства щодо реалізації проектів Програми прикордонного співробітництва ЄІСП в Україні, а також проблемам звітності та прийнятності витрат. Враховуючи це, мова заходу – українська.

У рамках проекту «Гармонізація розвитку туризму в сільській місцевості Карпатського регіону», що фінансується Програмою прикордонного співробітництва ЄІСП Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна 2007–2013, Асоціацією економічного розвитку Івано-Франківщини у партнерстві з управлінням зовнішніх економічних зв'язків і туризму Івано-Франківської обласної державної адміністрації, Центром розвитку малого та середнього бізнесу Марамурського повіту та Карпатським фондом – Україна, оголошено конкурс серед власників приватних садиб для участі у Школі з питань розвитку туризму в сільській місцевості Карпатського регіону.

Конкурс проводиться для відбору власників приватних садиб – учасників туристичного продукту «Мальовничі сільські Карпати» та Карпатського туристичного паспорта, – які беруть активну участь у громадському житті селища, сприяють соціально-економічному розвитку громад, пропонують нові, практичні, інноваційні та реалістичні механізми розв'язання проблем розвитку туризму в сільській місцевості. Цільова територія Карпатського регіону – Івано-Франківська область, Марамурський повіт. Пріоритет надають конкурсантам, діяльність яких пов'язана з розвитком туризму в сільській місцевості.

Критерії відбору учасників: активна позиція у місцевих громадах у сприянні

розвитку сільського туризму; позитивний досвід у сприянні розвитку туризму в сільській місцевості, бажання сприяти розвитку туризму в Карпатському регіоні; просування туристичної дестинації, досвід у формуванні та реалізації місцевих туристичних продуктів.

Проект «Освітньо-демонстраційний центр сталої енергетики» HUSKROUA/1001/ розрахований на

2013–2015 рр., бюджет проекту 650310 Євро.

Мета проекту – підвищення енергоефективності та відновлювання джерел енергії за допомогою освіти та демонстрації в прикордонних регіонах для підтримки сталого використання природних енергетичних ресурсів і сприяння поліпшення якості довкілля та повітря, яким ми дихаємо.

Безпосередні цілі та результати проекту: створення спеціалізованих навчальних центрів енергоефективності та відновлювальних джерел енергії в кожному співучасному регіоні, де діти, студенти, викладачі і, власне, населення зможе дізнатися про енергоефективність та відновлювання джерел енергії, тобто, як можна ефективніше використовувати енергію в своїх будинках і будівлях, що означає стійкі або вуглецево-нейтральні будівлі, як оцінити спроможність будівлі до енергозбереження і як використати поновлену енергію для забезпечення будівель електрикою, опаленням, подачею холодної та гарячої води.

Центр буде оснащений спеціальним обладнанням, щоб кожен мав можливість побачити в дії різні види відновлюваних джерел енергії, докладніше дізнатися про використані технології, подивитися, як можна відстежувати і зберігати енергію, поглинену будівлею, та в результаті усвідомити ці переваги для довкілля та людства в цілому. У ньому працюватиме підготовлений персонал, спеціалізована та натренована команда, яка керуватиме центром і зможе навчати й дати пораду відвідувачам щодо стійкої енергетики та проблем зміни клімату.

Спільна організація запланованих заходів у рамках проекту на території України: надання підтримки українським установам та організаціям у залучення до реалізації проекту; інформаційне забезпечення; експертна підтримка для реалізації основних заходів; забезпечення роботи експертів та тренерів; організація навчань, тренінгових програм, робочих зустрічей, конференцій (організація делегацій, експертів членів групи тощо).

Продукти проекту:

- розвиток потенціалу та знань у галузі сталого енергетичного сектора на рівні державних установ, громадян та дітей;
- підвищення рівня інформованості населення про потребу захисту довкілля та ресурсів;
- зміцнення транскордонного співробітництва та сприяння обміну досвідом і передовою практикою між партнерами щодо регіональних стратегій сталого розвитку енергетики, підвищення обізнаності та політики в галузі освіти, діяч і проектах, здійснюваних у регіоні через проведення семінарів та ознайомлювальних поїздок, організованих у кожному регіоні;
- сприяння глобального скорочення викидів парникових газів;
- заохочення більшої кількості європейських регіонів для сприяння стійкої енергетики через освіту та демонстрації дій.

Партнери проекту: Рада повіту Марамуреш (Румунія); Агентство енергетики в Марамуреші (АМЕММ) в Бая-Маре (Марамуреш повіт, Румунія); ГО «Центр європейських ініціатив» (Закарпатська область, Україна); Ужгородська загальноосвітня школа № 5 (Ужгород, Україна).

Visegrad Find

Навчальний тур українських та білоруських журналістів до країн Вишеградської групи (Study tour of Ukrainian and Belorussian Journalists in the Visegrad Countries)

(<http://iardi.org/current/navchalnyj-tur-ukrajinskyh-ta-biloruskyh-zhurnalistiv-do-krajiny-vyshehradskoj-i-hrupy>), строки реалізації: лютий-травень 2013 р., бюджет проекту 18 тис. Євро.

Мета проекту – організація навчального туру на конкурсній основі для українських та білоруських журналістів до країн Вишеградської групи.

Безпосередні цілі та результати проекту:

- обмін досвідом у певній сфері;
- незалежність ЗМІ та редакційної політики;
- фінансування ЗМІ;
- підготовка місцевого контенту;
- відносини з органами державної влади та місцевого самоврядування;
- Інтернет і мультимедіа.

Головний партнер – Міжнародна асоціація Інституцій регіонального розвитку «МАІРР». Інші партнери проекту: Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень (м. Чернігів, Україна); Асоціація регіонального розвитку «КІУТ» (Угорщина); Агенція регіонального розвитку «Полонина» (Пряшівський край, Словаччина); Спільний Фонд Європи (Республіка Польща); Інститут стабільності та розвитку (Чеська Республіка).

Проект «Енергетичні ігри – Енергія набуває форму» HUSKROUA/1001/102

(<http://iardi.org/current/enerhetychni-ihry-enerhiya-nabuvaje-formu>). Строки реалізації: 2012–2014 рр., бюджет проекту 109 352 Євро.

Мета проекту – підтримка активної участі студентів та викладачів у навчанні щодо скорочення викидів парникових газів, вивчення ними принципів економії енергії у їхніх навчальних закладах, будинках та підвищення обізнаності щодо важливості збереження природних ресурсів через використання енергії з відновлюваних джерел.

Безпосередні цілі та результати проекту:

- змінити поведінку студентів та викладачів щодо способів споживання електроенергії задля скорочення її витрат і в навчальному закладі, і в сімейному середовищі;

- навчити учасників використанню доступних засобів, що можуть суттєво скоротити споживання електроенергії, тепла та води за допомогою використання відновлюваних ресурсів, як-от: води, сонця, вітру, деревини задля вироблення

електроенергії чи тепла;

- зробити перші кроки через представлення нової шкільної програми, години, присвяченої виробленню та споживанню енергії та її впливу на кліматичні зміни.

Спільна організація запланованих заходів у рамках проекту на території України: надання підтримки українським установам та організаціям у залученні до реалізації проекту; інформаційне забезпечення; експертна підтримка для реалізації основних заходів; забезпечення роботи експертів та тренерів; організація навчань, тренінгових програм, робочих зустрічей, конференцій (організація делегацій, експертів членів групи тощо).

Продукти проекту:

- 1 проект плану реалізації, 4 проекти зустрічей, звіти моніторингу та контролю;
- 48 викладачів, які пройшли підготовку в галузі енергозбереження та відновлюваних джерел енергії та можуть передавати досвід іншим колегам і студентам за межами проекту. 640 студентів, залучені до навчальних заходів;
- 1000 брошур із двома важливими темами: енергозбереження та відновлювані джерела енергії, необмежений доступ в електронному форматі для усіх охочих;
- 39 освітніх комплектів, які будуть передані у власність навчальних закладів і можуть бути використані для навчання студентів. 16 вимірювальних приладів, що показують споживання енергії, підключених до комп'ютерної мережі вишу, які можуть бути використані для безперервного спостереження в реальному часі за споживанням енергії та витрат, пов'язаних із її споживанням;
- 1 мережа для навчання підростаючого покоління у сфері відновлюваної енергії, створена енергетичними експертами, школами, шкільною адміністрацією та агенцією управління енергією, яка буде основою для майбутніх спільних проектів.

Партнери проекту: Агентство енергетики в Марамуреші (АМЕММ) в Бая-Маре (Марамуреш повіт, Румунія); ГО «Центр європейських ініціатив» (Закарпатська область, Україна); Агенція регіонального розвитку «Полонина» (Пряшівський край, Словаччина); Асоціація «КІУТ» (область Саболч-Сатмар-Берег, Угорщина).

**«Мультимодальна платформа
Адріатика – Дунай – Чорне море»**
SEE/C/0004/3.3/X

(<http://adbmultiplatform.eu/>,
<http://iardi.org/current/multymodalna-platforma-adriatyka-dunaj-chorne-more>).

Мета проекту – розробка та впровадження екологічно безпечних, мультимодальних транспортних рішень через порти у програмній області Південно-Східної Європи (Чорне, Егейське й Адріатичне моря) з внутрішніми країнами і регіонами вздовж обраних пілотних транснаціональних мереж. Ідея проекту буде реалізована через розробку та створення змішаної платформи розвитку транспорту, яка об'єднує різні регіони і зацікавлені сторони з транспортного бізнесу. Строки реалізації: квітень 2012-го – вересень 2014 р., бюджет проекту 5,646,970.00 Євро.

Безпосередні цілі та результати проекту:

- розвиток мережі мультимодальних вузлів у Південно-Східній Європі відповідно до загальних стандартів якості та продуктивності, що пов'язані з інноваційними ICT-технологіями та транспортними послугами;
- розвиток доступності та торгівлі в рамках території Південно-Східної Європи й адресних коридорів;
- створення мультимодального транспорту, реальної альтернативи автошляхів через використання транзитного транспорту і портів у регіонах Адріатичне море / Егейське море / Чорне море та спільні дії розвитку мультимодальних перевезень;
- створення залізничних надійних рішень для економічних операторів Південно-Східної Європи за рахунок розвитку основних інтегрованих залізничних коридорів, що межують з Чорним морем, країн, що мають вихід до моря, з відгалуженнями на основні порти Адріатики;
- інтеграція залізничного та внутрішнього водного транспорту за рахунок підвищення основних залізничних, річкових центрів і просування залізнично-водної інтермодальності;
- захист довкілля Південно-Східної Європи через зміну дорожнього руху на залізничних і внутрішніх водних шляхах, а також розробку міжнародних угод щодо політики для інтерналізації зовнішніх витрат.

Проект «Бізнес без кордонів»

(<http://iardi.org/current/biznes-bez-kordoniv-2>).

Мета проекту – залучення молоді до розвитку підприємництва, термін реалізації – 2012–2013 рр., бюджет проекту 10 тис. Євро.

Безпосередні цілі та результати проекту:

- інформування та навчання молоді

трьох країн щодо підприємницької діяльності;

- залучення молоді до міжнародного бізнес-середовища через розробку міжнародних бізнес-ідей.

Продукти проекту: бізнес-ідеї, розроблені під час сесії в Коня, які будуть у подальшому реалізовані в м. Лондоні, м. Коня та м. Ужгороді.

Партнери проекту: «Monumentum Youth Development CIC» (Лондон, Великобританія); «Європейська школа» (м. Ужгород, Україна).

Транскордонний парламент – встановлення спільного ICT-інструменту для здійснення форуму в прикордонних регіонах Словаччини, Угорщини, Румунії та України. HUSKROUA/0901/012 (<http://iardi.org/current/transkordonnyj-parlament-2>). Строки реалізації: 2011–2013 рр., бюджет проекту 532 520 Євро.

Мета проекту – створення системного та тривалого транскордонного співробітництва в прикордонних регіонах через упровадження інформаційного підходу, що ґрунтується на ICT-технологіях.

Безпосередні цілі та результати проекту:

– підвищення ефективності державних послуг через заохочення спільних дій для створення ефективних і надійних систем і рамок для стійкого інформаційного потоку й обміну досвідом між органами влади, професійними, неурядовими організаціями, експертними групами та різними групами населення в прикордонних регіонах;

– створення інституційної бази для сталого довгострокового співробітництва між професійними установами, які діють здебільшого в галузі державного управління та державних послуг, як-от: зайнятість, освіта й інші пріоритетні напрями розвитку транскордонної співпраці, які були визначені в прикордонних регіонах;

– промоція спільних дій для створення ефективного співробітництва та нових партнерських відносин у прикордонних регіонах, а також багатомовного середовища співпраці для різних груп населення та суб'єктів у прикордонних регіонах.

Продукти проекту: партнерська мережа CBC (CBC парламент ґрунтується на ICT – інформаційному інструменті для обміну досвідом і поглядами різних груп населення); операційна програма для прикордонних регіонів (CBC посібник, як ефективний інструмент для спільної діяльності (електронна й опубліковані версії), буде поширюватися через CBC Парламент та опубліковані версії (4 версії на 500 номерів у кожній країні, на національній мові).

Партнери проекту: Агенція регіонального розвитку «Полонина» (Пряшівський край, Словаччина); обласна рада Марамуреш (Румунія); Асоціація «КІУТ» (область Саболч-Сатмар-Берег, Угорщина); Асоціація «МАІРР» (Закарпатська область, Україна); НУО «Ділові ініціативи» (Івано-Франківська область).

Європейська школа обміну досвідом – основа для соціальної співпраці між освітніми установами в прикордонних регіонах України, Словаччини, Угорщини та Румунії.

HUSKROUA/0901/011
(<http://europeanschool.org.ua>).

Мета проекту – створення стійких умов для ефективної співпраці між освітніми установами

та підвищення ефективності державних освітніх послуг у прикордонних регіонах. Строки реалізації: 2011–2013 рр., бюджет проекту 514 830 Євро.

Безпосередні цілі та результати проекту:

– створення нового рівня співпраці між освітніми установами, що створює нові можливості для молодого покоління, які будуть інтегровані до європейського рівня навчання за допомогою обміну досвідом та кращими практиками між освітніми установами;

– створення інституційної основи для стабільного співробітництва між цільовими аудиторіями через створення Європейської школи обміну досвідом;

– створення сталої інформаційної підтримки освітнього сектора за допомогою інтернет-сторінки «Європейська школа обміну досвідом».

У рамках проекту організовано заходи на території України, надано підтримку українським школам щодо організації процесу реалізації проекту, інформаційного забезпечення, підготовки кадрів тощо.

Продукти проекту: дослідження, довідники, українсько-словацько-угорсько-румунська школа співпраці, міжнародні угоди, партнерства освітніх установ, підвищення кваліфікації, веб-сайт.

Партнери проекту: ЗОШ I–III ступенів № 5 з поглибленим вивченням французької та англійської мов Ужгородської міської ради Закарпатської області, (Закарпатська область, Україна); ЗОШ I–III ступенів № 5 м. Івано-Франківська з поглибленим навчанням німецької мови (Івано-Франківська область, Україна); «Центр європейських ініціатив» (Закарпатська область, Україна); Асоціація регіонального розвитку «КІУТ» (Саболч-Сатмар-Берег область, Угорщина); Середня технічна школа в м. Сніна (Пряшівський край, Словаччина); Агентство енергетики в Марамуреші (АМЕММ) в Бая-Маре (Марамуреський повіт, Румунія).

Отже, транскордонне співробітництво сприяє залученню іноземних інвестицій, дає поштовх розвитку виробництва, забезпечує механізм реалізації ідеї транспортних коридорів. Під впливом активізації процесу спілкування між населенням суміжних територій сусідніх держав в останні роки транскордонні зв'язки набули свого подальшого розвитку. Вони стають масштабними, всебічними і змістовними, все глибше охоплюючи господарську сферу діяльності. З формуванням транскордонних об'єднань відкриваються широкі можливості в галузі економіки, транспортних перевезень, охорони довкілля, енергетики, культури, розвитку і модернізації інфраструктури, сприянню підприємництву, боротьбі зі стихійними лихами. Створюються можливості для більш оперативного реагування на потреби ринку, зокрема в межах відповідного транскордонного об'єднання. Аби посилити інформаційну підтримку транскордонних програм, необхідно вжити низку заходів:

Транскордонне співробітництво України представляє собою спільні дії, спрямовані на встановлення та поглиблення всебічних відносин територіальних громад, місцевих органів виконавчої влади України з аналогічними структурами в інших державах. Будучи складовою частиною системи сучасних міжнародних і міждержавних відносин, ця співпраця здійснюється на основі чітких критеріїв і принципів. Відтак, розвиток євро регіонів як основної форми ТКС – елемент державної політики регіонального розвитку України, в рамках якої сформована відповідна інституційна база. Це – система нормативно-правового забезпечення, регламентація механізмів взаємодії між органами влади різних рівнів, створення

інституцій, що сприяють реалізації транскордонних проектів із залученням суб'єктів підприємництва, громадських організацій, наукових установ, освітніх закладів. Одне з важливих завдань політики транскордонного співробітництва – здійснення ефективної інформаційно-аналітичної підтримки, а також інформаційно-консультаційної діяльності в середовищі органів місцевого самоврядування, неприбуткових організацій і підприємницьких структур стосовно організаційних і фінансових можливостей, які відкриває перед ними участь у системі ТКС.

Інформаційне забезпечення ТКС – це цілеспрямована діяльність зацікавлених суб'єктів, пов'язана зі збором, фіксацією, обробкою, накопиченням, зберіганням і використанням відомостей, повідомлень, будь-яких інших даних, необхідних для повноцінного й ефективного функціонування цих суб'єктів задля реалізації відповідної політики держави. Роль інформаційного забезпечення ТКС полягає в стимулюванні розвитку інформаційної інфраструктури, яке передбачає створення насамперед соціально-політичних, а відтак – правових, економічних, технічних умов для проведення ефективного інформаційного обміну між суб'єктами й учасниками транскордонного співробітництва, органів влади, бізнесу та населення з питань ТКС і налагодженні зворотного зв'язку між ними.

В останні десятиліття ТКС виросло у вагомий елемент процесу творення спільної Європи, що знайшло втілення в принципах, стратегіях і політиках ЄС на усіх рівнях управління. Законодавче забезпечення ТКС в Україні загалом і його інформаційного забезпечення зокрема спирається на європейську нормативну базу, однак у його інституційній практиці збережено модель адміністрування із домінантною роллю виконавчої влади і на національному, і на регіональному та локальному рівнях.

Для підвищення ефективності реалізації транскордонних проектів на офіційних веб-сторінках обласних, районних, міських державних адміністрацій потрібно розмістити перелік та умови відповідних програм технічної допомоги ЄС, інформацію про заходи, а також власну регіональну стратегію розвитку транскордонного співробітництва. Мета роботи у цьому напрямі – відповідність проектів із регіональними, державними та загальноєвропейськими пріоритетами, досягнення узгодженості реалізації проектів у різні часові періоди і з різними джерелами фінансування.

Через мережу дипломатичних і консульських установ України в країнах-сусідах поширювати інформацію про проекти в рамках Європейського інструменту сусідства і партнерства для пошуку партнерів. Такий захід буде особливо дієвим, оскільки, незважаючи на низьку поінформованість про інструменти ЄПС, потенційні європейські партнери висловлюють зацікавленість у їх реалізації.

Список використаних джерел та літератури:

1. Атаманчук Г. Информационное обеспечение государственного управления [Электронный ресурс] / Г. Атаманчук // Наша власть. – 2006. – № 2. – Режим доступа : <http://www.nashavlast.ru/archive/2006//02/index.htm>[02-10-2013].

2. Беленький П. Ю. Конкурентність на транскордонних ринках / П. Ю. Беленький, Н. А. Мікула, Є. Е. Матвеев. – Львів : Інститут регіональних

досліджень НАН України, 2005. – 214 с.

3. Біла С. О. Щодо активізації міждержавного міжрегіонального співробітництва західних регіонів України в рамках євро регіону «Карпати» : аналітична записка [Електронний ресурс] / С. О. Біла, В. В. Романова. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1236/>

4. Білоконь Ю. Методичні засади планування транскордонних територій України / Ю. Білоконь // Транскордонні території України (Проблеми розвитку). – К., 2004. – С. 76–111.

5. Будкін В. С. Прикордонне співробітництво в системі адаптації економіки України до європейського господарського простору / В. С. Будкін // Проблеми співробітництва прикордонних територій України і Польщі. – Бюл. № 3. – Варшава – Київ, 1993. – С. 169–179.

6. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : Перун, 2002. – С. 281.

7. Гакман С. Євро регіон «Верхній Прут» у контексті транскордонного співробітництва України, Республіки Молдова та Румунії / С. Гакман // Вісник держкомнацміграції України. Щоквартальний інформаційний журнал. – 2002. – № 2. – С. 122–131.

8. Гарагонич В. В. Джерельно-інформаційна база дослідження проблем транскордонного співробітництва та участі в ньому України / В. В. Гарагонич // Історичний архів. Наукові студії : зб. наук. пр. / за ред. П. С. Сохань. – Миколаїв : ЧДУ ім. Петра Могили. – 2009. – Вип. 3. – С. 86.

9. Додатковий протокол до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами та органами влади від 9.11.1995 р.

10. Європейська рамкова конвенція про основні принципи транскордонного співробітництва між територіальними общинами або органами влади / Рада Європи. – Українська правнича фундація (б. р.). – 33 с.

11. Засадко В. В. Приоритети посилення конкурентоспроможності західних регіонів України в межах Карпатського євро регіону : аналітична записка [Електронний ресурс] / В. В. Засадко. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1282/>

12. Інформаційна підтримка транскордонного співробітництва України : [колект. моногр.] / [наук. ред. Є. Б. Тихомирова ; за заг. ред. А. М. Митко]. – Луцьк : Вежа-друк, 2013. – С. 49.

13. Інформаційний семінар проекту «Транскордонний парламент» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://iardi.org/main/informatsijnyj-seminar-proektu-transkordonnyj-parlament>

14. Кіш Є. Проблеми транскордонного співробітництва України і Євросоюзу [Електронний ресурс] / Є. Кіш // Український центр політичного менеджменту. – Режим доступу : <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=63&c=1412>

15. Мартинюк В. О. Політична географія та геополітика : [словник-довідник] / В. О. Мартинюк, С. С. Троян. – К. : НМЦВО, 2005. – 256 с.

16. Матвеев Є. Е. Організація регіональних систем інформаційного забезпечення транскордонного співробітництва : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.10.01 /

- Є. Е. Матвеев ; Інститут регіональних досліджень НАН України. – Львів, 2005. – 10 с.
17. Матвієнко О. В. Основи інформаційного менеджменту / О. В. Матвієнко. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – С. 60.
18. Мельник Ю. В. Щодо удосконалення транскордонного співробітництва у рамках євро регіону «Нижній Дунай» : аналітична записка [Електронний ресурс] / Ю. В. Мельник, Я. А. Різнікова, А. О. Филипенко. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1325/>
19. Мікула Н. А. Пріоритети та механізми міжрегіональної та транскордонної співпраці для реалізації потенціалу розвитку, нагромадженого при підготовці та проведенні Євро–2012 : [аналітична записка] [Електронний ресурс] / Н. А. Мікула // Національний інститут стратегічних досліджень при Президентіві України. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/982/>
20. Мікула Н. Євро регіони: досвід та перспективи : [монографія] / Н. Мікула. – Львів : ІРД НАН України, 2003. – 222 с.
21. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво / Н. Мікула. – Львів : Інститут регіональних досліджень НАН України, 2004. – С. 134.
22. Мікула Н. А. Чинники конвергенції регіонів у транскордонному просторі України та ЄС. Аналітична записка [Електронний ресурс] / Н. А. Мікула. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1310/>
23. На шляху до Європи. Український досвід євро регіонів // Проект Київського центру Ін-ту Схід–Захід. – К. : Логос, 2000. – 224 с.
24. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентіві України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua>
25. Нефедьев А. Д. Проблемы кооперации информационных ресурсов в странах ЕврАзЭС [Электронный ресурс] / А. Д. Нефедьев ; круглый стол «Валютная интеграция в рамках Евразийского экономического сообщества», Торгово-промышленная палата Российской Федерации, Комитет по вопросам экономической интеграции стран ШОС и СНГ. – Режим доступа : www.tpprf.ru/common/upload/documents/committee/komsng/d11.doc – Редакція від 2.10.2013.
26. Попов В. П. Глобальный эволюционизм и синергетика ноосферы [Электронный ресурс] / В. П. Попов, И. В. Крайнюченко. – Ростов на Дону : АПСН СКНЦ ВШ, 2003. – Режим доступа : http://holism.narod.ru/book1/3_1.htm – Редакція від 2.10.2013.
27. Про транскордонне співробітництво: [Закон України] №1861-IV від 24 червня 2004 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1861-15> – Редакція від 2.12.2012.
28. Протокол № 2 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, який стосується міжтериторіального співробітництва. 5.05.1998. Страсбург.
29. Регіональна економіка та природокористування : [навч. посіб.] / [за заг. ред. А. П. Голікова]. – К. : Вид-во «Центр учбової літератури», 2009. – 352 с.
30. Регіональне та транскордонне співробітництво з ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hungary.mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/eu->

regional-cooperation

31. Розробка та реалізація проектів (єврорегіонального та транскордонного співробітництва) / Черніг. центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів держ. влади, органів місц. самоврядування, держ п-в, установ і орг. ; [упор. Я. Охрменко]. – Чернігів : ЦППК, 2011. – 56 с.

32. Романов И. А. Государственное регулирование миграционных процессов в современной России : автореф. дисс. ... докт. социолог. наук : 22.00.08 / И. А. Романов ; Академия управления МВД России, дисс. совет Д 203.002.03. – М., 2006. – С. 27–28.

33. Стеченко Д. М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика : [підручник] / Д. М. Стеченко. – К. : Вікар, 2006. – 396 с.

34. Товканець С. А. Інформаційне забезпечення міжнародного бізнесу в рамках транскордонного співробітництва / С. А. Товканець, Г. В. Товканець // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 10 (112). – С. 282.

35. Троян С. С. Україна у системі сучасного транскордонного співробітництва: соціополітичний аналіз / С. С. Троян // Панорама політологічних студій : [Наук. вісн. Рівненського державного гуманітарного університету]. – 2011. – Вип. 5–6. – С. 30–41.

36. У Східних воротах ЄС – українсько-угорська транскордонна співпраця у новому становищі (29.06.2005) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://umti.org/activity/u-shidnyh-vorotah-es-ukrajinsko-uhorska-transkordonna-spivpratsya-u-novomu-stanovyschi>

37. Україна–Європейський Союз в деталях. – 2010. – № 3. – жовт. – 16 с.

38. Центр українсько-угорського регіонального розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://umti.org/projects/stvorennya-rehionalnoho-turystychnoho-informatsijnoho-tsentru-v-zakarpatskij-oblasti-2006-2007>

39. Шевченко О. В. Механізми стимулювання міжрегіонального співробітництва в Україні : Аналітична записка [Електронний ресурс] / О. В. Шевченко. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1056/>.

40. Requests for funding near €100 million under Hungary–Slovakia–Romania–Ukraine CBC call for proposals [Electronic resource]. – Access mode : http://www.enpi-info.eu/maineast.php?id=25123&id_type=1&lang_id=450.

1.6. Інформаційне забезпечення транскордонної співпраці України та Румунії

Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2011–2015 рр. охоплює всі аспекти транскордонної взаємодії як у форматі Програми Україна–Румунія (плюс Молдова), так і в рамках інших країн-членів Євросоюзу (передовсім Угорщини та Словаччини). Реалізація цієї Програми уможливило підвищення рівня координації та узгодження розвитку прикордонних територій сусідніх країн і сприяє активізації діяльності наявних єврорегіонів на кордонах України. Як і Програма 2007–2010 рр., документ зорієнтований на реалізацію заходів, проектів і програм транскордонної співпраці для загальної перебудови соціальної, інформаційної, виробничої та прикордонної інфраструктури, розвитку наукової і культурної сфери,

охорони довкілля.

У Румунії Національний план розвитку визначає як один із пріоритетів «сприяння збалансованій участі всіх румунських регіонів у процесі соціально-економічного розвитку». У державі транскордонне співробітництво є середньостроковим пріоритетом Національної програми адаптації Asqius²⁴⁷. У 2004–2006 рр. уряд Румунії запропонував Національну стратегію інтегрованого управління державним кордоном, де визначені такі цілі: покращити правові й управлінські рамки для єдиної оперативної координації на національному, регіональному та локальному рівнях; розробити та впроваджувати ефективний механізм моніторингу й оцінки інтегрованого управління кордоном на всіх рівнях. Румунія розробила Національні стратегічні рекомендаційні рамки на 2007–2013 рр., які визначають стратегічні пріоритети економічної та соціальної політики держави²⁴⁸.

Готовність до транскордонної співпраці України та Румунії засвідчує підписаний договір «Про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією» від 17 липня 1997 р., зокрема у ст. 5 наголошено, що «Договірні Сторони зміцнюватимуть та розширюватимуть співробітництво в рамках міжнародних організацій, включаючи регіональні та субрегіональні. Вони підтримуватимуть одна одну в їхніх зусиллях, спрямованих на інтеграцію в європейські та євроатлантичні структури»²⁴⁹.

Транскордонне та міжрегіональне співробітництво обох держав здійснюється за різноманітними програмами та передбачає велику кількість заходів, які реалізуються державами-партнерами та залежать, здебільшого, від визначених цілей. Транскордонна співпраця України та Румунії як держави-члена Європейського Союзу відбувається у таких формах:

- діяльність єврорегіонів: Україна та Румунія взаємодіють у межах таких єврорегіонів: «Карпатський єврорегіон», «Верхній Прут», «Нижній Дунай»;
- дія програм сусідства: Програма сусідства «Румунія – Україна» 2004–2006 рр.;
- діяльність міжнародних регіональних організацій та асоціацій. Регіони України та Румунії залучені до роботи таких об'єднань, як-от: Асамблея європейських регіонів, Конгрес регіональних та місцевих влад Європи, Асоціація європейських прикордонних регіонів, конференція приморських регіонів Європи, Рада європейських муніципалітетів та регіонів (CEMR);
- міжрегіональна співпраця (угоди про транскордонне співробітництво): Угода INTEREGIO про тристороннє співробітництво між Закарпатською областю (Україна), Сатумарським повітом (Румунія) та областю Саболч-Сатмар-Берег (Угорщина) (2000 р.);
- програми прикордонного співробітництва в рамках Європейського інструменту

247 Регіональне та транскордонне співробітництво між Україною та ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://comeuroint.rada.gov.ua/komevoint/control/uk/publish/article;jsessionid=81E893A2A6001F7E035EB5077E4C86EA?art_id=47149&cat_id=47123.

248 Aitai M. Alba county: towards a balanced development of the territory based on its cultural heritage [Electronic resource] / M. Aitai // Acts of International Conference of Territorial Intelligence, 2007. – Available at : <http://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-00515920>.

249 Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією [Електронний ресурс] : Верховна Рада України. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/642_003.

сусідства та партнерства: з 2007 р. Програма сусідства «Угорщина – Словаччина – Україна» трансформована в Програму прикордонного співробітництва «Україна – Угорщина – Словаччина – Румунія», двосторонній формат співпраці між Україною та Румунією – у тристоронній «Україна – Румунія – Молдова», Концепція спільного розвитку прикордонних територій України, Угорщини та Румунії – INTEREGIO (2003 р.).

Невід’ємною частиною ТКС є інформаційне забезпечення як цілеспрямована діяльність зацікавлених суб’єктів, пов’язана зі збором, фіксацією, обробкою, накопиченням, зберіганням і використанням повідомлень та інших даних, необхідних для повноцінного й ефективного функціонування цих суб’єктів для реалізації функцій ТКС²⁵⁰.

1.6.1. Суб’єкти й об’єкти системи інформаційного забезпечення транскордонної співпраці України та Румунії

Безпосередні учасники ТКС функціонують на локальному та регіональному рівнях ТКС, а органи сприяння представлені на усіх рівнях: міжнародному, державному, регіональному, локальному.

На міжнародному рівні ТКС регіони України та Румунії залучені до роботи таких об’єднань, як-от: Асамблея європейських регіонів, Конгрес регіональних та місцевих влад Європи, Асоціація європейських прикордонних регіонів, конференція приморських регіонів Європи, Рада європейських муніципалітетів та регіонів (CEMR).

Упродовж 2004–2006 рр. діяла Програма сусідства «Румунія – Україна», мета якої – поліпшити транскордонну інтеграцію між прикордонними регіонами, а також створити міцний фундамент для стабільного економічного розвитку²⁵¹.

Основним адміністративним органом програми став спільний технічний секретаріат, який був розташований на території Румунії, однак до його складу входили представники з України, на території якої могли бути створені філії спільного технічного секретаріату. Секретаріат відповідав за прийняття заявок на виконання проектів, їх відповідність критеріям Програми.

У рамках Програми у грудні 2006 р. запущено проект «V.I.S.E.C. – Віртуальний інкубатор студентів-підприємців у транскордонній зоні Румунія – Україна» (1 грудня 2006 р. – 28 листопада 2008 р.). Мета проекту – покращення транскордонного співробітництва в регіоні за допомогою постійного розвитку та співпраці малих та середніх підприємств транскордонної зони.

Головні заходи проекту полягали в: управлінні проектом, створенні довідкового столу для підприємців, розробленні конкурсу бізнес-планів, розвиткові веб-сторінки проекту, проведенні тренінгів про менеджмент бізнесу та розвиток людських ресурсів через формування інструкторів, просування проекту та розповсюдження інформації за

250 Інформаційне забезпечення транскордонного співробітництва України: теоретичні аспекти : кол. моногр. / А. М. Митко, Б. М. Юськів, Н. П. Карпчук [та ін.] ; наук. ред. С. Б. Тихомирова. – Луцьк : Вежа-Друк, 2013. – С. 42.

251 Програма сусідства (ПС) «Румунія – Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.economica.oda.cv.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=34&Itemid=67.

допомогою регіонального маркетингу та проведення рекламних кампаній²⁵².

Упродовж 2007–2013 рр. було реалізовано Програму ТКС «Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна» Європейського інструменту сусідства і партнерства. Управління Програмою здійснювали спільні структури, що забезпечували прозорість її реалізації та спільне прийняття рішень:

- *Спільний моніторинговий комітет (СМК)* – головний орган Програми, що приймає рішення, здійснює нагляд та моніторинг за її реалізацією, відповідає за відбір проектів;

- *Спільний керівний орган (СКО)*. Країни-учасниці Програми призначили Національне агентство розвитку Угорщини як СКО. СКО несе загальну відповідальність за управління та реалізацію Програми перед Європейською комісією;

- *Національні органи влади (НОВ)* – партнери СКО, які відповідають за координацію процесу програмування та реалізацію Програми під час її впровадження, зокрема Міністерство розвитку, суспільних робіт та житлового господарства (Румунія) та Міністерство економіки (Україна);

- *Спільний технічний секретаріат (СТС)* та його представництва. СТС безпосередньо підтримує СКО у щоденній діяльності стосовно імплементації спільної операційної програми. СТС відкритий та діє на базі компанії ВАТІ (Будапешт) із представництвами в Україні, Румунії та Словаччині.

Упродовж 2007–2013 рр. було втілено завдання Програми ТКС «Румунія – Україна – Молдова» Європейського інструменту сусідства і партнерства. До управління Програмою залучені і спільні, і національні структури.

Спільні структури:

Спільний керівний орган (СКО) – відповідає перед Європейською комісією за управління Програмою та її впровадження. СКО розташований у таких установах: Міністерстві розвитку, громадських робіт і житлового будівництва Румунії, Генеральному департаменті європейського територіального співробітництва, Департаменті міжнародного співробітництва (Бухарест, Румунія). Національним органом-партнером СКО є Міністерство економіки України, департамент співробітництва з ЄС.

Спільний технічний секретаріат (СТС) – спільний оперативний орган, який надає підтримку СКО та Спільному моніторинговому комітету у виконанні їхніх обов'язків (регіональні офіси ТКС у Сучаві та Ясах (Румунія)).

Спільний моніторинговий комітет (СМК) – нагляд і моніторинг упровадження Програми, відповідає за відбір проектів. Філіали СМК діють в Одеській та Чернівецькій ОДА.

Ревізійний орган (РО) – здійснює щорічний фінансовий аудит видатків і рахунків СКО і розміщується в Ревізійному органі Рахункової палати (Румунія)²⁵³.

Технічні секретаріати – функціонують у рамках Регіональних бюро, визначають відповідність проектних пропозицій пріоритетам та вимогам Програми. Українські

252 V.I.S.E.C. Виртуальний інкубатор студентів у транскордонній зоні Сучава – Чернівці [Electronic resource]. – Available at : <http://www.visec.ro/Ucrainiana/index.html>.

253 Спільна операційна програма «Румунія – Україна – Республіка Молдова. 2007–2013» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ved.odessa.gov.ua/files/ved/documents/rom1.pdf>.

експерти доволі критично оцінюють чинний на сьогодні механізм відбору проектних пропозицій для реалізації в рамках Програми, оскільки він фактично надає односторонні переваги румунській стороні при прийнятті відповідних рішень.

На першому етапі фінансування за Програмою «Румунія – Україна – Республіка Молдова 2007–2013 рр.» учасники ініціювали 422 проекти, з яких 266 за пріоритетами: 1) формування конкурентноздатної економіки на прикордонній території; 2) екологічні виклики і готовність до надзвичайних ситуацій. Інші 156 проектів запропоновані за третім пріоритетом – співпраця у зміцненні міжлюдських контактів.

Основні регіони операційної програми:

- в Румунії: повіти Сучава, Ботошани, Яси, Васлу, Галац і Тульча;
- в Україні: Одеська та Чернівецька області;
- в Республіці Молдова: ціла країна.

Крім того, включено певні неприкордонні сусідні території, що можуть позитивно впливати на співробітництво в цій зоні:

- в Румунії: повіт Бреїла;
- в Україні: Івано-Франківська та Вінницька області, а також десять районів у Хмельницькій області (Вінковецький, Чемеровецький, Хмельницький, Кам'янець-Подільський, Летишівський, Дунаєвецький, Держинський, Новоушицький, Ярмолинецький та Городецький) і дванадцять – у Тернопільській (Тернопільський, Бережанський, Підгайцівський, Теремовлянський, Монастирський, Гусятинський, Чортківський, Борщівський, Заліщицький і Бучацький).

Для сприяння та спрощення імплементації завдань операційної програми «Румунія – Україна – Республіка Молдова 2007–2013 рр.» розроблено низку комунікаційних матеріалів: брошури у допомогу розробникам проектів; брошури, зорієнтовані на допомогу в уникненні типових помилок; інформаційні матеріали першого конкурсу спільних проектів; «Електронний бюлетень»²⁵⁴.

Унаслідок використання румунською стороною свого сприятливого становища (зокрема, обов'язковість участі румунської сторони і в двохсторонніх, і в трьохсторонніх проектах) та узгодженої позиції Бухареста та Кишинєва з низки принципових питань до остаточного списку потрапили лише два проекти з бюджетом для України 3,7 млн євро на розвиток інфраструктури пунктів пропуску та, відповідно, 5,2 млн євро щодо екологічної безпеки та попередження населення про можливі повені в Чернівецькій області. За результатами конкурсу проектів у рамках третього пріоритету Програми з 62 українських проектів відібрано лише п'ять із загальним бюджетом близько 630 тис. євро з можливих 5 млн євро. Ця ситуація дає українським експертам додаткові підстави стверджувати про відсутність нейтрального ставлення до аплікантив із усіх трьох країн – Румунії, України та Республіки Молдови й проведення цілеспрямованої політики використання якомога більшої частини коштів Програми на території Румунії. Тому українська сторона призупинила свою участь у засіданнях управлінських органів операційної програми «Румунія – Україна –

254 The Electronic Bulletin published by the Joint Technical Secretariat of the Joint Operational Programme Romania – Ukraine – Republic of Moldova 2007–2013, Electronic Bulletin: no.1/2013 [Electronic resource]. – Available at : <http://www.google.com.ua/>.

Республіка Молдова». На жаль, такий крок засвідчує, по-перше, фактичну втрату ініціативи Києва в рамках міжнародних проектів, зокрема з питань міжрегіонального співробітництва, по-друге, недостатню роботу української дипломатії в Брюсселі та Кишиневі²⁵⁵.

Державний рівень. Готовність до ТКС України та Румунії засвідчує підписаний Договір «Про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією» від 17 липня 1997 р., зокрема у ст. 5 наголошено на тому, що «Договірні Сторони зміцнюватимуть та розширюватимуть співробітництво в рамках міжнародних організацій, включаючи регіональні та субрегіональні. Вони підтримуватимуть одна одну в їхніх зусиллях, спрямованих на інтеграцію в європейські та євроатлантичні структури»²⁵⁶.

Проте помітний певний парадокс у ставленні Румунії до України як одного з головних партнерів у розвитку регіональної взаємодії. Так, у Стратегії національної безпеки Румунії та документі, представленому в штаб-квартирі ЄС в Брюсселі у середині 2006 р., Україна не згадується взагалі. Наприклад, розглядаючи напрями розвитку двосторонньої співпраці, в документах виділені країни-члени ЄС і НАТО, Китай, Західно-балканські країни, а також держави Центральної Азії, Близького Сходу і Латинської Америки. Окремо виділені Ватикан, Ізраїль та Японія. У розділі про розвиток добросусідських відносин і регіонального співробітництва Україна теж не згадується. Тут Румунія окремо підкреслює привілейовані відносини з Республікою Молдова, далі наголошує на пріоритетності країн Південно-Східної Європи і Чорноморського басейну, а також прагненні розвивати співпрацю в рамках регіональних організацій²⁵⁷.

Певні зміни в акцентах румунського політикуму стосовно України набули реальних обрисів лише в першій половині 2011 р. Зокрема, у травні румунська сторона оголосила євроінтеграцію України базою для подальшого розвитку двосторонніх добросусідських відносин («Румунія буде виступати як конструктивний партнер у досягненні прогресу в лібералізації візового режиму для українських громадян. Ми всебічно сприятимемо Україні в цьому процесі і відчуватимемо себе партнерами»²⁵⁸). В рамках участі України «у поглибленні відносин з Європейським Союзом Румунія буде підтримувати сусідню країну, надаючи власний досвід щодо процесів приєднання»²⁵⁹).

У січні 2014 р. Президент Румунії Траян Басеску заявив у ході зустрічі з представниками дипломатичних місій, акредитованих у Румунії, що Бухарест хоче

255 «М'яка сила» України в Румунії [Електронний ресурс] // «М'яка сила» України в регіоні: інструмент ефективної зовнішньої політики. – К. : Ін-т світової політики, 2011. – Режим доступу : http://iwp.org.ua/img/myaka_syla_ukr.pdf.

256 Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією [Електронний ресурс] : Верховна Рада України. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/642_003.

257 Максименко І. В. Українсько-румунські відносини у контексті розширення ЄС на Схід [Електронний ресурс] / Ірина Володимирівна Максименко // Стратегічні пріоритети. – 2008. – №3(8). – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/public/File/Str_prioritetu/2008_3-8.pdf.

258 Baconschi T. România sprijină parcursul european al Ucrainei [Electronic resource] / Teodor Baconschi // MFA of Romania, 2011. – Available at : <http://bruxelles.mae.ro/romania-news/583>.

259 Băsescu T. România este dispusă să împărtășească Ucrainei din propria experiență în aderarea la UE [Electronic resource] / Traian Băsescu // Financiarul, 2011. – Available at : <http://www.financiarul.ro/2011/05/19/traian-basescu-romania-este-dispusa-sa-impartaseasca-ucraineidin-propria-experienta-in-aderarea-la-ue>.

поліпшити політико-дипломатичні контакти, в яких простежується тенденція застою, передусім у рамках Східного партнерства ЄС, а й у двосторонньому плані з сусідньою Україною. «З погляду відносин з Україною, Румунія прагне забезпечити постійний динамічний політичний діалог із сусідньою державою, з якою Румунія має складний порядок денний обговорюваних питань. Враховуючи потребу надання європейської перспективи цій країні, Румунія проявила відкритість і політичну волю щодо розв'язання проблемних питань двосторонніх відносин. Україна є країною зі значним економічним і геостратегічним значенням для Європейського Союзу»²⁶⁰.

Регіональний рівень. Однак, незважаючи на певні проблеми, транскордонне та міжрегіональне співробітництво обох держав здійснюється, окрім згаданих вище програм, у формі єврорегіонів:

Міжрегіональна асоціація «Карпатський єврорегіон» (14 лютого 1993 р. у м. Дебрецен (Угорщина)) представлена (окрім регіонів Угорщини, Польщі, Словаччини) такими адміністративно-територіальними одиницями Румунії, як-от: округи Сату-Маре, Марамуреш, Бігор, Сучава, Зілаг, Ботошані та Харгіта (повноправними членами стали лише у 1997 р.) з населенням 2 274 016 млн осіб та площею 27104 км² та України – Закарпатською, Львівською, Івано-Франківською та Чернівецькою областями з населенням 6 429 900 млн осіб та площею 59000 км².

До організаційної структури входять:

- Рада єврорегіону, до складу якої входять по три представника від кожної країни (всього – 15 чол.);
- президія Ради єврорегіону;
- голова Ради єврорегіону (у 2013 р. з угорської сторони);
- Міжнародний секретаріат, до складу якого входять керівники Національних представництв;
 - національні делегації;
 - постійні національні представники держав-членів (м. Ужгород та філія у м. Львові; м. Бая-Маре, Румунія)
 - робочі комісії (7).

Єврорегіон «Нижній Дунай» (14 серпня 1998 р. в м. Галац, Румунія) створено на виконання домовленостей, досягнутих під час зустрічі Президентів України, Румунії та Молдови, та спираючись на положення «Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями» на зустрічі керівників прикордонних регіонів України (Одеська область), Румунії (повіти Бреїла, Галац, Тульча) та Республіки Молдова (райони Вулканешти, Кагул, Кантемір).

Суб'єкти єврорегіону:

- Рада єврорегіону – вищий орган управління;
- голова єврорегіону;
- віце-голови (2);
- комісії за сферами діяльності (9);
- координаційний центр.

Рада, голова та віце-голови презентують єврорегіон за його межами для

²⁶⁰Каптару В. Бухарест прагне поліпшення співпраці з Україною [Електронний ресурс] / В. Каптару // Всесвітня служба радіо Румунія. – Режим доступу : http://rti.ro/uk_uk/.

просування міжрегіонального співробітництва між його членами. Координаційний центр є адміністративним органом. Комісії за сферами діяльності формуються на основі рішень Ради єврорегіону через номіналізації конкретних осіб та визначення їх компетенції²⁶¹.

Єврорегіон «Верхній Прут» (22 вересня 2000 р. в румунському місті Ботошани), до складу якого увійшли Чернівецька область України (а з 2003 р. Івано-Франківська область), Ботошанський і Сучавський повіти Румунії, а також Бельцький і Єдинецький повіти Республіки Молдова, а в 2003 р. у зв'язку з територіально-адміністративними змінами у Республіці Молдова – Єдинецький, Фалештський, Глоденський, Окницький, Рикшанський, Бричанський райони Республіки Молдова.

Особливістю єврорегіону «Верхній Прут» є те, що він створювався на основі багаторічної традиції міжрегіонального співробітництва адміністративно-територіальних одиниць, що формуватимуть майбутню транскордонну конструкцію. Варто зауважити, що від самого початку суттєво відрізнялися погляди сторін, що утворюють єврорегіон «Верхній Прут», на процедуру його конституювання. Румунська сторона вважала, що у повітових рад достатньо повноважень для підписання установчих документів єврорегіону. Українська та молдовська сторони, враховуючи ініціювання єврорегіону центральними органами влади, згадування його у різних міждержавних та міжурядових документах, вважаючи, що єврорегіон виступає не лише формою регіонального, а й складовою частиною міждержавного транскордонного співробітництва, наполегливо реалізовували процедуру погодження проектів текстів установчих документів у центральних органах влади, прагнучи отримати повноваження від своїх урядів щодо підписання вказаних документів.

Внаслідок, коли українська та молдовська сторони отримали відповідні повноваження від своїх урядів, і вже була намічена дата підписання установчих документів, виявилось, що їх не може підписати румунська сторона. З моменту ініціювання єврорегіону «Верхній Прут» в Румунії відбулися зміни у внутрішньому законодавстві, згідно з якими повітова рада вже не мала права підписувати документ без дозволу Міністерства закордонних справ, якому для прийняття рішення було необхідне погодження Департаменту місцевих органів влади уряду Румунії. Цей дозвіл на підписання повітові ради не отримали з причин «наявності в документах помилок по суті і по формі». Найсуттєвіше зауваження було пов'язане з присутністю в установчих документах нового терміна, який не трапляється у єврорегіонах, створених раніше, а саме: «держава-засновник єврорегіону», якому у проекті угоди про утворення єврорегіону «Верхній Прут» дано визначення як «держава, яка укладає міжнародні угоди про створення єврорегіону та (чи) створює необхідні умови для його реалізації адміністративно-територіальними одиницями». Аргументовано це тим, що «підписи голів адміністративно-територіальних одиниць можуть зобов'язувати лише ці одиниці (названі «члени єврорегіону»), а не Румунську державу або урядові структури». Далі було вказано, що «інститутами, котрі створюють єврорегіон, є повітові ради, а не Румунська держава». У ст. 8 договору «Про відносини добросусідства та співробітництва між Румунією та Україною» зазначено, що обидві держави сприятимуть та підтримуватимуть безпосередні контакти і взаємовигідне

261 Мікула Н. Єврорегіони: досвід та перспективи / Н. Мікула. – Львів : ІРД НАН України, 2003. – 222 с.

співробітництво між адміністративно-територіальними одиницями Румунії та України. «Сприяти», «підтримувати», «сприяти співробітництву» не подібні до поняття «засновувати», тому пролунала вимога виключити будь-яке використання у тексті терміна «держава-засновник»²⁶².

У прикордонних регіонах Румунії агентства регіонального розвитку – одні з основних гравців на полі ТКС, адже вони мають для цього відповідні трудові, фінансові та матеріальні ресурси. Повітові ради виконують лише функції координації та сприяння. Усе це зумовлює надзвичайну, порівняно з українським досвідом, ефективність участі прикордонних регіонів Румунії у транскордонному співробітництві й ефект від поєднання власних ресурсів і допомоги з боку ЄС та міжнародних донорів.

На жаль, українська сторона була ознайомлена з незгодою представників центральних органів влади Румунії дати дозвіл повітовим радам на підписання установчих документів єврорегіону лише наприкінці липня 1999 р., а з аргументацією цієї незгоди – тільки в середині серпня того ж року. Пропозиції української сторони щодо можливих варіантів змін цього терміна, а також про поновлення переговорів щодо утворення єврорегіону так і залишалися без відповідей до кінця 1999 р. Лише 10 січня 2000 р. вдалося подолати цей бар'єр: сторони парафували текст Угоди про утворення єврорегіону «Верхній Прут», щоправда, без тексту Статуту.

На локальному рівні через реалізацію проектів до ТКС долучаються:

- з боку України: районні, сільські ради, агентства регіонального розвитку (м. Самбір), центри розвитку національних меншин (м. Ужгород), громадські екологічні організації (м. Яремче, м. Косів, м. Чернівці), асоціації розвитку зеленого туризму (м. Івано-Франківськ), центри громадських ініціатив (м. Перечин, м. Львів);
- з боку Румунії: повітові ради (Ботошани, Сучава), туристичні організації, медичні установи, навчальні заклади тощо.

1.6.2. Рівні реалізації інформаційного забезпечення ТКС

Інформаційне забезпечення ТКС України та Румунії теж відбувається на кількох рівнях.

Міжнародний рівень представлений інформаційними центрами, сайтами посольств і спільних програм.

Для підвищення обізнаності про співпрацю між ЄС та країнами Середземномор'я та Східної Європи створено Інформаційний центр політики сусідства ЄС (EU Neighbourhood Info Centre) як один із основних комунікаційних засобів інформаційно-комунікаційної підтримки проектів у рамках Європейського інструменту сусідства та партнерства (ЄІСП). Сайт Центру надає інформацію про фінансові можливості в реалізації проектів країн-партнерів²⁶³.

Сайт Програми прикордонного співробітництва ЄІСП «Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна 2007–2013» (девiз «Партнерство без кордонів») надає інформацію

262 Єврорегіон «Верхній Прут» у контексті транскордонного співробітництва [Електронний ресурс] // Інститут Захід – Схід. – Режим доступу : <http://ewi.org.ua/evrorehion-verhniy-prut-u-konteksti-transkordonnoho-spirovbitnytstva/>.

263 EU Neighbourhood Info Centre [Electronic resource]. – Available at : <http://www.enpi-info.eu/index.ph>.

усіма мовами країн-партнерів та англійською про цілі, пріоритети, завдання, територію поширення Програми, конкурси; запропоновано відповіді на типові запитання щодо участі у конкурсі (щоправда, ця інформація надана лише англійською мовою); запрошення на семінари з реалізації проектів і зразки усіх необхідних документів для участі в конкурсі; оголошення про проведення відкритих торгів; посилання на відповідальні за співпрацю структури в країнах-партнерах; запропоновано контакти зі Спільним технічним секретаріатом Програми для двостороннього зв'язку; можливість підписатися на інформаційний бюлетень²⁶⁴.

Сайт спільної операційної програми «Румунія – Україна – Молдова» надає детальну інформацію мовами країн-партнерів та англійською про Програму; про участь у реалізації проектів та про вже реалізовані проекти; фотографії, які ілюструють розвиток операційної програми. Інформація про вакансії, відповіді на часті запитання та реєстрація у базі пошуку партнерів доступна лише англійською мовою²⁶⁵. Технічний секретаріат спільної операційної програми регулярно видає електронний бюлетень, у якому інформує про семінари-тренінги, проведені заходи та проекти²⁶⁶.

Багате інформаційне наповнення про ТКС України та Румунії пропонує українською мовою Всесвітня служба радіо Румунія (має також свою сторінку у Facebook): численні статті про різноманітні заходи, види транскордонних проектів у позитивній модальності²⁶⁷. Національна радіокомпанія України не приділяє уваги ТКС взагалі.

Державний рівень. У ст. 19 Договору про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією від 17 липня 1997 р. зазначено, що «Договірні Сторони сприятимуть взаємному ознайомленню своїх громадян з надбаннями культури обох країн, підтримуватимуть спрямовані на це державні, громадські та індивідуальні ініціативи, <...> розвиватимуть співробітництво, зокрема на основі прямих угод між університетами й іншими навчальними закладами, науково-дослідними та науковими центрами обох країн, <...> заохочуватимуть співробітництво та прямі обміни між архівами, бібліотеками та музеями і забезпечуватимуть доступ до наявних у них документальних джерел для наукових співробітників та інших громадян другої Договірної Сторони». У ст. 21 наголошено, що «Договірні Сторони заохочуватимуть співробітництво в галузі засобів масової інформації. Вони сприятимуть зусиллям, спрямованим на взаємне та об'єктивне інформування громадян обох країн, і з цією метою заохочуватимуть вільний обмін і поширення інформації про соціальне, політичне, економічне, культурне та наукове життя в їхніх країнах відповідно до внутрішніх правил та міжнародних зобов'язань»²⁶⁸.

264 Програми прикордонного співробітництва ЄІСП «Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна 2007–2013» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.huskroua-cbc.net/ua/>.

265 Спільна операційна програма «Румунія – Україна – Молдова» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ro-ua-md.net/index.php?option=com_content&view=article&id=60&Itemid=99.

266 Electronic Bulletin [Electronic resource]. – Available at : http://www.ro-ua-md.net/files/new/Electronic_Bulletin_EN.pdf.

267 Всесвітня служба радіо Румунія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rri.ro/en_gb/pages/home/.

268 Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією [Електронний

Попри, здавалося б, повний перелік міжнародної співпраці, сайт МЗС України у закладці «Центральна та Східна Європа» пропонує лише згадку про договірно-правову базу співробітництва України та Румунії без переліку та посилання на документи, обсяги торговельно-економічної співпраці, приблизний кількісний склад української меншини. Пошук на сайті відсутній. МЗС Румунії у закладці «Регіональна співпраця» інформує: «Як член НАТО та ЄС Румунія вбачає своєю основною ціллю підтримувати європейське прагнення України як ключовий елемент консолідації регіональної стабільності». Пошук за фразою «cross border cooperation» запропонував три статті про ТКС Румунії та Молдови, Румунії та Болгарії.

Про початок проекту з розвитку прикордонної інфраструктури інформує сайт румунських бізнес-новин «Romanian Business News – ACTMEDIA»²⁶⁹. Однак це єдине повідомлення з 89, запропонованих за пошуком на сайті, яке стосувалося ТКС Румунії з Україною.

На регіональному рівні інформаційне забезпечення покладається на структури єврорегіонів та обласні органи самоврядування, хоча конкретно таке завдання не поставлено. Наприклад, у Статуті єврорегіону «Верхній Прут» визначено обов'язки органів, функції та відповідальність робочих комісій, проте жодного слова немає про інформування про діяльність чи взаємодію з громадськістю, лише в пункті 4.3.3. йдеться про те, що «Проект плану роботи Ради єврорегіону укладається мовою країн, до складу яких входять члени єврорегіону», а пункт 4.3.4. інформує, що «після розгляду і затвердження плану роботи його текст викладається у три колонки трьома мовами, з яких базова англійська». В останньому положенні Статуту 8.5 йдеться про те, що «результати спільних програм і проектів мають бути поширеними в країнах, до яких належать члени єврорегіону»²⁷⁰, однак жодним чином не визначено шляхи поширення інформації.

У квітні 2013 р. Робоча група в межах II засідання «Карпатський єврорегіон: регіональна платформа інтеграції Україна – ЄС» запропонувала визначити щорічний міжрегіональний форум «Карпатський горизонт» комунікаційним майданчиком для координації зусиль регіональних органів влади, місцевого самоврядування, представників бізнесу та громадськості щодо формування спільної позиції українських регіонів стосовно пріоритетів діяльності Карпатського єврорегіону та зробити цей форум платформою для підготовки спільних пропозицій²⁷¹.

Аналіз сайтів обласних державних адміністрацій українських учасників єврорегіонів на кордоні Україна – Румунія (Івано-Франківської, Чернівецької та Закарпатської областей) засвідчує, що на сайтах трьох ОДА немає окремої закладки ТКС. Пошук за ключовими словами «транскордонна співпраця» дає розгорнутий перелік лише за словом «співпраця». Вся інформація надана прес-службою, зокрема,

ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/642_003.

269 Romania – Ukraine cross-border cooperation project worth 7.7 million euros [Electronic resource]. – Available at : <http://actmedia.eu/daily/romania-ukraine-cross-border-cooperation-project-worth-7.7-million-euros/45813>.

270 Єврорегіон «Верхній Прут» // Мікула Н. Єврорегіони: досвід та перспективи / Н. Мікула. – Львів : ІРД НАН України, 2003.

271 Стратегічна ініціатива «Карпатський Горизонт–2020» – обґрунтування доцільності розробки та реалізації окремої операційної програми ЄС для регіону Карпат у наступній фінансовій перспективі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.irf.ua/files/ukr/programs/euro/carpathian_extract.pdf.

за 2013 р.:

- на сайті Івано-Франківської ОДА розміщені дві публікації: перша – про участь у засіданні Генеральної Асамблеї 2013 Асоціації розвитку Інституту регіонів Європи і ІХ конференції європейських регіонів та міст «Транскордонна співпраця як майбутня стратегія для економіки і політики»; друге повідомлення стосувалося ТКС із Польщею. Закладки «інформаційні ресурси» друкованих ЗМІ, телерадіокомпаній та інтернет-ресурсів регіону не відкриваються;

- на сайті Закарпатської ОДА представлена загальна інформація про «Східне партнерство» та Європейський інструмент сусідства та партнерства; пошук за словами «транскордонна співпраця» видає одне повідомлення про ТКС із Польщею;

- на сайті Чернівецької ОДА зацентровано на реалізації проектів у рамках ТКС: теми, вимоги, процедура, терміни подачі заявок. Часто інформація дублюється, проте її багато.

Пошук за словом «Румунія» надав такий результат про заходи за 2013 р.:

- сайт Івано-Франківської ОДА:

- вересень–листопад – про те, що «Івано-Франківська облдержадміністрація та повіт Марамуреш (Румунія) підписали Резолюцію щодо відкриття пункту пропуску через румунсько-український державний кордон у районі Поеніле-де-суб-Мунте та Шибене»;

- вересень–жовтень – про «реалізацію розпочатого у 2007 р. проекту “Розширення прав і можливостей жінок у сільській місцевості Івано-Франківської області в бізнесі у секторі зеленого туризму”». Проект започаткований за програмою ТКС Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна. З української сторони його здійснював Фонд підтримки підприємництва (м. Яремче), іноземний партнер – Асоціація місцевого розвитку “Іван Креван” (Румунія)»;

- серпень–вересень – про «підписання угоди про співпрацю та партнерство між спеціалізованими клініками фтизіопульмонологічного профілю в місті Івано-Франківську та місті Бая-Маре повіту Марамуреш (Румунія)»;

- квітень–травень – про «участь у роботі регіонального транскордонного бізнес-форуму “Північний Схід – перший вибір для інвестицій”» та про роботу заключної конференції проекту «Підвищення підприємницького потенціалу прикордонного регіону шляхом створення інституцій підтримки підприємництва» за Програмою прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства та партнерства «Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна 2007–2011»;

- березень–квітень – про проведення I Міжнародного кулінарного фестивалю в рамках проекту «Карпатська мережа кулінарної спадщини» за участю Торгово-промислової палати повіту Сату-Маре (Румунія). Для усіх повідомлень типовий високий рівень дублювання;

- сайт Закарпатської ОДА:

- січень – 24 січня в м. Ужгороді розпочала роботу Міжнародна науково-практична конференція «Методологія та інструментарій соціологічного аналізу транскордонного співробітництва»;

- травень – 26 травня відбувся XXIII обласний фестиваль румунського народного мистецтва;

– вересень – Міжнародний фестиваль телерадіопрограм для національних меншин «Мій рідний край» за участю програм із Румунії;

– листопад – Румунія вводить обмеження на товари при перетині кордону;

•сайт Чернівецької ОДА:

– вересень – 16 вересня у приміщенні Генерального консульства Румунії в м. Чернівцях відбулася робоча зустріч туроператорів, представників громадських туристичних організацій Чернівецької області з Генеральним Консулом Румунії в Чернівцях Елеонорою Молдован;

– березень – «для підтримки проектів, за якими готують звіти з платіжним запитом, Спільний технічний секретаріат спільної операційної програми “Румунія – Україна – Республіка Молдова 2007–2013” проведе 12 березня 2013 у м. Чернівцях відповідний тренінг щодо підготовки таких звітів».

Усі проаналізовані області – учасники єврорегіонів (Карпатського та «Верхній Прут»). Пошук за словом «єврорегіон» видав такий результат:

•сайт Івано-Франківської ОДА: 2013 р. – інформація лише про співпрацю України та Польщі (1 повідомлення про співробітництво з Румунією в рамках єврорегіону «Верхній Прут» було подане лише у 2010 р.);

•сайт Закарпатської ОДА: нормативна база Карпатського єврорегіону;

•сайт Чернівецької ОДА: нічого.

Схоже наповнення сайтів обласних рад:

•Івано-Франківська обласна рада: немає комісії, яка б координувала ТКС; пошук на сайті за ключовими словами не працює; пошук у «Календарі подій» за 2013 р. не дав результату;

•Закарпатська обласна рада: діє комісія з транскордонної співпраці; пошук за ключовими словами: «транскордонна співпраця» – нічого, «Румунія» – 4 повідомлення про нові туристичні проекти; «єврорегіон» – попри велику кількість посилань, лише одне повідомлення стосується співпраці з Румунією – проект «Туристичний шлях до спільної релігійної та культурної спадщини»;

•Чернівецька обласна рада: діє постійна комісія «З правових питань, міжетнічних відносин, транскордонного співробітництва та антикорупційної діяльності». Пошук за словами: «транскордонна співпраця» – 1 повідомлення за вересень 2013 р. про робочу зустріч у Генеральному консульстві Румунії в Чернівцях щодо обговорення проблем у галузі туризму в Чернівецькій області та Сучавському повіті; «Румунія» – 6 повідомлень, які не дублюють одне одного і стосуються практичних аспектів співпраці; «єврорегіон» – 2 повідомлення про діяльність Карпатського єврорегіону.

Песимістичні й результати пошуку за ключовими словами «Україна – Румунія» у пошуковій системі Google: у повідомленнях йдеться про контрабанду цигарок та спирту, особливо наголошено на протиправних діях з боку українських громадян. У січні 2014 р. широко циркулював заклик румунських ЗМІ про потребу окупувати колишні румунські землі на території України.

Більш оптимістичне інформаційне наповнення ТКС на локальному рівні. Наприклад, КП «Агентство регіонального розвитку та транскордонного співробітництва «Закарпаття»» регулярно та ґрунтовно інформує про завершені

проекти ТКС²⁷². Буковинський вісник державної служби та місцевого самоврядування та Chernivtsynews повідомляють громаді про початок у 2013 р. проектів «Еко-Карпати – розвиток еко-бізнесу в прикордонних Карпатах як спосіб поліпшення конкурентоспроможності економіки»²⁷³ та «Центр спільної підтримки бізнесу – сприяння розвитку підприємництва в транскордонному просторі»²⁷⁴. Багато інформації про проекти ТКС і на сайті територіальних громад Чернівецької області²⁷⁵.

Ресурсний центр «Гурт» інформує про проект «Транскордонний парламент», який реалізується для створення стійкої платформи для сталої та тривалої співпраці між експертними групами, органами влади, професійними установами та НУО через розвиток інформаційних ресурсів, які ґрунтуються на багатомовних транскордонних «ІСТ-технологіях» з тематичними партнерськими форумами, згідно з пріоритетами транскордонного співробітництва²⁷⁶. News.IF.ua приділяє увагу ТКС у сфері туризму та переробки сміття²⁷⁷. Усі локальні медіа наголошують на тому, що програми ТКС стають тими «точками росту», які помітно впливають і на економіку, і на рівень культури держави в цілому; використовуючи досвід країн Євросоюзу, українські прикордонні регіони поступово перетворюються на осередки європейського розвитку, які несуть приклади реальної реалізації європейських прагнень України.

Отже, можемо стверджувати наявність певного інформаційного наповнення про транскордонну співпрацю Україна та Румунії, якісний рівень якого, однак, надзвичайно низький. Усе інформування загалом зведене до повідомлень про чергове проведення конкурсів проектів, проте громадськість залишається непоінформованою, як конкретно відбувається ТКС і які позитивні результати вона має для пересічних громадян регіонів України. Очевидно, інформаційна підтримка ТКС Україна – Румунія – відображення відносин обох держав, в основі якого впродовж тривалого часу було ігнорування одна одної. На основі проаналізованих матеріалів складається враження, що ТКС відбувається на дуже низькому рівні – на рівні задекларованих документів, не більше.

Список використаних джерел та літератури:

1. Буковинський вісник державної служби та місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buk-visnyk.cv.ua/evropejska-intehracija/199/>

272 Комунальне підприємство «Агентство регіонального розвитку та транскордонного співробітництва “Закарпаття” закарпатської обласної ради» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://arr.com.ua/?page_id=92.

273 Буковинський вісник державної служби та місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buk-visnyk.cv.ua/evropejska-intehracija/199/>.

274 У Чернівцях презентували проект транскордонного співробітництва для підприємців України, Румунії та Республіки Молдова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.chernivtsynews.com/2014/01/15>.

275 Територіальні громади Чернівецької області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gromady.cv.ua/news/theme/29/>.

276 Інформуємо громадянське суспільство України [Електронний ресурс] // Ресурсний центр «Гурт». – Режим доступу : <http://gurt.org.ua/vacancies/10837/>.

277 Стартував проект розвитку Карпатського євро регіону [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://news.if.ua/news/34144.html>.

2. Всесвітня служба радіо Румунія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rri.ro/en_gb/pages/home/
3. Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/642_003
4. Євро регіон «Верхній Прут» // Мікула Н. Євро регіони: досвід та перспективи / Н. Мікула. – Львів : ІРД НАН України, 2003.
5. Євро регіон “Верхній Прут” у контексті транскордонного співробітництва // Інститут Захід-Схід [Електронний ресурс] . – Режим доступу : <http://ewi.org.ua/evrorehion-verhnij-prut-u-kontektsti-transkordonnoho-spivrobotnytstva/>
6. Інформаційне забезпечення транскордонного співробітництва України: теоретичні аспекти : кол. моногр. / А.М. Митко, Б.М. Юськів, Н.П. Карпчук [та ін.] ; наук. ред. Є.Б. Тихомирова. Луцьк : Вежа-Друк, 2013. – 268 с.
7. Інформуємо громадянське суспільство України / Ресурсний центр Гурт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gurt.org.ua/vacancies/10837/>
8. Каптару В. Бухарест прагне поліпшення співпраці з Україною // Всесвітня служба радіо Румунія [Електронний ресурс] . – Режим доступу : http://rri.ro/uk_uk/
9. Комунальне підприємство «Агентство регіонального розвитку та транскордонного співробітництва «Закарпаття» закарпатської обласної ради» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://arr.com.ua/?page_id=92
10. Максименко І. В. Українсько-румунські відносини у контексті розширення ЄС на Схід / Максименко Ірина Володимирівна // Стратегічні пріоритети, №3(8), 2008 р. [Електронний ресурс] . – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/public/File/Str_prioritetu/2008_3-8.pdf
11. Мікула Н. Євро регіони: досвід та перспективи / Н. Мікула. – Львів : ІРД НАН України, 2003. – 222 с.
12. «М'яка сила» України в Румунії // «М'яка сила» України в регіоні: інструмент ефективної зовнішньої політики. – К.: Інститут світової політики, 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://iwp.org.ua/img/myaka_syla_ukr.pdf
13. Програма сусідства (ПС) «Румунія–Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.economica.oda.cv.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=34&Itemid=67
14. Програми прикордонного співробітництва ЄІСП «Угорщина — Словаччина — Румунія — Україна 2007-2013» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.huskroua-cbc.net/ua/>
15. Регіональне та транскордонне співробітництво між Україною та ЄС [Електронний ресурс] . – Режим доступу : http://comeuroint.rada.gov.ua/komevroit/control/uk/publish/article;jsessionid=81E893A2A6001F7E035EB5077E4C86EA?art_id=47149&cat_id=47123
16. Спільна операційна програма «Румунія — Україна — Молдова» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ro-ua-md.net/index.php?option=com_content&view=article&id=60&Itemid=99

17. Спільна операційна програма «Румунія – Україна – Республіка Молдова. 2007-2013» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ved.odessa.gov.ua/files/ved/documents/rom1.pdf>
18. Стартував проект розвитку Карпатського Єврорегіону [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://news.if.ua/news/34144.html>
19. Стратегічна ініціатива «Карпатський Горизонт 2020» - обґрунтування доцільності розробки та реалізації окремої операційної програми ЄС для регіону Карпат у наступній фінансовій перспективі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.irf.ua/files/ukr/programs/euro/carpathian_extract.pdf
20. Територіальні громади Чернівецької області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gromady.cv.ua/news/theme/29/>
21. У Чернівцях презентували проект транскордонного співробітництва для підприємців України, Румунії та Республіки Молдова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.chernivtsinews.com/2014/01/15>
22. Aitai M. Alba county: towards a balanced development of the territory based on its cultural heritage. // Acts of International Conference of Territorial Intelligence, 2007 [Electronic resource]. – Available at : <http://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-00515920>
23. Baconschi T. România sprijină parcursul european al Ucrainei / Teodor Baconschi //MFA of Romania, 2011 [Electronic resource]. – Available at : <http://bruxelles.mae.ro/romania-news/583>
24. Băsescu T. România este dispusă să împărtășească Ucrainei din propria experiență în aderarea la UE / Traian Băsescu // Financiarul, 2011 [Electronic resource]. – Available at : <http://www.financiarul.ro/2011/05/19/traian-basescu-romania-este-dispusa-sa-impartaseasca-ucraineidin-propria-experienta-in-aderarea-la-ue>
25. Electronic Bulletin [Electronic resource]. – Available at : http://www.ro-ua-md.net/files/new/Electronic_Bulletin_EN.pdf
26. EU Neighbourhood Info Centre [Electronic resource]. – Available at : <http://www.enpi-info.eu/index.ph>
27. Romania-Ukraine cross-border cooperation project worth 7.7 million euros [Electronic resource]. – Available at : <http://actmedia.eu/daily/romania-ukraine-cross-border-cooperation-project-worth-7.7-million-euros/45813>
28. The Electronic Bulletin published by the Joint Technical Secretariat of the Joint Operational Programme Romania – Ukraine –Republic of Moldova 2007 – 2013, Electronic Bulletin: no.1/2013 [Electronic resource]. – Available at : <http://www.google.com.ua/>
29. V.I.S.E.C. Віртуальний Інкубатор Студентів у транскордонній зоні Сучава – Чернівці [Electronic resource]. – Available at: <http://www.visec.ro/Ucrainiana/index.html>

1.7. Особливості інформаційного забезпечення транскордонного співпраці Республіки Молдова

Транскордонні регіони характеризуються широким спектром економічних бар'єрів і диспропорцій на кордонах. Економічні центри в прикордонних регіонах часто відрізані від частини їх природної значимості через кордон, який

ефективно спотворює можливу структуру торгівлі та послуг. Прикордонні і транскордонні регіони, таким чином, відіграють функцію моста та сприяють розвитку добросусідських відносин на своїх межах. Інтеграція країн у Європейський Союз на східному кордоні виявила потребу згуртованості всередині ЄС через просування транскордонного (прикордонного) співробітництва. Партнерство такого роду необхідне для прикордонних регіонів, які дуже часто мають різні соціальні та економічні характеристики.

Ґрунтуючись на «Європейській рамковій конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами та органами влади», транскордонну кооперацію визначають як будь-які спільні дії, зорієнтовані на посилення та розвиток добросусідських відносин між територіальними спільнотами або органами влади²⁷⁸.

Головним завданням транскордонного співробітництва можна назвати перетворення кордону із межі, що роз'єднує людей, держави, суспільства на місце для зустрічі, інтенсивного спілкування між країнами, громадами, місцевими органами влади, для розвитку економічних відносин з обох боків, подолання будь-яких форм ненависті між людьми та просування європейських демократичних цінностей в середину сусідніх держав. Таку роль виконують єврорегіони, які виступають об'єднаннями для транскордонної співпраці, сприяють соціальній інтеграції громад.

Транскордонній кооперації, починаючи у післявоєнний час у Європі, приділяють значну увагу. Деякі західноєвропейські єврорегіони почали виникати й ефективно працювати на початку 60-х рр. Наприклад, єврорегіон EUREGIO, який був заснований 1958 р. на німецько-голландському кордоні²⁷⁹. На сьогодні у Європі відбувається активна транскордонна співпраця в межах понад 100 єврорегіонів²⁸⁰. Зокрема, в рамках діяльності лише Інструменту європейського сусідства і партнерства (ІЄСП) під патронатом Єврокомісії здійснюється 14 транскордонних програм співробітництва уздовж усього східного кордону²⁸¹. Завдання Інструменту – розвиток кооперації та економічної співпраці між країнами-членами ЄС та 17 країнами-партнерами, серед яких також Молдова й Україна.

Єврорегіони активно сприяли економічному розвитку та співробітництву в Західній Європі. Тому, відповідно, такий досвід активно використовують наразі у напрямі Центральної та Східної Європи.

²⁷⁸ European Outline Convention on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities or Authorities [Electronic resource]. – Madrid, 21.V.1980. – Access mode : <http://conventions.coe.int/treaty/en/treaties/html/106.htm>

²⁷⁹ Perkmann Markus. The rise of the Euroregion. A bird's eye perspective on European cross-border co-operation / Markus Perkmann. – Lancaster University, 2002.

²⁸⁰ Інтернет-портал «Транскордонна діяльність для кращого здоров'я – навчаючись один в одного» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.euregio.nrw.de/links.html>

²⁸¹ Інтернет-представництво Єврокомісії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/cooperation/external/index_en.cfm

У регіоні Україна – Молдова – Румунія перші утворення у вигляді єврорегіонів почали з'явитися лише у 90-х рр. Пояснити затримку у формуванні концепції транскордонного співробітництва через єврорегіони можна існуванням СРСР, який обмежував таку діяльність, і подальшими трансформаціями у країнах у післярадянський період, коли не надавалася достатня увага питанню створення й розвитку єврорегіонів. Ідея єврорегіонів із адміністративними одиницями кожної з цих трьох країн почала складатися наприкінці 1990-х рр. Початок був покладений відповідно до Протоколу про тристороннє співробітництво між Урядами України, Молдови та Румунії, підписаного 3–4 липня 1997 р. в Ізмаїлі, в якому розміщені конкретні положення щодо створення єврорегіонів «Нижній Дунай» і «Верхній Прут»²⁸². Очікування від цих двох єврорегіонів були дуже високими, враховуючи нагальну потребу переважанню регіональних і двосторонніх відносин між державами, які після отримання незалежності боролися, щоб подолати питання щодо історичної спадщини й інші суперечки. Єврорегіони розглядають як перспективну основу для розв'язання практичних задач регіонального співробітництва між сусідніми територіями.

Транскордонне співробітництво в Республіці Молдова відіграє дуже важливу та необхідну роль. Адже межуючи лише з двома країнами – Україною та Румунією – Молдова обмежена ними фактично по всій протяжності кордону, крім того, знаходиться в басейні річок Прут, Дністер, Дунай. Переоцінити значення транскордонного співробітництва в Молдові дуже складно, тому що понад 70 % території та 80 % населення країни в тій чи тій формі беруть участь у транскордонній діяльності.

Потенціал для транскордонної співпраці дуже великий і з погляду на протяжність кордонів. Зокрема, загальна довжина кордону Молдови становить 1906 км, з яких 955 км по суші, 951 км по воді²⁸³. Загальна кількість пунктів пропуску через кордон із Україною в Молдові становить 54 пункти, з яких 41 автомобільних, 8 залізничних, 3 річкових, 2 поромних. Негативний чинник для співпраці – відсутність контролю конституційної влади на кордоні України із невизнаною республікою Придністров'я на ділянці кордону у понад 400 км. Інша ситуація з кількістю пунктів пропуску через кордон із Румунією, а отже, із Європейським Союзом: 11 пунктів пропуску, із яких 4 – міжнародні аеропорти. Тобто, є перспектива для подальшого розширення пропускної здатності кордонів Молдови з ЄС задля поглиблення співпраці, розвитку багатосторонніх відносин і малого прикордонного руху для місцевих жителів з обох боків.

Можна виділити три види транскордонного співробітництва в Європі: між державами-членами ЄС, що сприяє зниженню економічних і соціальних

²⁸² Департамент зовнішньоекономічної діяльності та європейської інтеграції Одеської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ved.odessa.gov.ua/vroregon-nizhnj-dunaj/>

²⁸³ Управління державної прикордонної служби Республіки Молдова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.border.gov.md/index.php/ro/politia-de-frontiera/despre-frontiera-de-stat>

відмінностей і диспропорцій у межах Євросоюзу; між ЄС та державами не членами ЄС для розвитку добросусідських відносин з країнами, розташованими на кордонах ЄС, підтримки соціально-економічного розвитку та просування європейських цінностей; країн не членів ЄС між собою, що сприяє розвитку економічного потенціалу прикордонних територій, поглибленню відносин між громадами різних територій.

Республіка Молдова – член низки міжнаціональних і транскордонних організацій, програм, націлених на поглиблення співпраці на різних рівнях (міждержавному, міжрегіональному, макро- та мікрорівнях) і в різних галузях (економічна, соціальна, екологічна політика).

2011 р. Європейська рада схвалила Стратегію Європейського Союзу для Дунайського регіону – Дунайську стратегію, яка поєднує 8 країн-членів ЄС та 6 країн не членів ЄС (мал.7.1.1).

Danube Region

INTERREG B cooperation area 2014-2020

Source: European Commission, as proposed on 18th December 2012
Geometrical basis: GFK MACON

Мал.7.1.1 Дунайський регіон

Стратегія впроваджує інтегровані рамки для країн і регіонів з метою розв'язання проблем, які не можуть бути вирішені ізольовано, а вимагають транскордонних і транснаціональних підходів. Стратегія посилює інтеграцію країн у ЄС, наближає країни Західних Балкан, Молдову та регіони України до Європейського Союзу. Виділено чотири основні стратегічні цілі²⁸⁴:

- об'єднання Дунайського регіону;
- захист довкілля Дунайського регіону;
- розбудова основ для процвітання Дунайського регіону;
- посилення значення Дунайського регіону.

Основа діяльності регіону – організаційна структура, що ґрунтується на принципі спільної відповідальності. Сформовано 11 тематичних пріоритетних сфер, які формують «серце» стратегії²⁸⁵:

1) внутрішні водні шляхи, залізничний, автомобільний і повітряний транспорт;

- 2) енергетика;
- 3) культура та туризм;
- 4) якість води;
- 5) ризики для довкілля;
- 6) біорізноманіття;
- 7) інформатизація суспільства та розвиток ІКТ;
- 8) конкурентоспроможність і «кластерний» розвиток;
- 9) інвестиції в людський потенціал і навички;
- 10) інституційний потенціал;
- 11) безпека.

Кожною пріоритетною сферою керують дві країни (координатори пріоритетних сфер – «Priority Area Coordinators»), які відповідають за впровадження ініціатив, прийнятих у плані дій. Такими координаторами зазвичай виступають національні або регіональні міністерства. Наприклад, в Україні це Міністерство економічного розвитку і торгівлі, в Молдові – Міністерство регіонального розвитку та будівництва.

Уряд Молдови наразі встановлює національну координаційну платформу для управління процесом імплементації стратегії в країні. Така платформа включатиме усі відповідні міністерства, регіональні та місцеві органи влади, недержавні й інші зацікавлені організації. Тематична зацікавленість Молдови сфокусована на пріоритетній сфері інвестицій у людський потенціал та навички, проте наявний також інтерес у сферах транспорту та конкурентоспроможності²⁸⁶. Для Молдови Дунайська стратегія дає змогу

²⁸⁴ Інтернет-портал Дунайської стратегії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.danube-region.eu/about/priorities>

²⁸⁵ Інформаційний портал землі Баден-Вюртемберг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://donauraumstrategie.de/ziele-felder-entstehung/>

²⁸⁶ Інформаційний портал Дунайської стратегії [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

посилити транскордонні зв'язки з європейськими партнерами та створити в майбутньому економічні зв'язки для інвестицій.

В рамках Стратегії Молдова залучена до таких ініціатив та проектів²⁸⁷:

– поліцейська кооперація в регіоні (спільні заходи щодо протидії злочинності та заснування транснаціональної платформи правоохоронних органів);

– формування нової моделі ринку газу в регіоні (посилення якості регіонального впливу при плануванні інфраструктурних проектів);

– участь у регіональних бізнес-форумах;

– залучення до науково-дослідних проектів і досліджень;

– наукова підтримка стратегії.

Транскордонна кооперація в Молдові відбувається в межах єврорегіонів. Згідно з даними Асоціації європейських прикордонних територій (АЕВР – Association of European Border Regions) Республіка Молдова бере участь у шести єврорегіонах, серед яких два об'єднують широкомасштабну транскордонну співпрацю (Співтовариство дунайських країн, єврорегіон «Чорне море»), чотири – прикордонну (єврорегіони «Нижній Дунай», «Сірет – Прут – Дністер», «Верхній Прут», «Дністер»)²⁸⁸.

Молдова – член Співтовариства дунайських країн (Arbeitsgemeinschaft Donauländer), мета якого – сприяння співробітництву між країнами-членами для розвитку Дунайського регіону в інтересах місцевих жителів та задля збереження миру в Європі. Це Співтовариство – найстаріша міжрегіональна асоціація в Дунайському регіоні (створене 1990 р.) і включає 43 регіони із 10 придунайських країн (Німеччина, Австрія, Словаччина, Угорщина, Хорватія, Сербія, Болгарія, Румунія, Молдова, Україна), охоплює низку питань, пов'язаних з економікою, транспортом, охороною довкілля, туризмом, культурою та наукою²⁸⁹. Співтовариство складається з таких органів: Конференція глав урядів, Робоча група старших посадових осіб, Керівний комітет дунайських регіонів і Ради дунайських міст і регіонів (RDSR). Наразі функціонують чотири робочі групи, які охоплюють певне коло проблем²⁹⁰:

1) економіка, туризм і транспорт;

2) культура, наука й освіта;

3) енергетика і довкілля;

<http://www.peopleandskills-danuberegion.eu/>

²⁸⁷ Європейська стратегія для Дунайського регіону. Національні факти Молдови [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/danube/pdf/md_eusdr_country_fiche_en.pdf

²⁸⁸ Асоціація європейських прикордонних регіонів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.aebr.eu/en/members/list_of_regions.php

²⁸⁹ Інтернет-портал Співтовариства дунайських країн [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.argedonau.de/ueber-die-arge/>

²⁹⁰ Робоча група Співтовариства дунайських країн [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.argedonau.de/arbeitskreise/>

4) громадянське суспільство, соціальна політика, гендерна рівність і молодіжний обмін.

Діяльність Співтовариства зазвичай має рекомендаційний характер, що означає низьку ефективність роботи, адже прийняті рішення кожна країна виконує в міру власних можливостей і бачень.

Єврорегіон «Чорне Море» (Black Sea Euro Region – BSER) засновано 2008 р. після вдалого старту і за принципом єврорегіону «Адріатика». До його складу входять прикордонні території дев'яти країн (Болгарії, Вірменії, Греції, Грузії, Молдови, Російської Федерації, Румунії, Туреччини й України). Пріоритетні завдання для BSER в межах місцевих і регіональних органів влади²⁹¹:

- покращення системи державного управління;
- консолідація демократичної стабільності;
- підтримка стабільного розвитку регіону для дотримання безпеки на морі та басейні основних річок через захист довкілля, рибальства, біорізноманіття, запобігання нафтових розливів та утилізацію стічних вод;
- розвиток інфраструктури, включно з енергетичними системами, транспортними та комунікаційними мережами;
- сприяння збільшенню інвестицій у відновлювальні джерела енергії;
- моніторинг морських транспортних ризиків і потреб прибережних територій;
- управління міграційними потоками й інтеграція іммігрантів;
- підтримка ініціатив, що розвивають сталий туризм;
- запуск багатосторонніх програм у галузі культури, науки, освіти, здоров'я, спорту та молоді;
- підтримка економічних ініціатив.

Єврорегіон «Чорне Море» складається з членів, поважних членів, консультативних органів і спостерігачів. В організаційну структуру BSER входять:

- Генеральна асамблея;
- Рада директорів;
- президент Ради директорів;
- постійні комітети;
- комісія ревізорів.

Єврорегіон «Нижній Дунай» створено 14 серпня 1998 р. у місті Галац (Румунія) на зустрічі керівників прикордонних територій України, Республіки Молдова та Румунії. До його складу увійшли:

- з української сторони – Одеська область;
- з молдовської – райони Кагул, Кантемір і Вулканешти;
- з румунської – повіти Бреїла, Галац і Тульча (мал.7.1.2).

На тому ж засіданні було визначено організаційну структуру у вигляді:

²⁹¹ Statutes of the Black Sea Euroregion Association

- Ради єврорегіону – вищий орган;
- комісії зі сфер діяльності;
- Координаційного центру.

Головою єврорегіону «Нижній Дунай» терміном на два роки було обрано голову ради повіту Галац Резвана Ангелуцу. Обрано й віце-голів – голову Одеської обласної державної адміністрації Сергія Гриневецького і голову виконавчого комітету району Кагул (Молдова) Васіле Владарчука.

Відповідно до Статуту, єврорегіон «Нижній Дунай» створено не для підміни місцевих адміністрацій або створення нової адміністрації, він не діє проти національних інтересів держав²⁹².

У становленні транскордонного співробітництва в межах єврорегіону «Нижній Дунай» можна виділити певні етапи.

Мал. 7.1.2 Єврорегіон «Нижній Дунай»²⁹³

²⁹² Загальна інформація про єврорегіон «Нижній Дунай» [Електронний ресурс] / Інститут Схід–Захід. – Режим доступу : <http://ewi.org.ua/zahalna-informatsiya-pro-evrorehion-nyzhnij-dunaj/>

²⁹³ Інформаційний портал Департаменту зовнішньоекономічної діяльності та європейської інтеграції Одеської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

Перший етап полягав у роботі з установлення контактів між місцевими органами влади, визначення перспектив і умов співробітництва. Він охоплює період до правового оформлення відносин між учасниками єврорегіону «Нижній Дунай», становлення роботи з налагодження ТКС вже безпосередньо в його рамках. Завершенням цього етапу можна вважати формування організаційної структури єврорегіону.

На другому етапі важливе місце було відведено визначенню кола загальних проблем, пошуку точок дотику інтересів учасників, напрямів співробітництва між ними. На сьогодні у складі єврорегіону «Нижній Дунай» п'ять адміністративно-територіальних одиниць, які представляють Україну, Республіку Молдова та Румунію.

Відповідальність за координацію діяльності сторін і підтримку зв'язків між ними покладена на Координаційний центр.

У рамках єврорегіону сформовані дев'ять комісій²⁹⁴:

- з регіонального розвитку;
- з питань економіки, торгівлі та туризму;
- з питань транспорту і комунікацій;
- з демографії;
- з освіти, науки, дослідницької діяльності, культури, охорони здоров'я та спорту;
- з гармонізації нормативних документів, що належать до місцевої компетенції;
- із захисту довкілля;
- з фінансового аудиту;
- з ліквідації наслідків стихійних лих і боротьби з організованою злочинністю.

Пріоритетними завданнями визначено:

- створення вільної економічної зони Галац – Джурджулешти – Рені;
- створення румунського культурного центру в м. Ізмаїлі;
- розвиток судноплавства на Дунаї;
- створення нових пунктів пропуску через кордон.

Можна виділити такі сфери співробітництва у єврорегіоні відповідно до прийнятого Статуту²⁹⁵:

- політика щодо населення прикордонних регіонів;
- економічні відносини та трудові ресурси (розробка спільних програм із регіонального економічного співробітництва для максимального використання регіональних природних і трудових ресурсів; розробка єдиної інформаційної

<http://ved.odessa.gov.ua/vroregon-nizhnj-dunaj/>

²⁹⁴ Студенніков І. Єврорегіон «Нижній Дунай» як чинник стабільності, добросусідства і розвитку / І.Студенніков, В.Ткаченко. – К. : [б. в.], 2009.

²⁹⁵ Рассоха Л. Шляхи забезпечення національних інтересів України у процесі діяльності єврорегіонів «Чорне море» і «Нижній Дунай» / Л. Рассоха. – Одеса : [б. в.].

системи з базами даних в екологічній, економічній і комерційній сферах; сприяння створенню спільних комерційних підприємств і банків зі спільним капіталом; сприяння створенню вільних економічних зон (зон вільного підприємництва) з подальшою інтеграцією в єдину міжнародну вільну економічну зону; налагодження співробітництва в галузях промисловості та сільськогосподарського виробництва, переробки сільськогосподарської продукції, транспорту, а також у сфері торгівлі промисловими, сільськогосподарськими і продовольчими товарами; узгодження тарифів у галузі транзитних перевезень вантажів; сприяння укладенню договорів між економічними агентами; реалізація спільної економічної та фінансової діяльності на третіх ринках; участь у різноманітних європейських економічних програмах; розробка спільних програм використання трудових ресурсів.

– транспорт, безпека та телекомунікації (проведення робіт із розвитку автошляхових, річкових і морських інфраструктур; відкриття нових пунктів переходу державного кордону та модернізація вже наявних; узгодження дій правоохоронних органів Сторін щодо боротьби з організованою міжнародною злочинністю в прикордонних регіонах).

– екологія, сільське господарство, територіальний устрій (координація програм із захисту довкілля басейну нижнього Дунаю, Прута, Сірета і Дністра, дельти Дунаю, придунайських озер і плавнів; розробка спільних програм зі збереження рибних ресурсів Дунаю, Дністра і Прута; розробка та виконання спільних заходів зі створення нових і розширення природних ландшафтних заповідників; розв'язання проблем раціонального використання ресурсів Дунаю, Дністра, Прута і Чорного моря, їхнього екологічного захисту; координація спільних зусиль щодо забезпечення населення якісною питною водою; координація спільної діяльності із захисту ґрунтів та атмосфери; узгодження програм спільних дій у випадку пожеж, паводків та інших природних катаклізмів);

– туризм (співробітництво в галузі організації відпочинку та рекреації; розвиток і просування пропозицій в сфері туризму і туристичних перевезень; розвиток інфраструктури туризму та рекреації);

– освіта, наукові дослідження, культура (встановлення відносин та зв'язків в сфері науки, досліджень та освіти між однопрофільними університетами й інститутами; встановлення культурних зв'язків і розробка програм щодо співробітництва місцевих спеціалізованих інститутів; установа і розвиток зв'язків у сфері охорони здоров'я та рекреації; проведення регіональних спортивних заходів, виховних програм).

В рамках діяльності євро регіону було реалізовано низку проектів, як-от²⁹⁶:

– підписання протоколу між районною радою та державною адміністрацією міста Рені, керівництвом порту Рені, адміністрацією повіту Галац та морськими портами повіту Галац щодо створення умов для вільного обігу товарів та людей;

²⁹⁶ Офіційний інформаційний сайт Вінницької обласної ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vinrada.gov.ua/evroregion_dnister.htm

- заснування навчальних курсів у Державному університеті міста Кагул (Молдова) та університеті «Dunarea de Jos Galati» у місті Галаті (Румунія);
- підписання протоколу про співпрацю між радами графств Тульча (Румунія) Кагул (Молдова);
- підписання трьома країнами Угоди заснування асоціації університетів на території єврорегіону «Нижній Дунай»;
- проведено першу зустріч на рівні прикордонного співробітництва задля збереження природи в дельті річки Дунай у місті Тульча (Румунія)²⁹⁷;
- технічна допомога транскордонній співпраці для менеджменту та сталого розвитку природоохоронних територій регіону;
- запобігання надзвичайним ситуаціям і захист від повеней;
- покращення транскордонного співробітництва в сфері інтегрованого управління водними ресурсами;
- створено три вільні економічні зони – «Галац» (у румунському порту Галац), «Джурджулешти» (у молдовському порту Джурджулешти) та «Рені» (в українському порту «Рені»).

У 2001 р. єврорегіон «Нижній Дунай» став членом Асоціації європейських прикордонних регіонів, був нагороджений спеціальним призом Асоціації – «Вітрила Папенбургу» за розвиток соціокультурного співробітництва, незважаючи на складну ситуацію у прикордонних районах України, Румунії та Республіки Молдова.

2006 р. відбулося засідання Ради єврорегіону, на якому проведено робочі сесії комісій зі сфер діяльності. Комісія з питань економіки, торгівлі та туризму представила спільні проекти щодо створення єдиного реєстру підприємств у регіоні, веб-сайту, який би містив базу даних торгових, промислових палат регіону, карти виноградників регіону, будівництва мостового переходу через Дунай «Орлівка – Ісакча» (як альтернатива – поромна переправа «Ізмаїл – Тульча»). Комісія із транспорту та комунікацій розглянула можливість будівництва мостового переходу через Дунай між населеними пунктами Ісакча (Румунія) й Орлівка (Україна) або створення паромної переправи «Ізмаїл – Тульча», що значно підсилило б економічний розвиток і двосторонні контакти між громадами в регіоні.

Проте після засідання Ради єврорегіону відбулося призупинення спільної діяльності:

- відміна навчальних курсів у м. Кагулі;
- закриття транспортної лінії Галац – Рені;
- обмежено культурні контакти, що унеможливило створення румунських культурних центрів в Ізмаїлі (Україна) та Кагулі (Молдова)²⁹⁸.

²⁹⁷ Republica Moldova si euroregiunile [Electronic resource]. – Access mode : <https://ro.scribd.com/doc/99928748/Republica-Moldova-si-euroregiunile>

²⁹⁸ Puiu V. Republica Moldova ignora potentialul euroregiunilor [Electronic resource] / V. Puiu. – Access mode : <http://www.timpul.md/articol/republica-moldova-ignora-potentialul-euroregiunilor-54221.html>

Розвиток єврорегіону «Нижній Дунай» характеризує те, що Румунія з 2007 р. є членом Європейського Союзу, у зв'язку з чим єврорегіон поступово перетворюється з інструменту транскордонного співробітництва на інструмент європейської інтеграції для Молдови й України.

Активно діє та розвивається єврорегіон «Сірет – Прут – Дністер», який утворено 2002 р. між представниками Румунії та Молдови із штаб-квартирою у місті Ясси (Румунія). Організаційна структура єврорегіону складається з:

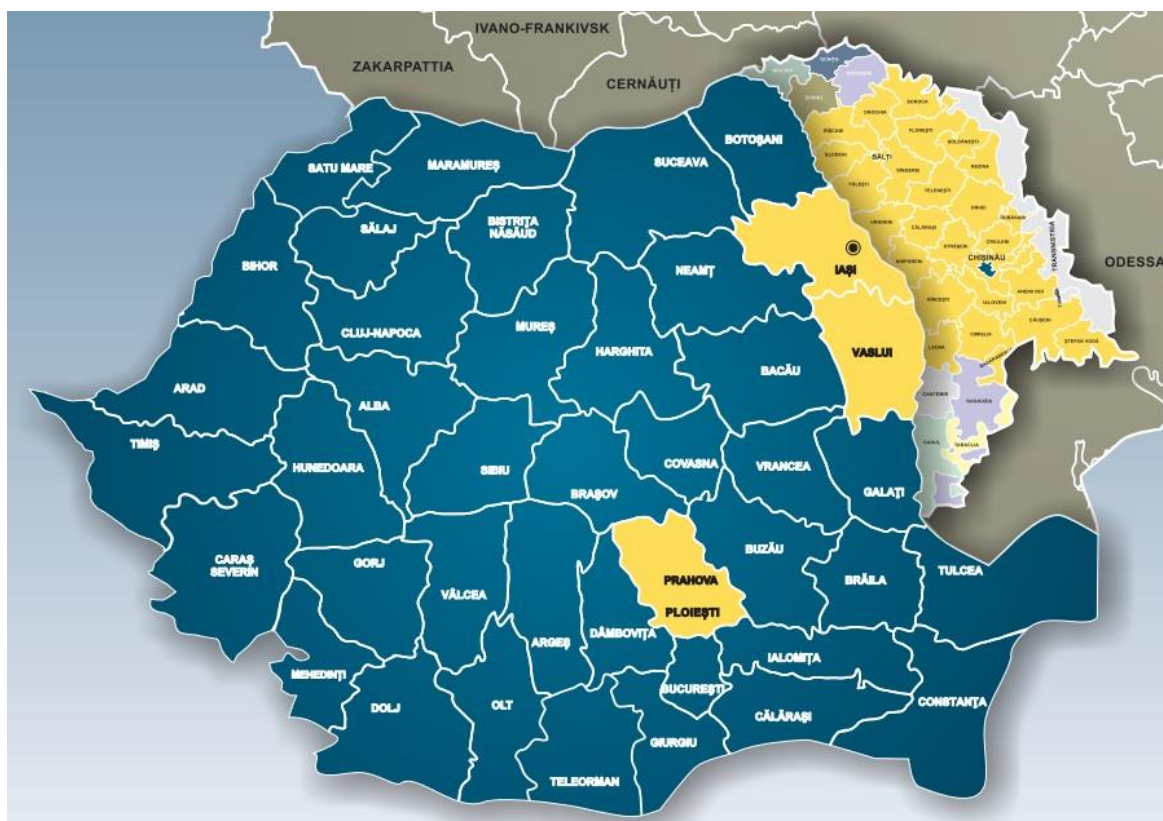
– президента – Крістіан-Міхай Адомніцей, президент ради графства Ясси (Румунія);

– віце-президента – Іліє Рау, президент району Калараш (Молдова);

– оргкомітету (Думітру Бузату, президент ради графства Васлуй (Румунія), Ліліан Попеску, президент району Яловень (Молдова), Віктор Сау, президент ради району Сорока (Молдова), Юріє Тома, президент району Унгень (Молдова), Грігоре Полічінський, президент району Дубесар (Молдова));

– виконавчого директора – Тудор-Думітру Жиж'є.

Єврорегіон «Сірет – Прут – Дністер» охоплює 26 із 34 районних рад Республіки Молдова, за винятком районів із особливим статусом Гагаузія та Придністров'я та трьох районних рад Румунії (Ясси, Прахова, Васлуй) (мал.7.1.3).

Мал.7.1.3. Єврорегіон «Сірет-Прут-Дністер»²⁹⁹

²⁹⁹ Інформаційний портал єврорегіону «Сірет – Прут – Дністер» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.euroregiune.org/wp-content/uploads/2013/04/Harta-Euroregiunea-Siret-Prut-Nistru.pdf>

Основні цілі та завдання єврорегіону охоплюють:

- розширення та покращення багатосторонніх відносин між громадами регіону та владою для забезпечення сталого та безпечного розвитку;
- питання розвитку економіки прикордонних територій;
- створення сучасної інфраструктури регіону;
- догляд за довкіллям;
- розвиток сільського господарства та сільських районів;
- підтримку туризму в регіоні;
- інвестиції у людські ресурси та соціальне забезпечення населення;
- розвиток освіти і культури в регіоні;
- впровадження основних принципів європейської демократії й інформаційного суспільства.

В рамках діяльності єврорегіону реалізовано низку значних і важливих проєктів, як-от³⁰⁰:

– Форум регіональних інвестицій та інновацій «Кооперація задля розвитку» (травень 2013 р.) за участю міністерств економіки Румунії та Молдови, Організації інвестицій та розвитку експорту (Organization of Investment and Export Promotion (МІЕРО)), представників єврорегіону «Сірет – Прут – Дністер», представників районної ради області Яловень (Молдова), Німецького агентства з міжнародного співробітництва. Головними завданнями проєкту були заохочення до впровадження інвестицій та інноваційних програм і проєктів, забезпечення формального та неформального комунікаційного середовища для встановлення партнерських відносин на локальному, регіональному та транскордонному рівні, створення майданчика для обміну найкращими напрацюваннями щодо муніципальної кооперації та сільської економіки;

– Міжнародний економічний форум «Синергія Дунаю» (жовтень–листопад 2013 р.), мета якого – розширення співпраці між бізнес-середовищем, урядами країн та громадськістю для розвитку та реалізації економічного потенціалу регіону, покращення охорони довкілля та підвищення рівня населення в басейні Дунаю;

– тренінг «Управління культурою – основа для забезпечення існування національних цінностей у Республіці Молдова» (липень–вересень 2013 р.) задля підготовки фахівців із проєктного управління у галузі культури;

– Регіональний економічний форум «Конкурентоспроможність через партнерство» (листопад 2013 р., м. Унгени (Молдова)) за участю представників регіональної та місцевої влади, посольств, приватного сектора та бізнес-середовища Румунії, України та Молдови. Основними цілями проєкту були підтримка розвитку конкурентоспроможності економіки регіону через посилення регіональних партнерських відносин;

³⁰⁰ Проєкти єврорегіону «Сірет – Прут – Дністер» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.euroregiune.org/proiecte/>

– у листопаді 2012 р. підписано Угоду про стратегічне партнерство єврорегіонів «Сірет – Прут – Дністер» і «Дністер», що дало змогу поєднати основні цілі та завдання цих регіонів і залучити до проведення спільних ініціатив Вінницьку область (Україна) та сім районів на північному та північно-східному кордоні Республіки Молдова;

– заснування та розвиток відносин між місцевими органами влади й інституціями у Румунії, Молдові та Україні, що допомогло встановити зв'язки між Вінницьким національним аграрним університетом та Університетом сільськогосподарських наук та ветеринарної медицини м. Ясси, Вінницьким державним педагогічним університетом імені Михайла Коцюбинського та Ясським університетом імені А. І. Кузи, Вінницьким національним медичним університетом імені М. І. Пирогова й Університетом медицини та фармакології м. Ясси, Вінницьким соціально-економічним інститутом Університету «Україна» та Ясським університетом імені А. І. Кузи. Підписано партнерські угоди між комітетами вінницьких регіональних рад і комітетами обласних рад графства Ясси, Асоціацією із захисту та допомоги інвалідам «Відкрите серце» та соціально-освітнім центром «Галата», акціонерним товариством «Вінницяоблводоканал» і компанією «Апа Вітал»;

– 2014 р. проведено низку зустрічей на офіційному рівні між органами влади різного рівня та громадськістю щодо питань розвитку регіону.

Єврорегіон «Верхній Прут» утворено 22 вересня 2000 р. в румунському місті Ботошани. До складу регіону входять Чернівецька й Івано-Франківська області України, Ботошанський і Сучавський повіти Румунії, Єдинецький, Фалештський, Глоденський, Окницький, Ришанський і Бричанський райони Молдови³⁰¹ (мал.1.7.4). Партнери єврорегіону – федеральна земля Каринтія (Австрія), округ Швабія (Німеччина), департамент Майєнн (Франція), воєводства Шльонськ і Лодзь (Республіка Польща).

Відповідно до Статуту єврорегіону «Верхній Прут» організаційна структура складається з:

- Ради єврорегіону;
- президента Ради;
- віце-президента;
- виконавчого директора;
- секретаріату єврорегіону;
- чотирьох робочих комісій у різних галузях: 1) розгляд питання щодо інфраструктури економіки та туризму; 2) питання екологічної безпеки і сталого розвитку; 3) питання культури, науки, охорони здоров'я, освіти, молоді та

³⁰¹ Небогатікова Н. М. Єврорегіон «Верхній Прут» на шляху до ЄС [Електронний ресурс] / Наталія Миколаївна Небогатікова ; Буковинська державна фінансова академія. – Чернівці, 2012. – Режим доступу : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=10172>

спорту; 4) питання щодо розвитку місцевого самоврядування, транскордонних зв'язків між регіонами.

Мал.1 7.4. Єврорегіон «Верхній Прут»³⁰²

Мета створення єврорегіону «Верхній Прут» – розширення наявних міжрегіональних і прикордонних зв'язків, сприяння подальшому розвитку транскордонного співробітництва адміністративно-територіальних одиниць Румунії, України та Молдови, органів місцевого самоврядування, державного управління, окремих установ, підприємств, неурядових і громадських організацій, національних меншин та окремих громадян у сферах економіки, освіти, науки, культури та спорту, а також розбудова нових механізмів міждержавної співпраці й безпечний сталий розвиток регіону в рамках інтеграції до сучасного загальноєвропейського процесу.

Пріоритетними сферами діяльності єврорегіону «Верхній Прут» визначено³⁰³:

- розвиток транспортно-комунікаційної інфраструктури на рівнях транс'європейських коридорів і місцевих сполучень;
- розвиток енергетичної інфраструктури на рівнях взаємодії державних мереж і локалізованих джерел енергії;
- вдосконалення водокористування та каналізаційних систем;

³⁰² Уряди трьох країн єврорегіону «Верхній Прут» підтримають проекти, започатковані цього року Євро комісією [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bukinfo.com.ua/show/news?lid=7162>.

³⁰³ Головне управління економіки Чернівецької обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.economica.oda.cv.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=35&Itemid=68

- лісокористування і розвиток лісової та деревообробної промисловості, агропромислового комплексу й легкої промисловості;
- розвиток транскордонної торгівлі на місцевому рівні та збільшення транзитної торговельної діяльності;
- розвиток сучасних видів транскордонного туризму;
- охорона здоров'я населення і рекреаційна діяльність у єврорегіоні;
- спільна розбудова системи освіти, наукового та культурного співробітництва в єврорегіоні.

Єврорегіон «Дністер» наймолодший із усіх єврорегіонів, у яких Молдова бере участь. Його утворено у лютому 2012 р. у Києві на зустрічі прем'єр-міністрів України та Молдови під час підписання установчого договору.

Організаційна структура єврорегіону «Дністер» складається з:

- Рада регіону;
- голови Ради;
- заступника голови Ради;
- Координаційного центру.

Згідно із цим договором до єврорегіону увійшли (мал.1.7.5):

- Вінницька область (Україна);
- район Сорока (Молдова);
- район Дондушень (Молдова);
- район Окниця (Молдова);
- район Резіна (Молдова);
- район Флорешть (Молдова);
- район Шолданешть (Молдова);
- район Дубосари (Молдова) – приєднався у 2013 р.

Згідно із Статутом єврорегіону «Дністер» головними завданнями виділено³⁰⁴:

- організацію, координацію та поглиблення зв'язків в економіці, торгівлі, науці, освіті, культурі, туризмі та спорті;
- здійснення спільних проектів із охорони довкілля, екологічного оздоровлення басейну річки Дністер;
- реалізацію спільних транскордонних інвестиційних проектів;
- участь у будівництві міжнародних транспортних коридорів і реконструкцію автомобільних магістралей;
- здійснення регіональних проектів (програм) з питань скорочення безробіття серед населення прикордонних районів за допомогою підвищення економічного потенціалу;
- сприяння в облаштуванні пунктів пропуску через українсько-молдовський державний кордон міждержавного та місцевого значення;

³⁰⁴ Офіційний інформаційний сайт Вінницької обласної ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vinrada.gov.ua/evroregion_dnister.htm

– організацію контактів із відповідними міжнародними організаціями, фондами, інститутами, агентствами тощо.

Мал.1.7.5. Єврорегіон «Дністер»³⁰⁵

Основними сферами співробітництва визначено³⁰⁶:

– встановлення і поглиблення співробітництва в галузях промисловості та сільськогосподарського виробництва, переробки сільськогосподарської продукції, в сфері транспорту, а також торгівлі промисловими, сільськогосподарськими та продовольчими товарами;

³⁰⁵ Національний інформаційний портал Республіки Молдова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.timpul.md>

³⁰⁶ Статут єврорегіону «Дністер» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dniester.eu/447>

- сприяння укладенню договорів між економічними агентами, створенню спільних виробничих і комерційних підприємств, нарощуванню обсягів експортно-імпортних операцій;
- участь у різних європейських економічних програмах;
- сприяння розвитку автодорожніх і річкових інфраструктур, поновленню судноплавства по річці Дністер;
- сприяння модернізації та технічному переоснащенню пунктів пропуску на державних кордонах.
- координацію програм із захисту екосистеми басейну р. Дністер;
- розробку спільних програм зі збереження та використання рибних ресурсів р. Дністер;
- розробку та виконання спільних заходів щодо створення нових і розширення наявних природних ландшафтних заповідників;
- координацію спільних зусиль щодо забезпечення населення якісною питною водою;
- узгодження програм спільних дій при пожежах, паводках та інших природних катаклізмах;
- встановлення зв'язків між профільними навчальними закладами, науково-дослідними інститутами;
- розробку програм співпраці між місцевими культурними установами задля збереження етнічних особливостей і культурного розмаїття громад у місцях їх компактного проживання;
- встановлення і розвиток зв'язків у галузі охорони здоров'я, санаторно-курортного лікування та рекреації;
- співпрацю у сфері туризму й організації відпочинку;
- проведення спортивних заходів.
- узгодження дій правоохоронних органів у боротьбі з організованою міжнародною злочинністю в прикордонних регіонах, контрабандою, незаконним обігом наркотиків, вогнепальної зброї, незаконною міграцією громадян;
- узгодження дій із підтримки громадського порядку на територіях, прилеглих до українсько-молдовського державного кордону.

Майже усі єврорегіони, до яких долучається Молдова, співпрацюють із Програмою транскордонного співробітництва «Румунія – Україна – Республіка Молдова» в рамках Європейського інструменту сусідства та партнерства (ENPI). У Програмі задіяні Чернівецька й Одеська області України, вся територія Республіки Молдова, повіти Ботошань, Сучава, Ясси, Васлуй, Галац і Тульча в Румунії. Функції Спільного органу управління виконує Міністерство регіонального розвитку та житлового будівництва Румунії. Спільний технічний секретаріат (СТС) знаходиться в м. Сучава та м. Ясси (Румунія). Крім того, в Одесі та Чернівцях, а також у Молдові було створено Регіональні офіси СТС, які інформують учасників щодо Програми.

Пріоритетами діяльності Програми транскордонного співробітництва «Румунія – Україна – Республіка Молдова» визначено [<http://adrnord.md/category.php?l=ro&idc=341>]:

- підвищення продуктивності та конкурентоспроможності в міських і сільських районах;
- реалізацію спільних ініціатив у транспортних та енергетичних мережах;
- моніторинг екологічних питань, включно із готовністю до реагування внаслідок екологічних аварій, катастроф;
- управління водними ресурсами й утилізацією відходів;
- підтримку місцевих і регіональних органів влади, громадянського суспільства, територіальних громад;
- розвиток освіти, науки та культури.

Фінансування Програми відбувається і за кошти ЄС, і за кошти країн-учасниць Програми. Загальна сума фінансування – близько 140 млн євро³⁰⁷.

В рамках Європейського інструменту сусідства та партнерства реалізується транскордонна програма «Спільна операційна програма Чорного моря 2007–2013», мета якої – сприяння поглибленому економічному та соціальному розвитку регіонів басейну Чорного моря. Учасники програми – Вірменія, Болгарія, Грузія, Молдова, Туреччина, Україна, Румунія та Греція. За період діяльності програми реалізовано понад 60 проектів на загальну суму близько 17 млн євро, з яких Молдова взяла участь у 40 проектах. У програмі можна виділити три основних пріоритети³⁰⁸:

1. Підтримка транскордонного співробітництва задля економічного та соціального розвитку на основі спільних ресурсів:

- посилення якості доступу та зв'язку для транснаціональних інформаційних, комунікаційних, транспортних і торгових зв'язків;
- створення туристичних мереж;
- створення адміністративних можливостей для імплементації заходів щодо розвитку локальної політики.

2. Розподіл ресурсів для екологічної безпеки в регіоні:

- посилення впливу знань та інформаційної бази для подолання спільних викликів щодо захисту довкілля річкових і морських екосистем;
- упровадження досліджень, інновацій у сфері збереження та захисту природних ресурсів;
- упровадження кооперації щодо інноваційного управління технологіями використання водних ресурсів.

3. Підтримка культурних і соціальних мереж для встановлення спільного культурного середовища в басейні Чорного моря:

³⁰⁷ Cooperare transfrontaliera Moldova Romania Ucraina [Electronic resource]. – Access mode : <http://infoeuropa.md/cooperare-transfrontaliera-moldova-romania-ucraina/>

³⁰⁸ Website of the Black Sea Basin Joint Operational Programme 2007–2013 [Electronic resource]. – Access mode : www.blacksea-cbc.net/index.php/eng/Programme/Priorities-measures

– впровадження культурних мереж і навчального обміну серед громад регіону Чорного моря.

Починаючи з 2005 р. на теренах України та Молдови функціонує Місія Європейського Союзу із прикордонної допомоги (EUBAM), яка фінансується в рамках Європейського інструменту сусідства і партнерства. Її головне завдання – боротьба із нелегальним обігом товарів і послуг через кордон України та Молдови, з торгівлею людьми. Основна мета – зміцнення прикордонного контролю та безпеки в регіоні³⁰⁹. Партнери Місії – прикордонна поліція і митна служба Республіки Молдова, Державна прикордонна служба України, Державна митна служба України й інші правоохоронні органи обох країн.

Співпраця в рамках Місії EUBAM пріоритетна для молдовської прикордонної поліції. Діяльність Місії здійснюється відповідно до положень Плану дій на 2013 р. у таких сферах³¹⁰:

- розробка нормативно-правової бази для управління кордонами;
- нарощування потенціалу прикордонної поліції з організації навчання та обміну досвідом;
- надання експертної та консультаційної інформації щодо реформи прикордонних органів;
- розробка спільних патрулів і спільний контроль на молдовсько-українському кордоні;
- боротьба з транскордонною злочинністю.

Враховуючи усе зазначене вище, можна зробити висновок про значний потенціал Республіки Молдова щодо транскордонної співпраці на різному рівні: від локального до транснаціонального. Діяльність Молдови зосереджена на транскордонній співпраці в межах єврорегіонів за фінансування Європейського інструменту сусідства та партнерства (ENPI). Це дає країні змогу вдосконалювати, трансформувати та налагоджувати діяльність різних органів влади до європейських стандартів; зміцнювати багатосторонню кооперацію між локальними громадами з усіх боків кордону; контролювати та підтримувати екологічний стан довкілля; розвивати культурні, економічні зв'язки між регіонами, що позитивно впливає на перспективи розвитку районів прикордоння. Багатостороння транскордонна співпраця наближає Молдову до європейських демократичних цінностей, стандартів управління та розвитку країни.

Список використаних джерел та літератури:

1. Асоціація європейських прикордонних регіонів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.aebr.eu/en/members/list_of_regions.php

³⁰⁹ Misiunea EUBAM [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.border.gov.md/index.php/ro/cooperare/cooperare-internationala-main?id=35>

³¹⁰ Інформаційний портал Місії ЄС з прикордонної допомоги Молдові та Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eubam.org/ua/about/overview>

2. Уряди трьох країн євро регіону «Верхній Прут» підтримають проекти, започатковані цього року Євро комісією [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bukinfo.com.ua/show/news?lid=7162>
3. Головне управління економіки Чернівецької обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.economica.oda.cv.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=35&Itemid=68
4. Департамент зовнішньоекономічної діяльності та європейської інтеграції Одеської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ved.odessa.gov.ua/vroregon-nizhnj-dunaj/>
5. Європейська стратегія для Дунайського регіону. Національні факти Молдови [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/danube/pdf/md_eusdr_country_fiche_en.pdf
6. Загальна інформація про євро регіон «Нижній Дунай» [Електронний ресурс] / Інститут Схід–Захід. – Режим доступу : <http://ewi.org.ua/zahalna-informatsiya-pro-evrorehion-nuzhnij-dunaj/>
7. Студенніков І., Ткаченко В. Євро регіон «Нижній Дунай» як чинник стабільності, добросусідства і розвитку / Ігор Студенніков, Віктор Ткаченко. – К. : [б. в.], 2009.
8. Інтернет-портал «Транскордонна діяльність для кращого здоров'я – навчаючись один в одного» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.euregio.nrw.de/links.html>
9. Інтернет-представництво Єврокомісії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/cooperation/external/index_en.cfm
10. Інтернет-портал Дунайської стратегії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.danube-region.eu/about/priorities>
11. Інформаційний портал землі Баден-Вюртемберг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://donauraumstrategie.de/ziele-felder-entstehung/>
12. Інформаційний портал Дунайської стратегії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.peopleandskills-danuberegion.eu/>
13. Інтернет-портал Співтовариства дунайських країн [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.argedonau.de/ueber-die-arge/>
14. Інформаційний портал Департаменту зовнішньоекономічної діяльності та європейської інтеграції Одеської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ved.odessa.gov.ua/vroregon-nizhnj-dunaj/>
15. Інформаційний портал Місії ЄС з прикордонної допомоги Молдові та Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eubam.org/ua/about/overview>
16. Інформаційний портал євро регіону «Сірет – Прут – Дністер» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.euroregiune.org/wp-content/uploads/2013/04/Harta-Euroregiunea-Siret-Prut-Nistru.pdf>
17. Рассоха Л. Шляхи забезпечення національних інтересів України у процесі діяльності євро регіонів «Чорне море» і «Нижній Дунай» / Л. Рассоха. – Одеса : [б. в.].

18. Небогатікова Н. М. Євро регіон «Верхній Прут» на шляху до ЄС [Електронний ресурс] / Наталія Миколаївна Небогатікова ; Буковинська державна фінансова академія. – Чернівці, 2012. – Режим доступу : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=10172>
19. Національний інформаційний портал Республіки Молдова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.timpul.md>
20. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/Monitor/juni08/05.htm>
21. Офіційний інформаційний сайт Вінницької обласної ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vinrada.gov.ua/evroregion_dnister.htm
22. Проекти євро регіону «Сірет – Прут – Дністер» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.euroregiune.org/proiecte/>
23. European Outline Convention on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities or Authorities [Electronic resource]. – Madrid, 21.V.1980. – Access mode : <http://conventions.coe.int/treaty/en/treaties/html/106.htm>
24. Робоча група Співтовариства дунайських країн [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.argedonau.de/arbeitskreise/>
25. Статут євро регіону «Дністер» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dniester.eu/447>
26. Управління державної прикордонної служби Республіки Молдова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.border.gov.md/index.php/ro/politia-de-frontiera/despre-frontiera-de-stat>
27. Cooperare transfrontaliera Moldova Romania Ucraina [Electronic resource]. – Access mode : <http://infoeuropa.md/cooperare-transfrontaliera-moldova-romania-ucraina/>
28. Cooperare transfrontaliera Republica Moldova [Electronic resource]. – Access mode : <http://adrnord.md/category.php?l=ro&idc=341>
29. Misiunea EUBAM [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.border.gov.md/index.php/ro/cooperare/cooperare-internationala-main?id=35>
30. Republica Moldova si euroregiunile [Electronic resource]. – Access mode : <https://ro.scribd.com/doc/99928748/Republica-Moldova-si-euroregiunile>
31. Statutes of the Black Sea Euroregion Association.
32. Perkmann Markus. The rise of the Euroregion. A bird's eye perspective on European cross-border co-operation / Markus Perkmann. – Lancaster University, 2002.
33. Puiu V. Republica Moldova ignora potentialul euroregiunilor [Electronic resource] / V. Puiu. – Access mode : <http://www.timpul.md/articol/republica-moldova-ignora-potentialul-euroregiunilor-54221.html>
34. Website of the Black Sea Basin Joint Operational Programme 2007–2013 [Electronic resource]. – Access mode : www.blacksea-cbc.net/index.php/eng/Programme/Priorities-measures

РОЗДІЛ II

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСКОРДОННОЇ СПІВПРАЦІ

2.1. Особливості реалізації інформаційного забезпечення транскордонної співпраці Польщі, України та Білорусі в межах євро регіону «Буг»

Транскордонне співробітництво в межах євро регіону «Буг» – хороша демонстрація поєднання регіональної політики ЄС зі спробами інтегруватись у європейський економічний, соціальний і культурний простір країн-сусідів ЄС. У нашому випадку в рамках Європейської політики сусідства транскордонна співпраця стала засобом для поглиблення комунікацій на зовнішніх кордонах між прикордонними регіонами Польщі та її найближчими сусідами – Україною та Білоруссю. Як зазначено на сайті посольства України в Польщі³¹¹, євро регіон «Буг» – важливий осередок інтенсифікації та розвитку міжрегіонального та транскордонного співробітництва.

Транскордонне об'єднання «Євро регіон “Буг”» створено унаслідок угоди, підписаної в м. Луцьку у вересні 1995 р. З українського боку його співзасновниками стали Волинська область, а пізніше – окремі регіони Львівської області, з боку Республіки Польща – Люблінське воєводство, з боку Республіки Білорусь – Брестська область. Важливий аспект розвитку польсько-українського та польсько-білоруського міжрегіонального і транскордонного співробітництва – залучення в рамках реалізації окремих проектів фінансових коштів ЄС. У цьому контексті варто згадати Програму транскордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна» у рамках Європейського інструменту сусідства та партнерства (ЄІСП) на 2007–2013 рр., кошти якої сьогодні використовують органи місцевої влади та самоврядування, а також неурядові організації в сфері міжрегіональної та транскордонної співпраці.

Від часу заснування учасниками євро регіону «Буг» здійснено низку помітних проектів і програм, спрямованих на розвиток бізнесу, гуманітарної сфери, розбудову кордону, створення прикордонної інфраструктури, охорону довкілля, розвиток місцевого самоврядування тощо. Серед них із українського боку варто відзначити³¹²: створення в Луцьку банку зі стовідсотковим польським капіталом «ПЕКАО» (Україна) ТзОВ, Колегіуму українсько-польських університетів, Міжнародного інституту суспільної географії і менеджменту, пізніше трансформованого у факультет міжнародних відносин Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, запровадження вперше в нашій країні процедури спільного митного та прикордонного контролю на міжнародному автомобільному пункті пропуску «Устилуг – Зосин».

311 Посольство України в Польщі: Головна > Україна та Польща > Міжрегіональне співробітництво > Міжрегіональне співробітництво між Україною та Польщею [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://poland.mfa.gov.ua/ua/ukraine-pl/regions> – Дата звернення : 20.09.2014.

312 Волинська обласна державна адміністрація: Головна > Підрозділи органів влади > Департаменти, управління та інші структурні підрозділи облдержадміністрації > Управління міжнародного співробітництва та європейської інтеграції > Про управління міжнародного співробітництва та європейської інтеграції > Євро регіон «Буг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.voladm.gov.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=429 – Дата звернення : 20.09.2014.

Важлива і невід’ємна складова частина транскордонної співпраці – її інформаційна підтримка. Під *інформаційним забезпеченням ТКС*, як вказано у ³¹³, ми розуміємо «цілеспрямовану діяльність зацікавлених суб’єктів, пов’язану зі збором, фіксацією, обробкою, накопиченням, зберіганням і використанням відомостей, повідомлень, будь-яких інших даних, необхідних для повноцінного й ефективного функціонування цих суб’єктів для реалізації функцій ТКС». На думку науковців і багатьох практиків, належний інформаційний супровід – основа реалізації будь-яких проектів ТКС, запорука їх результативності й ефективності, своєрідна гарантія запобігання негативних і неочікуваних наслідків.

У цьому розділі ми спробуємо виявити особливості реалізації інформаційної підтримки ТКС на прикладі єврорегіону «Буг», зосереджуючи увагу на її позитивному та негативному досвіді насамперед із українського боку.

Уже в перші роки після створення Транскордонного об’єднання «Єврорегіон «Буг»»³¹⁴ його засновники розуміли важливість таких напрямів діяльності, як створення інформаційної бази, співпраця з друкованими й електронними засобами масової інформації, радіо, телебаченням. Саме наприкінці 1990-х рр. налагоджено обмін інформаційними, музичними, культурно-історичними програмами, випущено перші номери журналу «Єврорегіон прес». Поступово прийшло усвідомлення значно ширшої постановки питання – інформаційного забезпечення ТКС у межах єврорегіону.

Оскільки вимог до інформаційного забезпечення діяльності єврорегіону «Буг» не було вироблено, скористаємося вимогами, визначеними «Програмою транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна 2007–2013»³¹⁵, в якій розміщено «План інформування та комунікації» та відповідний бюджет у рамках технічної допомоги ЄС. Згідно з Програмою, за діяльність щодо інформування та реклами відповідає Спільний орган управління.

Основна мета Плану – забезпечення широкого доступу до інформації для бенефіціарів, потенційних заявників і громадськості про Програму ТКС Польща – Білорусь – Україна 2007–2013 рр. і джерела її фінансування, і водночас – зміцнення співпраці партнерів й ефективна реалізація Програми.

Як зафіксовано в Програмі, мета досягається завдяки:

- здійсненню розширеного та постійного інформування (про фінансування, цілі, пріоритети, заходи, проектні пропозиції);
- регулярному інформуванню громадськості про хід реалізації Програми (зокрема, результати підтримки та реалізації спільних проектів);
- використанню візуальної ідентифікації діяльності, яка фінансується з фондів ЄС.

313 Інформаційне забезпечення транскордонної співпраці України: теоретичні аспекти : колективна монографія / А. М. Митко, Б. М. Юськів, Н. П. Карпчук та ін. ; наук. ред. Є. Б. Тихомирова. – Луцьк : Вежа-Друк, 2013. – С. 42.

314 На шляху до Європи. Український досвід єврорегіонів : [Проект Київського центру Інституту Схід – Захід.] / Є. Кіш, О. Вишняков, Л. Лендъел та ін. ; за ред. С. Максименка, І. Студеннікова. – К. : Логос, 2000. – С.52.

315 Програма транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна 2007–2013 [Електронний ресурс]. – С. 62–66. – Режим доступу : http://www.pl-by-ua.eu/upload/ua/PL-BY-UA_ukr.pdf – Дата звернення : 20.09.2014.

Для формування ефективного інформаційного потоку, забезпечення якості й ефективного впровадження Програми інформаційно-комунікаційні заходи здійснюються на двох рівнях – зовнішньому та внутрішньому. Перший стосується бенефіціарів і потенційних заявників Програми (регіональні та місцеві органи влади й організації, єврорегіони, професійні та торговельно-промислові асоціації, недержавні неприбуткові організації, громадськість, ЗМІ, науковці), другий – організацій, задіяних у реалізації Програми (спільний орган управління, спільний технічний секретаріат, відповідні національні органи).

Інформація поширюється такими інформаційними каналами, як-от:

- Інтернет (веб-сторінка Програми – англійською, польською, російською, українською мовами);
- традиційні ЗМІ (преса, радіо, телебачення – поточні події, презентація результатів, інформаційні кампанії);
- публікації (багатомовні друковані версії матеріалів із веб-сторінок);
- комунікаційні заходи (конференції, інформаційні зустрічі, семінари, тренінги).

Проаналізуємо, як насправді здійснювалася інформаційна підтримка через ці канали.

Інтернет-вітрини єврорегіону «Буг»

Тут варто розпочати з польських ресурсів. Як стверджують деякі автори, зокрема українська Вікіпедія, офіційним сайтом єврорегіону «Буг» є сайт польських учасників єврорегіону³¹⁶ (мал. 2.1.1.).

Мал. 2.1.1. Інтернет-сторінка польської Асоціації самоврядувань єврорегіону «Буг»

³¹⁶ Związek Transgraniczny Euroregion Bug. Stowarzyszenie Samorządów Euroregionu Bug [Електронний документ]. – Режим доступу : <http://euroregionbug.pl/> – Дата звернення : 20.09.2014.

Однак, коли зважити на його зміст, то це достатньо повноцінна розповідь про діяльність Асоціації самоврядувань євро регіону «Буг», яка представляє органи місцевого самоврядування здебільшого Люблінського воєводства Польщі й уже на другому плані – власне євро регіон «Буг». Така цільова двоїстість призвела до того, що сайт має маловиразну і недостатньо чітку змістовну структуру. Хоча після докладного аналізу в ньому можна виокремити такі складові частини:

- поточні події («Актуальне» – стартова сторінка);
- матеріали Асоціації самоврядувань євро регіону Буг»;
- матеріали партнерських проектів підтримки транскордонних ініціатив;
- проект «ISO 9001 в адміністрації місцевого самоврядування Східної Польщі»;
- транскордонна співпраця євро регіону «Буг»;
- інша додаткова та службова інформація.

Розділ поточних подій включає інформацію про події, пов'язані з діяльністю євро регіону, повідомлення й оголошення, короткі аналітичні дані. Загалом, сьогодні у розділі розміщено 129 інформаційних матеріалів.

Повноцінним виглядає розділ про діяльність Асоціації самоврядувань євро регіону Буг», яка представляє собою об'єднання органів місцевого самоврядування Люблінського воєводства, зареєстроване 2005 р. для реалізації завдань євро регіону «Буг» з польського боку. Розділ включає: фінансово-бюджетні звіти Асоціації від 2003 р. до 2014 р.; інформацію про здобутки та проблеми за період 2011–2012 рр.; історію заснування та розвитку Асоціації; документи про членство, статут і представництво в її керівних органах; перелік проектів співпраці з українськими та білоруськими партнерами, а також відповідний Бюлетень публічної інформації. У цьому розділі наведено перелік угод про співпрацю польських органів місцевого самоврядування з партнерами з України (41 угода) та Білорусі (14 угод) за період 1991–2011 рр.

Промовистий розділ під назвою «Нас запросили», де представлено перелік зустрічей, конференцій, круглих столів тощо, у яких брали участь представники Асоціації. Статистика наведених «запросин» дає уяву про активність Асоціації в різні роки від часу її заснування: 2007 р. – 101 запрошення; 2009 р. – 4; 2010 р. – 23; 2011 р. – 10 запрошень. На жаль, 2011 р. перелік завершується, що, на нашу думку, може засвідчувати зниження активності Асоціації. До речі, така ж думка виникає, наприклад, при читанні останньої новини на стартовій сторінці про XVII загальні збори Асоціації, які були скликані на 9 квітня 2014 р., але реально не відбулись і перенесені на інший термін через відсутність кворуму.

Третя структурна компонента сайту присвячена спільній реалізації партнерських проектів і аналізу джерел їх фінансування. Так, транскордонні проекти були реалізовані за спільного фінансування Норвезьким фінансовим механізмом, Програмою добросусідства Польща – Білорусь – Україна INTERREG IIIA/TACIS CBC 2004–2006, промоційною програмою Європейського Союзу PHARE для держав Центрально-Східної Європи. Фінансовані проекти здебільшого були зорієнтовані на підтримку та розвиток культури, транскордонного екологічного туризму, охорони довкілля тощо.

До вказаних проектів також можна зарахувати і проект «ISO 9001 в адміністрації

місцевого самоврядування Східної Польщі» щодо розвитку місцевого самоврядування єврорегіону. Цей проект визначає стандарти економічної стратегії управління змінами. Його розроблено спільно партнерами з п'яти прикордонних повітів Люблінського воєводства (Бельський, Влодавський, Холмський, Хрубешівський і Томашівський) і підтримано Європейським соціальним фондом.

Четвертий розділ сайту представляє досягнення і проблеми власне ТКС єврорегіону «Буг». Тут маємо загальну інформацію про єврорегіон, базові документи і статут співпраці, представників органів управління єврорегіону з трьох країн на різних рівнях. За задумом цікавою мала би бути сторінка з пропозиціями українських і білоруських бізнесменів для польських партнерів. Однак, на жаль, нечисленні білоруські пропозиції датовані лише січнем–квітнем 2008 р., а українські – представлені однією (!) пропозицією про співпрацю від Золочівського радіозаводу Львівської області. Тут же окрема англійська сторінка, яка, однак, обмежена лише загальною інформацією про єврорегіон «Буг» та історією його виникнення.

Додаткова та службова інформація на сайті – це посилання на інші інтернет-ресурси, наприклад, Брестської та Волинської обласних державних адміністрацій, Брестський транскордонний інформаційний центр.

Істотне доповнення до цього сайту – інтернет-портал «Програма транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна на 2007–2013 роки» (<http://www.pl-by-ua.eu/ua>). Як бачимо з назви, Програма стосується транскордонної співпраці на прикордонних територіях трьох країн, де функціонують чотири єврорегіони – «Німан», «Біловезька Пуща», «Буг» і Карпатський єврорегіон. Усі чотири єврорегіони були активно залучені в процеси програмування й упровадження попередніх програм транскордонного співробітництва. Відтак, ця Програма стосується їхньої подальшої діяльності, зокрема і єврорегіону «Буг».

Портал створено на виконання Програми за рахунок коштів ЄС у рамках Європейського інструменту сусідства та партнерства. Безпосереднє керівництво розробкою належить Спільному технічному секретаріату Програми.

Головна сторінка інтернет-порталу представлена на мал. 2.1.1.

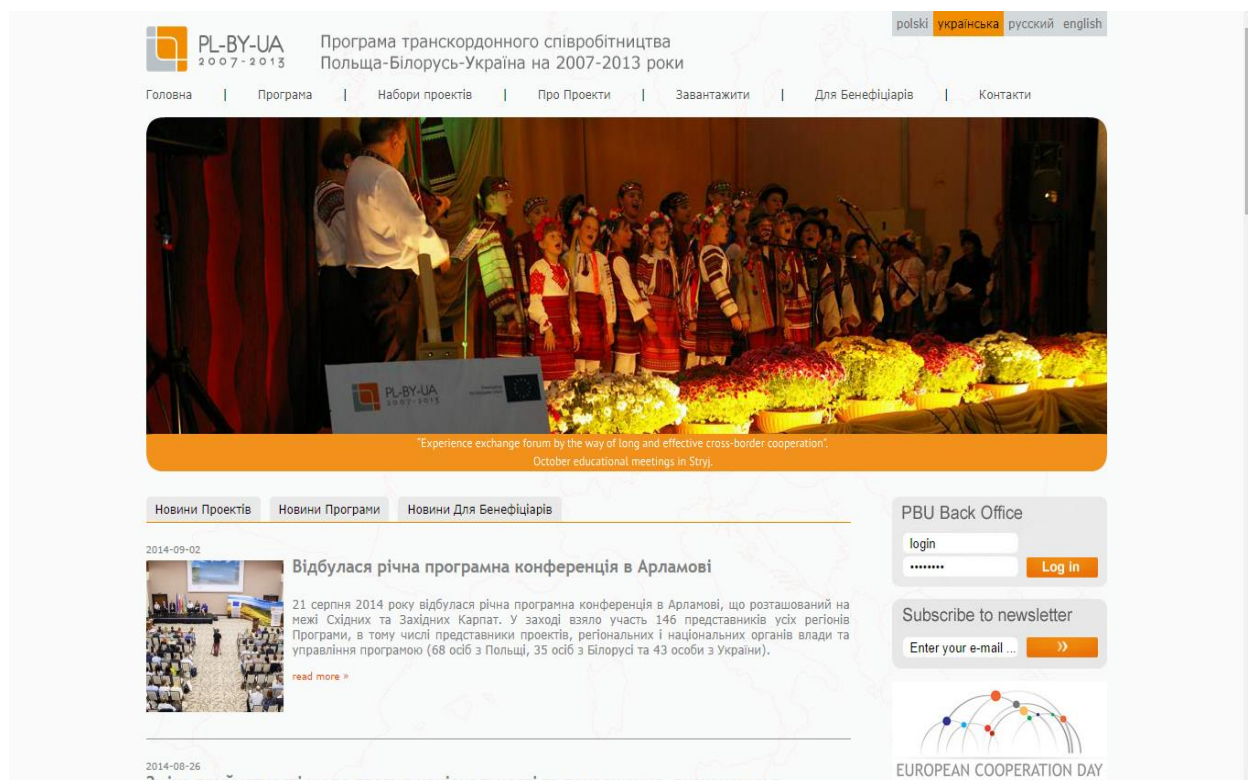
Портал вирізняє чітка структура, яка складається з розділів:

- головна сторінка;
- програма транскордонного співробітництва;
- набори проектів;
- про проекти;
- завантажити;
- для бенефіціарів;
- контакти.

Важливе інформаційне наповнення цих розділів, яке постійно підтримується в актуальному стані. Усі матеріали порталу подано англійською, польською, російською та українською мовами. До речі, сам текст «Програми транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна 2007–2013»³¹⁷, у якому є вимоги до

317 Програма транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна 2007–2013 [Електронний ресурс]. – С. 62–66. – Режим доступу : http://www.pl-by-ua.eu/upload/ua/PL-BY-UA_ukr.pdf – Дата звернення : 20.09.2014.

інформаційного забезпечення ТКС, ми завантажили з відповідного розділу саме цього порталу.

Мал. 2.1.2. Головна сторінка інтернет-порталу Програми транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна на 2007–2013 рр.

У Білорусі інтернет-представництво єврорегіону «Буг» цікавіше. Тут маємо щонайменше три повноцінних сайти, безпосередньо пов'язані з єврорегіоном:

- транскордонна інформаційно-контактна платформа «ТРИК»;
- єдина інформаційна система взаємодії населення й органів влади транскордонного регіону Брест – Люблін;
- сайт «Єврорегіони Білорусі».

Доповнюють їх численні матеріали з цієї тематики на інших сайтах державних і недержавних організацій Білорусі.

Сайт «Транскордонна інформаційно-контактна платформа «ТРИК» (TRiC – contacts without borders)»³¹⁸ (мал. 2.1.3) – результат роботи першого в Білорусі спеціалізованого транскордонного інформаційного центру, створеного в рамках однойменного проекту за програмою TACIS ЄС «Сприяння розвитку транскордонної співпраці» за активної участі німецьких і польських партнерів.

³¹⁸ ТРИК – трансграничная информационно-контактная платформа [Электронный ресурс] / Брестский трансграничный инфоцентр. – Режим доступа : <http://tric.info/index.php> – Дата обращения : 20.09.2014.

Мал. 2.1.3. Інтернет-сайт «Транскордонна інформаційно-контактна платформа «ТРИК»»

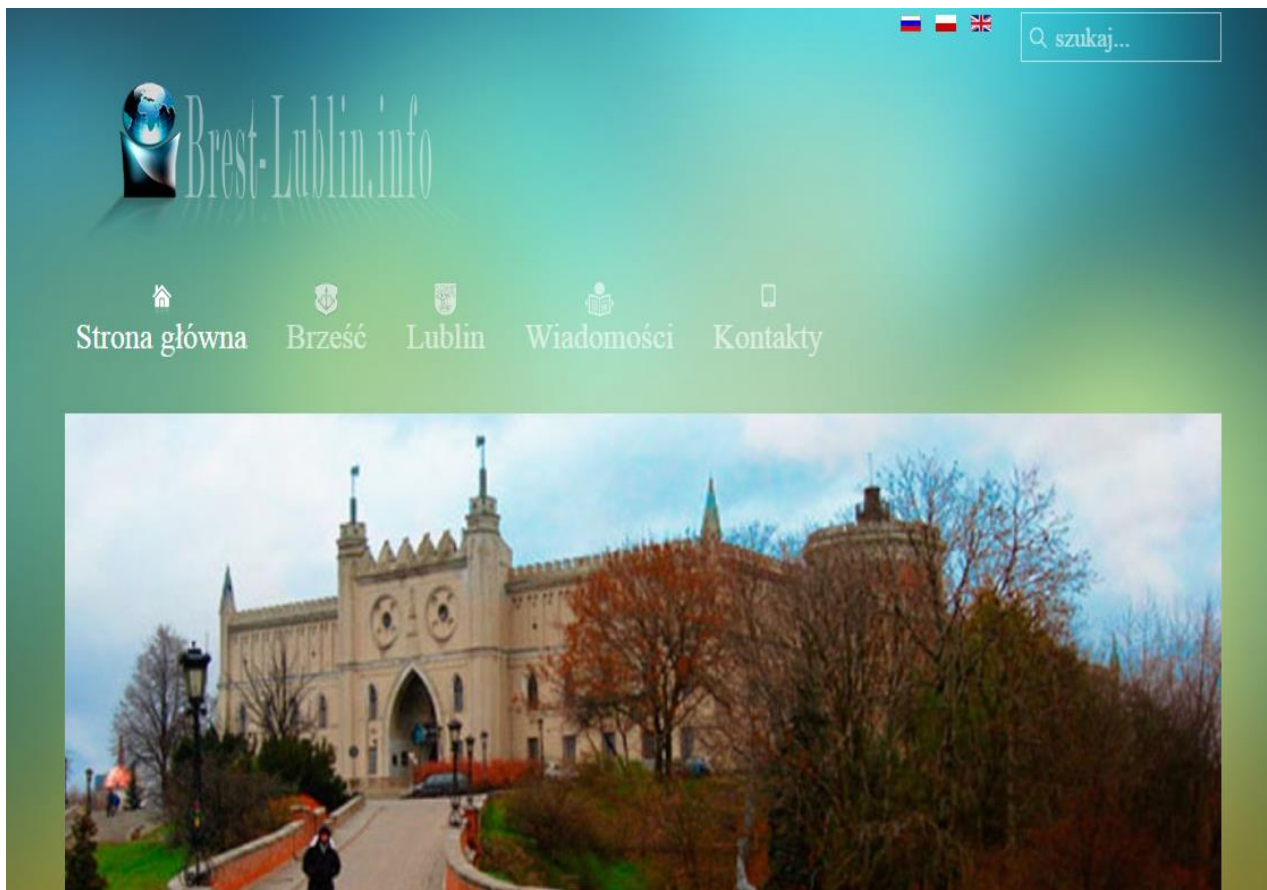
До основних сервісних інформаційних функцій, які він виконує, належать:

- інтенсифікація прикордонного співробітництва через надання практичної інформації про візовий режим, перетин кордону, а також забезпечення актуальних даних щодо соціально-економічного розвитку прикордонного регіону Прибужжя (Брест – Бяла-Подляска);
- надання консультаційно-методичної допомоги з підготовки проектів і міжнародної технічної допомоги ЄС;
- налагодження контактів і пошук потенційних партнерів;
- доповнення до діяльності євро регіону «Буг» із акцентом на прикордонну територію;
- допомога в організації бізнес-зустрічей, конференцій і семінарів із прикордонної тематики, а також ділового відвідування найбільш представницьких заходів на території Польщі.

Матеріали на сайті подано трьома мовами – російською, польською й англійською.

Другий цікавий білоруський інтернет-ресурс – спеціалізований сайт, який ідентифікує себе як єдину інформаційну систему взаємодії населення й органів влади транскордонного регіону Брест – Люблін³¹⁹ (мал. 2.1.4).

319 Единая информационная система взаимодействия населения и органов власти трансграничного региона Брест – Люблин [Электронный ресурс] / Брестский трансграничный инфоцентр. – Режим доступа : <http://brest-lublin.info/index.php/ru/> – Дата обращения : 20.09.2014.

Мал. 2.1 4. Інтернет-сайт взаємодії населення й органів влади транскордонного регіону Брест – Люблін

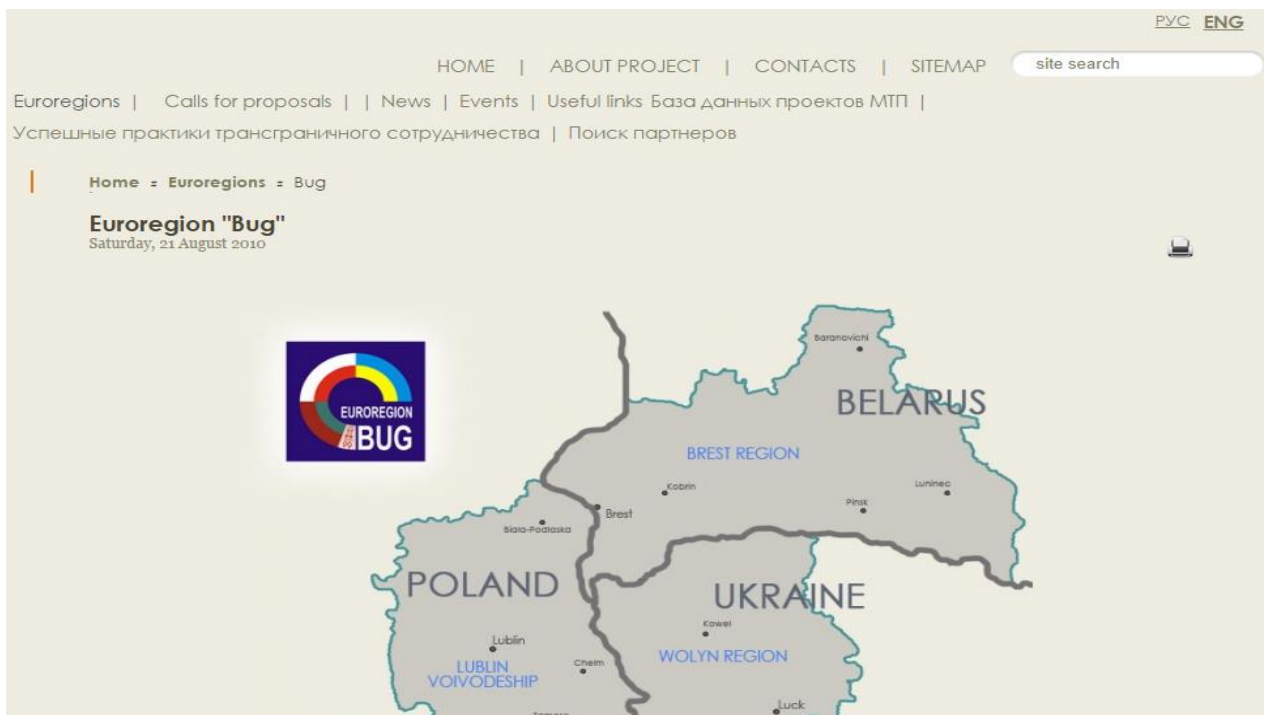
Цей сайт також створено в рамках проекту Брестського транскордонного інфоцентру. Його основна мета – підвищення поінформованості мешканців прикордонних регіонів Брестської області та Люблінського воєводства про можливості ТКС. Окрім цієї, виразно простежуємо ще дві супутні цілі:

- підвищення рівня правової захищеності громадян Білорусі під час звернень до державних закладів Польщі, а громадян Польщі – до державних закладів Білорусі;
- зміцнення інформаційного співробітництва між Брестською областю та Люблінським воєводством, що сприяє інтенсифікації комунікаційних процесів між населенням прикордонних регіонів, розвитку партнерських зв'язків між регіонами в різних сферах діяльності.

Приваблює широкий загальний проста лінійна структура цього сайту: «Домашня сторінка», «Брест», «Люблін», «Новини» (з Бреста і Любліна), «Контакти». Інформація щодо Бреста і Любліна практично ідентична: інвестиційна діяльність; державні та міські органи і служби; підприємства, організації та заклади; обліково-реєстраційні служби; соціальні послуги; банківські, страхові та побутові послуги; юридичні послуги, органи юстиції та правосуддя; порядок створення і реєстрації

підприємств; перетин кордону, візовий режим; розміщення, торгівля і громадське харчування; довідкова інформація; галерея.

Як і попередній, цей сайт надає доступ до інформації російською, польською й англійською мовами. Єврорегіон «Буг» гарно представлений і на загальнобілоруському сайті «Єврорегіони Білорусі»³²⁰ (мал. 2.1.5).

Мал. 2.1.5. Інтернет-сторінка єврорегіону «Буг» на загальнобілоруському сайті «Єврорегіони Білорусі»

На сторінці, присвяченій єврорегіону «Буг», наведено загальну інформацію про це транскордонне об'єднання, природні, економічні та логістичні особливості регіону, структуру управління об'єднанням, напрями діяльності та реалізовані за міжнародними програмами проекти, відповідні контактні дані керівного складу його учасників, джерела фінансування проектів тощо. Крім того, у спільній для всіх білоруських єврорегіонів частині сайту розміщено корисні поради та посилання, приклади успішної практики ТКС у межах єврорегіонів Білорусі. Ці матеріали вдало проілюстровані фотографіями, схемами та картами. Тексти подано російською й англійською мовами.

³²⁰ Еврорегионы Беларуси [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://beleuroregion.by> – Дата обращения : 20.09.2014.

Мал. 2.1.6. Інформаційний матеріал про транскордонне об'єднання «Єврорегіон «Буг»» на інтернет-сторінці Волинської обласної державної адміністрації

З українського ж боку наші пошуки в мережі Інтернет призводять до практично нульового результату. Про український спеціальний сайт єврорегіону «Буг» мова навіть не йде. На сьогодні маємо посилання з Вікіпедії на неіснуюче повідомлення про єврорегіон «Буг» на сайті посольства України в Польщі. Докладний аналіз матеріалів цього сайту виводить нас на абсолютно іншу статтю про міжрегіональне співробітництво між Україною та Польщею, у тексті якої присутній один абзац, присвячений єврорегіону «Буг»³²¹. І лише на сайті Волинської обласної державної адміністрації маємо цілком пристойний матеріал під назвою «Транскордонне об'єднання «Єврорегіон «БУГ»»³²² (мал. 2.1.1), щоправда, датований трьома роками тому – 4 лютого 2011 р., і відкоригований восени 2013 р.

На сайті Волинської ОДА також можна віднайти чимало повідомлень щодо діяльності обласної адміністрації та представницьких органів транскордонного

321 Посольство України в Польщі: Головна > Україна та Польща > Міжрегіональне співробітництво > Міжрегіональне співробітництво між Україною та Польщею [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://poland.mfa.gov.ua/ua/ukraine-pl/regions> – Дата звернення : 20.09.2014.

322 Волинська обласна державна адміністрація: Головна > Підрозділи органів влади > Департаменти, управління та інші структурні підрозділи облдержадміністрації > Управління міжнародного співробітництва та європейської інтеграції > Про управління міжнародного співробітництва та європейської інтеграції > Єврорегіон «Буг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.voladm.gov.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=429 – Дата звернення : 20.09.2014.

об'єднання єврорегіону «Буг» в області. Так, запит у пошуковій системі сайту на ключове слово «єврорегіон»³²³ знаходить 50 повідомлень. Отримати уявлення про зміст і тип (характер) повідомлень можна з табл. 2.1.1, у якій наведено заголовки 20-ти найсвіжіших повідомлень (упорядкування – спочатку найсвіжіші, далі – пізніші) станом на 13 жовтня 2014 р.

Таблиця 2.1.1

**Останні інформаційні повідомлення на сайті
Волинської обласної державної адміністрації стосовно
діяльності в межах єврорегіону «Буг»
станом на 13.10.2014 р.**

Повідомлення	Дата	Вид повідомлення / рубрика
1. Волиняни разом з партнерами з Польщі та Білорусі обговорили напрями співпраці у туристичній сфері	08.10.2014	Новини
2. Пропозиції до Стратегії регіонального розвитку	25.09.2014	Регіональна стратегія розвитку області до 2020 року
3. Влада Волині та Люблінщини продовжуватиме роботу в напрямку розвитку активного співробітництва	08.08.2014	Новини
4. Міжрегіональне та транскордонне співробітництво області у I півріччі 2014 р.	11.07.2014	Інформаційні повідомлення
5. Міжрегіональне та транскордонне співробітництво області у I півріччі 2014 р.	11.07.2014	Щомісячні звіти про роботу
6. Впровадження проектів на території області за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги (станом на 11.07.2014)	11.07.2014	Програма прикордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна 2007–2013
7. Впровадження проектів на території області за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги (станом на 11.07.2014)	11.07.2014	Залучення, використання та моніторинг міжнародної технічної допомоги в області
8. Стан реалізації Програми прикордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна 2007–2013» у I півріччі 2014 року	11.07.2014	Програма прикордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна 2007–2013

323 Волинська обласна державна адміністрація: Головна > Пошук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.voladm.gov.ua/index.php?searchword=Єврорегіон&ordering=newest&searchphrase=all&limit=0&option=com_search.

Повідомлення	Дата	Вид повідомлення / рубрика
9. Під час Міжнародної конференції в Грузії оголошено про відкриття Програм територіальної співпраці країн Східного партнерства	10.07.2014	Залучення, використання та моніторинг міжнародної технічної допомоги в області
10. Під час Міжнародної конференції в Грузії оголошено про відкриття Програм територіальної співпраці країн Східного партнерства	10.07.2014	Щомісячні звіти про роботу
11. Перший заступник голови ОДА С.Кудрявцев провів робочу нараду з керівниками районів щодо питань міжнародного співробітництва	29.05.2014	Новини
12. Сьогодні у Любліні (РП) підписали спільну Декларацію про реалізацію «Стратегії транскордонного співробітництва Люблінського воєводства, Волинської області, Львівської області та Брестської області на 2014–2020 роки»	07.05.2014	Новини
13. 21 січня поточного року в приміщенні обласної державної адміністрації відбулося перше експертне обговорення проекту Стратегії транскордонного співробітництва Люблінського воєводства, Волинської, Львівської і Брестської областей на 2014–2020 роки	23.01.2014	Громадське обговорення
14. Відбулося перше експертне обговорення проекту Стратегії транскордонного співробітництва Люблінського воєводства, Волинської, Львівської і Брестської областей на 2014–2020 роки	23.01.2014	Європейська інтеграція України
15. Відбулося перше експертне обговорення проекту Стратегії транскордонного співробітництва Люблінського воєводства, Волинської, Львівської і Брестської областей на 2014–2020 роки	23.01.2014	Громадське обговорення
16. Відбулося перше експертне обговорення проекту Стратегії транскордонного співробітництва Люблінського воєводства, Волинської, Львівської і Брестської областей на 2014–2020 роки	23.01.2014	Європейський вибір України

Повідомлення	Дата	Вид повідомлення / рубрика
17. Відбулося перше експертне обговорення проекту Стратегії транскордонного співробітництва Люблінського воєводства, Волинської, Львівської і Брестської областей на 2014–2020 роки	23.01.2014	Програма прикордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна 2007–2013
18. Відбулося перше експертне обговорення проекту Стратегії транскордонного співробітництва Люблінського воєводства, Волинської, Львівської і Брестської областей на 2014–2020 роки	23.01.2014	Щомісячні звіти про роботу
19. Борис Клімчук: У діяльності Європейського Союзу варто посилювати роль прикордонних регіонів і важливим чинником у цьому є діяльність єврорегіонів	21.01.2014	Новини
20. Розпочато обговорення проекту Стратегії транскордонної співпраці Люблінського воєводства, Волинської, Львівської і Брестської областей на 2014–2020 роки	23.12.2013	Програма прикордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна 2007–2013

Зазначимо, що ми не згадуємо численні публікації на тему єврорегіону «Буг» українських дослідників, які регулярно з'являються в наукових виданнях та на інтернет-сторінках, але які навряд чи можна назвати інформаційним супроводом ТКС. Наведемо приклади кількох таких збірників – ³²⁴, ³²⁵, ³²⁶.

Друковані багатомовні публікації матеріалів на тему ТКС

Цей канал серед інших відіграє дещо другорядну роль. Мова йде про те, щоб у разі потреби деякі важливі документи, які представлені на веб-сайті єврорегіону в електронній формі, друкувати англійською, польською, російською та українською мовами. Наприклад, до таких матеріалів належать програмні документи. Інші документи, докладні і не такі важливі, можуть бути надруковані англійською та польською мовами.

Передбачалося також друкування, за потреби, багатомовної брошури про Програму транскордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна 2007–2013 рр.» з інформацією про правові засади реалізації Програми, критерії відбору проектів,

³²⁴ На шляху до Європи. Український досвід єврорегіонів : [Проект Київського центру Інституту Схід – Захід] / Є. Кіш, О. Вишняков, Л. Лендєл та ін. ; за ред. С. Максименка, І. Студеннікова. – К. : Логос, 2000. – 224с.

³²⁵ Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Регіональна конвергенція та транскордонні ринки : зб. наук. пр. / відп. ред. В. С. Кравців ; НАН України ; Ін-т регіональних досліджень. – Львів, 2011. – Вип. 5(91). – 2011. – 385 с.

³²⁶ Беленький П. Ю. Конкурентність на транскордонних ринках / П. Ю. Беленький, Н. А. Мікула, Є. Е. Матвеев. – Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України, 2005. – 214 с.

основні цілі та пріоритети Програми. Брошура розміщена на польському сайті єврорегіону «Буг».

Так само на інтернет-сайті Асоціації самоврядувань єврорегіону «Буг»³²⁷ також наведено низку документів єврорегіону і матеріалів, які оформлені в такий спосіб, щоб було зручно отримати паперову версію цих документів.

Окрім того, в рамках кожного проекту самі учасники практично завжди виходять із пропозиціями друку відповідної рекламної та інформаційної продукції або за рахунок коштів проекту, або за власний рахунок.

Тобто, можна вважати, що цей канал інформаційного забезпечення функціонує належним чином.

Використання каналу класичних мас-медіа

Для демонстрації використання можливостей класичних медіа для інформаційної підтримки транскордонної співпраці в межах єврорегіону «Буг» наведемо результати аналізу публікацій у двох українських виданнях – загальноукраїнському суспільно-політичному тижневику «Дзеркало тижня» і регіональній щоденній газеті «Волинь».

«Дзеркало тижня» – це одне з найпопулярніших українських аналітичних видань, котре із задоволенням читають науковці та практики, досвідчені аналітики та молодь, яка має потребу в отриманні об'єктивної, аргументованої та актуальної інформації. Окрім основної (друкованої) версії, видання має електронний аналог у мережі Інтернет (мал. 2.1.7), що включає повний архів статей тижневіка, починаючи від кінця 1990-х рр. Проведений нами контент-аналіз мав на меті з'ясувати, наскільки популярна тематика транскордонної співпраці на шпальтах видання, а також наскільки єврорегіон «Буг» представлений серед матеріалів на цю тему. Тобто, чи можна публікації у виданні зарахувати до інформаційного забезпечення ТКС єврорегіону «Буг» на загальноукраїнському рівні.

Отже, пошук виявив 129 статей, опублікованих у період від 21 березня 1997 р. до 17 червня 2014 р. і в яких хоча б один раз з'являлися слова «транскордонна» або «трансгранична». Це небагато статей, враховуючи актуальність і важливість тематики. Більше того, серед відібраних матеріалів 116 містять лише одноразове згадування цих слів, як правило, у контексті глобалізаційної тематики, міжнародних відносин та міждержавної співпраці. Лише 13 статей безпосередньо (7 статей) або опосередковано (6 статей) пов'язані з транскордонним співробітництвом. Розподіл інформаційних матеріалів за роками (мал. 2.1.8) показує, що кількість матеріалів на тематику ТКС в останні роки, по суті, звелася до нуля, тоді як принагідне згадування зростає.

327 Związek Transgraniczny Euroregion Bug. Stowarzyszenie Samorządów Euroregion Bug [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://euroregionbug.pl/> – Дата звернення : 20.09.2014.

«Дзеркало тижня. Україна» №31
5 вересня — Сьогодні

[Зміст номера](#)
[Архів номерів](#)

Валентина Самар
Прапори над сейфами

Податки "Держзод" Кучма зробили хід кошем на дошку
інші "самооборони"

Новини

У Кернеса звинуватили у руйнуванні пам'ятників Леніну Харківській ОДА
20:03

ЄС надасть Україні понад мільярд євро і допоможе у відбудові Донбасу
19:43

Кучма вважає, що ЄС дозволив би Путіну захопити Україну, якщо би не США 19:37

В АП хочуть співпрацювати з НАТО "в усьому, крім членства" 19:37

Кучма вважає, що ЄС дозволив би Путіну захопити Україну, якщо би не США 19:33

Кучма: Президент Франції попереджав, що Будапештський меморандум - обман 19:18

Компанія Ахметова хоче закуповувати вугілля в Росії 19:16

Словаччина має надлишок газу, але

Реклама

ZN.UA

Нравится

65 404 пользователям нравится ZN.UA.

Социальный плагиин Facebook

Мал. 2.1.7. Домашня сторінка інтернет-сайту тижневика «Дзеркало тижня»

Така ситуація засвідчує зниження інтересу до цієї проблематики. Аналіз табличних даних (додаток Д) підтверджує такий висновок. Більшість матеріалів стосується загальнодержавного або міждержавного рівня, найчастіше пишуть про якусь загальну віддалену перспективу або ж загальну оцінку поточного стану, робити прогнози або ж будувати і представляти конкретні плани майже ніхто не береться.

Щодо єврорегіонів України, то вони згадані лише вісім разів. Серед згадуваних п'яти (лише п'яти!, про інші навіть не йде мова) єврорегіонів про «Буг» мова йде найчастіше в плані економічного розвитку, зростання торгівлі та туризму (йому безпосередньо присвячено дві статті). З єврорегіоном «Буг» найчастіше асоціюється співпраця України та Польщі. До речі, Польща – та країна, про співробітництво з якою говорять на всіх рівнях – міждержавному, державному, регіональному та локальному.

Мал. 2.1.8. Кількість статей тижневика «Дзеркало тижня», у яких згадується ТКС або написаних спеціально на цю тематику

Докладні результати дослідження представлені в додатку Е.

Щоденна газета «Волинь» – одне з найпопулярніших видань Волинської області, яку читає майже кожна четверта сім'я регіону (мал. 2.1.9).

Аналізуючи матеріали газети «Волинь», ми намагалися дослідити особливості висвітлення безпосередньо діяльності єврорегіону «Буг» у Волинській області. Для пошуку відповідних статей використано пошукову систему безпосередньо інтернет-сайту газети. В інтернет-архіві є електронні версії статей номерів газети за період від 19 червня 2003 р. (№ 68) до 2 жовтня 2014 р. (№ 1735).

Отже, впродовж 2003–2014 рр. вийшло друком більш як 1700 номерів газети, однак лише в 101 статті виявлено поєднання слів «єврорегіон» і «Буг». Тобто, це дещо рідше, ніж у кожному 15-му числі газети. Однак серед відібраних статей лише 47 безпосередньо (23 статті) або опосередковано (24 статті) пов'язані з єврорегіоном «Буг». В решті статей (54 статті) є лише одноразове його згадування, пов'язане, як правило, з прізвищем якогось учасника єврорегіону. Наприклад, найчастіше в таких замітках згадують прізвище і відповідний «титул» (як экс-керівника) польського журналіста, а сьогодні журналіста газети «Волинь» і доцента Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки Анджея Вавренюка, який свого часу очолював регіональний секретаріат єврорегіону «Буг» з польського боку.

На мал. 2.1.10 представлена розкладка знайдених статей за роками.

- ▶ ЗМІСТ | ПЕРША
- ▶ ОФІЦІОЗ
- ▶ ПОЛІТИЧНА КУХНЯ
- ▶ ЛЮДИНА І СУСПІЛЬСТВО
- ▶ НАШІ КОНСУЛЬТАЦІЇ
- ▶ ЛЮБИТЬ-НЕ ЛЮБИТЬ
- ▶ ПРОБЛЕМА
- ▶ РЕЗОНАНС
- ▶ НАШЕ ЗДОРОВ'Я
- ▶ ВСЯКА ВСЯЧИНА

ПОШУК ПО СТАТТЯХ

розширений пошук

ПИТАННЯ ТИЖНЯ
ЧИ НАСТАНЕ В УКРАЇНІ МИР
ДО 1 СІЧНЯ 2015 РОКУ?

- ТАК
33 %
- ТАК, НАВІТЬ ЩЕ ДО ЗИМИ
31 %
- НІ
36 %

Всього проголосувало: 692

ПРОБЛЕМА

ЗАХИСТ ПРАВ УКРАЇНСЬКИХ ЗАРОБІТЧАН

У Луцьку відбулося XVI засідання Ради Єврорегіону «Буг», почесними гостями якого стали делегації з Люблінського воєводства Республіки Польща на чолі з маршалком Кшиштофом Гетьманом та Брестської області Білорусі на чолі з першим заступником голови Брестського облвиконкому Михайлом Юхимуком. Також прибули представники Мазовецького воєводства, які декілька місяців тому виявили бажання долучитися до цього об'єднання

Кость ГАРБАРЧУК

На території Єврорегіону «Буг» буде реалізовано актуальний для багатьох наших співвітчизників проект «Створення транскордонної інфраструктури ефективного управління про цесами трудової міграції». Його концепцію презентував доцент Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки Василь Гром. Головна мета проекту – об'єднати зусилля державних інституцій для захисту прав трудових мігрантів. Потрібно створити умови для максимального спрощення офіційного працевлаштування та оплати праці українців, які трудяться за кордоном.

Начальник управління міжнародного співробітництва та європейської інтеграції Волинської ОДА Андрій Ломага представив учасникам спільно затверджений план, що включає понад 50 заходів. Основну увагу відведено проектам за фінансової участі Європейського Союзу. У сфері охорони навколишнього середовища одним з пріоритетних завдань передбачено розробити Спільну транскордонну прог раму розвитку заповідних територій Єврорегіону «Буг».

Після завершення офіційної частини відбулася спільна прес-конференція голови Волинської обл-держадміністрації Бориса Клімчука, маршалка Люблінського воєводства Кшиштофа Гетьмана та першого заступника голови Брестського облвиконкому Михайла Юхи мука. Журналісти цікавились перспективами співпраці у вищій освіті, питаннями реставрації пам'яток культури та проблемами нелегальної трудової міграції.

ДО ТЕМИ

Результати діяльності Єврорегіону «Буг» свідчать, що така модель прикордонних взаємовідносин є дієвою у розвитку економічної співпраці. Наприклад, із загальної суми іноземних капіталовкладень у 247 млн доларів США, що надійшли в економіку Волині в 2012 році, більше третини є польськими інвестиціями.

НОВИНИ

ВОЛИНЬ

НАМ
ЗАГРОЖУЄ АФРИКАНСЬКА
ЧУМА

ІЗ ВИПРАВНОЇ КОЛОНІЇ
ВТІК ЗАСУДЖЕНИЙ

НЕЗАКОННИЙ БІЗНЕС НА
КОРДОНІ

ЗЛОДІЙ ВПОРЯДКУЄ
СІЛЬСЬКЕ КЛАДОВИЩЕ

НА ХВИЛЯХ МУЗИКИ
СТРАВИНСЬКОГО

[усі новини](#)

УКРАЇНА І СВІТ

ДО ПРЕЗИДЕНТА ПІШОВ
ТІЛЬКИ ЯЦЕНЮК

УКРАЇНЦІ МАСОВО
ЕМІГРУЮТЬ У ЄВРОСОЮЗ

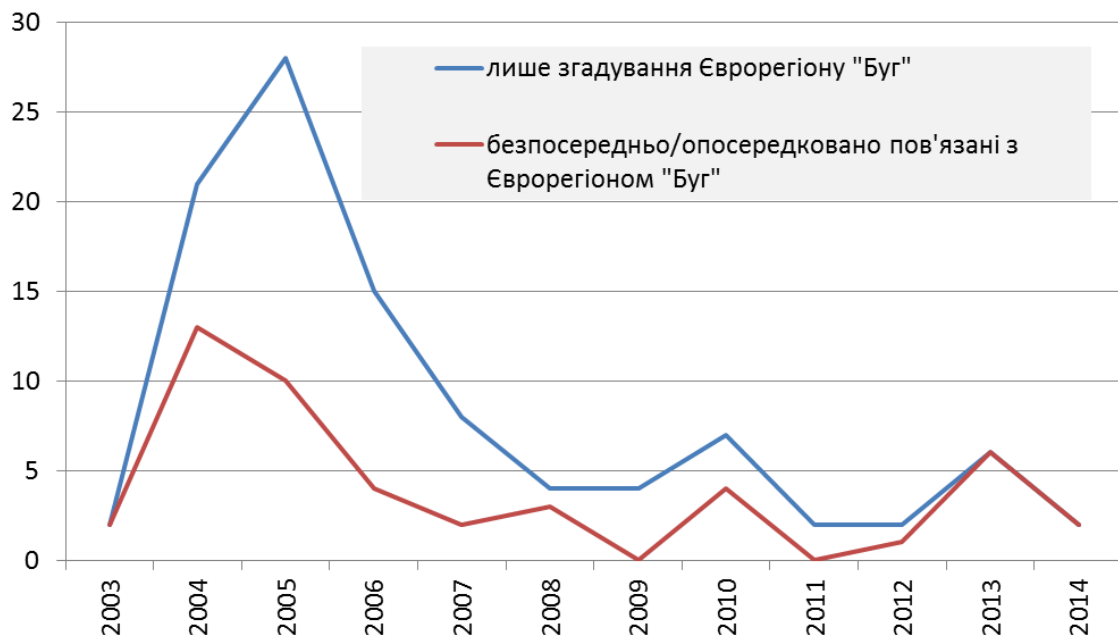
ПРОМВИРОБНИЦТВО
ВПАЛО НА 9 ВІДСОТКІВ

ТЯГНИБОК НЕ МАЄ
ПРЕЗИДЕНТСЬКИХ
АМБІЦІЙ?

НА СЕСІЮ – З ВИЛАМИ

[усі новини](#)

Мал. 2.1.9. Видгляд сторінки інтернет-сайту газети «Волинь»

Мал. 2. 1. 10. Кількість статей газети «Волинь» на тематику єврорегіону «Буг»

Більше 70 % статей, у яких лише згадано єврорегіон «Буг», припадає на період 2004–2007 рр. Так само, як і більшість статей, спеціально присвячених діяльності єврорегіону. Це своєрідний «пік» діяльності цього транскордонного об'єднання. У наступні роки число таких матеріалів зменшується.

Варто зауважити, що 80 % статей написані журналістами у формі невеликої замітки. Це стосується і матеріалів, у яких лише згадано єврорегіон «Буг», і статей, присвячених йому. 47 % із них – короткі події повідомлення розміром до 5 абзаців, у яких мова йде насамперед про імпрези (зустрічі, семінари, навчання).

Щодо напрямів діяльності в межах єврорегіону «Буг», яким присвячені статті в газеті, то вони розподілені в такому порядку: більшість матеріалів пов'язана з розвитком економіки, торгівлі та туризму; майже чверть – із наукою, освітою, спортом і здоров'ям; відтак, решта – з екологією, соціальними проблемами й організаційно-технологічними аспектами діяльності. Майже половина матеріалів присвячена конкретним проектам і програмам.

Докладна інформація про матеріали подана в додатку Ж.

Отже, незважаючи на те, що структура та зміст матеріалів, присвячених єврорегіону «Буг», в цілому задовільна, однак за кількістю публікацій навряд чи можна говорити про те, що це видання достатньою мірою виконує свою функцію як елемент інформаційного забезпечення ТКС.

Традиційні інформаційні заходи

До четвертого інформаційного каналу Програма ТКС Польща – Білорусь – Україна 2007–2013 рр. належать імпрези, тобто комунікаційні заходи у формі конференцій, інформаційних зустрічей, тренінгів і семінарів. Ці заходи автори

Програми вважають³²⁸ винятково важливим інструментом для передачі знань і комунікації між відповідальними особами, бенефіціантами тощо в рамках прозорої та ефективної реалізації програм ТКС. Окрім того, це зручна платформа для представлення результатів і прикладів найкращої практики.

Якщо виходити з повідомлень місцевої преси, то такі заходи відбуваються більше-менше регулярно, хоча й не досить часто – 3–5 імпрез щороку. Зауважимо, що цьому сприяє факт їх повного або часткового фінансування різними європейськими фондами. На нашу думку, про результативність цих заходів можна говорити з погляду досить вузької цільової аудиторії. Це істотне обмеження. Водночас ефективність заходів із погляду впливу на громадськість значною мірою залежить від їх належного висвітлення в місцевій пресі.

На вказаній інтернет-сторінці сайту обласної державної адміністрації³²⁹ знаходимо повідомлення керівника Секретаріату Транскордонного об'єднання «Єврорегіон «Буг»» від української сторони про проведені інформаційні заходи в 2013 р. Подамо їх як приклад таких заходів.

17 квітня відбувся інформаційний семінар у рамках проекту Європейської комісії «Сприяння територіальному співробітництву країн Східного партнерства» на 2014–2015 рр. У заході взяли участь експерти проекту, представники облдержадміністрації, обласної ради та неурядових організацій області. Мета проекту – створити сприятливе середовище для реалізації спільних програм та ініціатив на кордонах між Україною та Білоруссю, головне завдання – посилення спроможності місцевих і регіональних органів влади та недержавних інституцій до розроблення та впровадження проектів транскордонного характеру.

29 травня в Рівненській обласній раді здійснено представлення грантової програми «Підтримка політики регіонального розвитку України» для Волинської, Житомирської, Рівненської та Хмельницької областей. Програму презентували співробітники Представництва ЄС в Україні, європейські експерти проекту, представник Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. Мета програми – надання додаткового фінансового ресурсу для проектів місцевого розвитку, які відповідають стратегічним потребам громад. Завдання інформаційного заходу полягало в ознайомленні потенційних подавачів проектів із вимогами до підготовки концептуальних нот і проектних заявок;

27 серпня в м. Луцьку проведено медіа-брифінг за участю експерта проекту «Програма сприяння територіальному співробітництву країн Східного партнерства», що фінансується Європейським Союзом. Його мета – ознайомити присутніх із програмою, її пріоритетами, вимогами до учасників, а також перевагами, які можуть отримати установи й організації Волині від участі в Програмі територіального співробітництва Україна – Білорусь.

328 Програма транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна 2007–2013 [Електронний ресурс]. – С. 65–66. – Режим доступу : http://www.pl-by-ua.eu/upload/ua/PL-BY-UA_ukr.pdf – Дата звернення : 20.09.2014.

329 Волинська обласна державна адміністрація: Головна > Підрозділи органів влади > Департаменти, управління та інші структурні підрозділи облдержадміністрації > Управління міжнародного співробітництва та європейської інтеграції > Про управління міжнародного співробітництва та європейської інтеграції > Єврорегіон «Буг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.voladm.gov.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=429 – Дата звернення : 20.09.2014.

7 вересня в с. Світязь відбувся семінар-нарада «Залучення додаткових інвестицій для розвитку сільських територій» для сільських і селищних голів Ковельського, Ратнівського, Старовижівського та Шацького районів. У заході взяли участь представники Державного фонду сприяння місцевому самоврядуванню в Україні, обласної ради, облдержадміністрації, Волинської агенції із залучення інвестицій, Волинського обласного фонду підтримки підприємництва, а також громадських організацій області.

Ще одним прикладом заходів, які регулярно проводяться безпосередньо на волинському прикордонні, є Європейські дні добросусідства. Їх мета – сприяння зближенню мешканців прикордонних територій України та Польщі, налагодження нових бізнесових і культурних контактів, активний розвиток транскордонної співпраці. Так, у серпні 2013 р. заходи в рамках Європейських днів добросусідства відбулися на прикордонному переході Адамчуки (Шацький район Волині) – Збереже (гміна Воля Угурська Влодавського повіту Люблінського воєводства). Зокрема, у Волі Угурській 9 серпня проведено Міжнародну конференцію «Наше Полісся. Наш Буг», наступного дня представники органів влади та бізнесових кіл стали учасниками Поліського форуму підприємців у польському місті Влодава. Програма заходу включала Надбужанський ярмарок і Надбужанський культурно-мистецький фестиваль, транскордонне велосипедне ралі та легкоатлетичний забіг, водні сплави на каяках р. Західний Буг, рибальські змагання, футбольний турнір, виступи мистецьких колективів Волинської області та Люблінського воєводства. 11 серпня заходи Європейських днів добросусідства пройшли ще на одній ділянці українсько-польського кордону – у селах Кречів Іванічівського району Волинської області і Крилув Грубешівського повіту Польщі.

У спільному Плані транскордонного об'єднання «Єврорегіон “Буг”» на 2013–2014 рр. передбачено 50 заходів, які скомпоновані за 8 напрямками³³⁰. Основну увагу відведено питанням реалізації проектів за фінансової участі ЄС у рамках Програми прикордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна 2007–2013». Заплановано також низку заходів щодо поширення інформації та створення баз даних, серед яких, наприклад, підготовка та видання довідника «Міста-столиці регіонів у єврорегіоні “Буг”» та створення єдиного сайту українською, російською, польською та англійською мовами.

Висновки. З теоретичного та практичного погляду інформаційне забезпечення – важливий аспект проектів транскордонної діяльності в межах єврорегіонів. Це підтверджують і науковці, й учасники ТКС у відповідних програмних документах. Однак досвід реалізації інформаційної підтримки ТКС єврорегіону «Буг» в Україні демонструє протилежне – недостатнє усвідомлення такої потреби, або ж її відверте ігнорування чи формальне ставлення до неї насамперед із українського боку.

З усіх проаналізованих нами комунікаційних каналів лише один – проведення фінансованих європейськими структурами імпрез – можна з певним застереженням

330 Волинська обласна державна адміністрація: Головна > Новини > Впродовж 2013–2014 років відбудеться понад півсотні спільних заходів у рамках Транскордонного об'єднання «Єврорегіон “Буг”» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.voladm.gov.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=6859 – Дата звернення : 13.10.2014.

назвати таким, який належно виконує відведену йому функцію інформаційного забезпечення ТКС євро регіону «Буг» з українського боку.

Список використаних джерел та літератури:

1. Беленький П. Ю. Конкуренція на транскордонних ринках / П. Ю. Беленький, Н. А. Мікула, Є. Е. Матвеев. – Львів : Інститут регіональних досліджень НАН України, 2005. – 214 с.

2. Волинська обласна державна адміністрація: Головна > Новини > Впродовж 2013–2014 років відбудеться понад півсотні спільних заходів у рамках транскордонного об'єднання «Євро регіон “Буг”» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.voladm.gov.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=6859 – Дата звернення : 13.10.2014.

3. Волинська обласна державна адміністрація: Головна > Підрозділи органів влади > Департаменти, управління та інші структурні підрозділи облдержадміністрації > Управління міжнародного співробітництва та європейської інтеграції > Про управління міжнародного співробітництва та європейської інтеграції > Євро регіон «Буг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.voladm.gov.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=429 – Дата звернення : 20.09.2014.

4. Евро регіони Беларуси [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://beleuroregion.by> – Дата звернення : 20.09.2014.

5. Единая информационная система взаимодействия населения и органов власти трансграничного региона Брест – Люблин [Електронний ресурс] / Брестский трансграничный инфоцентр. – Режим доступу : <http://brest-lublin.info/index.php/ru/> – Дата звернення : 20.09.2014.

6. Інформаційне забезпечення транскордонної співпраці України: теоретичні аспекти : колективна монографія / А. М. Митко, Б. М. Юськів, Н. П. Карпчук та ін. ; наук. ред. Є. Б. Тихомирова. – Луцьк : Вежа-Друк, 2013. – 238 с.

7. На шляху до Європи. Український досвід євро регіонів : [Проект Київського центру Інституту Схід – Захід] / Є. Кіш, О. Вишняков, Л. Лендзел та ін. ; за ред. С. Максименка, І. Студеннікова. – К. : Логос, 2000. – 224 с.

8. Посольство України в Польщі: Головна > Україна та Польща > Між регіональне співробітництво > Між регіональне співробітництво між Україною та Польщею [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://poland.mfa.gov.ua/ua/ukraine-pl/regions> – Дата звернення : 20.09.2014.

9. Програма транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна 2007–2013 [Електронний ресурс]. – 92 с. – Режим доступу : http://www.pl-by-ua.eu/upload/ua/PL-BY-UA_ukr.pdf – Дата звернення : 20.09.2014.

10. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Регіональна конвергенція та транскордонні ринки : зб. наук. пр. / редкол. : відп. ред. Кравців В.С. ; НАН України ; Ін-т регіональних досліджень. – Львів, 2011. – Вип. 5 (91). – 2011. – 385 с.

11. ТРИК – трансграничная информационно-контактная платформа [Електронний ресурс] / Брестский трансграничный инфоцентр. – Режим доступу :

<http://tric.info/index.php> – Дата обращения : 20.09.2014.

12. Związek Transgraniczny Euroregion Bug. Stowarzyszenie Samorządów Euroregion Bug [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://euroregionbug.pl/> – Дата звернення : 20.09.2014.

2.2. Побратимське співробітництво міст України та Польщі

2.1.1. Сутність побратимського співробітництва

В умовах європейської інтеграції транскордонне співробітництво для України є одним із ресурсів проведення якісних суспільних зрушень у напрямі утвердження європейських демократичних цінностей. Транскордонна співпраця – досить потужний інструмент інституційної розбудови співробітництва між територіальними громадами України й інших держав у рамках їх компетенції. Досить поширена практика співпраці територіальних громад і в рамках транскордонного співробітництва, і як самостійний політичний інститут – побратимська співпраця між містами. Якщо в країнах ЄС це давно відома й налагоджена практика взаємодії між містами, то в Україні це лише спроби розуміння ідеї та можливостей побратимства. Адже у нас на законодавчому рівні відсутня нормативно-правова база встановлення побратимських зв'язків між містами, лише декілька міст мають стратегії щодо розвитку зовнішніх зв'язків із містами зарубіжних країн. Проте, на нашу думку, передовсім потрібно провести якісне інформаційне забезпечення цього типу співробітництва міст для розуміння його сутності та ролі на сучасному етапі розвитку.

Поняття **«побратимське співробітництво»** у публіцистичній літературі (здебільшого на шпальтах газет і журналів країн Європейського Союзу та США) ототожнюють із терміном **«твінінг»**. Співзасновник Ради європейських муніципалітетів і регіонів (РЕМР) Дж. Берет визначає твінінг як співпрацю двох громад, які намагаються впливати на європейську перспективу через розв'язання спільних проблем і налагодження між ними міцних дружніх зв'язків. На його думку, первинні цінності побратимства – дружба, співробітництво, взаємна обізнаність народів Європи³³¹.

Польський дослідник М. Фурманкевіч³³² розглядає побратимство як чинник, що стимулює надходження іноземних інвестицій, товарів та людей. На його думку, побратимство дає змогу міським громадам обмінюватися досвідом, інноваціями в сфері міського управління; заохочує людей підтримувати тенденцію щодо подолання політичних бар'єрів.

Цікавий підхід до трактування побратимства як культурно-соціальної практики, що має на меті налагодити економічну співпрацю, активізувати культурно-історичне минуле, сприяти укріпленню толерантності до іншої культури, змінити соціальний простір міста й створити нові можливості для членів спільноти. Побратимство – це не лише отримання нових зв'язків, а й ресурс розвитку для міста. Це розширення

331 European Twinning [Electronic resource]. – 2012. – 7 жовт. – Access mode : <http://www.twinning.org/en/page/history.html>.

332 Furmankiewicz M. Town-twinning as a factor generating international flows of goods and people – the example of Poland / M. Furmankiewicz // *Belgeo : the Belgian Journal of Geography* 1–2. – 2005. – P. 145.

інформаційного поля, можливість використати досвід міст-партнерів у сфері економіки, політики, освіти, культури та ін. Побратимські зв'язки не повинні мати винятково представницький характер, їх ціль набагато ширша і повинна задовольняти потреби громадянського суспільства. Через побратимські зв'язки місто ніби заявляє про себе на міжнародній арені, стаючи учасником загального процесу глобалізації. Процес глобалізації не лише забирає кордони між країнами та культурами, а й посилює потребу у фіксації локальної ідентичності на місцевому та регіональному рівнях³³³.

Наявність побратимських зв'язків дає змогу обмінюватися досвідом розв'язання проблем, думками та баченнями тих чи тих ситуацій. Побратимські зв'язки передбачають довгострокові зобов'язання партнерів, а не наміри короткострокових партнерських проектів. Варто відзначити, що побратимство здатне пережити зміни політичних лідерів або тимчасові складнощі одного з партнерів, чи просто надати допомогу в складних ситуаціях. Носячи довгостроковий характер, надзвичайно важливо регулярно оновлювати домовленості, щоб вони відповідали потребам сьогодення, залишаючись свіжими та динамічними. Однаково важливе подвійне зобов'язання і з боку органів місцевого самоврядування, і з боку жителів. Побратимство не буде розвиватися без активної участі громадян. Саме для додержання цієї подвійної природи створюють побратимські комітети, до складу яких входять представники місцевої влади та городяни.

Отже, **побратимське співробітництво** – це дружні, рівноправні, довгострокові відносини, які закріплюються підписанням угод про постійні партнерські (побратимські) зв'язки між адміністративно-територіальними органами влади будь-якого рівня різних країн для зміцнення співпраці та дружби між народами, а також обміну досвідом у розв'язанні проблем. Побратимство – надзвичайно гнучкий інструмент, оскільки споріднюватися можуть села, містечка й великі міста. Найбільш чисельна та продуктивна, у контексті структури побратимства, співпраця міст. Що стосується побратимського співробітництва сіл та областей, то вона менш чисельна.

У науковій літературі трапляються два поняття, що описують міжнародні зв'язки міст – міста-побратими (поріднені міста) і міста-партнери. **Міста-побратими (поріднені міста)** – це міські поселення, розташовані в різних державах і між якими на основі підписаних угод установлені постійні партнерські (побратимські) зв'язки для взаємного ознайомлення з життям, історією та культурою, для досягнення кращого взаєморозуміння, зміцнення співпраці та дружби між народами різних країн, а також для обміну досвідом у розв'язанні аналогічних проблем, що постають перед міською владою та громадськими організаціями³³⁴. Відповідно, угода включає пункти про розвиток культурного, соціального, економічного, спортивного й/чи іншого співробітництва. Побратимська співпраця міст реалізується ефективніше в конкретних проектах через створення спільних підприємств, взаємне відкриття

333 Колева З. И. Побратимство как культурно-социальная практика, влияющая на формирование социального пространства города / З. И. Колева / Вестн. Самаровского гос. ун-та. – 2012. – № 8/1 (99). – С. 51.

334 Богородецька О. І. Основні напрями партнерської співпраці міста Луцька з польськими містами-побратимами / О. І. Богородецька // Матеріали III Міжнар. науково-практ. конф. аспірантів і студентів «Волинь очима молодих науковців: минуле, сучасне і майбутнє» (13–14 травня 2009 р.) : у 3-х т. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2009. – Т. 1. – С. 277–279.

торгово-промислових центрів, культурні й інші заходи тощо.

Більш уживаний у науковій літературі термін «міста-партнери». Міста-партнери – це міські поселення, між якими укладено угоди про співробітництво (за конкретними проектами) чи підписано угоду про наміри³³⁵. Здебільшого партнерські зв'язки між містами передбачають лише економічну співпрацю щодо реалізації тих чи тих завдань. Міста-партнери пов'язані між собою менш стійкими та нерегулярними зв'язками, оскільки співробітництво має менші масштаби й може перериватися на певний час, коли спільні проекти завершуються чи за певних обставин перестають діяти. Отже, потрібно відзначити, що побратимські зв'язки міст, на відміну від партнерських зв'язків міст, набагато міцніші, мають довгостроковий характер, глибші за змістом утворення, а також далеко не завжди переслідують економічну вигоду.

Партнерство – це будь які форми добровільної співпраці між публічними, громадськими, приватними партнерами. Мета таких дій – усунення бюрократичних бар'єрів, які ускладнюють співробітництво створення механізмів координації цілей та дій. Партнерство використовується як форма співпраці в різноманітних сферах, здебільшого між публічними владами різних рівнів і партнерами з приватного сектора й неурядовими організаціями. За останнє десятиріччя розвиток і поглиблення цього типу співробітництва стали важливим елементом у процесі європейської інтеграції. Власне, контакти між мешканцями створюють основу розбудови спільної Європи³³⁶.

Польська дослідниця К. Дворак³³⁷, розглядаючи питання міжнародної співпраці міст (на прикладі м. Кракова), виділяє такі форми міжнародного співробітництва міст:

- міста-побратими;
- почесні міста-побратими, а також міста-партнери;
- співпраця міст без заключення договору.

Варто зазначити, що в США, наприклад, міста-побратими прийнято називати *sister-cities*, тобто не «брати», а «сестри». Зокрема, 34-й президент США Д. Ейзенхауер ще наприкінці 50-х рр. ХХ ст. зазначав, що «програма міст-побратимів є важливим джерелом для переговорів місцевих органів влади, що дає можливість людям виражати самих себе у спільних прагненнях дружби, добра та співпраці для кращого світу для усіх людей»³³⁸.

Існує ще визначення «*twin-cities*» (англ.) – «міста-близнюки», але його використовують досить рідко в українській науковій літературі. Братаються між собою переважно міста з двох (і більше) різних країн (найчастіше це міста прикордонних територій певних держав). Міста-побратими усередині однієї держави трапляються нечасто. Проте потрібно відзначити Німеччину в той період, коли

335 Богородецька О. І. Сучасний стан і географія партнерської співпраці міста Луцька з містами-побратимами / О. І. Богородецька, В. Й. Лажнік // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Сер. : Географічні науки. – 2009. – № 8. – С. 128.

336 Strategia współpracy partnerskich jednostek terytorialnych obwodu Winnickiego i Województwa Świętokrzyskiego : przewodnik metodyczny. – Kielce, Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego. Departament Rozwoju Regionalnego i Współpracy z Zagranicą. – 2006. – S. 21.

337 Dworak K. Współpraca międzynarodowa miast a rozwój lokalny (na przykładzie miasta Krakowa). Wyd. I, Promotor. – Warszawa, 2011. – S. 7.

338 Strategia współpracy międzynarodowej miast LUBLIN – MÜNSTER – PONIEWIEŻ – VISEU 2010–2020 [Електронний ресурс]. – Lublin, 2010. – Режим доступу : http://www.lublin.eu/images/upload/strategia%20PL_pdf+ok%C5%82adka.pdf. – Редакція від 21.06.2014.

держава була поділена на дві окремі частини Берлінською стіною. Міста НДР і ФРН ріднилися між собою і навіть після відновлення Німеччини як єдиної держави, не бажали відмовлятися від статусу побратимів. Це, передовсім, Хеймніц і Дюссельдорф, Айзенхюттенштадт і Зарлуї, а також інші німецькі міста³³⁹.

Серед головних **причин** встановлення побратимських зв'язків між містами дослідник із Росії В. Пятака³⁴⁰ виділяє такі:

- 1) зовнішньополітичні інтереси держав;
- 2) політичні інтереси партій, що відображають на місцевому рівні міжпартійну боротьбу з питань зовнішньої політики;
- 3) усвідомлення очільниками міст потреби налагодження зв'язків між народами двох країн, тоді як міждержавні відносини між ними проблемні або навіть мають конфронтаційний характер;
- 4) гуманітарні акції;
- 5) із міркувань престижності у маленьких містах, розташованих подалі від туристичних маршрутів, поріднення вважають як єдину можливість брати участь у міжнародних обмінах.

Такого роду причини встановлення побратимських зв'язків між містами були виділені ще в середині 1990-х рр. На сучасному етапі розвитку побратимства причини поріднення між містами зазнали багатьох трансформацій. Зокрема, до усіх перелічених вище суб'єктів поріднення міст долучилися головно мешканці міст (громадські активісти, представники освітньої галузі, медицини). Також одна з важливих причин установа побратимських зв'язків між містами – поширення інформації про місто для розвитку та стимулювання туризму, залучення іноземних інвестицій, вивчення й адаптація досвіду зарубіжних колег у тій чи тій сфері суспільного життя.

Польський дослідник М. Фурманкевіч називає такі головні **чинники** впливу на встановлення побратимських зв'язків міст:

- 1) приватні контакти (45 % опитаних у муніципалітетах Польщі);
- 2) зовнішні інституції;
- 3) місцеві інституції;
- 4) нацменшини;
- 5) бізнес-контакти.

Приватні контакти пов'язані передовсім із індивідуальною мобільністю мешканців міст, особливо місцевих лідерів. Зовнішні інституції – це сприяння міжнародних неурядових організацій у розвитку побратимського співробітництва та налагодження двосторонніх контактів між містами. Місцеві інституції, які сприяють встановленню побратимських зв'язків міст, на думку дослідника, – це заклади освіти, зокрема школи й університети, місцеві асоціації, громадські інституції, культурні центри та ін.³⁴¹.

339 Усанкова С. Города-побратимы: для чего они нужны? [Электронный ресурс] / С. Усанкова. – Режим доступа : <http://shkolazhizni.ru/archive/0/n-27140/> – Редакція від 11.11.2013.

340 Пятака В. Породнение городов: стоки и основные особенности / В. Пятака // Вестник мэрии. – 1994. – С. 58.

341 Furmankiewicz M. Town-twinning as a factor generating international flows of goods and people – the example of Poland, op. cit. – P. 152.

Дещо інший підхід у визначенні **чинників** установа побратимських зв'язків міст у російського дослідника В. Пятака³⁴². Він виділяє:

- 1) подібні економічні та культурні характеристики;
- 2) спільне або подібне історичне минуле;
- 3) «кільцеве поріднення» – встановлення побратимських зв'язків із містами-побратимами уже наявного міста-побратима;
- 4) встановлення побратимських зв'язків як результат надання гуманітарної допомоги;
- 5) географічна близькість між містами.

Реалізація побратимського співробітництва між містами здійснюється на основі низки **чинників**. Польські дослідники, зокрема Р. Формушевіч³⁴³, виділяють такі:

- вигідне географічне положення (вигідне транспортне сполучення);
- мовна спорідненість;
- подібна суспільно-економічна ситуація;
- історична близькість;
- інколи подібні/й ідентичні назви міст;
- профіль діяльності громадських організацій;
- наявність нацменшин;
- інші суспільні зв'язки.

Ініціаторами поріднення міст на сучасному етапі розвитку побратимського співробітництва виступає не лише влада (голова муніципалітету, органи місцевого самоврядування, партії;), а й різні суб'єкти соціально-політичної системи держави: підприємства, громадські організації (громадські активісти), освітяни, науковці.

Сучасна нормативно-правова база побратимських зв'язків міст складається з трьох рівнів: міжнародного, міждержавного, внутрідержавного. Міжнародний (або зовнішній) рівень представлений сукупністю усіх документів (міжнародних угод, хартій, декларацій), що стосуються особливостей налагодження побратимських взаємовідносин між суб'єктами територіальних громад із різних держав світу. Відповідно, другий, міждержавний рівень, ґрунтується на укладених міждержавних договорах між двома країнами, угодах та інших документах, що закріплюють співпрацю між цими державами. Загалом співробітництво може реалізовуватись у різних сферах, але буде сприяти налагодженню тісних партнерських контактів не лише між цими державами, а й між їх містами. Третій рівень – внутрідержавний, який представлений Конституцією держави, відповідними законами, статутами міст та окремими рішеннями органів місцевого самоврядування щодо партнерської та побратимської співпраці.

2.2.2. Тенденції співпраці українських та польських міст-побратимів

Українсько-польські відносини мають багатовікову історію. Українців і поляків, два сусідні народи, здавна поєднує спорідненість мов та культур, територіальна

342 Пятака В. Порождение городов: стоки и основные особенности / В. Пятака // Вестник мэрии. – 1994. – С. 59.

343 Formuszewicz R. Współpraca zagraniczna samorządu lokalnego w Wielkopolsce / R. Formuszewicz. – Poznań : Instytut Zachodni, 2004. – S. 50.

близькість, врешті, спільність етнічного походження. Тривалий історичний період обидва народи перебували у складі тих самих держав: I та II Речі Посполитої, Австро-Угорської та Російської імперії. Українці та поляки випробували на собі будівництво соціалізму, складнощі тоталітаризму, кризу розпаду комуністичної системи, пошук нової моделі постсоціалістичного розвитку. Закономірно, що впродовж століть між сусідніми націями склалися та різносторонньо розвивалися контакти в сфері політики, економіки, культури³⁴⁴. У ХХІ ст. Україна та Польща отримали змогу творити власну долю у мирний і демократичний спосіб. Ці найбільші у Центрально-Східній Європі країни мають досвід і ресурси для співпраці в галузі державної влади, місцевого самоврядування, економіки, торгівлі, паливно-енергетичного комплексу, екологічних проблем, зовнішньої політики й оборони. Це все сприяє створенню ефективної системи європейської безпеки, науки, культури, освіти в рамках міжнародного права і демократії.

Варто відзначити динамічний характер розвитку українсько-польського співробітництва, зумовленого збігом національних інтересів країн-сусідів у багатьох сферах, їх глибинними історичними та культурними зв'язками. Проте процес формування побратимської співпраці між містами України та Польщі відбувався ще за радянських часів. Варто відзначити, що укладання договорів про співробітництво було централізованим і не завжди ініційованим власне містом.

Нині ж міста-побратими прикордонних областей України та воєводств Польщі, в рамках транскордонних проєктів, тісно співпрацюють між собою. Це співробітництво мотивоване, поміж іншим, наявністю родинних зв'язків між мешканцями прикордонних територій; спільним історичним минулим; культурними обмінами; економічною взаємодією. Саме співпраця прикордонних міст України та Польщі та контакти їх мешканців сприяли спрощенню процедури перетину спільного кордону України та Польщі. Зокрема, у 2008 р. підписано Угоду між Кабінетом Міністрів України й Урядом Республіки Польща про правила місцевого прикордонного руху³⁴⁵.

Станом на 2011 р. міста України мають налагоджені зв'язки із 879 містами-побратимами у 60 країнах світу. Найбільше міст-побратимів (183) у Республіці Польща³⁴⁶. Такий значний показник співпраці між українськими та польськими містами зумовлений активним розвитком транскордонного співробітництва між зазначеними вище країнами (мал. 2.2.1).

344 Стрільчук Л. В., Стрільчук В. В. Інституційні складові українсько-польських гуманітарних взаємин і співробітництва : монографія / Л. В. Стрільчук, В. В. Стрільчук. – Луцьк : Волинські старожитності, 2013. – С. 4.

345 Двосторонні документи з державами-членами ЄС щодо співробітництва в сфері євроінтеграції [Електронний ресурс] // Урядовий портал. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article%3fart_id=223285917&cat_id=223280190 – Редакція від 08.09.2012.

346 Богородецька О. Просторовий аналіз побратимських зв'язків міст України // Зб. матеріалів Міжнар. науково-практ. конф. «Міжнародні відносини в умовах ХХІ ст.: сучасна теорія і практика» (17–18 листопада 2011 р., м. Львів). – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. – С. 23–26.

Miasta bliźniacze Polski i Ukrainy

Мал. 2.2.1. Головні міста-побратими України та Польщі

Міста майже кожної області України та воєводств Польщі мають підписані угоди про побратимську співпрацю. Міста кожного із 16 воєводств Польщі мають партнерські та побратимські зв'язки із містами України. Найбільше українських партнерів мають міста таких воєводств Польщі: Підкарпатське, Люблінське, Свентокшиське³⁴⁷ (табл. 2.1.1). В Україні найбільше польських міст-побратимів мають міста Одеської, Івано-Франківської, Вінницької, Волинської, Львівської областей³⁴⁸.

Таблиця 2.2.1

Участь воєводств Польщі у співпраці з містами-побратимами в Україні*

№	Воєводство в Польщі	Кількість побратимських зв'язків із містами України
1	Підкарпатське	31
2	Люблінське	20
3	Свентокшиське	18
4	Малопольське	18
5	Сілезьке	17
6	Великопольське	13
7	Нижньосілезьке	12

³⁴⁷ Офіційний сайт Посольства України у Республіці Польща [Електронний ресурс] / Міжрегіональне співробітництво між Україною та Польщею. – Режим доступу : <http://poland.mfa.gov.ua/ua/ukraine-pl/regions> – Редакція від 23.05.2014.

³⁴⁸ Офіційний сайт Посольства України у Республіці Польща [Електронний ресурс] / Міжрегіональне співробітництво між Україною та Польщею. – Режим доступу : <http://poland.mfa.gov.ua/ua/ukraine-pl/regions> – Редакція від 23.05.2014.

8	Мазовецьке	11
9	Лодзинське	8
10	Поморське	7
11	Вармінсько-Мазурське	7
12	Опольське	7
13	Любуське	4
14	Підляське	4
15	Західнопоморське	4
16	Куявсько-Поморське	3

**Власне опрацювання на основі офіційних сайтів органів місцевого самоврядування Польщі й України*

Стосовно **областей України**, то передовсім варто виділити:

- Львівську (34 побратимських контакти з містами Польщі);
- Івано-Франківську (24);
- Вінницьку (21);
- Волинську (14).
- Рівненську (11);
- Тернопільську (9).

Розглянемо найактивніші міста-побратими України та Польщі за кількістю контактів (табл. 2.2.2).

Таблиця 2.2.2

Найактивніші міста-побратими України та Польщі*

Міста Польщі	Міста України
Люблін	Івано-Франківськ
Кельце	Львів
Рибнік	Луцьк
Зелена Гура	Ковель
Перемишль	Трускавець
Жешув	Самбір
Краків	Кам'янець-Подільський
Лодзь	Дрогобич
Санок	Тернопіль
Ясло	Калуш

**Власне опрацювання на основі офіційних сайтів органів місцевого самоврядування Польщі й України*

Зазначені вище міста-побратими в географічному розрізі окреслюють територію Західної України та Південно-Східної Польщі. Саме території цих областей активно взаємодіють у рамках транскордонної співпраці. Засвідчує це успішна реалізація «Програми транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна 2007–2013», яка охоплювала територію Західної України та Південно-Східної Польщі:

– у Польщі: Кросненсько-Перемишльський субрегіон (Підкарпатське воєводство), Бялостоцько-Сувальський субрегіон (Підляське воєводство), Бельско-Підляський і Хелмсько-Замойський субрегіони (Любельське воєводство), Остроленсько-Седлецький субрегіон (Мазовецьке воєводство), прилеглі регіони співпраці: Жешувсько-Тарнобжезький субрегіон (Підкарпатське воєводство), Ломжинський субрегіон (Підляське воєводство) та Люблінський субрегіон (Люблінське воєводство);

– у Білорусі: Гродненська, Брестська області, сім західних районів у Мінській області: Мядель, Вілейка, Молодечно, Воложин, Столбці, Несвіж, Клецк, прилеглі регіони співпраці: схід Мінської (15 районів і місто Мінськ) та Гомельська області;

– в Україні: Львівська, Волинська, Закарпатська області, прилеглі регіони співпраці: Рівненська, Тернопільська й Івано-Франківська області³⁴⁹.

Головними завданнями програми була підтримка створення постійних структур співробітництва серед місцевих і регіональних організацій та установ для підвищення потенціалу прикордонної співпраці; сталого соціально-економічного розвитку польсько-білорусько-українського прикордоння через співробітництво місцевих громад цієї території з якомога більшої кількості напрямів. Як результат програми – ефективно реалізована транскордонна співпраця сприяла інтеграції місцевих громад, зокрема у формі взаємодії між містами-побратимами.

Досить багато ініціатив, реалізованих спільно громадами двох міст-побратимів України та Польщі в рамках ТКС, мають значну підтримку з боку дипломатичних представництв. Передовсім це сприяння у видачі візи; організація культурних заходів, святкувань; відкриття та підтримка товариств поляків в Україні, українців у Польщі; публікація періодичних видань.

349 Програми транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна 2007–2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.pl-by-ua.eu/upload/ua/PL-BY-UA_ukr.pdf.

Таблиця 2.2.3

**Дипломатичні представництва
Республіки Польща в Україні***

Місто	Рік відкриття представництва
Київ	1992
Львів	1993
Харків	1994
Луцьк	2003
Одеса	2003
Вінниця	2010
Житомир	2010
Севастополь	2011
Донецьк	2014

*Опрацювання власне за джерелом³⁵⁰

Таблиця 2.2.4

**Дипломатичні представництва
України в Республіці Польща****

Місто	Рік відкриття представництва*
Варшава	1992
Краків	...
Гданськ	1994
Вроцлав	...
Люблін	2003
Жешув	2003
Познань	2007
Хелм	...
Щецин	...
Бидгощ	2011
Перемишль	2012
Зелена Гура	...

* В колонці «Рік відкриття представництва» вказано роки заснування дипломатичних представництв. Не встановлену дату заснування позначено «...».

**Опрацювання власне за джерелом³⁵¹.

350 Посольство Республіки Польща у Києві [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kijow.msz.gov.pl/uk/konsulski_ta_wizowi/wizowa_info/kons_okruhy/kons_okruhy.

351 Дипломатичні представництва за кордоном [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. – Режим доступу : <http://mfa.gov.ua/ua/about-mfa/abroad/honorary-consulates/92#>.

Сьогодні в Польщі функціонує 12 дипломатичних представництв України і вісім дипломатичних представництв України в Польщі. Діяльність дипломатичних інституцій Польщі в Україні сягає ще початку 20-х рр. ХХ ст. Зокрема, консульство Республіки Польща у Харкові відкрите 1994 р., продовжуючи традицію створеного 1 березня 1924 р. Генерального консульства Республіка Польща у м. Харкові³⁵². Діяльність польської дипломатичної місії у Львові розпочата 1987 р. – Консульська місія тоді ще Польської Народної Республіки. В 1993 р. уже в незалежній Україні місію трансформовано в Генеральне консульство Республіки Польща³⁵³.

Такий високий показник дипломатичних установ в обох країнах засвідчує досить тісне співробітництво, наявність довіри та бажання працювати у напрямі підтримки демократичних цінностей і засад. Забезпечення функціонування розвиненої мережі консульських установ у містах України та Польщі дає змогу більшого доступу громадян до інформації про сусідню країну, її культуру, традиції та звичаї, а також сприяє налагодженню дружніх контактів між мешканцями цих міст. Власне, ці засади добросусідських відносин і міцних зв'язків між урядами міст лежать в основі транскордонної співпраці.

Проте на шляху активного співробітництва міст-побратимів України та Польщі наявні перешкоди. Польські дослідники, зокрема М. Фуманкевіч³⁵⁴, називають такі:

- нестача фінансування (як визначальний елемент);
- зміна особового складу органів місцевого самоврядування, що безпосередньо відповідають за сферу зовнішніх зв'язків міста;
- відсутність активної участі у співпраці міста-партнера;
- географічна відстань;
- мовний бар'єр;
- інвестиційні ризики (занепокоєність місцевої влади одного міста, що інвестиції вкладені у співпрацю між містами і кінцевий результат можуть не відповідати один одному);
- недостатній рівень компетенції працівників місцевого самоврядування в сфері побратимського співробітництва між містами.

Що стосується українсько-польських відносин між містами, то виділяємо перешкоди як внутрішнього, так і зовнішнього характеру, що унеможливають, стримують розвиток побратимської співпраці. Під зовнішніми перешкодами розуміємо ті проблеми, які пов'язані безпосередньо з впливом держави: недостатнє державне фінансування розвитку міст; відсутність державної програми з підтримки міст України, що мають побратимські зв'язки; складні питання в історії українсько-польських відносин. До внутрішніх належать ті проблеми, які виникають, власне, у

352 Ексклюзивне інтерв'ю з генеральним консулом Польщі в Харкові з питань вищої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.osvita.org.ua/abroad/articles/13.html> – Редакція від 08.06.2013.

353 Polska placówka dyplomatyczna we Lwowie w latach 1987–2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.lwow.msz.gov.pl/pl/konsulat/konsulat_lwow – Редакція від 02.03.2013.

354 Furmankiewicz M. Town-twinning as a factor generating international flows of goods and people – the example of Poland, *op. cit.* – P. 153.

рамках домовленостей двох міст про побратимство: нестача досвіду і галузі побратимства; відсутність схожих проблем; низька поінформованість громадськості про можливості та переваги, що надає побратимська співпраця між містами; непостійні контакти міст-побратимів; угода про побратимство виключно на папері; вплив іміджу міста.

2.1.3. Інструменти активізації побратимського співробітництва міст України та Польщі

В сучасних умовах містам потрібне визначення чітких цілей у напрямі власного розвитку, до яким можна зарахувати:

- залучення працездатного населення репродуктивного віку для проживання на власній території;
- активізація дій щодо залучення інвесторів, зокрема іноземних;
- отримання державних коштів, необхідних для реалізації власних локальних проектів;
- отримання коштів із альтернативних джерел фінансування для забезпечення ними власних муніципальних проектів (кошти різних фондів, фундацій, грантодавців, меценатів тощо);
- активізація в напрямі розвитку міжнародного співробітництва, зокрема транскордонного;
- спрямованість на активізацію туризму на власній території;
- залучення товаровиробників та роботодавців;
- підтримка товаровиробників тощо³⁵⁵.

«Досягнення цих цілей можливе у випадку, коли механізм управління муніципальним утворенням перетворюється на систему мислення, усвідомлення та дій, заснованих на специфічних принципах і методах маркетингу, спрямованих на створення виключних конкурентних переваг території задля задоволення потреб її внутрішніх та зовнішніх суб'єктів, тобто маркетингового управління територією, що, своєю чергою, має стати невід'ємним елементом місцевої політики»³⁵⁶.

Активізація міжнародного співробітництва між містами сьогодні є одним із пріоритетів у рамках європейської інтеграції. Серед головних інструментів активізації міжнародної співпраці муніципалітетів у Європі виділяють³⁵⁷:

- транскордонне співробітництво та створення євронзон або єврорегіонів;
- міжнародну технічну допомогу (ресурси та послуги, які, відповідно до міжнародних договорів, надають донорам на безоплатній та безповоротній основі);
- твінінг (побратимство).

Розглядаючи побратимство між містами як досить потужний інструмент інституційної розбудови, співробітництва між муніципалітетами в Європі, доцільне

355 Гончаренко Т., Сидоренко Н. Міжнародне співробітництво муніципалітетів як умова ефективного розвитку маркетингових стратегій та бренду міст / Т. Гончаренко, О. Сидоренко // Зб. наук. пр. «Ефективність державного управління». – 2012. – Вип. 30. – С. 438.

356 Гончаренко Т. П. Територіальний маркетинг: нове мислення в управлінні територіями / Т. П. Гончаренко // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. – Дніпропетровськ : [б. в.], 2010. – Вип. 263 : в 7 т. Т. VII. – С. 1845–1851.

357 Сидоренко Н. Інструменти активізації міжнародного співробітництва муніципалітетів в Європі [Електронний ресурс] / Н. Сидоренко. – Режим доступу : <http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-01%285%29/11snosme.pdf> – Редакція від 29.05.2014.

вивчення ключових важелів його активізації в Україні.

Серед головних **інструментів активізації побратимського співробітництва міст** пропонуємо виділити три групи важелів:

Мал. 2.2.2. Інструменти активізації побратимського співробітництва

До **інституційної бази** активізації побратимського співробітництва міст України належить система нормативно-правового забезпечення, а також формування дієвих інституцій, спроможних здійснювати ефективну реалізацію програм та ініціатив міст-побратимів.

Недосконалість нормативно-правової бази функціонування побратимської співпраці міст України полягає в наявності багатьох колізій у нормативних документах. Зокрема, відповідних змін у чинному законодавстві вимагає положення про чітке визначення обсягів і повноважень органів місцевого самоврядування в сфері реалізації міжнародного співробітництва міст. Найчастіше суб'єктом встановлення побратимських зв'язки між містами є міські ради, а суб'єктами їх реалізації – відповідні управління міжнародної співпраці при виконавчих комітетах міських рад; громадські організації; приватні особи; науково-освітні заклади тощо. Тому потрібне чітке визначення суб'єктів установа та реалізації побратимських зв'язків між містами та розподіл повноважень між ними. Також важлива розробка нормативно-правових актів щодо взаємодії органів місцевого самоврядування з представниками інших країн: дипломатичними установами, міжнародними, громадськими організаціями, благодійними фондами тощо.

Важлива складова частина ефективної побратимської та партнерської співпраці між містами – розробка стратегії розвитку міста, формування проектів для отримання грантів, фінансування від донорських установ та фондів. У сучасній Україні ця практика досить нерозвинена. Українським органам місцевого самоврядування варто звернути увагу на польську практику стосовно впровадження досвіду управління проектами. «Доцільно утворювати відповідні структурні підрозділи, що дасть змогу

залучати додаткові ресурси для власного розвитку, готувати відповідних фахівців. Саме через ці структурні одиниці можливо цілком використовувати інструменти міжнародної співпраці: технічну та грантову допомоги, участь у спільних управлінських проектах, що фінансуються в рамках ЄПС, Східного партнерства та транскордонного співробітництва»³⁵⁸.

Одним із елементів активізації партнерських і побратимських зв'язків між містами в контексті інституційного забезпечення побратимської співпраці міст – долучення органів місцевого самоврядування до програми з однойменною назвою «Twinning» («Побратимство»). «Twinning – інструмент інституційної розбудови, в рамках якого відбувається співробітництво на рівні державних службовців аналогічних органів державної влади країн-членів ЄС та України для впровадження елементів державного управління, необхідних для адаптації національного законодавства до норм і стандартів ЄС. Проект “Twinning” має на меті виробляти чіткі гарантовані результати, а не лише сприяти розвиткові співробітництва в цілому»³⁵⁹.

Не менш важливе забезпечення прозорості в діяльності органів місцевого самоврядування через долучення громадськості до обговорення рішень, які воно приймає, проведення оцінки ефективності діяльності цих органів. Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики», громадську раду визначено як «постійний колегіальний виборний консультативно-дорадчий орган», створений для «забезпечення участі громадян в управлінні державними справами, здійснення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади, налагодження ефективної взаємодії цих органів із громадськістю, врахування громадської думки під час формування та реалізації державної політики»³⁶⁰.

Консультації щодо дій місцевої влади з місцевою громадою – необхідна умова в напрямі ефективного розвитку сучасного міста. Зазначимо, що один зі шляхів підвищення рівня ефективної діяльності органів місцевого самоврядування – громадська експертиза та громадський моніторинг діяльності органів влади. Це новий для України досвід контролю, який досить активно функціонує у багатьох країнах, що визнають і дотримуються демократичних цінностей, зокрема й у Польщі.

Громадська експертиза діяльності органів виконавчої влади – складова частина механізму демократичного управління державою, який передбачає проведення інститутами громадянського суспільства оцінки діяльності органів виконавчої влади, ефективності прийняття і виконання ними рішень, підготовку пропозицій щодо розв'язання суспільно значущих проблем для їх урахування органами виконавчої влади у своїй роботі. Об'єкт такої експертизи – діяльність певного органу виконавчої

358 Сидоренко Н. Інструменти активізації міжнародного співробітництва муніципалітетів в Європі [Електронний ресурс] / Н. Сидоренко. – Режим доступу : <http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-01%285%29/11snosme.pdf> – Редакція від 29.05.2014.

359 Міжнародна технічна допомога ЄС Twinning [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державного агентства земельних ресурсів України. – Режим доступу : <http://land.gov.ua/mizhnarodna-tekhnichna-dopomoha-yes-twinning.html> – Редакція від 31.05.2014.

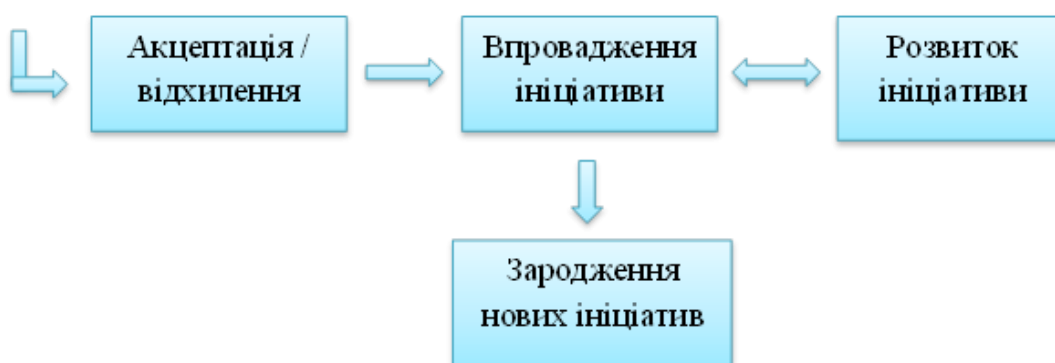
360 Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 року № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%DO%BF>.

влади та органу місцевого самоврядування³⁶¹. На нашу думку, такого роду контроль вимагатиме більшої відповідальності від органів місцевого самоврядування щодо прийняття та реалізації їхніх рішень. А отже, їхня діяльність стане ефективнішою і, що головне, більш добросовісною.

Водночас громадська експертиза та громадський моніторинг діяльності органів влади включають поняття внесення пропозицій щодо суспільно значущих питань розвитку та діяльності міста. В такому випадку доцільно було б створити при відділах звернень громадян певні центри внесення пропозицій щодо оптимізації зовнішньої співпраці міста. Адже безліч громадян недостатньо поінформовані про можливості, які отримують їхні міста від побратимської та партнерської співпраці.

Загалом проблема контролю громадськості над діяльністю органів місцевого самоврядування може бути розв'язана: а) розвиненим інформаційним середовищем; б) проведенням моніторингів, соціальних опитувань серед мешканців міста. Також для забезпечення взаємодії органів державної влади з громадськістю необхідне проведення повноцінних консультацій, засідань, заходів та діяльність спільних робочих груп.

Зовнішні зв'язки міст, зокрема між містами-побратимами, потребують переходу на якісно новий рівень управління. Вдосконалення сфери міжнародного співробітництва муніципалітетів в Україні неможливе без вироблення механізмів спільної діяльності впровадження ініціатив органів влади та громадських організацій, зокрема на рівні міста. Окрім обміну делегаціями, органам місцевого самоврядування варто активно впроваджувати *локальні ініціативи* з урахуванням інтересів місцевої громади. Алгоритм розвитку місцевих ініціатив розглянуто українським ученим Ю. Губені³⁶². Першочерговий елемент цієї схеми – потреби громади міста, повноцінне визначення яких сприяє вдалому впровадженню ініціатив органами місцевого самоврядування.

Мал. 2.2.3. Алгоритм розвитку місцевих ініціатив

361 Громадська експертиза та громадський моніторинг діяльності органів влади : навч. посіб. / В. Купрій, Л. Паливода. – К. : Макрос, 2011. – С. 26.

362 Губені Ю., Оліщук П. Місцеві ініціативи як інструмент розвитку сільських територій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/EkUk_2012_4_9.pdf.

Що стосується сфери зовнішніх зв'язків міста, такою ініціативою може слугувати підтримка діяльності осередків нацменшин. Зокрема, за даними Посольства Республіки Польща в Україні, станом на червень 2014 р., зосереджені 295 організацій польської діаспори на території (Київського – 33, Харківського – 25, Луцького – 31, Львівського – 65, Одеського – 10, Вінницького – 131) консульських округів³⁶³. Важливість підтримки та долучення місцевої влади до програм польських громадських організацій нацменшин відкриває більше можливостей для співпраці з польськими містами-побратими. Також це хороший спосіб промоції українських міст у Польщі для розвитку туризму чи отримання іноземних інвестицій.

Варто відзначити важливість залучення органів місцевого самоврядування України до європейських проектів, що дають змогу для реалізації громадських культурних ініціатив міста. «Так, завдяки зв'язкам міст-побратимів Львова та Любліна у 2011 р., розглядалася можливість участі міста Лева в масштабному культурному проекті Євросоюзу “Культурна столиця Європи”. Люблін створив прецедент, запропонувавши на конкурс у власній заявці провести місяць європейської культури у Львові. Проект спрямований на привернення уваги до культурного розвитку кількох європейських міст, які в певному році визначено як “культурні столиці Європи”. Також цей конкурс заохочує громадськість міст ініціювати важливі для європейської культури і для місцевого культурного середовища інноваційні проекти. Показовий приклад Польщі у підготовці до цього конкурсу, оскільки міста, що конкурують (Гданськ, Люблін, Катовіце, Варшава та Вроцлав), застосували під час вироблення стратегій із підготовки метод суспільних обговорень, які були ініційовані громадським сектором і підтримані владою. Також додаткове фінансування, в рамках проекту, дає можливість місту реконструювати старі культурні заклади і створити нові»³⁶⁴. У 2016 р. культурною столицею Європи обрано м. Вроцлав, яке отримає фінансування у розмірі 1,5 млн євро та буде просувати польську культуру в Європі.

Для підвищення ефективності співпраці між українськими та польськими містами-побратимами доцільна ініціатива органів місцевого самоврядування й/або громади міста про всебічний розвиток туризму. Зокрема, практика європейських міст у цьому контексті пропонує для загального ознайомлення з історією та культурою міста-побратима створювати «тури вихідного дня». В такий спосіб мешканці міст-побратимів отримують хорошу можливість дізнатися більше про традиції, звичаї, особливості місцевої культури жителів сусідніх країн. Яскравим прикладом слугує промо-кампанія туристичних атракцій м. Львова. За 2013 р. місто відвідало майже 2 млн туристів³⁶⁵, лєвова частка з яких – це жителі польських міст-побратимів (Кракова, Вроцлава, Жешува, Любліна, Лодзі, Перемишля)³⁶⁶. Досить цікавий досвід польського

363 Посольство Республіки Польща у Києві [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.msz.gov.pl/uk/p/kijow_ua_a_uk/konsulski_ta_wizowi/wydzial_konsul/konsulaty/konsulaty – Редакція від 01.06.2014.

364 Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України / Громадські ініціативи в культурній політиці міста: проблеми і перспективи партнерства з владою (на прикладі Києва та Львова) : аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/746/> – Редакція від 21.05.2014.

365 За рік Львів відвідали майже 2 млн туристів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.korrespondent.net/lifestyle/3206416-za-rik-lviv-vidvidaly-maizhe-2-mln-turystiv> – Редакція від 11.11.2013.

366 Аналіз маркетингового дослідження «В'їзні відпочинкові туристи з Польщі» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CCkQFjAA&url>

міста Жешува, яке з повагою ставиться до усіх своїх міст-побратимів і надає їхнім мешканцям певні пільги. Зокрема, жителі партнерських міст, зокрема й українських, які відвідують Жешув, отримують суттєву знижку при користуванні публічним транспортом³⁶⁷.

Необхідний елемент для активізації і туристичної сфери, і побратимських зв'язків в цілому між містами України та Польщі – спрощення візового режиму. Зокрема, з такою ініціативою виступає мер українського м. Трускавця. «Суттєвим кроком на шляху наближення України до родини європейських народів міг би бути дозвіл Польщі на малий прикордонний рух (карта MRG) для мешканців українських міст, які є партнерами польських міст», – зазначає мер міста Трускавця Р. Козир у зверненні до очільника польського міста-партнера Перемишля Р. Хоми³⁶⁸.

Суттєвим кроком стало спрощення Польщею візового режиму для українських туристів. Так, із 15 травня 2014 р. громадяни України, які вже мали короткострокові візи для туризму, зможуть отримати однорічну багаторазову візу, а громадяни, які звертаються за Шенгенською візою вперше, отримуватимуть піврічну дворазову візу. Така домовленість досягнута у Львові під час українсько-польських консультацій із консульсько-правових питань на рівні керівників консульських служб зовнішньополітичних відомств України та Республіки Польща³⁶⁹.

Система органів місцевого самоврядування в Україні лише починає напрацьовувати власні механізми використання **брендингу** в процесі муніципального управління. Брендінг міста включає промоцію та формування бренду міста, що активізується в рамках міжнародного співробітництва міста. У формуванні бренду міста, розробці стратегії розвитку міста і т. д. важливу роль відіграє вивчення й адаптація досвіду зарубіжних міст-партнерів. Таким чином активізується побратимська співпраця з цими містами. Також сформований образ про унікальність цієї території, її позитивний імідж, створює хороший плацдарм для налагодження тісних зовнішніх зв'язків між містами та знаходження іноземних інвестицій.

Упродовж останніх років міста України почали активніше вивчати й адаптувати досвід зарубіжних міст-партнерів у напрямі реалізації ефективного брендінгу територій. Зокрема, такого роду досвід серед українських міст використовує Львів. Підтверджує вдалу політику брендінгу Львова і той факт, що місто посіло 5 місце у ТОП–10 міст світу, які варто відвідати у 2014 р. У цьому списку Львів розташований поряд із такими містами, як Марсель, Ріо-де-Жанейро, Портленд. Британський портал The Rough Guide, що опублікував подану вище інформацію, – один із провідних туристичних гідів світу, перше видання якого вийшло 1982 р.³⁷⁰.

Сьогодні Львів будує досить дієву брендінг-політику власної території, чому сприяє наявність комплексної стратегії розвитку міста, досвід у виробленні якої було

=http%3A%2F%2Fwww.touristinfo.lviv.ua%2Fdownload.php%3Fdownloadid%3D100&ei=Y06GU-_5I-z54QS8yoDIDg&usg=AFQjCNHx7ANm_u5eRF4HJDVzgP6f5VYZuw&bvm=bv.67720277,d.bGE – Редакція від 10.2012.

367 Uprawnienia do bezpłatnych i ulgowych przejazdów śródkami komunukacji miejskiej w Rzeszowie [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.ztm.erzeszow.pl/Bilety%20CB%85/Uprawnieniadoulg.aspx> – Редакція від 20.04.2014.

368 Бюлетень Трускавецької міської ради «Голос ради». – 2014. – № 2 (272). – 2 квіт. – С. 1.

369 Польща спростила візовий режим для українських туристів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unian.ua/society/916281-polscha-sprostila-vizoviy-rejim-dlya-ukrajinskih-turistiv.html>.

370 The Rough Guide [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.roughguides.com/article/ten-reasons-why-you-should-visit-lviv-ukraine/> – Редакція від 23.05.2014.

напрацьовано в рамках співпраці з містами-побратимами. Для розв'язання ключових питань стратегічного розвитку та промоції міста міська рада у 2009 р. створила аналітичний центр «Інститут міста». При розробці Інститутом міста методології комплексної стратегії розвитку Львова на 2012–2025 рр. використано досвід багатьох міст-партнерів Львова, зокрема Лондона, Бірмінгему, Познані, Кракова, Варшави, Дрездена, Лейпцига³⁷¹. Проте, зі слів керівника програми стратегій м. Львова А. Пундора, найкориснішими були програми стратегій саме польських міст-побратимів Варшави та Кракова. При плануванні стратегій польських міст Варшави, Кракова та Познані експерти цих міст максимально врахували громадську думку при формуванні візії, стратегічних та операційних цілей міст через опитування та проведення широкомасштабних громадських слухань³⁷².

Важливі проекти, що реалізуються Інститутом міста у Львові: «Система підготовки та реалізації проектів», «Львівський центр інновацій», «Ревіталізація Підзамче (2013)», «Підземний Львів» і т. д. Саме у цих проектах широко використовується досвід польських міст-побратимів Варшави, Кракова, Жешува, Любліна у сферах туризму, промоції міста, стратегії розвитку культури та ревіталізації міста³⁷³. Зокрема, проект «Ревіталізація Підзамче (2013)»³⁷⁴ – це допомога у створенні привабливого району сервісно-житлового призначення у Львові, що фінансується Міністерством зовнішніх справ Республіки Польща та виконується Інститутом розвитку міста Кракова.

Якщо у Львові проблема брендингу міста частково знаходить вирішення у формуванні стратегій розвитку міста, досвід у розробці й упровадженні якої запозичено здебільшого в польських міст-побратимів, то значка частка міст України перебуває на етапі ознайомлення із зарубіжними стратегіями та формуванням власних. Практична площина реалізації цих стратегій ще досить недосконала.

Суттєві напрацювання у сфері ролі брендингу міст у сучасних умовах і потреби його вивчення у польських міст-партнерів має Інститут трансформації суспільства (м. Київ). Ця установа активно реалізує проекти, серед яких «Роль брендингу міст в епоху змін: європейський досвід для України»³⁷⁵. Основна мета проекту – ознайомити міських голів і представників органів місцевого самоврядування малих міст України з кращими практиками брендингу та промоушену міст, формування інвестиційної та туристичної привабливості територій. У рамках проекту працівники Інституту розробили методичні рекомендації щодо формування бренду малих і середніх міст України, видана однойменна книга «Роль брендингу міст в епоху змін: європейський досвід для України»³⁷⁶. Втілення рекомендацій розглядали, зокрема, у ході трьох семінарів-тренінгів у Алушті (АР Крим), Житомирі та Чернігові, що стало основою

371 Комплексна стратегія розвитку Львова 2012–2025 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://city-institute.org/images/stories/files/strategy_last.pdf – Редакція від 21.05.2014.

372 Там само.

373 Інститут міста [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.city-institute.org/index.php?option=com_content&view=frontpage&Itemid=1 – Редакція від 25.03.2014.

374 Ревіталізація Підзамче (2013) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pidzamche.org.ua/index.php/uk/home/79-ua/130-revitalizatsiia-pidzamche-vidnovliuietsia> – Редакція від 21.05.2014.

375 Інститут трансформації суспільства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ist.osp-ua.info/index.php?m=eurodosvid> – Редакція від 23.05.2014.

376 Роль брендинга городов в эпоху перемен / под общей ред. О. И. Соскина. – К. : Институт трансформации общества, 2012. – 112 с.

для формування та просування бренду цих міст.

Досить важливе значення у згаданій вище роботі приділено доцільності вивчення й адаптації досвіду брендингу саме польських міст. У книзі зазначено: «У Польщі брендингом займаються всі міста, це реальна щоденна практика, яка дозволила їм не загубитися, а стати креативними, унікальними. Проведенню брендингової кампанії передуює вивчення ексклюзивних позицій міста. В Любліні, наприклад, було виділено декілька таких позицій: історичне, культурне багатство; креативний потенціал; сильна компетенція; екологічність виготовлення продуктів»³⁷⁷. Тобто, досвід маленьких міст Східної Польщі, більшість із яких були депресивними, досить цікавий для міст України. Автори відзначили важливу особливість кожного польського міста – наявність у кожного з них технологічних парків, бізнес-інкубаторів, вищих навчальних закладів, вищих заводських шкіл. Наприклад, місто Стараховіце перебувало у стані занепаду, для його відновлення й активного розвитку було створено спеціальну економічну зону. Сьогодні у місті збирають німецькі автобуси – і воно процвітає³⁷⁸.

Серед головних умов успішного брендингу міста Інститут трансформації суспільства виділяє³⁷⁹:

- участь громади міста у формуванні бренду;
- довіра мешканців до місцевої влади;
- затвердження плану стратегічного розвитку міста;
- розвиток громадянського суспільства;
- формування мережі комунікацій (традиційні та цифрові медіа-технології, Інтернет);
- присутність у регіональних і національних ЗМІ, каталогах, довідниках;
- участь у державних програмах із розвитку туризму, інфраструктури й ін.;
- міжнародне та регіональне співробітництво;
- наявність інтернет-сайту міста, що дає змогу активно просувати свої унікальні можливості, інвестиційні проекти, продукцію місцевих виробників територією країни та за її межами.

Варто відзначити також важливість використання органами місцевого самоврядування України досить поширеного у країнах ЄС інструменту активізації розвитку міста – *ребрендингу*. Згідно із трактування науковців Інституту трансформації суспільства, ребрендинг – це економічна категорія, головне завдання якого – зробити історичну та культурну спадщину чинником економічного розвитку³⁸⁰. Українські міста в рамках угод про партнерські та побратимські зв'язки з містами Польщі мають змогу активізувати співпрацю через вивчення досвіду зарубіжних колег у сфері ефективного брендингу власної території. Також це можливість для формування нових партнерських контактів, приваблення іноземного капіталу й успішного процвітання міста.

Отже, міста-побратими – це потужний інструмент налагодження діалогу між місцевими громадами зарубіжних держав. Як показала практика побратимського

377 Там само. – С. 94.

378 Там само. – С. 89.

379 Роль брендинга городов в эпоху перемен / под общей ред. О. И. Соскина. – К. : Институт трансформации общества, 2012. – С. 81.

380 Там само. – С. 99.

співробітництва міст України та Польщі, тісні побратимські зв'язки формуються між прикордонними територіями обох держав у рамках транскордонних проектів. Побратимство між містами України та Польщі покликане подолати певні стереотипи у свідомості народів, налагодити тісну співпрацю та розвивати європейські демократичні цінності. Проте на сучасному етапі функціонування побратимських зв'язків міст Україною та Польщею наявні певні внутрішні та зовнішні проблеми, що безпосередньо перешкоджають ефективному розвитку побратимського співробітництва. Сьогодні головно це пасивність органів місцевого самоврядування щодо підтримки побратимської співпраці між містами, долучення до ініціатив та потреб, з якими виступає місцева громада. Інструментами активізації побратимських зв'язків міст України та Польщі й у рамках транскордонного співробітництва, й у самостійному виді міжнародної співпраці є, перш за все, інституційне забезпечення побратимства, локальні ініціативи із залученням мешканців міста, розвиток брендингу міста та формування стратегії розвитку побратимських зв'язків.

2.3. Інтерактивні засоби формування політичної свідомості прикордонних громад

Транскордонне співробітництво має комплексне, різнопланове та всеосяжне інформаційне-комунікаційне середовище. Важливе місце в ньому відіграють новітні канали інтерактивної комунікації, характерні саме для мережевого суспільства, які дедалі більше входять у міжнародне життя. Сьогодні люди різних країн застосовують для спілкування різні інтерактивні засоби, що ґрунтуються на новітніх інформаційно-комунікаційних технологіях, для того, щоб ділитися відомостями та знаннями, отримувати потрібні дані, вчитися в інших людей, шукати односторонців і робити дії, які не під силу зробити поодиночки. Вивчення ролі соціальних мереж у формуванні орієнтацій молоді щодо євроінтеграційних прагнень та формування політичної свідомості прикордонних громад України стає дедалі актуальнішим. Інтернет-комунікації дають змогу отримувати інформацію, яка сприяє позитивному чи негативному становленню до ЄС. Важливість цього напрямку дослідження стимулювала широкі наукові дискусії навколо цієї проблематики і в українському сегменті інтернету.

Мета нашого дослідження – сучасні інтерактивні комунікаційні технології, що відіграють важливу роль у формуванні політичної свідомості мешканців транскордоння та формують позиції молодого покоління щодо євроінтеграційних процесів та політики України щодо вступу в ЄС.

На наш погляд, до сучасних інтерактивних комунікаційних технологій, що відіграють важливу роль у формуванні політичної свідомості мешканців транскордонних регіонів, сьогодні зараховують:

1. Соціальні мережі (англ. social network) – соціальні структури (математично – граф), що складається з групи вузлів, якими є соціальні об'єкти (люди або організації), і зв'язків між ними (соціальних взаємин). Термін вперше використав 1954 р. соціолог із Манчестерської школи Дж. Барнс. Сьогодні це поняття активно застосовують щодо утворення й підтримки соціальних зв'язків за допомогою мережі Інтернет. Кількість таких соціальних мереж постійно збільшується, у користувачів

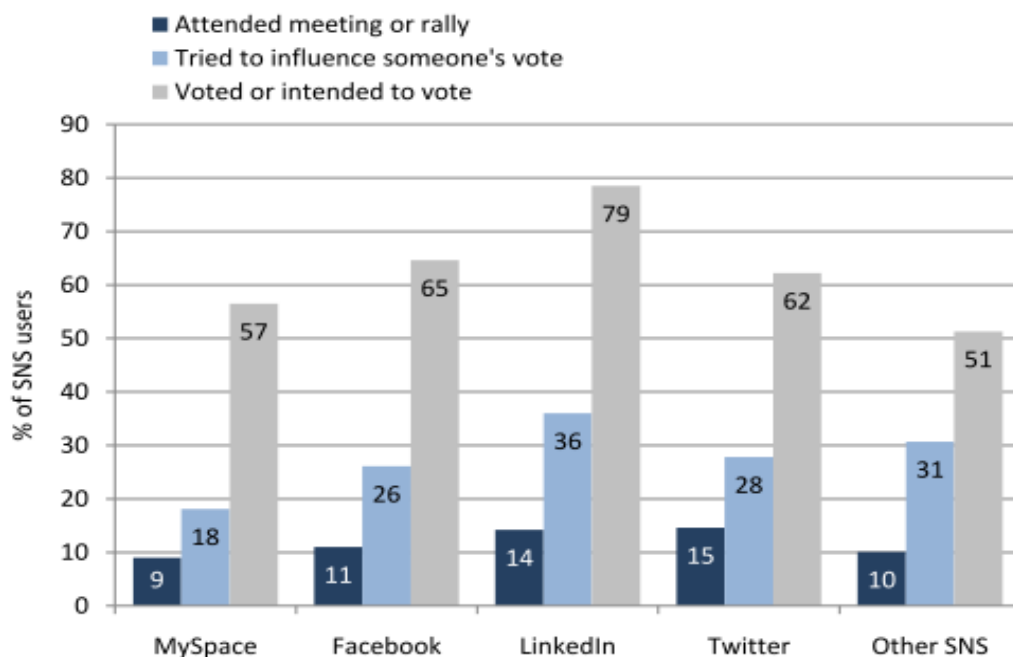
виникає проблема знаходження перетинань у соціальних зв'язках на різних ресурсах. Тому починають створюватися сервіси, що поєднують інформацію з кількох сайтів одночасно, і стає можливим одержувати інформацію про події, що відбуваються в мережах, у яких користувач зареєстрований.

Варто відзначити спекуляції щодо впливу соціальних мереж на життя користувачів, а отже, і на процеси формування політичної свідомості. Дехто побоюється, що соціальні мережі зменшують інтенсивність людських контактів, підвищуючи соціальну ізоляцію. Інші вважають, що спілкування у соціальних мережах може збагатити і розширити стосунки.

Дослідження американських соціологів³⁸¹ виявили кілька позитивних тенденцій застосування соціальних мереж, які доводять їх позитивний вплив на формування політичної свідомості і стосуються, на наш погляд, не лише представників США, а й мешканців «старого світу» (мал.2.3.1):

Level of political participation, by use of social networking site platforms

% of social networking site users in each group who participated in politics in the following ways, by social networking platform. For instance, 9% of MySpace users have attended a meeting or rally.

Мал.2.3.1. Застосування соціальних мереж

- користувачі Facebook більш довірливі, ніж інші (науковці виявили, що типовий користувач Інтернету удвічі частіше, ніж інші, чуває, що людям можна довіряти. Зокрема, особа, яка використовує Facebook кілька разів у день, на 43 % частіше інших інтернет-користувачів і втричі більше не інтернет-користувачів чуває, що більшості

³⁸¹ Репрезентативне опитування 2255 дорослих американців щодо використання соціальних мереж у період з жовтня до 20–28 листопада 2010 р., зокрема 1787 інтернет-користувачів, із них 975 користувачів Facebook, MySpace, LinkedIn і Twitter.

людей можна довіряти);

- користувачі Facebook мають більш тісні стосунки з іншими людьми (той, хто користується Facebook кілька разів у день, має в середньому на 9 % більше близьких контактів порівняно з іншими інтернет-користувачами);

- користувачі Facebook отримують більше соціальної підтримки, ніж інші люди (середній американець набрав 75 із 100 за шкалою загальної підтримки, 75 – емоційної підтримки (наприклад, одержання консультацій), 76 – товариської взаємодії, 75 – інструментальної допомоги (наприклад, отримання допомоги, якщо вони хворі));

- користувачі Facebook політично активніші, ніж більшість людей (інтернет-користувачі удвічі частіше відвідують політичні зустрічі, на 78 % швидше пробувати вплинути на чийсь голос, 53 % більш імовірно проголосували або мали намір голосувати. Порівняно з іншими інтернет-користувачами та користувачами інших мереж, ті, хто використовує Facebook кілька разів у день, ще у 2,5 рази частіше відвідують політичні мітинги або збори, 57 % переконували інших і заявляли, що вони будуть голосувати)³⁸².

2. Блоги – (англ. blog від web log – «мережний журнал або щоденник подій») – це веб-ресурс, вміст якого складають записи, що додаються регулярно, зображення або мультимедіа. Для них властиві короткі записи, відсортовані у зворотному хронологічному порядку (останній запис зверху). Вони зазвичай публічні й орієнтуються на сторонніх читачів, які можуть публічно полемізувати з автором блогу – блогером. Сукупність усіх блогів Інтернету називають блогосферою. За версією газети «Washington Profile» першим блогом вважають сторінку Тіма Бернерса-Чи, де, починаючи з 1992 р., він публікував новини. Широке поширення блогів почалося з 1996 р.

3. Веб-форуми (на рівні загальноживаної термінології «форум») – засіб організації спілкування відвідувачів веб-сайта. Робота форуму полягає в створенні користувачами тем у розділах і наступному обговоренні усередині цих тем. Окремо взята тема, по суті, – це тематична гостьова книга. Форум відрізняється від чата поділом обговорюваних тем і можливістю спілкування не в реальному часі. Це спонукає до серйозних обговорень, оскільки надає більше часу на обмірковування відповіді. Блоги, форуми, чати можуть бути особливо затребуваними, коли їх об'єднує спільне інтернет-середовище.

4. Чати (англ. chat – розмова) – засоби спілкування в режимі реального часу, зокрема обмін текстовими повідомленнями. Фахівці класифікують їх за різними критеріями: застосування чата: all2all – групова комунікація (наприклад, IRC, Yahoo! Chat); p2p – персональні комунікації (наприклад, ICQ, Jabber, Skype, Yahoo! Messenger, AOL Instant Messenger), особисте спілкування; b2b – ділові комунікації: робота в групах; b2c – споживчі комунікації: підтримка клієнтів компанії на корпоративному сайті³⁸³.

Інтерактивне інтернет-спілкування – це обмін повідомленнями в режимі

382 ProjectSocial networking sites and our lives [Electronic resource] / Keith N. Hampton, Lauren Sessions Goulet, Lee Rainie, Kristen Purcell. – Washington : Pew Research Center's Internet & American Life Project, 2011. – Access mode : <http://pewinternet.org/Reports/2011/Technology-and-social-networks.aspx>.

383 Інструменти спілкування в Інтернеті [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.mdpu.org.ua/e-book/oi/lection7.htm>.

реального часу. Основні напрями впливу інтерактивної комунікації на формування становлення до ЄС передбачають:

- отримання інформації з цієї проблематики, коректування її у разі потреби та можливість дискусій для визначення сильних і слабких сторін власних політичних ідей та установок;

- реалізація певного рівня інтерактивності, який «нагадує розмову двох людей обличчям один до одного» та «може бути індивідуальним до такого ступеня, щоб донести спеціальне повідомлення до кожної людини всередині величезної аудиторії»³⁸⁴;

- забезпечення креативності євроінтеграційної свідомості;

- глобалізованість соціальних мереж, котрі стають додатковим ресурсом для особистісної самореалізації через створення віртуальних інтеграційних об'єднань не лише для обговорення спільних проблем, а й для координації спільних дій;

- зумовлення активності учасників комунікаційного процесу, яка дає змогу вибирати ті повідомлення, що більше відповідають потребам, уподобанням, уявленням;

- ознайомлення з інформацією у зручний час і доповнення її додатковими даними, які можуть бути підтверджені або спростовані.

Для дослідження було обрано відкриту групу в соціальній мережі «Вконтакті» «Мы против политики США, НАТО, ЕС и ООН! Анти-США» (загальний опис: «Група для тих, хто ненавидить США, Європейський Союз і НАТО, хто проти терористичних резолюцій ООН! Ми за вільні незалежні держави»)³⁸⁵; «Третя Українська Республіка», яка діє під гаслом приєднання до ЄС; сторінку «Україна за ЄС / Українська революція | Євромайдан» (загальний опис відсутній)³⁸⁶.

Загальний опис першої групи відповідає символіці, що супроводжує її. На титульному фото – підпалені прапори США та ЄС. Це символізує однозначну негативну позицію учасників щодо євроінтеграції, яка чомусь пов'язана зі США, а в деяких повідомленнях – із ООН. Що стосується українських груп, вони пропонують за допомогою титульного фото підтримати ЄС (написано – Україна за ЄС, у зірковому колі ЄС – український тризуб на сторінках і другої, і третьої групи; на прапорі Третьої української республіки додано стрічку та слова «пов'яжи стрічку та підтримай європейське майбутнє України»).

Показово, що перша група створена громадянами Російської Федерації та нараховує близько 30 тис. учасників, а українська – лише 18 тис. Проте основна відмінністю указаних вище груп – спрямованість новин. Якщо в українській групі більшість інформації присвячена безпосередньо подіям в Україні, то у наших сусідів, окрім подій у Росії, розглядаються новини України та світу. Окрім того, варто зауважити, що за квітень у групі «Україна за ЄС» не було жодного нового повідомлення, тоді як в іншій вони постійно оновлюються.

На сторінці групи «Третя Українська Республіка» розміщена пропозиція

384 Брайант Дженнингз, Томпсон Сузан. Основы воздействия СМИ / Дженнингз Брайант, Сузан Томпсон ; пер. с англ. – М. : Издательский дом «Вильяме», 2004. – С. 397.

385 Відкрита група «Мы против политики США, НАТО, ЕС и ООН! Анти-США» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://vk.com/againstthewest>.

386 Відкрита група «Україна за ЄС / Українська революція | Євромайдан» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://vk.com/ua.europe>.

приєднуватися до групи в інших соціальних мережах: сторінці у Фейсбуці та Google+, веб-сайті: <http://www.3republic.org.ua/u> та канали YouTube: <https://www.youtube.com/user/tretyarespublika>. На жаль, більшість проаналізованих інших груп у мережі не містять таких посилань, що заважає інтеграції учасників проєвроінтеграційних товариств та консолідації інформації, яку вони розмішують.

У мережі Фейсбук виявлено кілька відкритих груп, пов'язаних із проблематикою євроінтеграції. Вони менш чисельні, проте більш різноманітні. Серед них позитивно орієнтовані на ЄС групи «Євромайдан “Рівняни за ЄС”» (1272 учасники)³⁸⁷, «Я обираю ЄС» (1353 учасники)³⁸⁸, «Угода з ЄС. Підпиши сам» (1754 учасники), «Громадська ініціатива “Підпису – ЄС» (767 учасників)³⁸⁹, а також негативно спрямовані, до яких можна зарахувати групу «Українські націоналісти проти ЄС» (413 учасників)³⁹⁰.

Своє кредо остання група формулює досить своєрідно: «За Європу – і тому проти антиєвропейського ЄС. За Україну – і тому проти її ворогів». Пояснюють же таке твердження так:

1) «ЄС та Європа – те ж саме, і хто за Європу, той за ЄС, і хто проти ЄС, той проти Європи. Ми заявляємо, що ми проти ЄС якраз тому, що ми за Європу»;

2) «Існують лише два шляхи розвитку – Митний Союз та ЄС. Ми заявляємо, що як Митний Союз, так і ЄС – це глобалістські, антинаціональні проєкти, які створені великим бізнесом для знищення націй. Ми не визнаємо парадигму “або МС, або ЄС”»³⁹¹.

Дещо відрізняється від попередніх відкрита група «Луцьк європейський?!»³⁹², створена для обговорення життя і проблем міста Луцька в контексті європейської інтеграції. Учасника запропоновано надавати конкретні пропозиції для здобуття Луцьком статусу привабливого та комфортного європейського міста.

Отже, соціальні мережі інформують громадськість про події та явища політичного життя, формують ціннісні орієнтації та значною мірою визначають політичні думки й орієнтації людей у політичному просторі. Інформація, поширена завдяки соціальним мережам, впливає на євроінтеграційну свідомість людей. Проте, оскільки українці поки що створюють мало позитивно орієнтованих на ЄС груп, на молодь, зокрема й українську, впливатимуть антиінтеграційні новини, міркування й твердження.

Сьогодні Інтернет фактично перетворився на своєрідне середовище проживання, де люди проводять значну частину свого життя, де вміщений величезний обсяг даних, не обмежених національними кордонами, цензурою і навіть мовними проблемами (постійне вдосконалення програм-перекладачів дає змогу отримувати мінімальну

387 Відкрита група «Євромайдан “Рівняни за ЄС”» [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.facebook.com/groups/229684613867291/>.

388 Відкрита група «Я обираю ЄС» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.facebook.com/3republic>.

389 Відкрита група «Громадська ініціатива “Підпису – ЄС”» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.facebook.com/pidpyseu>.

390 Відкрита група «Українські націоналісти проти ЄС» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.facebook.com/ukrajina.ponad.use>.

391 Відкрита група «Україна за ЄС /Українська революція | Євромайдан» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://vk.com/ua.europe>.

392 Відкрита група «Луцьк європейський?!» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.facebook.com/groups/LUTSKEURO/>.

інформацію, по суті, будь-якою мовою), де створена ілюзія повної свободи слова. Так, у мережі Фейсбук наявна сторінка «Centrum Kompetencji Wschodnich / Centre for Eastern Competences», яка презентує Центр компетенції Схід – мозковий центр, створений 10 квітня 2012 р. у м. Любліні (Республіка Польща) для активізації транскордонного співробітництва та сприяння взаємному спілкуванню і діалогу Європейського Союзу та Східної Європи. Центр компетенції Схід зосереджує увагу на семи ключових питаннях: громадянське суспільство, ефективне управління уряду, розвиток культури, наука й освіта, бізнес-зв'язок, соціальні інновації, сталий розвиток³⁹³.

Сторінка польсько-німецького євро регіону «Pro Europa Viadrina» у мережі Фейсбук презентує громади, об'єднані в цей євро регіон, та його муніципалітети в таких сферах: житлово-комунальне господарства, охорона довкілля, здоров'я (зокрема в рамках здоров'я місцевого державного фінансування системи), освіта, культура і туризм, громадський транспорт. Тут зацікавлені особи можуть отримати інформацію з різних питань життєдіяльності євро регіону «Pro Europa Viadrina» – проекти й ініціативи, що реалізуються тут, досвід у галузі місцевого самоврядування, співпраці з органами влади, розвиток фізичної культури та спорту, захист пам'яток матеріальної культури тощо³⁹⁴.

На сторінці польсько-німецько-шведського євро регіону «Pomerania» розміщена інформація про його учасників, їхню діяльність у різних сферах взаємодії, а також дві відкриті групи «Ciekawostki z regionu» (2328 учасників) та «European Grouping of Territorial Cooperation» (239 учасників)³⁹⁵. Була спроба створити сторінки і деяких інших євро регіонів – польсько-чесько-словацького «Beskidy», проте вона не знайшла значної популярності. Проте мінімальна інформація про транскордонне співробітництво на сторінці розміщена – електронні адреси сайтів учасників євро регіону, які презентують окремі країни: <http://www.euroregion-beskidy.pl> (Польща); <http://www.euroregion-beskydy.cz> (Чехія); www.euroregion-beskydy.sk (Словаччина)³⁹⁶. Подібна ситуація і зі сторінками у мережі Фейсбук євро регіонів «Neisse», «Балтика», «Буг» та інших (створені автоматично з матеріалів Вікіпедії).

Важливу роль у формуванні свідомості прикордонних громад відіграє відкрита група «Euroregionenews» у мережі Фейсбук, спрямована на поширення лише «хороших новин» із транскордоння, «з вірою в те, що об'єднання культур, послуг та ентузіазму буде сприяти співпраці, взаємодії, дружбі між словенцями, хорватами, австрійцями»³⁹⁷.

Інтернет-портал євро регіону «Дніпро» (www.gomel-region.gov.by), як зазначали білоруські дослідники, об'єднав інтелектуальний потенціал прикордонних регіонів для підвищення ефективності використання різноманітної інформації й відомостей,

393 Centrum Kompetencji Wschodnich / Centre for Eastern Competences [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.facebook.com/CentrumKompetencjiWschodnich>.

394 Euroregion «Pro Europa Viadrina» [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.facebook.com/euroregionviadrina>.

395 Euroregion Pomerania [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.facebook.com/euroregion.pomerania>.

396 Euroregion Beskidy [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.facebook.com/pages/Euroregion-Beskydy/144015575610302?rf=142954209050712>.

397 EuroregioneNews [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.facebook.com/groups/259533362269/>.

створивши такі сервіси: форуми, чати, дошки оголошень, електронні архіви, посилання на інтернет-ресурси, обмін банерами. На їхню думку, в єдиному інформаційному просторі легше формувати загальний портфель першочергових регіональних завдань (землекористування, прогнозування врожайності, використання водних і лісових ресурсів, екологічний моніторинг, підприємництво й ін.) і розробити методологію та методики їх розв'язання³⁹⁸.

Проект «Сприяння розвитку трансграничного співробітництва між євро регіонами Білорусі за допомогою створення й подальшого адміністрування інтернет-сайту» розроблений Брестським трансграничним інфоцентром. Його мета – створення російсько-англомовного порталу, де була б розміщена інформація про діяльність кожного євро регіону, міжнародні програми та проекти, проте, на відміну від попереднього, тут немає ні форуму, ні чата, хоча передбачалася можливість спілкування в електронному форматі відвідувачів із тими, хто мав підтримувати портал³⁹⁹.

Інформаційний портал міжрегіонального прикордонного співробітництва (східнослов'янська вісь транскордонної співпраці) має Форум міжрегіонального прикордонного співробітництва, на якому передбачено кілька основних тем обговорення транскордонної проблематики, як-от: «III Школа міжнародної інтеграції і прикордонного співробітництва», «Границя – середовище інновацій: формування розумних прикордонних територій», євро регіон «Слобожанщина», «Солідарне суспільство», «Міжнародні наукові школи й конференції міжрегіонального прикордонного співробітництва» тощо⁴⁰⁰. На цьому порталі є посилання на відкриті групи «Євро регіон “Слобожанщина”» в мережі Вконтакті (358 учасників) і Інформаційного порталу міжрегіонального прикордонного співробітництва у мережі Фейсбук (155 учасників).

Транскордонна проблематика наявна і в такій специфічній формі, як блоги. До такого інтерактивного засобу, що може сприяти формуванню політичної свідомості населення прикордонних територій, можна зарахувати «Блог аніматорів культури євро регіону “Німан”», створений у рамках Міжнародної літньої школи менеджерів проектів в області культури й освіти (Супрасль, Польща, 9–13 серпня 2010 р.), що працювала в євро регіоні й охоплює Гродненську область Білорусі, Підляське воєводство Польщі, Вільнюський, Алітуський і Маріямпольський повіти Литви, а також п'ять районів Калінінградської області Росії. Здебільшого робота школи була зорієнтована на розробку й презентацію концепцій трансграничних проектів⁴⁰¹.

Блог «Інформаційне забезпечення транскордонного співробітництва» розробили також викладачі кафедри міжнародної інформації Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки для позиціонування і презентації наукових розробок

398 Евро регион «Днепр» – проблемы развития и функционирования // Материалы Междунар. конф. (11 ноября 2003 г., г. Чернишов) / Управление внешних сношений и внешнеэкономической деятельности. – Чернигов, 2004. – С. 34.

399 Евро регионы Белорусии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.beleuroregion.by/index.php?option=com_content&view=article&id=47&Itemid=66&lang=ru.

400 Информационный портал межрегионального приграничного сотрудничества [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.euroregion.ru/>.

401 Блог аніматорів культури євро регіону «Неман» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://polibelka.blogspot.com/>.

кафедри під час розробки держбюджетної теми з відповідної тематики⁴⁰².

Отже, блоги і соціальні мережі інформують громадськість про події прикордонного життя, формують ціннісні орієнтації та значною мірою визначаючи думки й орієнтації людей, що включені у транскордонне інформаційне-комунікаційне середовище. Інформація, поширена завдяки соціальним мережам, блогам і форумам, впливає на свідомість людей, формує не лише мотивацію та установки, а й визначає свідому поведінку.

Формування політичної свідомості громад транскордоння за допомогою інтерактивних форм політичної комунікації потребує оволодіння основами мережевої культури, яка розглядається як властивість соціально-політичних суб'єктів, що органічно поєднує загальну інформаційну культуру з умінням використовувати мережеві інтернет-технології для поповнення політичних знань, участі у політичній діяльності та політичної комунікації.

402 Блог «Інформаційне забезпечення транскордонного співробітництва» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cbckr.tk/>.

ВИСНОВКИ

Входження України у світову систему господарювання вимагає вивчення досвіду та безпосереднього дослідження інтеграційних процесів, серед котрих вагому роль відіграє регіональна інтеграція – транскордонне співробітництво. Даний процес відбувається на фоні значних темпів інформатизації, а у випадку України ще й в умовах безперервної адміністративної реформи, перебудови системи загальнодержавного та регіонального управління. Проте, незважаючи на активізацію транскордонного співробітництва та інтенсифікацію наукових досліджень у даному напрямку, до цього часу у наукових колах питання інформаційної підтримки цих процесів розглядалося фрагментарно, а сама проблема окреслювалась лише у загальному вигляді, чим і зумовлено необхідність дослідження інформаційного забезпечення транскордонного співробітництва України.

Глобалізація актуалізувала співпрацю регіонів. Одним із пріоритетів інтеграційного розвитку України стало транскордонне співробітництво як інструмент ефективної регіональної взаємодії. Маючи найдовший серед європейських держав зовнішній кордон (19 із 25 областей є прикордонними), у нас є і значний потенціал розвитку транскордонної співпраці, що відкриває нові можливості для активізації міжнародної діяльності на територіях, далеких від столиці, яка традиційно монополізувала міжнародне співробітництво країни.

Здійснення такої взаємодії вимагає не лише оцінки наявного досвіду та розробки механізмів регіональної політики, а й ефективної інформаційної підтримки поширення на Україні Європейської політики сусідства. Інформаційне забезпечення транскордонного співробітництва – це важливий ресурс формування довіри громадськості до інтеграційного розвитку загалом і політики сусідства зокрема.

Розділ перший присвячений специфіці інформаційної підтримки транскордонного співробітництва України та найближчих сусідніх держав, а саме: Російської Федерації, Білорусі, Польщі, Словаччини, Угорщини, Румунії, Молдови. Акцент в цьому розділі поставлено на інформаційному забезпеченні ТКС як процесі використання інформаційного ресурсу, інформаційних і комунікаційних систем для оптимізації транскордонної взаємодії регіонів. У розділі другого розглянуто деякі аспекти реалізації інформаційного забезпечення транскордонної співпраці, а саме особливості реалізації інформаційного забезпечення ТКС Польщі, України та Білорусі в рамках єврорегіону «Буг»; побратимське співробітництво міст України та Польщі; інтерактивні засоби формування політичної свідомості прикордонних громад.

Таким чином, ми дійшли висновку, що кожен із регіонів активно використовує різноманітні інформаційні ресурси для оптимізації транскордонної взаємодії регіональних утворень і розв'язання одного з поставлених завдань: постійно інформувати громадськість з обох сторін від кордону про цілі, принципи, програми і конкретні проекти співробітництва.

ДОДАТКИ

Додаток А

Єврорегіони України

Карпатський єврорегіон — єврорегіон у Центральній Європі вздовж Карпатських гір, що об'єднує 19 прикордонних адміністративно-територіальних одиниць

- України: Львівську, Івано-Франківську, Закарпатську та Чернівецьку області;

- Польщі: Підкарпатське воєводство;

- Словаччини: Кошицький і Пряшівський краї;

- Угорщини: медьє Боршод-Абауй-Земплен, Гайду-Бігар, Гевеш, Яс-Надькун-Солнок і Саболч-Сатмар-Берег;

- Румунії: повіти Біхор, Селаж, Сату-

Маре, Марамуреш, Харгіта, Сучава та Ботошань.

Єврорегіон утворений 14 лютого 1993 року, коли в угорському м. Дебрецен міністри закордонних справ України, Польщі й Угорщини підписали відповідний договір.

Площа єврорегіону – близько 148 095 км², сумарне населення перевищує 16 млн осіб.

Статут Міжрегіональної організації «Карпатський єврорегіон»

Преамбула

Прикордонні регіони Угорщини, Польщі, Словаччини, Румунії та України, географічно розташовані в районі Карпатських гір, басейну ріки Тиса та на прилеглих територіях, згідно з принципами рівності та взаємного сприяння, представлені органами, які підписали Угоду про співробітництво в міжрегіональній Асоціації «Карпатський єврорегіон» як спільний

консультативний і координаційний орган для сприяння прикордонному співробітництву між прикордонними регіонами-членами Асоціації, як це визначено в положеннях Європейської конвенції із прикордонного співробітництва між територіальними общинами й урядами № 106 Ради Європи відповідно до субсидіарних, партнерських і представницьких правил та правил співучасті.

І. Загальні положення

1. Статут не впливає на будь-які наявні форми і типи прикордонного співробітництва між цими Державами та Сторонами.

2. Статут не впливає на обсяг і зміст повноважень, які сьогодні здійснюють Сторони згідно з внутрішніми законами відповідних держав.

3. Сторони в рамках взаємних угод і компетенції будуть забезпечувати фінансові витрати, необхідні для функціонування Асоціації та її органів, створених цим Статутом. Всі витрати Карпатського єврорегіону будуть сплачуватися коштами з місцевих бюджетів та інших джерел, доступних для підтримки його діяльності.

4. Сторони будуть підтримувати місцеві ініціативи, метою яких є сприяння прикордонному співробітництву в межах Карпатського єврорегіону.

5. Органи Асоціації будуть виконувати дорадчі, консультативні та координаційні функції, які не накладатимуть на Сторони ніяких обов'язків юридичного характеру.

6. Асоціація та її органи під час виконання своїх обов'язків і реалізації завдань можуть співпрацювати з міжнародними організаціями й установами, які прямо зацікавлені у міжрегіональному співробітництві.

7. Відповідні уряди країн, регіональні та місцеві представники яких є членами Асоціації, мають право отримати будь-яку інформацію про діяльність та рішення, що приймаються Асоціацією. Вони можуть також безпосередньо зв'язатися з органами Асоціації, щоб проінформувати про позиції урядів, а також проконсультуватись щодо питань, які їх цікавлять або стосуються.

II. Регіональний масштаб

1. Асоціація буде включати наступні адміністративно-територіальні одиниці:

в Угорщині – області Боршод-Абауй-Земплейн, Гевеш, Яс-Надькун-Солнок, Саболч-Сатмар-Берег, Гайду-Бігар та міста з обласним статусом Дебрецен, Егер, Мішкольц, Ніредьгаза;

в Польщі – Підкарпатське воєводство, комуни (гміни), округи (повіти), які є членами Асоціації із підтримки Карпатського єврорегіону – Євро-Карпати;

в Словаччині – територію Кошицького та Пряшівського країв;

в Україні – Закарпатську, Івано-Франківську, Львівську, Чернівецьку області;

в Румунії – округи Бігор, Ботошані, Марамуреш, Сучава, Сату-Маре, Зілаг і Харгіта.

2. Членство і регіональні масштаби діяльності Асоціації відкриті і можуть бути змінені відповідно до положень цього Статуту.

3. У разі появи будь-яких поправок стосовно регіональних масштабів і адміністративного устрою в одній із країн, що впливатимуть на регіональний масштаб Асоціації, нові території встановлюватимуться за принципом правонаступництва відповідно до внутрішнього законодавства цієї країни.

4. Членство в Асоціації не виключає вступу її членів, так само як і сторонніх територіальних одиниць, у двосторонні та багатосторонні відносини й угоди.

5. Асоціація не являє собою наднаціональне чи наддержавне утворення, а скоріше структуру для сприяння міжрегіональному співробітництву між її членами.

6. Члени Асоціації матимуть статус Повноправних Членів або Асоційованих Членів, як визначено Радою. Всі Члени Асоціації будуть рівноправні незалежно від розміру території і населення. Виняток може бути зроблено Радою для Асоційованих Членів.

7. Асоційований Член має ті ж права й обов'язки, що і Повноправний Член, включаючи фінансові права та обов'язки. Асоційований Член не має права представляти кандидатуру свого громадянина на посаду Голови Ради, а також

розміщувати постійний Секретаріат на своїй території.

8. З початком діяльності Виконавчого Директора Карпатський єврорегіон відкриває свій власний банківський рахунок (депозит) відповідно до встановлених Радою правил.

9. Рішення про розширення регіонального масштабу Карпатського єврорегіону у зв'язку з прийняттям нової області приймається Радою Карпатського єврорегіону на підставі письмової заяви, підписаної уповноваженими представниками органів влади з цієї області, і представленої в Секретаріат Карпатського єврорегіону не пізніше, як за два місяці до Засідання Ради.

10. Член Карпатського єврорегіону (область) може припинити членство в Асоціації. Для цього органи влади з цієї області зобов'язані повідомити голову Ради КЄ у письмовій формі. Рада на наступному засіданні приймає резолюцію, що ця область припиняє своє членство в Карпатському єврорегіоні.

11. Член Карпатського єврорегіону (область) може тимчасово припинити своє членство в Асоціації при наявності поважної причини, не довше, як на один рік. Ця область повинна повідомити про намір продовжити своє членство до кінця цього терміну. Якщо впродовж року після представлення Раді заяви про намір тимчасово припинити своє членство область не повідомить про своє повернення і повноправну участь у роботі Асоціації, Рада приймає резолюцію про повне припинення членства цієї області в Асоціації.

12. У випадку невиконання членом Карпатського єврорегіону своїх обов'язків у рамках та перед Асоціацією, в тому числі фінансових зобов'язань, Рада КЄ за поданням Національної Сторони приймає рішення про припинення членства в Асоціації.

13. Рада може встановлювати вимоги до області, яка подає заяву на членство в Асоціації, якщо вона пізніше звертається із заявою про членство. Рада може вимагати фінансових внесків до бюджету Карпатського єврорегіону.

14. Вихід із Асоціації або тимчасове припинення членства не впливає на фінансові зобов'язання цього члена впродовж фінансового року при умові, якщо воно відбулося не пізніше, як через два місяці після затвердження бюджету. Якщо вихід або тимчасове припинення членства сталося до зазначеного строку, член не повинен сплачувати свій внесок у бюджет, водночас йому не перераховуються кошти, які вже надійшли у бюджет.

III. Цілі й завдання Асоціації

1. Організувати і координувати діяльність, що сприятиме економічному, науковому, екологічному, культурному й освітньому співробітництву між її членами.

2. Надавати допомогу у розробці конкретних проектів із питань прикордонного співробітництва між членами Асоціації у сфері взаємних інтересів.

3. Сприяти розвитку контактів серед населення територій, які входять в Асоціацію, зокрема серед спеціалістів у різних галузях.

4. Сприяти добросусідським відносинам між членами Асоціації.

5. Визначити потенційні сфери для багатостороннього прикордонного співробітництва серед членів Асоціації.

6. Виступати посередником та забезпечувати співробітництво членів Асоціації з міжнародними організаціями й установами.

IV. Організаційна структура Асоціації

1. Організаційна структура Асоціації складатиметься з таких органів:

- Рада єврорегіону;
- Президія Ради єврорегіону;
- Голова Ради єврорегіону;
- Міжнародний Секретаріат;
- Національні Делегації;
- Постійні Національні Представники держав-членів;
- Робочі Комісії.

2. Органи працюватимуть як дорадчі, консультативні та координаційні структури для сприяння міжрегіональному співробітництву між членами Асоціації, а також представлятимуть Асоціацію. Рішення, прийняті органами Асоціації, можуть мати тільки дорадчу силу для регіонів-членів Асоціації.

3. Структура організації та її повноваження можуть бути змінені відповідно до Статуту.

4. Структура Асоціації включає Секретаріат і Національні Представництва Карпатського єврорегіону для всіх членів Карпатського єврорегіону.

V. Карпатський єврорегіон як «парасолькова» організація

В рамках та під керівництвом єврорегіону пріоритетне наступне:

1. Окрім мережі відносин на всій території Карпатського єврорегіону важливе сприяння діяльності та спільним проектам щодо дво- та тристороннього співробітництва.

2. Промоція прямого співробітництва між індивідуальними членами (регіонами, районами, містами, мікрорегіонами).

3. Згідно з принципами та цілями Карпатського єврорегіону, розширення галузей співробітництва відповідно до реалістичних і соціальних потреб (національні меншини, недержавний сектор, молодь) та розширення економічно-фінансових секторів.

4. Управління недержавними організаціями (асоціаціями, фондами), реалізуюючи цілі та завдання Карпатського єврорегіону, встановлення між ними регулярного зв'язку з привертанням особливої уваги до розвитку спільних проектів та подання їх на розгляд.

VI. Рада єврорегіону

1. Рада є найвищим органом Асоціації держав-членів Карпатського єврорегіону.

2. Відповідальністю Ради є ідентифікація та визначення разом із Міжнародним Секретаріатом стратегічних цілей Карпатського єврорегіону.

3. Рада КЄ складається з членів Ради, які представляють кожен з Національних Сторін Карпатського єврорегіону.

4. Обрання членів Ради є виключною компетенцією відповідної Національної Сторони.

5. Всі члени Ради від однієї Національної сторони утворюють Делегацію відповідної Національної сторони.

6. Кількість членів Делегації не більша, як 10 осіб.

7. Кожна з Делегацій Національних сторін має по одному голосу.

8. Голова Делегації представляє інтереси Делегації на засіданнях Ради, приймає

рішення від імені Делегації й бере участь у голосуванні.

9. Крім Радників, участь у засіданнях Ради можуть брати наступні спостерігачі:

- представники МЗС;
- представники інших центральних чи регіональних влад;
- запрошені представники міжнародних організацій та інституцій.

10. Засідання Ради проводитимуться не менш як два рази на рік у порядку ротації.

11. Позачергові засідання Ради можуть бути скликані Головою Ради за пропозицією Міжнародного Секретаріату, Президії Ради або однієї з Національних Сторін у будь-який час.

12. Повноваження Ради:

- внесення змін щодо членів Асоціації;
- внесення змін до Статуту Асоціації;
- утворення Робочих Комісій, що будуть складатися з членів Асоціації, які діятимуть в окремих сферах прикордонного співробітництва, прийняття рішень щодо місця їх розташування;
- затвердження голів Робочих Комісій, які обираються членами відповідної Національної Сторони;
- прийняття рішень про членство Асоціації в міжнародних регіональних організаціях;
- прийняття рішень про місце проведення і склад учасників міжрегіональних конференцій;
- представництво Асоціації перед третіми сторонами у разі, якщо воно не виходить за рамки компетенцій управління;
- затвердження на посаді Постійних Національних Представників осіб, рекомендованих відповідною Національною Стороною;
- здійснення контролю за діяльністю Міжнародного Секретаріату;
- розв'язання інших питань, визначених Статутом, а також справ, не врегульованих Статутом, що не виходять за межі компетенції управління.

13. Всі рішення на засіданнях Ради Карпатського єврорегіону приймаються одноголосно.

14. Рада може запрошувати на засідання експертів

VII. Голова Ради

1. Голова Ради обирається Радою з числа її членів на два роки за принципом ротації, згідно з англійським алфавітом.

2. Голова Ради є головою Президії Карпатського єврорегіону.

3. Голова Ради обирається на першому засіданні Ради у календарному році.

4. Голова скликає і веде засідання Ради, підписує прийняті нею рішення.

5. Між засіданнями Ради Голова є представником Ради перед іншими органами Асоціації, так само як і перед третіми особами. У разі потреби Голова допомагає у роботі Міжнародному Секретаріату й іншим органам Асоціації. Голова має право володіти інформацією про діяльність всіх органів Асоціації. Голова виконує інші функції, покладені на нього Радою.

6. Голова виконує свої обов'язки на добровільній основі.

VIII. Президія Ради Карпатського єврорегіону

1. Президія Ради Карпатського єврорегіону – це виконавчий орган Ради Карпатського єврорегіону, який втілює рішення, прийняті Радою.

2. Президія Ради Карпатського єврорегіону складається з Голів Делегацій кожної Національної Сторони.

3. Президія Ради Карпатського єврорегіону очолюється Головою Ради Карпатського єврорегіону.

4. Засідання Президії Ради Карпатського єврорегіону проводяться за пропозицією Голови Ради Карпатського єврорегіону, або будь-якого Голови Делегації, або Міжнародного Секретаріату.

5. Засідання Президії Ради Карпатського єврорегіону мають проводитися не менш як чотири рази на рік за принципом ротації.

6. Завданням Президії є співробітництво з Міжнародним Секретаріатом у детальній розробці, прийнятті й реалізації стратегічної діяльності Карпатського єврорегіону.

IX. Міжнародний Секретаріат

1. Виконавчим та адміністративним органом Асоціації є Міжнародний Секретаріат.

2. Міжнародний Секретаріат складається з Постійних Національних Представників кожної з Національних Сторін Карпатського єврорегіону.

3. Всі питання, віднесені до компетенції Міжнародного Секретаріату КЄ, вирішуються на його засіданнях.

4. Засідання Міжнародного Секретаріату відбуваються при потребі, але не менш як чотири рази на рік.

5. Місце проведення наступного засідання Міжнародного Секретаріату визначається згідно з принципом ротації на його попередньому засіданні.

6. Головує на засіданнях Міжнародного Секретаріату один із Постійних Національних Представників.

7. Голова засідань Міжнародного Секретаріату обирається членами Міжнародного Секретаріату терміном на один рік.

8. Офіційна поштова адреса Міжнародного Секретаріату має бути визначена Національним Представництвом країни, голова якого є головою засідань.

9. До компетенції Міжнародного Секретаріату належить:

– представляє Асоціацію перед третіми сторонами щодо питань регулярного управління;

– вносить проекти, плани для затвердження їх Радою;

– здійснює необхідні фінансові й адміністративні функції та пошук джерел фінансування Асоціації в цілому;

– готує спільні пропозиції проектів стосовно міжрегіонального співробітництва;

– готує проекти угод для затвердження їх Радою та Президією;

– готує порядок денний засідання Ради і зміст робочих документів;

– готує протоколи засідань;

– виконує обов'язки від імені Асоціації в рамках визначених повноважень;

– встановлює та забезпечує контакти з місцевими та міжнародними

організаціями й установами;

- представляє щорічний звіт про власну діяльність за попередній календарний рік;
- здійснює постійні контакти, контроль і підтримку діяльності Робочих Комісій Карпатського євро регіону;
- виконує інші обов'язки, визначені Радою.

Х. Національні Представництва

1. Національні Представництва засновуються у кожній з країн-членів Асоціації. Структура, правове оформлення, кількість штатних працівників та інші подібні питання належать до компетенції відповідної Національної Сторони. Рада встановлює мінімальні вимоги для дотримання Національними Представництвами.

2. Очолює Національне Представництво Постійний Національний Представник відповідної Національної Сторони.

3. Постійні Національні Представники затверджуються на посаді Радою Карпатського євро регіону за поданням Делегації відповідної Національної Сторони.

4. Постійні Національні Представники є членами Ради Карпатського євро регіону, а також членами Міжнародного Секретаріату Карпатського євро регіону за посадою.

5. Необхідну фінансову та структурну основу для діяльності Представництва забезпечує Національна Сторона.

6. Витрати на діяльність Національного Представництва відшкодовуються з національного бюджету Національної Сторони Карпатського євро регіону. Рада Карпатського євро регіону може запропонувати мінімальне обмеження бюджету Національних Сторін для забезпечення їх належної та ефективної роботи.

7. До компетенції Постійних Національних Представників належить:

- управління та розвиток національних компонентів євро регіональної системи співробітництва;
- координація всієї транскордонної діяльності Національних Сторін, що пов'язана з членством у Карпатському євро регіоні;
- регулярні контакти й обміни інформацією з Секретаріатом та іншими Національними Представництвами Карпатського євро регіону;
- забезпечувати та сприяти у здійсненні дво- й багатосторонніх проектів, ініційованих і взятих на себе цією Національною Стороною, її областями-членами, інституціями чи іншими організаціями;
- бути інформаційним центром для усіх інституцій і осіб, зацікавлених у транскордонній діяльності;
- подання ідей щодо проектів транскордонної діяльності;
- підтримка діяльності, націленої на представлення й забезпечення розвитку Карпатського євро регіону;
- здійснювати пошук фінансових джерел для забезпечення транскордонної діяльності у КЄ;
- забезпечення технічної допомоги Членам Ради, які у своїй роботі представляють Національну Сторону;
- тримати міцний контакт із Національними Представництвами через забезпечення необхідних послуг щодо міжнародних багатосторонніх проектів, взятих на себе Карпатським євро регіоном;

– постійно представляти відповідну Національну Сторону Карпатського єврорегіону перед третіми особами з правом пошуку фондів і підпису відповідних документів, відповідно до внутрішнього законодавства;

– підтримка діяльності Робочих Комісій, що управляються відповідною Національною Стороною;

– здійснювати інші доручення Ради.

8. Постійні Національні Представники щорічно звітують про свою діяльність перед Міжнародним Секретаріатом, який складає загальний щорічний звіт про діяльність Асоціації і передає його Раді.

XI. Робочі Комісії

1. Робочі Комісії утворюються відповідно до рішень Ради для роботи щодо забезпечення різноманітних аспектів міжрегіонального співробітництва між членами Асоціації.

2. Голови Робочих Комісій представлятимуть свої рекомендації на Засіданнях Ради та Міжнародного Секретаріату.

3. Робочі Комісії можуть запрошувати експертів для участі у їх роботі.

4. Відповідно до рішення Ради утворюється Ревізійна Комісія. Рада утворює також інші Робочі Комісії для опрацювання різноманітних аспектів прикордонного співробітництва, зокрема регіонального розвитку, соціальної інфраструктури, туризму й охорони довкілля.

5. Поточні витрати Робочих Комісій покриваються з бюджету координаційної діяльності Робочої Комісії Національної Сторони.

6. Згідно із структурою членства відповідної Національної Сторони, бажано, щоб члени були здатні до прямої промоції інтересів відповідних органів місцевого самоврядування стосовно діяльності Робочої Комісії на території відповідної Національної Сторони.

7. У відповідності з вищенаведеним, Національні Сторони можуть створити відповідну виконавчу організацію (структурний фонд), повноваженням якого було б забезпечення фінансування діяльності Робочої Комісії.

8. Члени Робочих Комісій працюють на добровільній основі. Водночас у рамках, визначених Національними Сторонами, вони мають право на відшкодування витрат, а також на кошти, необхідні для підтримання її професійної діяльності.

9. Засідання Робочої Комісії проводить Голова Комісії, який обирається членами Комісії.

10. Діяльність Робочих Комісій координується і, згідно зі звітами голови відповідної Робочої Комісії, оцінюється Міжнародним Секретаріатом та/або Національними Представництвами Карпатського єврорегіону.

11. Інші подробиці діяльності Робочих Комісій визначатимуться Положеннями організації, затвердженими Радою.

XII. Фінансування діяльності Асоціації

1. Сторони робитимуть усе можливе для забезпечення відповідних коштів для виконання цілей і завдань Асоціації.

2. Національні Сторони мають забезпечити Асоціацію необхідними коштами таким чином, щоб вони фінансово забезпечували діяльність Національних Представництв та відповідних Робочих Комісій, а також організацію засідань Ради.

3. У разі потреби, для забезпечення фінансовими ресурсами спільних структур та проектів, окрім вищенаведених зобов'язань, Рада може приймати рішення про створення спільного бюджету Асоціації.

4. Рада прийматиме рішення щодо наслідків невиконання фінансових зобов'язань або значних затримок щодо перерахування відповідних квот.

XIII. Назва й логотип Карпатського єврорегіону

1. Назва й логотип Асоціації є суб'єктом правового захисту згідно з міжнародними правовими нормами та правовими нормами країн-членів Карпатського єврорегіону.

2. Право використання назви й логотипу Асоціації належить кожному органу Асоціації.

3. Право на використання назви й логотипу Асоціації в рамках відповідної Національної Сторони та на надання такого права іншим суб'єктам на території відповідної Національної Сторони визначається самостійно кожною Національною Стороною.

4. Надання права використання назви й логотипу Асоціації іншим суб'єктам за межами території Карпатського єврорегіону належить Раді Карпатського єврорегіону.

XIV. Заклучні положення

1. Членство в Асоціації може бути припинене після закінчення 6-місячного строку від часу заяви про це, однак зобов'язання повинні бути виконаними.

2. У випадку припинення Асоціацією своєї діяльності вся власність Асоціації та її зобов'язання порівну розподіляються між її Сторонами.

3. Асоціація припиняє своє існування у таких випадках:

невиконання Асоціацією цілей і завдань, заради яких вона була створена, або відповідно до рішення Ради;

якщо тільки одна Сторона залишається в Асоціації.

4. Оригінали Угоди та Статуту перекладаються на угорську, польську, румунську, словацьку, українську й Англійську мови. Всі оригінали мають однакову силу. Пропозиції щодо змін у Статуті повинні бути представлені в Секретаріат за 30 днів до початку чергового засідання Ради.

5. Ця Угода набирає чинності після підписання Статуту Представниками усіх Сторін.

6. Перше засідання Ради скликається Підготовчим Комітетом упродовж місяця після підписання цих Угоди та Статуту.

Зазначений вище Статут містить усі поправки, прийняті Сторонами на 12-му (19 червня 1995 р., Земплінська Шишава), 13-му (26–28 жовтня 1995 р., Жешув), 15-му (25–26 квітня 1996 р., Ужгород), 26-му (6 червня 1998 р., Ніредьгаза), 28-му (14 квітня 2000 р., Жешув), 29-му (3 листопада 2000 р., Бая-Маре), 30-му (6 квітня 2001 р., Ужгород) і 32-му (6 грудня 2002 р.) засіданнях Ради Карпатського єврорегіону.

До транскордонного об'єднання *єврорегіон «Буг»* (статутні документи підписані 29 вересня 1995 р.) увійшли Волинська область і Замостське, Хелмське, Люблінське та Тарнобжеське воєводства Польщі. Його загальна площа 44,1 тис. км², проживає 345,6 тис. осіб. Українська частина займає 20,2 тис. км², або 45,8 % території єврорегіону, де зосереджено 31,2 % його населення.

Єврорегіон «Буг» має вигідне транспортно-географічне положення. Через його територію проходять важливі транспортні шляхи: Київ – Луцьк – Ковель – Хелм – Люблін – Варшава; Львів – Замость – Люблін – Варшава. До того ж, транспортний вузол Ковель може виявитись у зоні впливу транс'європейських магістралей Лісабон – Триєст – Будапешт – Львів – Київ та Берлін – Варшава – Люблін – Ковель – Київ – Москва, будівництво яких проектується. Все це важлива передумова створення вільної економічної зони «Інтерпорт Ковель», проект якої уже підготовлений. Реалізація цього проекту дасть новий поштовх до активізації транскордонного співробітництва.

Статут транскордонного об'єднання «Єврорегіон “Буг”»

§ 1. Загальні умови

1. Статут не порушує наявних форм і видів транскордонної співпраці цієї держави чи сторони.

2. Статут не порушує сфери діяльності кожної зі сторін, що стосується додаткових повноважень згідно з власними внутрішніми правами Держави.

3. Сторони в рамках взаємного погодження та в міру своїх можливостей фінансують діяльність Об'єднання і його органів, утворених згідно зі Статутом.

4. Сторони будуть підтримувати місцеві ініціативи щодо розвитку транскордонної співпраці на території Об'єднання.

5. Органи Об'єднання, які виконують координаційні та дорадчі функції, не можуть у своїй діяльності порушувати законодавство жодної зі Сторін.

6. При виконанні своїх функцій та реалізації завдань Об'єднання, його органи можуть співпрацювати з вітчизняними та міжнародними організаціями й агентствами.

7. Кожна зі Сторін, згідно з внутрішнім законодавством, може обговорювати з відповідними керівними органами зміст ухвали Ради Об'єднання. Незалежно від того, адміністративні органи обох Держав можуть, при бажанні, отримувати всю інформацію про діяльність Об'єднання та його ухвал.

§ 2. Цілі та завдання Об'єднання

Об'єднання Єврорегіон Буг утворюється для розвитку співпраці прикордонних територій у наступних сферах:

- просторовий благоустрій;
- комунікації, транспорт та зв'язок;
- освіта, охорона здоров'я, культура, спорт, туризм;
- охорона і покращання довкілля;
- ліквідація небезпек і стихійних лих;
- розвиток контактів між мешканцями прикордонних територій, співпраця

суб'єктів господарювання.

§ 3. Членство в Об'єднанні

1. Об'єднання складається з дійсних та звичайних членів.

2. Члени-засновники Об'єднання мають статус дійсних членів, а статус звичайних членів надає Рада Об'єднання.

3. Членство в Об'єднанні не виключає права членів до налагодження дво- чи багатосторонніх відносин та укладання угод із іншими структурами, які не належать до євро регіону «Буг».

4. Кожен із членів Об'єднання має право вільного виходу з нього з попереднім повідомленням про це за 6 місяців. Членство в Об'єднанні настає з моменту прийняття рішення Радою Об'єднання.

5. У випадку територіальних чи адміністративних змін у межах однієї держави, які б стосувалися сфери діяльності одного або більшості членів Об'єднання, структури, що створилися внаслідок суб'єктних змін, мають право правонаступництва згідно з внутрішнім законодавством цієї держави.

6. Всі члени Об'єднання рівноправні, не дивлячись на розміри території і кількість населення.

§ 4. Керівні органи Об'єднання

1. Керівними органами Об'єднання є:

- Рада Об'єднання;
- Президія Ради Об'єднання;
- Секретаріат Об'єднання;
- Ревізійна Комісія.

2. Керівні органи Об'єднання виконують координаційні та дорадчі функції, які пов'язані з реалізацією цілей і завдань, описаних у § 2 Статуту, та представляють Об'єднання у зовнішніх відносинах.

3. Кількість органів Об'єднання, їх структура та компетенція можуть підлягати змінам згідно з одностайним рішенням Сторін.

§ 5. Рада Об'єднання

1. Рада Об'єднання (далі Рада) є його найвищим органом.

2. До складу Ради входять по 10 делегованих представників від кожної зі Сторін.

3. Представники кожної зі Сторін виконують функції члена Ради на термін каденції органів, які його до Ради Об'єднання делегували. Члени Ради виконують функції до моменту вибору нових представників.

4. Відкликання члена може наступити в будь-який час Стороною, яка його делегувала, з попереднім повідомленням Президії Ради. На місце відкликано члена Ради сторона впродовж 1 місяця делегує нового представника.

5. Засідання Ради відбувається не рідше як два рази на рік і є відкритим, якщо Рада не ухвалить іншого.

6. На вимогу однієї зі сторін може бути скликане надзвичайне засідання Ради.

7. У засіданнях Ради та її роботі, з правом дорадчого голосу, можуть брати участь представники влади кожної зі Сторін. За згодою Ради у засіданнях можуть брати участь представники міжнародних організацій.

8. Головою Ради й одночасно Президії обирають по черзі кожного з членів Президії терміном на один рік. Голова керує роботою Президії між Засіданнями Ради.

9. До повноважень Ради належить:

- обговорення і затвердження спільних проектів транскордонної співпраці в рамках Об'єднання, а також їх фінансування і реалізація;
- внесення змін до Статуту;
- прийняття нових членів і позбавлення членства в Об'єднанні, а також надання почесного членства;
- прийняття рішень щодо бюджету Об'єднання;
- вибори Президії Ради та Ревізійної Комісії;
- скликання Секретаріату Об'єднання та затвердження його бюджету;
- схвалення регламентів Ради, Секретаріату та Ревізійної Комісії;
- скликання постійних та дорадчих Робочих Груп для реалізації визначених завдань в обраних сферах транскордонної співпраці, схвалення регламентів їх роботи;
- прийняття ухвал, які стосуються членства в міжнародних організаціях;
- прийняття ухвал в інших справах, визначених у Статуті.

10. Всі ухвали Ради приймаються на засадах одностайності.

11. Керівник Секретаріату Об'єднання або представники Сторін пропонують Раді проекти ухвал.

12. Детальні засади організації та діяльності Ради визначає її регламент.

§ 6. Президія Об'єднання

1. Президія Об'єднання (далі Президія) складається з двох членів і скликається Радою по одному члену від кожної зі Сторін.

2. Президія виконує координаційні та представницькі функції від імені Ради між її засіданнями.

§ 7. Секретаріат Об'єднання

1. Секретаріат Об'єднання (далі Секретаріат) є виконавчим та адміністративним органом, який скликається Радою у складі рівної кількості членів від кожної зі Сторін.

2. Кожна зі Сторін на своїй території створює національне бюро, до складу якого входять члени Секретаріату цієї Держави.

3. Національні бюро Секретаріату не підпорядковуються один одному і виконують координаційні й адміністративні функції для кожної зі Сторін.

4. Керівники національних бюро Секретаріату беруть участь у засіданнях Ради та Президії.

5. До завдань Секретаріату належить:

- підготовка та пропонування Раді проектів ухвал та інших розробок, які стосуються спільних починань у рамках прикордонної співпраці, з тлумаченням на мовах Сторін;
- підготовка засідань Ради;
- обслуговування діяльності Робочих Груп;
- виконання інших функцій, які пов'язані з адмініструванням та реалізацією фінансових завдань Об'єднання.

6. Функції Керівника Секретаріату Об'єднання виконує керівник національного бюро Секретаріату тієї Сторони, член Президії якої не головує в Раді.

7. Секретаріат діє згідно з Регламентом, затвердженим Радою.

§ 8. Ревізійна Комісія

1. Ревізійна Комісія складається з шести осіб пропорційно від кожної зі Сторін.
2. До компетенції Ревізійної Комісії належать контроль за діловодством і використанням засобів фінансування Об'єднання.
3. Голову Ревізійної Комісії призначає Рада на строк 2 роки по чергово з кандидатів кожної зі Сторін.
4. Ревізійна Комісія веде діяльність згідно з регламентом, затвердженим Радою.

§ 9. Робочі групи

1. Для реалізації визначених спільних проблемних питань Рада може скликати постійні або дорадчі робочі групи.
2. У виняткових випадках робочі групи можуть бути скликані Президією, але повинні бути затверджені Радою на найближчому її засіданні.
3. Підготовлені робочими групами пропозицій та матеріали передаються Раді через Керівника Секретаріату.
4. Для роботи в робочих групах, за згодою Президії, можуть запрошуватись експерти.
5. Рада визначає сферу діяльності кожної робочої групи та спосіб її фінансування.
6. Детальні засади організації та роботи робочих груп визначені регламентами, затвердженими Радою.

§ 10. Фінансування діяльності Об'єднання

1. Фінансування діяльності Об'єднання для реалізації його цілей і завдань забезпечує кожна зі сторін.
2. Сторони акумулюють кошти для реалізації статутних завдань Об'єднання на окремих рахунках.
3. Затверджені Радою спільні проекти, а також необхідні кошти для функціонування органів Об'єднання, надають Сторони на рівних умовах відповідно до валютних курсів, якщо Рада не ухвалить інше.
4. Кожна зі сторін може у рамках власних фінансових коштів реалізувати визначену Радою роботу на користь Об'єднання для безоплатного їх використання Об'єднанням.
5. Бюджет Об'єднання може бути збільшений або поповнений із зовнішніх джерел. Ці кошти порівну діляться між Сторонами.

§ 11. Припинення діяльності Об'єднання

1. Об'єднання припиняє діяльність за одностайним рішенням Сторін, якщо цілі та завдання, для яких воно було створене, не реалізуються.
2. У разі припинення діяльності Об'єднання його майно, основні й оборотні кошти (актив і пасив), які становлять спільну власність Об'єднання, діляться між обома сторонами Об'єднання пропорційно їх внескам.

Доповнення до угоди про створення транскордонного об'єднання «Єврорегіон “Буг”», підписаного у Луцьку 29 вересня 1995 р.

Ті, що нижче підписалися, члени-засновники Об'єднання, польська та українська сторони, виражають згоду на прийняття нових дійсних членів транскордонного об'єднання «Єврорегіон “Буг”»:

- додатково від польської сторони – воєводство Бялоподляське;
- з білоруської сторони – Брестська область.

Сторони погодилися на внесення до Угоди наступних змін:

1. Частину преамбули подати у наступній редакції:

Нижче поіменовані члени – засновники Об'єднання, далі поіменовані Сторонами
Сторона білоруська репрезентована через:

голову Брестського обласного виконавчого комітету і Голову Брестської обласної ради депутатів від імені Брестської обласної ради депутатів.

Сторона польська репрезентована через:

воєвод Бялоподляського, Хелмського, Люблінського, Тарнобжестського та Замостського, які виступають у погодженні з органами самоврядування воєводств Бялоподляського, Хелмського, Люблінського, Тарнобжестського та Замостського.

Сторона українська репрезентована через:

голів Волинської облради й обласної державної адміністрації, які виступають від імені державних адміністрацій та органів самоврядування.

Керуючись прагненням вільного волевиявлення та співпраці народів Європи на засадах традиційних демократичних цінностей, вільної торгівлі й економічного співробітництва на прикордонних територіях, діючи згідно з внутрішнім законодавством власної держави і своїми повноваженнями та маючи на увазі Угоду між Урядом Республіки Польща й Урядом Республіки Білорусь про головні засади транскордонної співпраці від 24 квітня 1992 р., Угоду між Республікою Білорусь та Урядом України про співпрацю прикордонних областей Республіки Білорусь та України від 12 травня 1997 р. й Угоду між Урядом Республіки Польща і Урядом України про міжрегіональну співпрацю від 24 травня 1993 р., а також Європейську рамкову конвенцію про транскордонну співпрацю між територіальними громадами й органами влади від 21 травня 1980 р. № 106, постановили наступне:

2. Пункт 2 в § 1 подати у наступній редакції:

Представництво Об'єднання з білоруської сторони – місто Брест, з польської – місто Хелм, з української – місто Луцьк.

Це Доповнення здійснено на трьох примірниках на російській, українській, польській мовах.

Доповнення набирає сили з моменту його підписання. Основна частина доповнення є під № 1 змін до Статуту. Підписано у м. Бресті 15 травня 1998 р.

Підписи Сторін.

Розроблена концепція створення нового *єврорегіону «Нижній Дунай»* та відповідної вільної економічної зони. Засновниками цього регіону виступають прикордонні регіони Румунії, Молдови й Одеської області, зокрема Ізмаїл, а також Ізмаїльський, Ренінський, Кілійський і Белградський райони. У числі перспективних потенційних кандидатів – Татарбунарський район, що має велику протяжність кордону з Молдовою. Усі ці райони, прикордонні та здебільшого аграрні, мають давні сусідські зв'язки, а

також схожі проблеми розвитку.

Концепція «Нижній Дунай» цінна тим, що з її впровадженням спрощується розв'язання важливих проблем на рівні адміністративних районів. Одна з них – ефективне використання чотирьох міжнародних транспортних коридорів, що проходять через територію країн-учасниць нового євро регіону. Аби забезпечити максимальний ефект євро регіону «Нижній Дунай», доцільно створити вільну економічну зону.

Статут євро регіону «Нижній Дунай»

Глава 1

1. Євро регіон «Нижній Дунай», згідно з визначенням «Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або владами», є формою прикордонного співробітництва між територіальними громадами або місцевими органами влади України, Республіки Молдови та Румунії (далі Сторони), розташованими у прикордонній зоні, в якій Сторони беруть участь у загальних заходах, що проводяться відповідно до національних законодавств і норм міжнародного права.

2. Євро регіон «Нижній Дунай» створюється не для підміни місцевих адміністрацій або для створення нової адміністрації, не діє проти інтересів

національної держави.

3. Євро регіон «Нижній Дунай» включає прикордонні регіони України, Республіки Молдова та Румунії для просування прикордонного співробітництва між прикордонними регіонами відповідно до положень Договору про добросусідство і співробітництво між Україною та Румунією, Протоколу про тристороннє співробітництво між Урядами України, Республіки Молдова та Румунії, підписаного в м. Ізмаїлі 3–4 липня 1997 р. і «Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або владами», прийнятої в м. Мадриді 21 травня 1980 р.

4. Юридична форма організації і розвитку діяльності євро регіону «Нижній Дунай» забезпечується цим Статутом, прийнятим Сторонами з урахуванням інтересів усіх учасників.

5. Євро регіон не створюється і не діє як особлива юридична особа. Кожна зі Сторін має статус юридичної особи, будучи правовим суб'єктом у юридичних аспектах.

Глава 2. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Статут відповідає принципам співробітництва, встановленим Договорами між країнами, і не заважає проведенню чинних нині або, які будуть діяти в майбутньому,

будь-яким іншим формам чи видам співробітництва між нинішніми партнерами.

2. Статут не впливає на форму і зміст повноважень, що виконуються Сторонами відповідно до національних законодавств кожного учасника.

3. Сторони, в рамках, установлених взаємними угодами, а також національним законодавством і нормами міжнародного права, будуть підтримувати місцеві ініціативи стосовно прикордонного співробітництва в зоні єврорегіону «Нижній Дунай».

4. Сторони через угоду забезпечують у рівних частинах необхідні для діяльності єврорегіону фінансові кошти з місцевих бюджетів, а також з інших власних або залучених джерел.

5. Органи Єврорегіону можуть співпрацювати з міжнародними організаціями й агентствами, зацікавленими в міжнародному співробітництві.

6. Уряди країн, регіони яких є членами єврорегіону «Нижній Дунай», мають право на отримання інформації про його діяльність та прийняті ним рішення.

7. Сторони співпрацюватимуть у реалізації запропонованих програм і з суспільним, і з приватним секторами.

8. Сторони будуть контактувати з органами єврорегіону для консультацій із питань, що мають загальний інтерес, а також для інформування їх щодо політики міжрегіонального співробітництва.

Глава 3. СКЛАД ЄВРОРЕГІОНУ

1. До складу єврорегіону «Нижній Дунай» входять:

від української сторони – Одеська область;

від Республіки Молдова – повіт Кагул;

від румунської сторони – повіти Бреїла, Галац і Тульча.

2. Склад єврорегіону може бути розширений за рахунок входження до нього інших прикордонних регіонів, що визнають положення цього Статуту.

3. Членство в єврорегіоні не виключає можливість того, щоб його член як територіальна одиниця або місцевий орган влади встановлював дво- або багатосторонні зв'язки з іншими територіальними співтовариствами.

4. Всі члени єврорегіону рівні між собою, незалежно від площі адміністративно-територіальної одиниці чи кількості населення.

5. У випадку зміни регіональної або адміністративної структури в одній із країн, що, зі свого боку, вплине і на регіональні структури єврорегіону, нові територіально-адміністративні одиниці будуть ідентифіковані за принципом наступності та з урахуванням внутрішнього законодавства цієї країни.

6. Єврорегіон не є наднаціональною або наддержавною структурою, а формою, яка сприяє міжрегіональному співробітництву між його членами.

7. Рішення про розширення єврорегіону через прийняття нових територіально-адміністративних одиниць однієї зі Сторін приймає Рада єврорегіону на основі заяви про входження, підписаної відповідними органами регіональних державних адміністрацій і направленої Координаційному центру.

8. Будь-який член єврорегіону може відмовитися від подальшої участі через направлення в Раду єврорегіону заяви про вихід.

Глава 4. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЄВРОРЕГІОНУ

Для досягнення мети співробітництва Сторони мають намір співпрацювати в таких напрямках:

1. Організація та координація заходів із просування співробітництва в сферах економіки, науки, екології, культури, освіти і спорту між своїми членами.

2. Розробка спільних програм прикордонного співробітництва в сферах діяльності, встановлених загальними угодами.

3. Просування і сприяння прямим контактам між економічними агентами, інститутами, неурядовими організаціями й експертами, які діють у різноманітних областях.

4. Посередництво та сприяння співробітництву своїх членів із міжнародними організаціями, інститутами й агентствами.

Глава 5. СФЕРИ СПІВРОБІТНИЦТВА

Для розв'язання завдань зі співробітництва члени мають намір співпрацювати в таких сферах:

1. Екологія, сільське господарство та територіальний устрій:

– координація програм із захисту довкілля басейну нижнього Дунаю, Прута, Сірета та Дністра, дельти Дунаю, придунайських озер і плавнів;

– розробка спільних програм із збереження рибних ресурсів Дунаю, Дністра та Прута;

– розробка та виконання спільних заходів зі створення нових і розширення сучасних природних ландшафтних заповідників;

– розв'язання проблем раціонального використання ресурсів Дунаю, Дністра, Прута і Чорного моря, їх екологічного захисту;

– координація спільних зусиль із забезпечення населення якісною питною водою;

– координація спільної діяльності із захисту ґрунтів та атмосфери;

– узгодження програм спільних дій у випадку пожеж, паводків та інших природних катаклізмів.

2. Економічні відносини та трудові ресурси:

– розробка спільних програм із регіонального економічного співробітництва для максимального використання регіональних природних і трудових ресурсів Сторін;

– розробка єдиної інформаційної системи з базами даних в екологічній, економічній та комерційній сферах;

– сприяння створенню спільних комерційних підприємств і банків зі спільним капіталом;

– сприяння створенню вільних економічних зон (зон вільного підприємництва) з подальшою інтеграцією в єдину міжнародну вільну економічну зону;

– встановлення відносин зі співробітництва в галузях промисловості та сільськогосподарського виробництва, переробки сільськогосподарської продукції, транспорту, а також в сфері торгівлі промисловими, сільськогосподарськими і продовольчими товарами;

– узгодження тарифів у галузі транзитних перевезень вантажів;

– сприяння укладенню договорів між економічними агентами;

– реалізація спільної економічної та фінансової діяльності на третіх ринках;

- співробітництво в галузі організації відпочинку та рекреації;
 - розвиток і просування пропозицій в сфері туризму та туристичних перевезень;
 - участь у різноманітних європейських економічних програмах;
 - розробка спільних програм використання трудових ресурсів.
3. Транспорт, безпека і телекомунікації:
- проведення робіт із розвитку автошляхових, річкових і морських інфраструктур;
 - відкриття нових пунктів переходу державного кордону та модернізація вже наявних;
 - розвиток інфраструктури туризму та рекреації;
 - узгодження дій правоохоронних органів Сторін щодо боротьби з організованою міжнародною злочинністю в прикордонних регіонах.
4. Прикордонне населення:
- розробка спільних програм зайнятості населення;
 - обмін інформацією про стан ринків праці членів єврорегіону;
 - розробка спільних програм щодо захисту материнства і дітей, а також малозабезпечених осіб.
5. Освіта, дослідження й культура:
- встановлення відношень та зв'язків в сфері науки, досліджень та освіти між однопрофільними університетами й інститутами;
 - встановлення культурних зв'язків і розробка програм зі співробітництва між місцевими спеціалізованими інститутами;
 - встановлення і розвиток зв'язків в сфері охорони здоров'я та рекреації;
 - проведення регіональних спортивних заходів;
 - проведення виховних програм.

Глава 6. ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА

1. Єврорегіон має таку організаційну структуру:

- Рада єврорегіону;
- голова єврорегіону;
- віце-голови єврорегіону;
- комісії зі сфер діяльності;
- Координаційний центр.

2. Організаційна структура може бути змінена за згодою членів єврорегіону.

3. Рада, голова і віце-голови єврорегіону представляють єврорегіон у зовнішніх відносинах для просування міжрегіонального співробітництва між його членами.

Рішення органів єврорегіону не мають сили юридичних документів або норм і належать лише до партнерських відносин між членами єврорегіону.

Рішення органів Єврорегіону є рекомендаційними документами і набирають чинності після їх затвердження, реєстрації і повідомлення зацікавлених Сторін.

Глава 7. КЕРІВНІ ОРГАНИ

Рада єврорегіону

1. Керівним органом єврорегіону «Нижній Дунай» є Рада єврорегіону.

2. До складу Ради єврорегіону входять по три представники від регіональних

властей кожної зі Сторін, а саме: від української, молдовської та румунської.

3. Засідання Ради проводиться в разі потреби, але не менш як два рази на рік у країні, представник якої є головою. В роботі засідань можуть брати участь як запрошені і представники Урядів, неурядових національних або міжнародних організацій, експерти з різноманітних областей. За ініціативою голови Ради або однієї зі Сторін можуть бути скликані позачергові засідання. Усі витрати, пов'язані з проведенням зустрічі, несуть організатори.

4. Засідання Ради європейського регіону правочинне, якщо на ньому присутні не менш як по два члени Ради від кожної зі Сторін європейського регіону.

5. Рада європейського регіону має такі повноваження:

- затверджує, змінює і доповнює Статут;
- затверджує іменний склад Ради європейського регіону, іменний склад комісій зі сфер діяльності та Координаційного центру;
- затверджує програми та пріоритети співробітництва і заходи з їх реалізації;
- затверджує входження до складу європейського регіону або вихід із нього окремих членів;
- затверджує розміри внесків кожної зі Сторін для забезпечення фінансовими засобами діяльності європейського регіону;
- приймає фінансовий звіт, річний баланс і схвалює бюджет на наступний фінансовий рік;
- обирає голову і віце-голів;
- уповноважує й установлює рамки мандатів представництва голови у відносинах з третіми Сторонами, фізичними та юридичними особами;
- затверджує Регламент організації та діяльності комісій і Координаційного центру;
- виконує інші функції для реалізації діяльності у сферах співробітництва.

6. Рішення Ради приймаються через консенсус і підписуються головою європейського регіону та віце-головами.

7. Члени Ради не одержують винагороди і не користуються іншими фінансовими пільгами за проведену діяльність.

Голова і віце-голови європейського регіону

1. Голова європейського регіону обирається на першому засіданні Ради терміном на два роки з числа представників Сторін, за принципом ротації.

2. Основні функції голови європейського регіону:

- представляє європейський регіон у відносинах з третіми Сторонами;
- забезпечує скликання засідань Ради;
- головує на засіданнях Ради;
- є посередником і сприяє участі членів у дискусіях;
- представляє Раді європейського регіону підсумкові рішення та висновки щодо роботи засідань;
- підписує прийняті Радою європейського регіону рішення;
- представляє щорічні звіти про етапи виконання програм зі співробітництва;

- координує діяльність Координаційного центру;
- виконує інші встановлені Радою єврорегіону функції;
- у певних випадках може делегувати віце-головам виконання деяких повноважень.

3. Рада Єврорегіону на першому засіданні обирає з числа своїх членів 2 віце-голови, які є представниками двох інших Сторін.

4. Віце-голови виконують такі функції:

- заміщають, через ротацію, Голову під час його відсутності;
- координують співробітництво членів єврорегіону з напрямками спільної діяльності;
- координують діяльність відповідних комісій зі сфер діяльності;
- підписують разом із головою рішення Ради;
- пропонують, із урахуванням проведених комісіями досліджень, теми, програми і проекти для наступного затвердження Радою єврорегіону;
- виконують інші встановлені Радою єврорегіону функції.

Комісії зі сфер діяльності:

1. Комісії зі сфер діяльності формуються на основі рішень Ради єврорегіону з установленням поіменного складу і конкретних функцій кожної.

2. Комісії зі сфер діяльності обираються на першому засіданні Ради.

3. Діяльність кожної Комісії координується одним із віце-голів.

4. Комісії зі сфер діяльності розробляють програми, проекти, готують інформації та документи з визначених Радою єврорегіону сфер прикордонного співробітництва.

5. Проекти і програми передаються координаторам – віце-головам для їх наступного розгляду і затвердження на засіданнях Ради.

6. В рамках єврорегіону будуть діяти такі комісії:

- комісія з регіонального розвитку, програм і міжрегіонального співробітництва;
- комісія з економіки та фінансового аудиту;
- комісія з навколишнього середовища і надзвичайних ситуацій;
- комісія з транспорту і комунікацій;
- комісія з демографії;
- комісія з гуманітарного розвитку та міжнаціональних відносин;
- комісія з безпеки особи та боротьби зі злочинністю.

Координаційний центр

1. Координаційний центр є адміністративним органом, до складу якого входять особи, що призначаються Радою єврорегіону терміном на два роки.

2. До складу Координаційного центру входять:

керівник Координаційного центру та два координатори, які забезпечують діяльність голови єврорегіону;

по 1 координатору, які забезпечують діяльність віце-голів єврорегіону.

3. Діяльність Координаційного центру організована на основі затвердженого

Радою єврорегіону Регламенту і фінансується за рахунок членських внесків кожної зі Сторін.

4. Координаційний центр здійснює такі функції:

- скликає засідання Ради за рішенням голови,
- готує аналітичні матеріали, представлені комісіями зі сфер діяльності, і перекладає їх на мови Сторін;
- співпрацює з іншими міжнародними організаціями за проектами про співробітництво;
- координує діяльність прикордонного співробітництва згідно із затвердженими програмами;
- налагоджує контакти між Єврорегіоном і міжнародними організаціями;
- забезпечує спільно з місцевими органами влади створення необхідних умов для здійснюваних Радою єврорегіону зустрічей, засідань і колоквіумів;
- готує підсумкові документи засідань;
- передає, на вимогу зацікавлених сторін, копії з документів, представлених для розгляду Раді єврорегіону;
- реєструє та розповсюджує рішення Ради єврорегіону;
- зберігає акти і документацію, затверджені на засіданнях Ради єврорегіону;
- сприяє комісіям зі сфер діяльності в питаннях підготовки щорічної підсумкової доповіді й інших документів у рамках єврорегіону;
- виконує інші встановлені головою і віце-головами Ради єврорегіону функції.

5. Сторона, яка головує, здійснює фінансове забезпечення Координаційного центру.

Глава 8. ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

1. Фінансові кошти, які необхідні для діяльності єврорегіону і його органів, забезпечуються рівною участю кожної зі Сторін.

2. Суми, що виділяються, будуть зберігатися на спеціальному рахунку кожною Стороною, розрахунки виконуватимуться у національній валюті відповідно до курсу Національного банку щодо Євро.

3. Розміри участі Сторін, а також бюджет єврорегіону, встановлює Рада єврорегіону.

4. Суми, що виділяються міжнародними організаціями для проведення програм, будуть зберігатися на спеціальному рахунку і витратяться Сторонами, які беруть участь у цих програмах.

5. Бюджетна діяльність контролюється Комісією з економіки і фінансового аудиту, склад якої затверджується Радою єврорегіону.

6. Видатки щодо розміщення і харчування членів Ради єврорегіону, експертних груп і запрошених на засідання Ради єврорегіону несуть господарі, а транспортні видатки – учасники.

7. Форми та засоби фінансового внеску членами будуть встановлюватися кожною Стороною відповідно до внутрішніх законодавств.

8. Вихід із єврорегіону кого-небудь із членів не надає йому право на відшкодування фінансових видатків.

Глава 9. ПІДСУМКОВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. У випадку припинення діяльності або розпуску єврорегіону його власність ділиться відповідно до внесків кожної зі Сторін, а боргові зобов'язання – на рівні частини між його членами.

2. Єврорегіон припиняє свою діяльність після згоди Сторін із прийняттям Радою єврорегіону відповідного рішення.

3. Єврорегіон розформовується в наступних випадках:

- не досягнуті цілі його створення;
- не виконуються запропоновані програми та проекти,
- коли в складі єврорегіону залишається лише один член.

Рішення про розформування єврорегіону приймає Рада єврорегіону на основі представленої головою доповіді з висновками, що склалися в ситуації, яка призвела до розформування.

4. Пропозиції щодо внесення змін або доповнень у Статут аналізуються Комісіями зі сфер діяльності і представляються ініціатором, Стороною єврорегіону, не менш як за 30 днів до початку засідання Ради.

5. Після формування єврорегіону всі документи будуть складатися українською, молдавською, румунською, а також, у разі потреби, англійською мовами.

6. Символікою єврорегіону є його емблема та прапор, опис яких затверджує Рада єврорегіону.

7. Цей Статут складено українською, молдавською, румунською та англійською мовами, всі тексти рівно автентичні.

Єврорегіон «Верхній Прут» (Україна – Молдова – Румунія) створений 22 вересня 2000 р. за Угодою між:

- Чернівецькою областю України;
- Ботошанським і Сучавським повітами Румунії;
- Бельцьким і Єдинецьким повітами Республіки Молдова, відповідно до положень Договору про добросусідство і співробітництво між Україною та Румунією, Протоколу про тристороннє співробітництво між Урядами України, Республіки Молдова та Румунії, підписаного у м. Ізмаїлі 4 липня 1997 р.

У жовтні 2003 р. до єврорегіону було приєднано Івано-Франківську область України, а замість вказаних двох молдовських повітів, після проведення нової

адміністративно-територіальної реформи, до складу євро регіону входять шість новоутворених районів: Глодань, Брічень, Єдинці, Окніца, Ришкань, Фелешть.

Таблиця А.1

Загальні дані євро регіону «Верхній Прут»

Адміністративно-територіальна одиниця	Територія, тис км2	Населення, тис. осіб	У тому числі		Міське населення, %	Щільність населення, осіб / км2
			міське	сільське		
Україна						
Чернівецька область	8,1	935,4	399,3	536,1	42,7	115
Румунія						
Повіт Ботошанський	4,98	461,4	178,9	282,4	38,7	92,5
Повіт Сучавський	8,55	716,3	254,4	461,9	35,5	83,7
Молдова						
Повіт Бельцький	4,15	504,9	231,2	273,7	45,8	121,6
Повіт Єдинецький	3,14	300,7	89,9	210,8	29,9	96

**Статут
євро регіону «Верхній Прут»**

Цей Статут євро регіону «Верхній Прут» (надалі Статут) укладено і затверджено Рішенням Ради євро регіону «Верхній Прут» (надалі Рада євро регіону) від 30 листопада 2000 р. № 7 / 2000 на підставі Угоди про утворення євро регіону «Верхній Прут» (надалі Угода), підписаної 22 вересня 2000 р. у м. Ботошани, Румунія.

Згідно зі ст. 2, 8, 9, 11, 12, 13 та 14 Угоди, Статут регламентує питання організації та діяльності євро регіону «Верхній Прут» (надалі Євро регіон), а саме:

- участь членів Євро регіону в його структурах і діяльності, порядок їх виходу з його складу, припинення діяльності Євро регіону;
- організація діяльності Ради Євро регіону;
- здійснення Виконавчим Головою Ради Євро регіону своїх функцій;
- функції та відповідальність Секретаріату Ради Євро регіону;
- функції та відповідальність Робочих Комісій Євро регіону;
- фінансування діяльності Євро регіону;
- символіка Євро регіону;
- реалізація спільних програм і проектів Євро регіону.

Розділ 1. Участь членів Євро регіону у його структурах та діяльності

1.1. Згідно зі статтею 1 Угоди членами Євро регіону «Верхній Прут» є:

- Бельцький повіт Республіки Молдова;
- Ботошанський повіт Румунії;
- Чернівецька область України;
- Єдинецький повіт Республіки Молдова;
- Сучавський повіт Румунії.

1.1.1. В разі зміни адміністративно-територіального устрою держав, адміністративно-територіальні одиниці яких є членами Євро регіону, рішенням Ради

Єврорегіону до підрозділу 1.1. Статуту вносять зміни відповідно до статті 1 Угоди.

1.1.2. Перелік назв країн наводять у документації згідно з латинською абеткою, так само як і членів Єврорегіону у складі відповідних країн, а саме:

від Республіки Молдова: Бельцький повіт, Єдинецький повіт;

від Румунії: Ботошанський повіт, Сучавський повіт;

від України: Чернівецька область.

1.1.3. Всі члени Єврорегіону сприйматимуться за принципом рівноправності, без будь-яких відмін, незалежно від їх територіальних розмірів або чисельності населення. Єврорегіон не є наднаціональною або наддержавною структурою; він створений для сприяння міжрегіональному співробітництву між його членами.

1.2. Члени Єврорегіону утворюють наступні керівні та робочі органи Єврорегіону:

Рада Єврорегіону, роботу якої очолює її Виконавчий Голова.

Секретаріат Ради Єврорегіону, який координує діяльність Ради та робочих органів Єврорегіону;

Робоча Комісія Єврорегіону з питань економіки, інфраструктури і туризму;

Робоча Комісія Єврорегіону з питань екологічної безпеки, охорони довкілля, сталого розвитку регіону та діяльності Екоєврорегіону;

Робоча Комісія Єврорегіону з питань науки, освіти, культури, охорони здоров'я, спорту та молоді;

Робоча Комісія Єврорегіону з питань розвитку міжрегіональних і міжнаціональних зв'язків, місцевого самоврядування та засобів масової інформації.

1.3. Вихід членів зі складу Єврорегіону здійснюється на підставі письмової заяви органу влади відповідної адміністративно-територіальної одиниці, яка подається до Секретаріату на ім'я Виконавчого Голови Ради Єврорегіону не менш як за 90 днів до чергового засідання Ради Єврорегіону.

1.3.1. На підставі заяви про вихід з Єврорегіону всі члени Єврорегіону та Робочі Комісії представляють на засідання Ради Єврорегіону відповідні заключення щодо правових, фінансово-майнових та організаційних претензій стосовно проектів або об'єктів, які існують у результаті спільної діяльності членів Єврорегіону.

Розділ 2. Організація діяльності Ради Єврорегіону

2.1. Раду Єврорегіону складають 5 членів, відповідно керівники Бельцького повіту Республіки Молдова, Ботошанського повіту Румунії, Чернівецької області України, Єдинецького повіту Республіки Молдова та Сучавського повіту Румунії.

2.2. Рада Єврорегіону приймає рішення та виносить резолюції.

2.2.1. Рішення з основоположних питань діяльності Єврорегіону (внесення доповнень до Угоди, змін до Статуту, обрання Виконавчого Голови, призначення керівника Секретаріату, затвердження складу Робочих Комісій, прийняття бюджету і т. ін.) приймаються Радою. Рішення Ради Єврорегіону підписують Виконавчий Голова і всі члени Ради (або їх уповноважені представники), а також керівник Секретаріату Ради Єврорегіону.

2.2.2. Резолюції приймаються Радою тільки з питань протокольного характеру (затвердження символіки, надання окремих доручень, затвердження звітів Робочих Комісій, доповідей до порядку денного тощо). Резолюції Ради Єврорегіону підписують Виконавчий Голова і керівник Секретаріату Ради Єврорегіону.

2.3. Рада Єврорегіону має необхідний кворум для прийняття рішень і резолюцій,

якщо в засіданні беруть участь не менш як три члени Ради або їх представники з відповідними письмовими повноваженнями від відсутніх членів Ради.

2.3.1. Рада Єврорегіону приймає рішення та резолюції через відкрите голосування. Рішення та резолюції приймаються консенсусом учасників засідання з правом голосу. Будь-який член Ради Єврорегіону може утриматися від голосування або висловити свою незацікавленість у питанні, яке винесено на голосування.

2.3.2. Рішення або резолюції Ради, які прийнято у відсутності окремих членів Ради або їхніх уповноважених представників, не можуть покладати будь-якої відповідальності на відсутню сторону або втручатися в її інтереси, якщо інше не зумовлене письмовим зверненням відсутньої сторони на ім'я Виконавчого Голови.

2.3.3. Відсутні на засіданні члени Ради можуть заявити у письмовій формі про свою незгоду з прийнятим рішенням чи резолюцією впродовж місяця з дня її вручення. В такому випадку питання може бути повторно обговорене на наступному засіданні Ради.

2.4. Чергові засідання Ради Єврорегіону відбуваються раз у півріччя на території члена Єврорегіону, керівник якого є Виконавчим Головою Ради Єврорегіону.

2.4.1. За узгодженням членів Ради Єврорегіону між черговими засіданнями можуть відбуватися позачергові засідання Ради. За резолюціями Ради такі засідання можуть відбуватися на території будь-якого члена Єврорегіону.

2.5. Порядок денний засідань Ради готується її Секретаріатом на підставі попередніх рішень і резолюцій Ради, письмових доручень Виконавчого Голови і звернень членів Ради. Проект порядку денного розсилається поштою, факсом або електронною поштою всім членам Ради за підписом керівника Секретаріату Ради не менш як за 10 робочих днів до засідання Ради.

2.5.1. Порядок денний оголошує на початку засідання Ради її Виконавчий Голова або, за його дорученням, керівник Секретаріату з одночасним оголошенням пропозицій щодо змін та доповнень, які надійшли від членів Ради до початку її засідання, і приймається Радою за принципом консенсусу.

2.6. Доповнення до Угоди та зміни Статуту можуть бути внесеними на підставі одноголосного рішення Ради Єврорегіону.

2.6.1. Пропозиції щодо внесення доповнень до Угоди та змін до Статуту подаються у письмовому вигляді до Секретаріату на ім'я Виконавчого Голови Ради Єврорегіону не пізніше, як за 30 днів до призначеного засідання Ради Єврорегіону.

2.7. Не менш як за 10 днів до завершення повноважень Виконавчого Голови, Рада Єврорегіону приймає спеціальне рішення про обрання нового Голови та призначення нового керівника Секретаріату на черговий річний термін. Цим же рішенням Рада визначає члена Єврорегіону, керівник якого має бути обраним Виконавчим Головою Ради через рік.

2.8. За узгодженням членів Ради Єврорегіону для підготовки її засідань можуть проводитися робочі наради уповноважених представників членів Єврорегіону. Протоколи таких нарад підписує керівник Секретаріату Ради Єврорегіону та розсилає членам Єврорегіону у тижневий термін.

Розділ 3. Здійснення Виконавчим Головою Ради Єврорегіону його функцій

3.1. Виконавчий Голова Ради Єврорегіону обирається з числа 5 членів Ради, терміном на один рік, за принципом ротації країн, до складу яких входять члени Єврорегіону. Обрання нового Виконавчого Голови відбувається на спеціальному

засіданні Ради перед завершенням терміну повноважень попереднього Виконавчого Голови.

3.2. Виконавчий Голова Ради діє як генеральний представник Єврорегіону від імені Ради Єврорегіону в рамках своїх повноважень, визначених Угодою, Статутом, а також рішеннями і резолюціями Ради з конкретних питань.

3.2.1. Від імені Ради Єврорегіону Виконавчий Голова має право звертатися до урядів країн, до складу яких входять члени Єврорегіону, до відповідних структур ЄС, інших міжнародних і регіональних організацій з інформацією про діяльність Єврорегіону, пропозиціями щодо співробітництва, виконання рішень і резолюцій Ради Єврорегіону, програм та проектів Єврорегіону.

3.3. Після обрання Виконавчий Голова доручає Секретаріату Ради проаналізувати виконання:

- плану діяльності Ради Єврорегіону;
- попередньо прийнятих рішень і резолюцій;
- бюджету Єврорегіону;
- річних звітів попереднього Виконавчого Голови і Робочих Комісій.

На цій підставі Секретаріат готує проект річного плану роботи Ради Єврорегіону, який має бути затверджений на черговому засіданні Ради.

3.4. На підставі плану роботи Ради, а також пропозицій членів Ради, Робочих Комісій і Секретаріату Ради, враховуючи відповідні рішення урядів країн, до складу яких входять члени Єврорегіону, документи ЄС та інших міжнародних структур, Виконавчий Голова:

- доручає Секретаріату Ради підготовку питань для розгляду на засіданнях Ради;
- контролює виконання цих доручень;
- визначає список запрошених на засідання Ради;
- звертається до відповідних урядових та міжнародних структур.

3.5. Для забезпечення безперервності роботи Ради Єврорегіону Виконавчий Голова у 10-денний термін після завершення своїх повноважень передає наступному Виконавчому Голові управління справами, поточну документацію Єврорегіону, перелік його архівних матеріалів.

Розділ 4. Функції та відповідальність Секретаріату Ради Єврорегіону

4.1. Секретаріат Ради Єврорегіону створюється в адміністративно-територіальній одиниці, керівника якої обрано Виконавчим Головою Ради Єврорегіону.

4.1.1. Секретаріат Ради Єврорегіону забезпечує відповідність документації Єврорегіону національним і міжнародним нормам, а також основним положенням Угоди та Статуту.

4.1.2. Роботу Секретаріату Ради Єврорегіону очолює його керівник, якого призначено на цю посаду тим же рішенням Ради, яким обрано чергового Виконавчого Голову Ради, за його представленням.

4.1.3. До складу Секретаріату входять призначені Виконавчим Головою Ради співробітники органів виконавчої та представницької влад очолюваної ним адміністративно-територіальної одиниці. Також до складу Секретаріату входять по одному представнику кожного члена Єврорегіону, які призначаються, відповідно, членами Ради Єврорегіону.

4.2. Впродовж 10 днів з дня прийняття рішення Ради про обрання нового Виконавчого Голови і призначення керівника Секретаріату Ради новий Виконавчий Голова формує новий Секретаріат, який перебирає за протоколом від попереднього Секретаріату Ради всю документацію щодо Єврорегіону.

4.3. На підставі проведеного аналізу, вказівок Виконавчого Голови Ради, Секретаріат готує проект річного плану роботи Ради Єврорегіону, який має бути затверджений на черговому засіданні Ради.

4.3.1. Річний план роботи Ради Єврорегіону готує Секретаріат Ради спільно з керівниками та відповідальними секретарями Робочих Комісій Єврорегіону з урахуванням:

- головних напрямів і принципів діяльності Єврорегіону, визначених у статтях 4-6 Угоди, та пріоритетів і механізмів їх реалізації, визначених рішеннями Ради Єврорегіону;
- прийнятих раніше рішень і резолюцій, а також планів роботи Ради Єврорегіону;
- рішень керівництва держав, до складу яких входять члени Єврорегіону;
- рішень органів ЄС, а також інших міжнародних і регіональних структур, що стосуються діяльності єврорегіонів;
- пропозицій Робочих Комісій;
- рекомендацій Виконавчого Голови, а також пропозицій членів Ради Єврорегіону;
- організаційних питань Секретаріату Ради.

4.3.2. Проект плану роботи Ради Єврорегіону, після його схвалення Виконавчим Головою, підписує керівник Секретаріату Ради і направляє всім членам Єврорегіону.

4.3.3. Проект плану роботи Ради Єврорегіону укладається мовою країн, до складу яких входять члени Єврорегіону.

4.3.4. Після розгляду і затвердження плану роботи його текст викладається у три колонки трьома мовами, з яких базовою є англійська. Після затвердження план роботи Ради Єврорегіону, підписаний Виконавчим Головою і керівником Секретаріату, надсилається у 10-денний термін усім членам Єврорегіону.

4.4. Проекти порядку денного, рішень і резолюцій, списки запрошених осіб, запрошення й інші документи до засідання Ради готує Секретаріат під керівництвом Виконавчого Голови Ради і надсилає членам Ради, головам Робочих Комісій, а також запрошеним особам не менш як за 10 робочих днів до засідання Ради.

4.4.1. Документація, виконана мовою країн, чиї адміністративно-територіальні одиниці є членами Єврорегіону, надсилається поштою, факсом або електронною поштою.

4.5. Секретаріат Ради Єврорегіону спільно з територіальними органами влади забезпечує підготовку місця для проведення засідання Ради, а також оптимальні умови для розміщення і харчування учасників.

4.6. До початку засідання Ради Секретаріат узагальнює і подає Виконавчому Голові всі пропозиції, зауваження та доповнення до документів, означених у підрозділі 4.4., які надійшли від членів Ради, Робочих Комісій Єврорегіону, а також від урядових і міжнародних структур, для їхнього врахування ним при представленні Раді порядку денного засідання, запрошених учасників та проектів документів.

4.7. Під час проведення засідання Ради керівник та співробітники Секретаріату ведуть протокол засідання, вносять відповідні зміни до проектів документів.

4.7.1. У процесі засідання Секретаріат забезпечує остаточну підготовку лише рішень Ради, які учасники підписують безпосередньо на засіданні.

4.8. Остаточні паралельні тексти протоколу засідання, прийнятих резолюцій та інших документів укладаються у тижневий термін двома або трьома мовами і за підписами Виконавчого Голови і керівника Секретаріату Ради направляються поштою, факсом або електронною поштою всім членам Єврорегіону та головам Робочих комісій.

4.9. Секретаріат Ради веде реєстрацію та зберігання всіх рішень, резолюцій, нормативних актів та інших документів, що розглядаються та ухвалюються на засіданнях Ради Єврорегіону.

4.10. Керівники Робочих Комісій щоквартально надають Секретаріату Ради Єврорегіону інформацію про виконання й упровадження програм і проектів. Секретаріат надсилає узагальнені відомості членам Єврорегіону, керівникам Робочих Комісій, засобом масової інформації.

Розділ 5. Функції та відповідальність Робочих Комісій Єврорегіону

5.1. Робочі Комісії Єврорегіону, визначені у підрозділі 1.2 Статуту, є основними виконавчими органами, що організують і координують роботи за головними напрямками діяльності Єврорегіону, визначеними у статтях 4-6 Угоди, та за пріоритетами і механізмами їх реалізації, встановленими рішеннями Ради Єврорегіону.

5.1.1. Діяльність кожної Робочої Комісії Єврорегіону здійснюється відповідно до Угоди і Статуту та на підставі Положення про її діяльність, яке затверджується рішенням Ради Єврорегіону. До розробки Комісіями і затвердження Радою цих Положень для всіх Робочих Комісій діє Тимчасове положення, затверджене рішенням Ради Єврорегіону від 22.09.2000 р. № 4 / 2000, п. 5.

5.1.2. Кожна Робоча Комісія в рамках своєї компетенції забезпечує координацію дій членів Єврорегіону, їх конкретних інституцій і підприємств, а також організацій з-за меж Єврорегіону, які за рішеннями Ради Єврорегіону або за програмами та проектами залучаються до діяльності Єврорегіону.

5.1.3. Головною функцією Робочої Комісії є організація та надання необхідної підтримки експертним і робочим групам для реалізації пріоритетних напрямів діяльності, конкретних завдань Ради, програм та проектів Єврорегіону. В рамках своєї компетенції Робоча Комісія сприяє розвитку безпосередніх зв'язків підприємств, організацій та фізичних осіб з партнерами в Єврорегіоні, країнах ЄС, а також з міжнародними структурами.

5.2. Кожна Робоча Комісія складається з 9 представників членів Єврорегіону (по три представника від кожної країни, до яких входять члени Єврорегіону).

5.2.1. До Робочих Комісій можуть входити або запрошуватися на їхні засідання уповноважені представники міністерств та інших державних інституцій цих країн, участь яких потрібна для реалізації транскордонних проектів та програм.

5.2.2. Рішеннями Ради Єврорегіону, за принципом щорічної ротації країн, призначаються голови і відповідальні секретарі Робочих Комісій, а також члени Єврорегіону, на території яких функціонуватимуть Комісії.

5.3. Діяльність Робочих Комісій розглядається щорічно на засіданнях Ради

Єврорегіону. Результати розгляду на засіданнях Ради Єврорегіону, а також на засіданнях Робочих Комісій фіксуються у відповідних протоколах.

5.4. Для реалізації конкретних напрямів та механізмів діяльності Єврорегіону, які належать до компетенції Робочої Комісії, нею створюються експертні групи для аналізу проблем, підготовки, обґрунтування спільних проектів і програм, а також робочі групи з виконання програм і проектів.

Розділ 6. Фінансування діяльності Єврорегіону

6.1. Відповідно до статей 9–11 Угоди, Рада Єврорегіону щорічно приймає рішення, за яким кожний з членів Єврорегіону передбачає у місцевому бюджеті певні кошти на фінансування діяльності Єврорегіону в еквіваленті щодо курсу долара США або EURO.

6.2. До початку фінансового року Секретаріат Ради спільно з Робочими Комісіями Єврорегіону готує зведений кошторис витрат на здійснення діяльності Єврорегіону, передбаченої робочими планами Ради Єврорегіону, Робочих Комісій, що не можуть бути ефективно профінансовані за рахунок чинних у Єврорегіоні проектів.

6.3. В разі потреби спільного фінансування конкретних заходів, програм та проектів Єврорегіону всіма або кількома його членами, розподіл фінансування цих заходів або передачу коштів від одного члена Єврорегіону до іншого здійснюють через укладання двосторонніх угод між членами Єврорегіону.

6.4. Для фінансування конкретних проектів та програм з різних джерел, члени Єврорегіону можуть утворювати спеціальні фонди відповідно до національного законодавства своїх країн.

Розділ 7. Символіка Єврорегіону

7.1. Символіка Єврорегіону складається з емблеми, прапора та бланка для листування згідно з додатками до відповідних рішень та резолюцій Ради Єврорегіону.

7.2. Прапор та емблема Єврорегіону можуть бути використані:

- для позначення приміщень, які офіційно визначено такими, що постійно використовуються для діяльності Єврорегіону та його робочих органів;
- для позначення діяльності (нарад, конференцій, симпозіумів, рекламних матеріалів тощо), в якій беруть участь представники членів Єврорегіону не менш як від двох країн, чії адміністративно-територіальні одиниці входять до його складу;
- для позначення документів Робочих Комісій, програм та проектів, що здійснюються за рішеннями Робочих Комісій Єврорегіону.

7.3. Бланки з емблемою Єврорегіону можуть бути використані при листуванні:

7.3.1. Виконавчим Головою Ради Єврорегіону для звернень від імені Ради Єврорегіону до керівних органів країн, адміністративно-територіальні одиниці яких є членами Єврорегіону, до міжнародних структур та інших регіональних утворень;

7.3.2. Членами Ради Єврорегіону та керівником її Секретаріату – для листування між собою та з урядами своїх країн з питань, що стосуються Єврорегіону;

7.3.3. Головами Робочих Комісій Єврорегіону – у випадках, що мають бути передбачені у Положеннях про Робочі Комісії Єврорегіону.

7.4. Символіка Єврорегіону може бути використана для інших цілей за спеціальними резолюціями Ради Єврорегіону.

Розділ 8. Реалізація спільних програм і проектів Єврорегіону

8.1. Дво- чи багатосторонні програми і проекти, що здійснюються в рамках

Єврорегіону, мають відповідати головним напрямам і принципам діяльності Єврорегіону, визначеним у статтях 4–6 Угоди, та пріоритетам і механізмам їх реалізації, встановленим рішеннями Ради Єврорегіону.

8.2. Означені програми та проекти розробляються однією з Робочих Комісій Єврорегіону або спільно кількома Робочими Комісіями.

8.3. Представлення спільних програм та проектів від імені Єврорегіону для отримання фінансування або інших видів підтримки від держав, до складу яких входять члени Єврорегіону, а також від міжнародних інституцій і програм може здійснюватися на підставі відповідних рішень Робочих Комісій Єврорегіону, затверджених керівниками адміністративно-територіальних одиниць, що входять до складу Єврорегіону, а для особливо важливих програм та проектів – на підставі рішень Ради Єврорегіону, підготовлених відповідними Робочими Комісіями.

8.4. Цілі та завдання проектів мають передбачати максимальне використання наявного інтелектуального й економічного потенціалу адміністративно-територіальних одиниць, які входять до Єврорегіону.

8.5. Результати спільних програм і проектів мають бути поширеними в країнах, до яких належать члени Єврорегіону.

Статут єврорегіону «Верхній Прут» укладено в п'яти оригінальних екземплярах; усі тексти рівно автентичні. При розбіжностях у тлумаченні перевагу надають англійському текстові.

Прийнятий Рішенням Ради Єврорегіону від 30 листопада 2000 р. № 6 / 2000.

Угода про створення прикордонного співтовариства **єврорегіон «Дніпро»** підписана керівниками Чернігівської, Гомельської та Брянської областей 29 квітня 2003 р. в м. Гомелі на Міжнародній установчій науково-практичній конференції. До складу єврорегіону «Дніпро» входять Чернігівська область України, Брянська область Російської Федерації й Гомельська область Республіки Білорусь.

Загальні дані про єврорегіон «Дніпро»

Регіон	Площа		Населення	
	тис. кв. км	%	млн чол.	%
Україна, Чернігівська область	31,9	30,0	1,1	28,2
Російська Федерація, Брянська область	34,9	32,5	1,3	33,3
Республіка Білорусь, Гомельська область	40,4	37,5	1,5	38,5
Єврорегіон «Дніпро»	107,2	100,0	3,9	100,0

СТАТУТ ПРИКОРДОННОГО СПІВТОВАРИСТВА ЄВРОРЕГІОН «ДНІПРО»

Стаття 1

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Статут не порушує наявних форм і видів транскордонного співробітництва кожної зі Сторін.

2. Цей Статут не порушує внутрішнього законодавства країни будь-якого з учасників прикордонного співтовариства єврорегіон «Дніпро» (далі – Співтовариство).

3. Сторони в рамках взаємних угод, а також відповідно до своїх можливостей, фінансують діяльність Співтовариства, а також його органів, створених відповідно до цього Статуту.

4. Сторони будуть підтримувати місцеві ініціативи, що сприяють розвитку транскордонного співробітництва на території країн-учасниць Співтовариства.

5. Органи Співтовариства, що виконують координаційні та дорадчі функції, повинні у своїй діяльності керуватися законодавством кожної зі Сторін.

6. При здійсненні функцій Співтовариства, його органи можуть співпрацювати з установами й організаціями і своєї держави, і закордонних країн.

7. Кожна зі Сторін, відповідно до свого внутрішнього законодавства, може погоджувати з відповідними органами влади зміст рішень Ради Співтовариства. Крім того, ці адміністративні органи мають можливість на їхню вимогу одержувати будь-яку інформацію про діяльність Співтовариства і його рішення.

Стаття 2

МЕТА І ЗАВДАННЯ СПІВТОВАРИСТВА

Співтовариство створюється для розвитку співробітництва прикордонних територій у таких напрямках:

- усебічний економічний розвиток;
- регіональне планування;
- комунікації, транспорт і зв'язок;
- освіта, охорона здоров'я, спорт і туризм;
- охорона і поліпшення стану довкілля;
- ліквідація надзвичайних ситуацій, стихійних лих і їх наслідків;
- сприяння розширенню контактів між жителями прикордонних територій, розвитку співробітництва між установами й організаціями, а також суб'єктами господарської діяльності.

Стаття 3

ЧЛЕНСТВО В СПІВТОВАРИСТВІ

1. У Співтовариство входять дійсні й асоційовані члени.
2. Засновники Співтовариства мають статус дійсних членів, статус асоційованих членів визначається Радою Співтовариства.
3. Членство в Співтоваристві не позбавляє права встановлювати дво- чи багатосторонні зв'язки, укласти угоди з іншими структурами, що не входять до складу Співтовариства.
4. Кожний із членів Співтовариства має право вільного виходу з нього. Для виходу із Співтовариства необхідно сповістити про це Раду Співтовариства не пізніше, як за шість місяців до виходу із Співтовариства. Членство в Співтоваристві припиняється з моменту ухвалення відповідного рішення Радою Співтовариства.
5. У випадку виникнення в одній із країн-членів адміністративно-територіальних змін, що стосуються території одного чи декількох членів Співтовариства, суб'єкти, що виникли в результаті зміни, набувають членства в Співтоваристві на основі правонаступництва відповідно до законодавства своєї країни.
6. Усі члени Співтовариства рівноправні незалежно від розмірів території і кількості населення.
7. Асоційованими членами Співтовариства можуть бути будь-які адміністративно-територіальні утворення, представлені місцевими органами державної влади, зокрема ті, що не мають кордону зі Співтовариством.

Стаття 4

ОРГАНИ СПІВТОВАРИСТВА

1. Керівними органами Співтовариства є:
 - Рада Прикордонного Співтовариства Єврорегіон «Дніпро»;
 - Президія Ради Прикордонного Співтовариства Єврорегіон «Дніпро»;
 - Секретаріат Прикордонного Співтовариства Єврорегіон «Дніпро».
2. Керівні органи Співтовариства виконують координаційні, дорадчі та представницькі функції, пов'язані з реалізацією цілей і завдань Співтовариства, згаданих у статті 2 Статуту.
3. Ревізійна комісія може створюватися за рішенням Ради і є контролюючим органом Співтовариства.
4. Чисельність органів Співтовариства, їхня структура і компетенція можуть змінюватися за взаємною домовленістю Сторін.

Стаття 5

РАДА СПІВТОВАРИСТВА

1. Рада Прикордонного Співтовариства Єврорегіон «Дніпро» (далі – Рада) є

найвищим органом Співтовариства.

2. До складу Ради входять по 10 представників, делегованих кожною зі Сторін.

3. Представники кожної зі Сторін виконують обов'язки членів Ради впродовж терміну, визначеного місцевими органами самоврядування, які делегували їх у Раду. Члени Ради виконують свої обов'язки до моменту вибору нових представників.

4. Відкликання члена Ради може відбутися в будь-який час і здійснюється Стороною, що його призначила, після попереднього повідомлення Президії Співтовариства. На місце відкликаноного члена Ради Сторона впродовж одного місяця делегує нового представника.

5. Засідання Ради проводяться не рідше, як один раз на рік, і є відкритими, якщо Рада не прийме іншого рішення.

6. На вимогу кожної зі Сторін можуть скликатися надзвичайні засідання Ради.

7. У засіданнях із правом дорадчого голосу можуть брати участь представники законодавчої та виконавчої влади всіх рівнів від кожної зі Сторін, а також представники міжнародних організацій за згодою Ради.

8. Головою Ради й одночасно Президії обирається по черзі кожний із членів Президії терміном на один рік. Голова керує роботою Президії в період між засіданнями Ради Співтовариства.

9. До компетенції Ради належить:

- обрання Голови Президії Співтовариства;
- обрання Президії Співтовариства і Ревізійної комісії;
- визначення регламентів Ради і Секретаріату Співтовариства і Ревізійної комісії;
- здійснення контролю за діяльністю Президії Співтовариства і затвердження його річних звітів;
- рішення питань про прийняття нових членів Співтовариства і припинення членства, присвоєння статусу почесного члена Ради;
- затвердження бюджету Співтовариства;
- прийняття рішень із питань членства Співтовариства в міжнародних організаціях.

10. Усі рішення Рада приймає, виходячи з принципу одностайності сторін.

11. Проекти рішень надаються Раді керівником Секретаріату або представниками Сторін.

12. Регламент діяльності Ради визначається відповідним рішенням Ради.

Стаття 6

ПРЕЗИДІЯ СПІВТОВАРИСТВА

1. Президія Співтовариства (далі – Президія) складається з 6 членів і призначається Радою за принципом – «по два від кожної зі Сторін».

2. Президія здійснює робочі, координаційні та представницькі функції в період між засіданнями Ради і підзвітна йому.

3. До компетенції Президії належить:

- представлення Співтовариства на міжнародній арені;
- виконання рішень Ради Співтовариства;
- керівництво Секретаріатом Співтовариства;
- скликання робочих груп Співтовариства.
- внесення змін до Статуту;
- прийняття рішень з інших питань, визначених у Статуті.

4. Президія засідає циклічно чи в разі потреби.

5. У процесі засідань Президія підводить підсумки поточної діяльності, підготовляє (або виражає думку) проекти рішень та інші матеріали на засідання Ради Співтовариства.

6. Регламент діяльності Президії визначається відповідним рішенням Ради.

Стаття 7

СЕКРЕТАРІАТ СПІВТОВАРИСТВА

1. Секретаріат Співтовариства (далі – Секретаріат) є координаційним виконавчим і адміністративним органом Співтовариства, який створюється Радою і складається з рівної кількості представників від кожної зі Сторін.

2. Кожна зі Сторін створює національне відділення Секретаріату – Національне координаційне бюро (далі – Бюро).

3. Бюро не підлягають одне одному і є виконавчими і координаційними органами кожної зі Сторін.

4. Керівники Бюро беруть участь у засіданнях Ради та Президії.

5. В обов'язки Секретаріату входить:

– підготовка і представлення на розгляд Ради проектів рішень, а також інших розробок, що стосуються спільних дій у рамках прикордонного співробітництва, у перекладі на мови Сторін;

– підготовка засідань Ради;

– координація діяльності робочих груп;

– здійснення інших функцій, пов'язаних з управлінням і фінансуванням діяльності Співтовариства;

6. Функції керівника Секретаріату виконує керівник Бюро тієї сторони, член Президії якої є Головою в Раді.

7. Секретаріат може бути зареєстрований як міжнародна громадська організація за законодавством однієї зі Сторін із відкриттям розрахункового рахунку для фінансування своєї діяльності.

8. Регламент діяльності Секретаріату визначається рішенням Ради.

Стаття 8

РЕВІЗІЙНА КОМІСІЯ

1. Ревізійна комісія складається з 6 членів і в рівних пропорціях представляє кожна зі Сторін.

2. До компетенції ревізійної комісії входить перевірка правильності використання фінансових ресурсів Співтовариства і ведення документації.

3. Голова ревізійної комісії затверджується Радою по черзі від кожної зі Сторін терміном на два роки.

4. Ревізійна комісія діє відповідно до регламенту, затвердженого рішенням Ради.

Стаття 9

РОБОЧІ ГРУПИ

1. Для розв'язання визначених завдань Президія може створювати постійні чи тимчасові робочі групи (далі – Групи).

2. Групи готують пропозиції та матеріали, які подають на розгляд Секретаріату.

3. Групи можуть запрошувати експертів для роботи над проблемними питаннями.

4. Тематику діяльності робочих груп, а також способи їхнього фінансування

визначає Президія.

5. Конкретні умови організації та функціонування Груп визначаються регламентом, затвердженим Президією.

Стаття 10

ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СПІВТОВАРИСТВА

1. Фінансування діяльності Співтовариства, необхідне для реалізації його цілей і задач, забезпечується кожною зі Сторін.

2. Сторони, в рамках досягнутих домовленостей, а також виходячи зі своїх можливостей, фінансують діяльність Співтовариства і його органів, які створені на основі цього Статуту.

3. Усі Сторони надають засоби на затверджені Радою проекти, а також засоби, необхідні для функціонування Секретаріату і робочих груп, на умовах рівності, якщо Рада не прийме іншого рішення.

4. Кожна зі Сторін має право в рамках своїх можливостей за згодою Ради здійснювати діяльність для безоплатного використання її результатів на користь Співтовариства.

5. Бюджет Співтовариства може фінансуватись із зовнішніх джерел, засоби і матеріальні цінності розподіляються між Сторонами відповідно до спеціальних рішень Президії.

6. Рада приймає рішення з питань невиконання Сторонами прийнятих на себе зобов'язань із фінансування або затримок внесення відповідних платежів.

Стаття 11

ПРИПИНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СПІВТОВАРИСТВА

1. Співтовариство припиняє свою діяльність у випадку одностайного рішення всіх Сторін, якщо мета і завдання, для яких воно було створене, не реалізовані.

2. У випадку розпуску Співтовариства його майно, тобто його основний і оборотний капітал (активи та пасиви), що складають загальну власність Співтовариства, поділяється між сторонами пропорційно їхнім внескам.

3. Вихід зі Співтовариства одного із засновників не означає припинення діяльності Співтовариства.

4. Ліквідацію Співтовариства здійснює Ліквідаційна комісія, до складу якої входять по три представники від кожної зі Сторін.

Стаття 12

ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Статут є невід'ємною частиною Угоди про створення Прикордонного Співтовариства Єврорегіон «Дніпро».

За Гомельську область Республіки Білорусь:

голова Гомельського обласного виконавчого комітету О. С. Якобсон;

голова Гомельської обласної Ради депутатів В. С. Селіцкій.

За Брянську область Російської Федерації:

голова адміністрації Брянської області Ю. Є. Лодкін;

голова Брянської обласної Думи С. М. Панасов.

За Чернігівську область України:

голова Чернігівської обласної державної адміністрації В. В. Мельничук;

голова Чернігівської обласної ради В. О. Ковальов.

Завдання євро регіону «Слобожанщина», який створено 7 листопада 2003 р., – розвиток нових форм співробітництва між Харківською областю України та Белгородською областю Російської Федерації.

Таблиця А.3

Загальні дані про євро регіон «Слобожанщина»
(станом на 01.01.2008 р.)

Адміністративно-територіальна одиниця	Площа території, тис. км ²	% від загальної площі євро регіону	Кількість населення, тис. осіб	% від загальної кількості населення євро регіону
Харківська область	31,4	53,7	2795,9	64,8
Белгородська область	27,1	46,3	1519,1	35,2
Євро регіон «Слобожанщина»	58,5	100	4315,0	100

**УСТАВ
ЄВРОРЕГІОНА «СЛОБОЖАНЩИНА»**

Статья 1. ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ

1. Данный Устав не нарушает уже существующих форм и видов трансграничного сотрудничества каждой из Сторон.

2. Данный Устав не нарушает внутреннего законодательства страны какого-либо из участников евро региона «Слобожанщина» (далее – Евро регион).

3. Стороны в рамках взаимных соглашений, а также в соответствии со своими возможностями финансируют деятельность Евро региона, а также его органов, созданных в соответствии с данным Уставом.

4. Стороны будут поддерживать местные инициативы, способствующие развитию трансграничного сотрудничества на территории стран-участниц Евро региона.

5. Евро регион и его органы работают в соответствии с законодательством Российской Федерации и Украины.

6. При осуществлении своих функций органы Евро региона могут сотрудничать с учреждениями и организациями как своего государства, так и зарубежных стран.

7. Каждая из Сторон, в соответствии со своим внутренним законодательством, может согласовывать с соответствующими органами власти содержание решений Совета Евро региона. Кроме того, данные административные органы имеют возможность по своему требованию получать любую информацию о деятельности Евро региона и его решениях.

Статья 2. ЦЕЛЬ ЕВРОРЕГИОНА

Евро регион создается с целью развития сотрудничества приграничных территорий в следующих направлениях:

- всестороннее экономическое развитие;
- региональное и локальное территориальное планирование;
- коммуникации, транспорт и связь;
- наука, новые технологии, образование;
- охрана здоровья, спорт и туризм;
- улучшение состояния окружающей среды;
- ликвидация чрезвычайных ситуаций, стихийных бедствий и их последствий;
- содействие расширению контактов между жителями приграничных территорий, развитию сотрудничества между учреждениями и организациями, а также субъектами хозяйственной деятельности;

- облегчение процесса пересечения границы для людей и грузов путем упрощения пограничных формальностей и содействия открытию новых пунктов пропуска;

- содействие качеству жизни населения путем увеличения занятости;
- содействие развитию региональной экономики посредством улучшения инфраструктуры приграничных районов.

Статья 3. ЧЛЕНСТВО В ЕВРОРЕГИОНЕ

1. В Еврорегион входят действительные и ассоциированные члены.

2. Учредители Еврорегиона имеют статус действительных членов, статус ассоциированных членов определяется Советом Еврорегиона.

3. Членство в Еврорегионе не лишает права устанавливать двух- или многосторонние связи, заключать соглашения с другими структурами, не входящими в состав Еврорегиона.

4. Каждый из членов Еврорегиона имеет право свободного выхода из него. Для выхода из Еврорегиона необходимо известить об этом Совет Еврорегиона не позднее, чем за шесть месяцев перед выходом из Еврорегиона.

5. В случае возникновения в одной из стран-членов административно-территориальных изменений, которые затрагивают территорию одного из членов Еврорегиона, возникшие в результате изменения субъекты приобретают членство в Еврорегионе на основе правопреемственности в соответствии с законодательством своей страны.

6. Члены Еврорегиона являются равноправными независимо от размеров территории и количества населения.

7. Ассоциированными членами Еврорегиона могут являться любые административно-территориальные образования, представленные местными органами государственной власти зарубежных стран, в том числе не имеющие границы с Еврорегионом.

8. Число участников и территории деятельности Еврорегиона являются открытыми и могут быть изменены на основании решения Совета Еврорегиона по инициативе одной из Сторон.

Статья 4. ОРГАНЫ ЕВРОРЕГИОНА

1. Руководящими органами Еврорегиона являются:

- Совет Еврорегиона «Слобожанщина»;
- Президиум Совета Еврорегиона «Слобожанщина»;
- Секретариат Еврорегиона «Слобожанщина».

2. Руководящие органы Еврорегиона исполняют координационные,

совещательные и представительские функции, связанные с реализацией целей Еврорегиона, упомянутых в статье 2 Устава.

3. Ревизионная комиссия может создаваться по решению Совета и является контролирующим органом Еврорегиона.

4. Численность органов Еврорегиона, их структура и компетенция могут изменяться по взаимной договоренности Сторон.

Статья 5. СОВЕТ ЕВРОРЕГИОНА

1. Совет Еврорегиона «Слобожанщина» (далее – Совет) является высшим органом Еврорегиона.

2. В состав Совета входят по 10 представителей, делегированных каждой из Сторон.

3. Представители каждой из Сторон исполняют обязанности членов Совета в течение срока, определенного местными органами самоуправления, которые делегировали их в Совет. Члены Совета исполняют свои обязанности до момента выбора новых представителей.

4. Отзыв члена Совета может произойти в любое время и осуществляется назначившей его Стороной после предварительного уведомления Президиума Еврорегиона. На место отозванного члена Совета Сторона в течение одного месяца делегирует нового представителя.

5. Заседания Совета проводятся не реже, чем один раз в год и являются открытыми, если Совет не примет другого решения.

6. По требованию любой из Сторон могут созываться чрезвычайные заседания Совета.

7. В заседаниях с правом совещательного голоса могут принимать участие представители законодательной и исполнительной власти всех уровней от каждой из Сторон, а также представители международных организаций с согласия Совета.

8. Председателем Совета и одновременно Президиума избирается один из членов Президиума сроком на один год на ротационной основе. Председатель руководит работой Президиума в период между заседаниями Совета Еврорегиона.

9. К компетенции Совета относятся:

- избрание главы Президиума Еврорегиона;
- избрание Президиума Еврорегиона и Ревизионной комиссии;
- определение регламентов Совета и Секретариата Еврорегиона, а также Ревизионной комиссии;
- осуществление контроля над деятельностью Президиума Еврорегиона и утверждение его годовых отчетов;
- решение вопросов о принятии новых членов Еврорегиона и прекращения членства, присвоение статуса почетного члена Совета; утверждение бюджета Еврорегиона;
- принятие решений по вопросам членства Еврорегиона в международных организациях.

10. Все решения Совет принимает, исходя из принципа единогласия сторон.

11. Проекты решений предоставляются Совету руководителем Секретариата.

12. Регламент деятельности Совета определяется соответствующим решением Совета.

Статья 6. ПРЕЗИДИУМ ЕВРОРЕГИОНА

1. Президиум Еврорегиона (далее – Президиум) состоит из 4 членов и назначается Советом по принципу – «по два от каждой из Сторон».

2. Президиум осуществляет рабочие, координационные и представительские функции в период между заседаниями Совета и подотчетен ему.

3. К компетенции Совета относится:

- представление Еврорегиона на международной арене;
- исполнение решений Совета Еврорегиона;
- управление Секретариатом Еврорегиона;
- созыв рабочих групп Еврорегиона;
- внесение изменений в Устав;
- принятие решений по другим вопросам, определенным в Уставе.

3. Президиум заседает регулярно или по мере необходимости.

4. В процессе заседаний Президиум подводит итоги текущей деятельности, подготавливает проекты решений и другие материалы на заседания Совета Еврорегиона.

5. Регламент деятельности Президиума определяется соответствующим решением Совета.

Статья 7. СЕКРЕТАРИАТ ЕВРОРЕГИОНА

1. Секретариат Еврорегиона (далее – Секретариат) является координирующим исполнительным и административным органом Еврорегиона, который создается Советом и состоит из трех представителей от каждой из Сторон.

2. Каждая из Сторон создает национальное отделение Секретариата – Национальное координационное бюро (далее – Бюро).

3. Бюро являются исполнительными и координационными органами каждой из Сторон.

4. Руководители Бюро принимают участие в заседаниях Совета и Президиума.

5. В обязанности Секретариата входит:

- подготовка и представление на рассмотрение Совета проектов решений, а также других разработок, касающихся совместных действий в рамках приграничного сотрудничества;

- подготовка заседаний Совета;

- координация деятельности рабочих групп;

- осуществление других функций, связанных с управлением и финансированием деятельности Еврорегиона;

6. Функции руководителя Секретариата исполняет руководитель Бюро той стороны, член Президиума которой является Председателем в Совете.

7. Секретариат может быть зарегистрирован как международная общественная организация по законодательству одной из Сторон с открытием расчетного счета для финансирования своей деятельности.

8. Регламент деятельности Секретариата определяется решением Совета.

Статья 8. РЕВИЗИОННАЯ КОМИССИЯ

1. Ревизионная комиссия представляет каждую из Сторон в равных пропорциях и состоит из 4 членов.

2. В компетенцию ревизионной комиссии входит проверка правильности использования финансовых средств Еврорегиона и ведение документации.

3. Глава ревизионной комиссии утверждается Советом поочередно от каждой из

Сторон сроком на два года.

4. Ревизионная комиссия действует в соответствии с регламентом, утвержденным решением Совета.

Статья 9. РАБОЧИЕ ГРУППЫ

1. Для решения обозначенных задач Президиум может создавать постоянные или временные рабочие группы (далее – Группы).

2. Группы готовят предложения и материалы, представляемые на рассмотрение Секретариата.

3. Группы могут приглашать экспертов для работы над проблемными вопросами.

4. Тематику деятельности Групп, а также способы их финансирования определяет Президиум.

5. Конкретные условия организации и функционирования Групп определяются регламентом, утвержденным Президиумом.

Статья 10. ФИНАНСИРОВАНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЕВРОРЕГИОНА

1. Финансирование деятельности Еврорегиона, необходимое для реализации его целей и задач, обеспечивается каждой из Сторон.

2. Стороны в рамках достигнутых договоренностей, а также исходя из своих возможностей, финансируют деятельность Еврорегиона и его органов, которые созданы на основе данного Устава.

3. Стороны представляют средства на утвержденные Советом проекты, а также средства, необходимые для функционирования Секретариата и рабочих групп, на условиях равенства, если Совет не примет иного решения.

4. Каждая из сторон имеет право в рамках своих возможностей с согласия Совета осуществлять деятельность с целью безвозмездного использования ее результатов на пользу Еврорегиона.

5. Бюджет Еврорегиона может финансироваться из внешних источников, при этом средства и материальные ценности распределяются между Сторонами в соответствии с дополнительным решением Президиума.

6. Совет принимает решение по вопросу невыполнения Сторонами принятых на себя обязательств по финансированию либо задержек внесения соответствующих платежей.

Статья 11. ПРЕКРАЩЕНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЕВРОРЕГИОНА

1. Еврорегион прекращает свою деятельность в случае единогласного решения Сторон, если цели и задачи, для которых он был создан, не реализованы.

2. В случае роспуска Еврорегиона его имущество, то есть его основной и оборотный капитал (активы и пассивы), составляющие общую собственность Еврорегиона, делится между сторонами пропорционально их взносам.

3. Ликвидацию Еврорегиона осуществляет Ликвидационная комиссия, в состав которой входят по три представителя от каждой из Сторон.

Статья 12. ЗАКЛЮЧИТЕЛЬНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ

1. Настоящий Устав является неотъемлемой частью Соглашения о создании Еврорегиона «Слобожанщина».

За администрацию Белгородской области Российской Федерации:
губернатор Белгородской области Е. С. Савченко.

За Харьковскую областную государственную администрацию Украины:

председатель Харьковской областной государственной администрации Е. П. Кушнарев.

За Белгородскую областную Думу Российской Федерации:
председатель Белгородской областной Думы А. Я. Зеликов.

За Харьковский областной совет Украины:
председатель Харьковского областного совета А. Н. Колесник

Угода про створення **євро регіону «Ярославна»** (Україна – Росія) підписана 24 квітня 2007 р. у м. Курську (Російська Федерація). До складу євро регіону входять Сумська область (Україна) та Курська область (РФ). Територія євро регіону «Ярославна» становить 53,6 тис. км², з них на Україну припадає 44,4 %, на Російську Федерацію – 55,6 %. З 2003 по 2005 рр. зберігалася тенденція до постійного нарощування обсягів зовнішньої торгівлі з Росією. Але ситуація, що склалась у торгівлі з Росією у 2006 р., призвела до спаду експортних поставок. Незважаючи на це, Російська Федерація залишається найбільшим споживачем продукції підприємств Сумської області.

СТАТУТ ЄВРО РЕГІОНУ «ЯРОСЛАВНА»

1. Створення євро регіону «Ярославна» є однією з форм прикордонного співробітництва між Курською областю Російської Федерації та Сумською областю України (далі – Сторони).

2. При створенні євро регіону «Ярославна» Сторони керуються цілями і принципами Європейської рамкової конвенції про прикордонне співробітництво територіальних співтовариств і влади від 21 травня 1980 р., Договором про дружбу, співробітництво і партнерство між Російською Федерацією і Україною від 31 травня 1997 р., Договором між Російською Федерацією і Україною про економічне співробітництво на 1998–2007 рр. від 27 лютого 1998 р., Угодою між Урядом Російської Федерації і Урядом України про співробітництво прикордонних областей Російської Федерації і України від 27 січня 1995 р., Угодою між Адміністрацією Курської області Російської Федерації і Сумською обласною державною адміністрацією України про довгострокове торгово-економічне, науково-технічне і культурне співробітництво від 17 листопада 2001 р., Програмою міжрегіонального і прикордонного співробітництва Російської Федерації і України на 2001–2007 рр.

Цей Статут не порушує наявних форм і видів транскордонного співробітництва кожної зі Сторін.

4. Створення євро регіону «Ярославна» (далі – Євро регіон) і діяльність його координаційно-консультативних органів здійснюється відповідно до законодавства Російської Федерації та України.

5. Сторони на основі взаємних угод, а також відповідно до своїх можливостей

фінансують проекти в рамках Єврорегіону і його організаційні структури, створені відповідно до цього Статуту.

6. Сторони підтримують місцеві ініціативи, що сприяють розвитку прикордонного співробітництва на територіях сторін-учасниць Єврорегіону.

7. При здійсненні своїх функцій координаційно-консультативні органи Єврорегіону можуть співпрацювати з установами й організаціями і своєї держави, і закордонних країн.

8. Кожна зі Сторін відповідно до свого внутрішнього законодавства може погоджувати з відповідними органами державної влади Російської Федерації і України зміст рішень організаційних структур Єврорегіону. Крім того, органи державної влади Російської Федерації та України мають можливість за вимогою одержувати будь-яку інформацію про діяльність Єврорегіону і рішення його координаційно-консультативних структур.

МЕТА СТВОРЕННЯ ЄВРОРЕГІОНУ

Єврорегіон створюється учасниками відповідно до чинного законодавства та наявних міжнародних договорів і угодами для розвитку співробітництва прикордонних територій у наступних напрямках:

- усебічний економічний розвиток;
- комунікації, транспорт і зв'язок;
- наука, нові технології, освіта;
- поліпшення стану довкілля;
- реалізація державної молодіжної політики;
- ліквідація надзвичайних ситуацій, стихійних лих та їх наслідків;
- сприяння розширенню контактів між жителями прикордонних територій, розвитку співробітництва між установами й організаціями, а також суб'єктами господарської діяльності;
- сприяти в рамках чинного законодавства Російської Федерації й України учасникам Сторін Єврорегіону спрощенню прикордонних формальностей для полегшення перетинання кордону фізичними та юридичними особами;
- поліпшення якості життя населення за допомогою розробки та реалізації заходів для збільшення зайнятості;
- розвиток регіональної економіки Сторін за допомогою поліпшення інфраструктури прикордонних районів.

Реалізація основних напрямів прикордонного співробітництва учасниками Єврорегіону здійснюється при узгодженні з державними органами виконавчої влади Курської області Російської Федерації та Сумської області України.

УЧАСТЬ У ЄВРОРЕГІОНІ

1. Учасники Єврорегіону можуть бути дійсними й асоційованими.
2. Участь у Єврорегіоні не позбавляє учасників права встановлювати дво- чи багатосторонні зв'язки, укладати угоди з іншими структурами, що не беруть участь у Єврорегіоні.
3. Кожний із учасників Єврорегіону має право вільного виходу з нього. Для виходу з Єврорегіону необхідно сповістити координаційно-консультативні органи Єврорегіону не пізніше, як за шість місяців до виходу з Єврорегіону.
4. Учасники Єврорегіону рівноправні незалежно від розмірів територій та кількості населення.

5. Дійсними учасниками Єврорегіону можуть бути муніципальні утворення й органи місцевого самоврядування Сторін.

6. Асоційованими учасниками Єврорегіону можуть бути будь-які адміністративно-територіальні утворення, представлені місцевими органами державної влади закордонних країн, зокрема й ті, що не мають географічного кордону з учасниками Єврорегіону.

7. Число учасників і територій, що географічно охоплюються проектами діяльності Єврорегіону, є відкритими і можуть бути змінені на підставі рішень координаційно-консультативних органів Єврорегіону з ініціативи однієї зі Сторін.

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ЄВРОРЕГІОНУ

1. Організаційна структура Єврорегіону містить у собі координаційно-консультативні органи:

- Раду єврорегіону «Ярославна»;
- Секретаріат єврорегіону «Ярославна».

2. Зазначені органи Єврорегіону виконують координаційні, дорадчі та представницькі функції, пов'язані з реалізацією цілей Єврорегіону.

3. Організаційна структура органів Єврорегіону, їх структура і компетенція можуть змінюватися за взаємною домовленістю Сторін.

РАДА ЄВРОРЕГІОНУ

1. Вищий координаційний орган єврорегіону «Ярославна» – Рада єврорегіону «Ярославна» (далі – Рада).

2. До складу Ради входять по 10 представників, делегованих від кожної зі Сторін.

3. Представники кожної зі Сторін виконують обов'язки членів Ради впродовж терміну, визначеного учасниками Єврорегіону, що делегували їх у Раду. Члени Ради виконують свої обов'язки до моменту делегування нових представників.

4. Відкликання члена Ради може відбутися в будь-який час і здійснюється Стороною, що його призначила. На місце відкликаного члена Ради Сторона делегує нового представника.

5. Засідання Ради проводяться не рідше одного разу на рік і є відкритими, якщо Рада не прийме іншого рішення. Веде засідання Ради Спікер Ради, що обирається з членів Ради на час проведення засідання.

6. У засіданнях із правом дорадчого голосу можуть брати участь представники законодавчої та виконавчої влади Сторін і органів місцевого самоврядування від кожної зі Сторін, а також представники міжнародних організацій за згодою Сторін.

7. Кожна зі Сторін обирає Голову Ради.

8. До компетенції Ради належить:

- обрання Спікера Ради Єврорегіону;
- визначення регламентів Ради та Секретаріату Єврорегіону;
- здійснення контролю за діяльністю Секретаріату Єврорегіону та затвердження його річних звітів;
- вирішення питань про прийняття нових учасників Єврорегіону та припинення участі у Єврорегіоні;
- прийняття рішень про фінансування спільних проектів, реалізованих у рамках Єврорегіону, і затвердження їх бюджетів.

Усі рішення Рада приймає, виходячи з принципу одноголосності його членів.

10. Проекти рішень надаються Раді Секретаріатом для затвердження.

СЕКРЕТАРІАТ ЄВРОРЕГІОНУ

1. Секретаріат євро регіону «Ярославна» (далі – Секретаріат) є координаційним і виконавчим органом Євро регіону, що складається з 6 членів і формується за принципом «по три від кожної зі Сторін».

2. Кожна зі Сторін створює на своїй території регіональне відділення Секретаріату (далі – Регіональне відділення).

3. Регіональні відділення є виконавчими і координаційними органами кожної зі Сторін.

4. Керівники Регіональних відділень беруть участь у засіданнях Ради.

5. В обов'язки Секретаріату входить:

– підготовка і надання на розгляд Раді проектів рішень, а також інших розробок, що стосуються спільних дій у рамках прикордонного співробітництва;

– підготовка засідань Ради;

– координація діяльності робочих груп;

– здійснення інших функцій, пов'язаних із забезпеченням або організацією діяльності Ради Євро регіону та реалізацією проектів Євро регіону.

РОБОЧІ ГРУПИ

1. Для розв'язання перерахованих вище задач Секретаріат може створювати постійні або тимчасові робочі групи (далі – Групи).

2. Групи готують пропозиції та матеріали, які виносяться на розгляд Секретаріату.

3. Групи можуть запрошувати експертів для роботи над проблемними питаннями, пов'язаними з реалізацією проектів.

4. Напрями діяльності Груп, а також способи їх фінансування визначає Рада.

ФІНАНСУВАННЯ УЧАСНИКАМИ ЄВРОРЕГІОНУ ВИТРАТ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЄЮ ПРОЕКТІВ ЄВРОРЕГІОНУ

1. Фінансування проектів Євро регіону, необхідне для реалізації цілей і задач Євро регіону, забезпечується кожною зі Сторін.

2. Кожна Сторона бере на себе видатки з утримання своїх представників у Євро регіоні.

3. Кожна зі Сторін має право в межах своїх можливостей за згодою Ради проводити діяльність для безоплатного використання її результатів на користь Євро регіону.

4. Рада приймає рішення з питання невиконання Сторонами прийнятих на себе зобов'язань щодо фінансування або затримки внесення відповідних платежів

5. У процесі організації Євро регіону створюються спеціалізовані фонди, з яких фінансуються конкретні проекти в рамках Євро регіону. Фонди можуть добровільно поповнюватися за рахунок регулярних і одноразових надходжень від учасників проекту, а також добровільних грошових і майнових пожертвувань юридичних і фізичних осіб, що підтримують співробітництво між Російською Федерацією й Україною, інших не заборонених законодавством надходжень. Можливе поповнення зазначених фондів фінансовими та майновими засобами відповідно до європейських програм із лінії Європейського Союзу, інших міжнародних організацій.

ПРИПИНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЄВРОРЕГІОНУ

Євро регіон припиняє свою діяльність у випадку і на підставах, передбачених чинним законодавством Російської Федерації та України, а також за згодою Сторін.

Луганська обласна адміністрація й адміністрація Ростовської області ініціювали створення на своїх територіях транскордонного об'єднання – **єврорегіон «Донбас»**.

29 жовтня 2010 р. в м. Луганську керівники Луганської та Ростовської областей підписали Угоду про створення єврорегіону «Донбас».

Єврорегіон «Донбас» став одним із найбільших єврорегіонів у Європі з населенням 11,5 млн чоловік і територією 154 тис. км², що має потужний промисловий потенціал і володіє розвинутою інфраструктурою економіки.

СОГЛАШЕНИЕ о создании еврорегиона «Донбасс»

Администрация Ростовской области Российской Федерации, с одной стороны, и Луганская областная государственная

администрация Украины, с другой стороны, именуемые в дальнейшем Сторонами, будучи уверены в том, что добрососедство, взаимное уважение, сотрудничество между территориальными сообществами соответствуют фундаментальным интересам народов, которые проживают на приграничных территориях,

действуя в соответствии с законодательством Российской Федерации и Украины, руководствуясь целями и принципами Договора о дружбе, сотрудничестве и партнерстве между Российской Федерацией и Украиной от 31 мая 1997 года, Соглашения между Правительством Российской Федерации и Правительством Украины о сотрудничестве приграничных областей Российской Федерации и Украины от 27 января 1995 года, Соглашения о сотрудничестве между Ростовской областью Российской Федерации и Луганской областью Украины от 23 марта 1999 года,

определяя в качестве главной цели Еврорегиона подготовку и осуществление совместных планов и проектов для развития приграничных территорий, а также устранение имеющихся препятствий на пути взаимодействия,

с целью развития приграничного сотрудничества согласились о нижеследующем:

Статья 1

1. Стороны создают еврорегион «Донбасс» (далее – Еврорегион) в составе: Ростовской области Российской Федерации; Луганской области Украины.
2. Число участников и территория деятельности Еврорегиона могут быть изменены на основании решения Совета Еврорегиона по инициативе одной из Сторон Еврорегиона. Каждый новый участник Еврорегиона становится Стороной настоящего Соглашения посредством присоединения к настоящему Соглашению.

Статья 2

Основной целью создания Еврорегиона является содействие социально-экономическому развитию Ростовской области Российской Федерации и Луганской области Украины, охране окружающей среды, научному, образовательному,

культурному и спортивному сотрудничеству Сторон.

Статья 3

Правовой статус, структура, цели Еврорегиона, а также направления сотрудничества определены в Уставе Еврорегиона, который является неотъемлемой частью настоящего Соглашения.

Статья 4

Координационно-консультативные органы Еврорегиона формируются в соответствии с Уставом Еврорегиона.

Статья 5

Стороны содействуют учреждению совместных предприятий по реализации проектов в рамках Еврорегиона, а также приграничному сотрудничеству физических и юридических лиц.

Статья 6

Финансирование деятельности Еврорегиона осуществляется каждой из Сторон. Проекты и мероприятия, реализуемые в рамках Еврорегиона, могут финансироваться из внешних источников.

Статья 7

Споры и разногласия, возникающие между Сторонами относительно реализации положений настоящего Соглашения, регулируются путем переговоров.

Статья 8

1. Настоящее Соглашение вступает в силу с даты получения Сторонами последнего письменного уведомления о выполнении Сторонами внутренних процедур, необходимых для его вступления в силу.

2. Настоящее Соглашение не затрагивает прав и обязательств Сторон по другим договоренностям, участниками которых они являются.

3. По согласию Сторон в Соглашение могут вноситься дополнения и изменения, которые оформляются отдельными протоколами.

4. Соглашение заключается на неопределенный срок и прекращает действие после истечения шести месяцев с даты, когда одна из Сторон уведомит в письменной форме другую Сторону о своем намерении прекратить его действие.

5. Прекращение действия настоящего Соглашения не затронет реализацию проектов и программ, реализуемых в рамках Еврорегиона, заключенных на его основе, если обязательства по ним выполнены не в полном объеме либо не истек срок действия таких проектов и программ.

Совершено 29 октября 2010 года в городе Луганске в двух экземплярах, каждый на русском и украинском языках, при этом оба текста имеют одинаковую силу.

За администрацию
Ростовской области
Российской Федерации
В. Ю. ГОЛУБЕВ

За Луганскую
областную государственную
администрацию Украины
В. Н. ГОЛЕНКО

До потенційного єврорегіону «Азов» мали увійти територіальні одиниці України (Запорізька та Донецька області, АР Крим) та Російської Федерації

(Краснодарський край та Ростовська область). Мета створення цього євро регіону – розширення співробітництва між Запорізькою областю та регіонами Російської Федерації через реалізацію спільних проектів транскордонної та міжрегіональної співпраці, розв’язання проблем, що об’єднують інтереси обох держав.

Додаток Б

Перелік чинних двосторонніх договорів між Україною та Угорщиною

№ п/п	Дата набуття чинності	Назва угоди
1	31.05.1991	Декларація про основи відносин між Україною та Угорською Республікою
2	31.05.1991	Декларація про основні напрями співробітництва в гуманітарній сфері
3	31.05.1991	Декларація про принципи співробітництва із забезпечення прав національних меншин
4	31.05.1991	Декларація про співробітництво в галузі охорони здоров'я та медичної науки
5	31.05.1991	Угода про торговельно-економічні зв'язки та науково-технічне співробітництво
6	03.12.1991	Протокол про встановлення дипломатичних відносин
7	12.02.1992	Угода про співробітництво між міністерствами внутрішніх справ
8	24.02.1992	Угода про співробітництво молоді та молодіжні обміни
9	03.03.1992	Угода про співробітництво між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Угорської Республіки
10	22.05.1992	Угода про співробітництво між міністерствами фінансів
11	22.05.1992	Угода між Урядом України й Урядом Угорської Республіки про співробітництво між Національним банком України та Угорським національним банком
12	01.11.1992	Угода між Урядом України й Урядом Угорської Республіки про діяльність залізничного транспорту
13	28.01.1993	Протокол про виконання Угоди між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Угорської Республіки про двостороннє співробітництво в галузі підготовки військових кадрів
14	04.02.1993	Консульська конвенція
15	26.02.1993	Протокол про співробітництво між Міністерством оборони України та командуванням угорської армії в галузі авіації та протиповітряної оборони
16	26.02.1993	Угода між Урядом України й Урядом Угорської Республіки про економічне, науково-технічне та виробниче співробітництво
17	02.04.1993	Угода між Урядом України й Урядом Угорської Республіки про співробітництво у галузі охорони навколишнього середовища та територіального розвитку
18	16.06.1993	Договір між Україною та Угорською Республікою про основи добросусідства та співробітництва
19	13.12.1993	Протокол між Державним комітетом у справах охорони державного кордону України, Державним митним комітетом України і Прикордонною охороною Угорської Республіки, Управлінням митно-фінансової охорони Угорської Республіки про спільні заходи щодо упорядкування руху автотранспорту через українсько-угорський державний кордон

20	19.02.1994	Угода між Урядом України й Урядом Угорської Республіки з питань водного господарства на прикордонних водах
21	04.06.1994	Угода між Урядом України й Урядом Угорської Республіки про передачу і прийом осіб через державний кордон
22	11.10.1994	Угода про співробітництво між Міністерством зовнішніх економічних зв'язків України та Міністерством промисловості та торгівлі Угорської Республіки
23	27.10.1994	Домовленість про виконання Угоди між Урядом України й Урядом Угорської Республіки про передачу та прийом осіб через спільний державний кордон
24	08.12.1994	Меморандум про напрями партнерства і співробітництва між Україною й Угорською Республікою у сфері торговельно-економічних зв'язків
25	04.04.1995	Угода між Урядом України й Урядом Угорської Республіки про співробітництво у справі повернення культурних цінностей, що потрапили під час Другої світової війни та в наступні роки на територію іншої країни
26	24.04.1995	Угода про співробітництво в галузі охорони промислової власності між Державним патентним відомством України та Державним відомством у справах винаходів Угорської Республіки
27	15.09.1995	Угода між Урядом України й Урядом Угорської Республіки про співробітництво в галузі культури, освіти і науки
28	23.07.1995	Угода між Урядом України й Урядом Угорської Республіки про міжнародне автомобільне сполучення
29	28.09.1995	Угода між Урядом України й Урядом Угорської Республіки про співробітництво в боротьбі з організованою злочинністю
30	09.11.1995	Угода між Урядом України й Урядом Угорської Республіки про повітряне сполучення
31	09.11.1995	Угода між Урядом України й Урядом Угорської Республіки про співробітництво в галузі карантину та захисту рослин
32	18.03.1996	Угода між Урядом України й Урядом Угорської Республіки про співробітництво в галузі науки та технологій
33	31.03.1996	Угода між Урядом України й Урядом Угорської Республіки про взаємодопомогу в митних питаннях
34	19.04.1996	Договір між Україною та Угорською Республікою про режим українсько-угорського державного кордону, співробітництво та взаємодопомогу з прикордонних питань
35	10.06.1996	Угода між Урядом України й Урядом Угорської Республіки про реконструкцію автомобільного моста через ріку Тиса на українсько-угорському кордоні
36	24.06.1996	Конвенція між Урядом України й Урядом Угорської Республіки про уникнення подвійного оподаткування
37	05.10.1996	Угода між Кабінетом Міністрів України й Урядом Угорської Республіки про залізничне сполучення через державний кордон
38	20.12.1996	Угода між Кабінетом Міністрів України й Урядом Угорської Республіки про сприяння та взаємний захист інвестицій
39	11.11.1997	Меморандум між Кабінетом Міністрів України й Урядом Угорської Республіки про напрями розвитку економічних зв'язків та лібералізацію

		двосторонніх торговельно-економічних відносин
40	26.02.1998	Угода про співробітництво між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Угорської Республіки в галузі військової топогеодезії
41	08.03.1998	Угода між Кабінетом Міністрів України й Урядом Угорської Республіки про свободу транзиту
42	25.10.1998	Угода між Кабінетом Міністрів України й Урядом Угорської Республіки про збереження та увічнення місць пам'яті загиблих військовослужбовців і цивільних жертв воєн та про статус поховань
43	27.10.1998	Угода між Кабінетом Міністрів України й Урядом Угорської Республіки про взаємне визнання та еквівалентність документів про освіту і наукові ступені, виданих в Україні та в Угорській Республіці
44	25.02.1999	Угода між Кабінетом Міністрів України й Урядом Угорської Республіки про оперативне сповіщення про ядерні аварії, обмін інформацією та співробітництво в галузі ядерної безпеки і радіаційного захисту
45	25.02.1999	Угода між Кабінетом Міністрів України й Урядом Угорської Республіки про співробітництво у галузі енергетики
46	29.03.1999	Угода між Кабінетом Міністрів України й Урядом Угорської Республіки про співробітництво в галузі ветеринарії
47	21.04.1999	Угода між Кабінетом Міністрів України й Урядом Угорської Республіки про транскордонне співробітництво
48	15.05.1999	Угода між Кабінетом Міністрів України й Урядом Угорської Республіки з питань водного господарства на прикордонних водах
49	09.11.1999	Угода про співробітництво між Міністерством юстиції України та Міністерством юстиції Угорської Республіки
50	25.12.1999	Угода між Кабінетом Міністрів України й Урядом Угорської Республіки про співробітництво та надання взаємної допомоги в галузі попередження надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків
51	02.08.2001	Угода між Державним комітетом молодіжної політики, спорту і туризму України та Міністерством економіки Угорської Республіки про співробітництво в галузі туризму
52	04.09.2001	Угода про співробітництво між Державним комітетом архівів України і Національним архівом Угорщини
53	07.02.2002	Угода між Кабінетом Міністрів України й Урядом Угорської Республіки про уніфікацію документів, необхідних для перетинання українсько-угорського державного кордону в службових цілях
54	08.03.2002	Договір між Україною та Угорською Республікою про правову допомогу в цивільних справах
55	17.05.2002	Угода між Кабінетом Міністрів України й Урядом Угорської Республіки про заходи зміцнення довір'я і безпеки та про розвиток двосторонніх військових зв'язків
56	11.11.2002	Протокол між Державною митною службою України та Митною і фінансовою охороною Угорщини щодо організації обміну інформацією про товари та транспортні засоби, які переміщуються через митний кордон України й Угорської Республіки

57	11.11.2002	Меморандум між Державною митною службою України та Митною і фінансовою охороною Угорщини щодо практичної реалізації положень Угоди між Урядом України й Урядом Угорської Республіки про взаємну допомогу в митних питаннях
58	23.11.2002	Угода між Кабінетом Міністрів України й Урядом Угорської Республіки про контроль прикордонного руху в пунктах пропуску для автомобільного, залізничного та річкового сполучення
59	25.02.2003	Протокол з доступу до ринків товарів та послуг між Кабінетом Міністрів України й Урядом Угорської Республіки
60	03.04.2003	Угода про співробітництво між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Угорської Республіки
61	16.12.2003	Угода між Кабінетом Міністрів України й Урядом Угорської Республіки про умови поїздок громадян
62	12.09.2006	Угода між Кабінетом Міністрів України й Урядом Угорщини про військово-технічне співробітництво
63	26.02.2007	Угода між Кабінетом Міністрів України й Урядом Угорської Республіки про економічне співробітництво
64	09.08.2007	Документи редемаркації державного кордону між Україною та Угорською Республікою про режим українсько-угорського державного кордону, співробітництво та взаємодопомогу з прикордонних питань від 19 травня 1995 року
65	11.01.2008	Угода між Кабінетом Міністрів України й Урядом Угорської Республіки про правила місцевого прикордонного руху
66	22.10.2008	Угода між Кабінетом Міністрів України й Урядом Угорської Республіки про точки з'єднання автомобільних шляхів між Україною та Угорською Республікою у рамках П'ятого пан'європейського транспортного коридору
67	28.04.2009	Договір між Міністерством аграрної політики України та Міністерством сільського господарства та розвитку регіонів Угорщини про співпрацю у сфері сільського господарства
68	20.10.2009	Угода між Державною податковою адміністрацією України та Адміністрацією податкового і фінансового контролю Угорщини про технічне співробітництво у сфері адміністрування податків
69	16.12.2009	Меморандум про співробітництво між Генеральною прокуратурою України та Генеральною прокуратурою Угорської Республіки
70	25.12.2012	Угода між Кабінетом Міністрів України й Урядом Угорщини про контроль прикордонного руху в автомобільних та залізничних пунктах пропуску
71	17.01.2013	Угода щодо співробітництва у сфері захисту прав споживачів між Державною інспекцією України з питань захисту прав споживачів та Угорським органом з питань захисту прав споживачів
72	28.03.2013	Меморандум про взаєморозуміння між Міністерством аграрної політики та продовольства України та Міністерством регіонального розвитку Угорщини про співробітництво у сфері захисту рослин
73	28.03.2013	Меморандум щодо взаєморозуміння між Державним агентством з інвестицій та управління національними проектами України та Агентством сприяння торгівлі та інвестиціям Угорщини
74	03.10.2013	Меморандум взаєморозуміння між Державним агентством земельних

		ресурсів України та Міністерством регіонального розвитку Угорщини про співпрацю у сфері земельних відносин та розвитку сільської місцевості
75	29.10.2013	Протокол між адміністрацією Державної прикордонної служби України та поліцією Угорщини про спільне патрулювання українсько-угорського державного кордону
76	22.12.2013	Угода між Кабінетом Міністрів України, Урядом Угорщини й Урядом Російської Федерації про співробітництво в галузі транспортування ядерного палива між Угорщиною та Російською Федерацією через територію України

**Події та інформаційні матеріали освітніх проектів ТКС
України та Угорщини за 2011–2012 рр.**

Події та інформаційні матеріали проекту		
17 листопада 2010 р.	Підписання Грантового контракту «Європейська школа обміну досвідом»	http://iardi.org/main/pidpysannya-hrantovoho-kontraktu-%C2%A0evropejska-shkola-obminu-dosvidom
22 лютого 2011 р.	Робоча зустріч партнерів та експертів проекту «Європейська школа обміну досвідом» в м. Ужгороді	http://iardi.org/main/robocha-zustrich-partneriv-ta-ekspertiv-proektu-evropejska-shkola-obminu-dosvidom-v-uzhhorodi#more-856
5 квітня 2011 р.	В рамках проекту «Європейська школа обміну досвідом» відбувся перший міжнародний візит	http://iardi.org/main/v-ramkah-proektu-evropejska-shkola-obminu-dosvidom-vidbuvsya-pershyj-mizhnarodnyj-vizyt#more-850
11 травня 2011 р.	Відбулася перша зустріч партнерів – Форум партнерів транскордонного співробітництва	http://iardi.org/main/vidbulasya-persha-zustrichi-partneriv-forum-partneriv-transkordonnoho-spivrobitnytstva
1 червня 2011 р.	Вакансія на посаду асистента проектів, експерта з питань розробки інформаційних матеріалів, бази даних, місцевого експерта та перекладача інформаційних матеріалів	http://iardi.org/jobs/vakansiya-na-posadu-asystenta-proektiv-eksperta-z-pytan-rozrobky-informatsijnyh-materialiv-bazy-danyh-ta-perekladacha-informatsijnyh-materialiv
6 жовтня 2011 р.	Міжнародний табір Європейської школи в м. Яремче	http://iardi.org/main/mizhnarodnyj-tabir-evropejskoji-shkoly-v-yaremche
30 жовтня 2011 р.	Міжнародний табір Європейської школи на Закарпатті	http://iardi.org/main/mizhnarodnyj-tabir-evropejskoji-shkoly-na-zakarpatti#more-877
4 грудня 2011 р.	Освітній тур за кордон	http://iardi.org/main/osvitnij-tur-zakordon
24 січня 2012 р.	Відкриваємо нові можливості міжнародної освіти, використовуючи новітні технології	http://iardi.org/main/vidkryvajemo-novi-mozhlyvosti-mizhnarodnoji-osvity-vykorystovuyuchy-novitni-tehnolohiji#more-1108
5 квітня 2012 р.	Оздоровча поїздка студентів Європейської школи у Словаччину	http://iardi.org/main/ozdorovcha-poizdka-studentiv-evropejskoji-shkoly-u-slovachchynu#more-1248
8 травня 2012 р.	Румунсько-українська міжнародна відеоконференція	http://iardi.org/main/rumunsko-ukrajinska-mizhnarodna-videokonferentsiya#more-1370

24 травня 2012 р.	Тиждень Європи в м. Ужгороді	http://iardi.org/main/tyzhden-evropy-v-uzhhorodi#more-1437
10 липня 2012 р.	Навчально-ознайомлювальна поїздка до Румунії	http://iardi.org/main/navchalno-oznajomchapojazdka-do-rumuniji
20 липня 2012 р.	Проект «Європейська школа» у програмі «Євровектор»	http://iardi.org/main/proekt-evropejska-shkola-u-prohrami-evrovektor
25 серпня 2012 р.	Екологічний табір «Прощавай, літо 2012»	http://iardi.org/main/ekolohichnyj-tabir-proschavaj-lito-2012#more-1680
15 жовтня 2012 р.	Лідери міжнародної молодіжної групи Європейської школи – за краще майбутнє Карпатського регіону!	http://iardi.org/main/lidery-mizhnarodnoji-molodizhnoji-hrupy-evropejskoji-shkoly-%E2%80%93-za-krasche-majbutnje-karpatskoho-rehionu#more-1750
19 жовтня 2012 р.	БІЗНЕС БЕЗ КОРДОНІВ	http://iardi.org/main/biznes-bez-kordoniv#more-1763
20 жовтня 2012 р.	Тренінг «Humanity on action»	http://iardi.org/main/treninh-humanity-on-action#more-1809
30 жовтня 2012 р.	Друга сесія обміну досвідом в Угорщині	http://iardi.org/main/druha-sesiya-obminu-dosvidom-v-uhorschyni#more-1983
15 листопада 2012 р.	БІЗНЕС БЕЗ КОРДОНІВ – очима дітей	http://iardi.org/main/biznes-bez-kordoniv-ochyma-dit#more-1948
25 грудня 2012 р.	Міжнародний зимовий табір із енергетики в Румунії	http://iardi.org/main/mizhnarodnyj-zymovyj-tabir-z-enerhetyky-v-rumuniji
29 січня 2013 р.	Створення Міжнародного освітнього консорціуму «ШКОЛА ОБМІНУ ДОСВІДОМ»	http://iardi.org/main/stvorennya-mizhnarodnoho-osvitnoho-konsortsiumu-shkola-obminu-dosvidom
21 лютого 2013 р.	Міжнародний освітній консорціум «ШКОЛА ОБМІНУ ДОСВІДОМ». Тренінгові програми.	http://iardi.org/main/mizhnarodnyj-osvitnij-konsortsium-shkola-obminu-dosvidom-treninhovi-prohramy
3 травня 2013 р.	Правонаступником міжнародного проекту стала громадська організація «Європейська школа»	http://iardi.org/main/pravonastupnykom-mizhnarodnoho-proektu-stala-hromadska-orhanizatsiya-evropejska-shkola

Додаток Д

Контент-аналіз публікацій загальноукраїнського суспільно-політичного тижневика «Дзеркало тижня» на тему транскордонної співпраці

Мета дослідження.

На підставі аналізу публікацій загальноукраїнського суспільно-політичного аналітичного видання «Дзеркало тижня» розкрити особливості висвітлення транскордонної діяльності в Україні.

Методика дослідження.

Наукова методика дослідження – кількісний контент-аналіз. Для аналізу взято вибірку статей тижневика «Дзеркало тижня», отриману через пошук на відповідній інтернет-сторінці (<http://dt.ua/>). Отримана вибірка включає україно- та російськомовні статті й інформаційні повідомлення, в текстах яких згадано хоча б один раз слова «транскордонний» або «трансграничний». Пошук виконано 1 липня 2014 р.

Концептуальна схема аналізу (система категорій) така:

- дата (рік) публікації;
- назва статті;
- автор (науковець, журналіст, представник державної влади, місцевого самоврядування, експерт, інше);
- вид статті (матеріали конференції, аналітична стаття загального плану, спеціалізована стаття, коротка замітка, інтерв'ю, інше);
- рівень подачі матеріалу (міждержавний, державний, регіональний, локальний, міжлюдські стосунки);
- пов'язаність із ТКС (окреме згадування, загальний контекст, спеціальний розгляд);
- часова перспектива (історичний ракурс, сучасний стан, конкретні пропозиції/плани, подальша перспектива);
- елементи ТКС (у цілому, євро регіони, проекти/програми ЄР, локальні елементи);
- регіональне спрямування (загалом, з країнами ЄС, з країнами СНД, з країнами ЄС+СНД);
- євро регіон (загалом, «Буг», Карпатський, «Донбас», «Ярославна», «Слобожанщина», «Дніпро», «Нижній Дунай», «Верхній Прут», «Азов», «Дністер»);
- діяльність (економіка+торгівля+туризм, соціальні проблеми, наука+освіта+спорт+здоров'я, історія+просвіта+культура, екологія, організація–техніка+технологія, стихійні лиха і катастрофи, регіональний розвиток, периферія–центр, обмін досвідом, національні проблеми, міжнародні конфлікти, безпека, енергетика, правові проблеми);
- країна (Білорусь, Молдова, Польща, Росія, Румунія, Словаччина, Угорщина, інші).

Відбір інформаційних матеріалів і їх загальна характеристика.

Використовуючи пошукову систему Яндекс, на сайті «Дзеркала тижня» виявлено 129 статей, у яких хоча б один раз з'являлися слова «транскордонна» або «трансгранична». Перша відібрана стаття датована 21 березня 1997 р., остання – 17 червня 2014 р. Однак серед відібраних статей лише 13 безпосередньо (7 статей) або опосередковано (6 статей) пов'язані з транскордонною співпрацею. У решті статей (116) є лише одноразове його згадування, як правило, загального плану.

Дані, які за зовнішніми ознаками характеризують відібрані матеріали, представлені в табл. Д.1.

**Загальна характеристика публікацій, пов'язаних
із транскордонною співпрацею**

Категорія аналізу	Значення	Всього відбір. статей	з них про ТКС		
			загальний контекст	спеціальний розгляд	разом
Тип статті	матеріали конференції	6	2	3	5
	аналітична стаття загальна	69	2	2	4
	стаття спеціалізована	16	1	1	2
	замітка	32	–	1	1
	інтерв'ю	6	1	–	1
Автор	науковець	8	1	2	3
	журналіст	103	3	4	7
	держслужбовець вищій	7	–	–	–
	предст місцевого рівня	4	2	1	3
	експерт	7	–	–	–
Рік публікації	1997	1	–	–	–
	1998	–	–	–	–
	1999	2	1	–	1
	2000	2	–	1	1
	2001	2	2	–	2
	2002	6	3	1	4
	2003	5	–	2	2
	2004	3	–	–	–
	2005	7	–	1	1
	2006	5	–	–	–
	2007	2	–	–	–
	2008	1	–	–	–
	2009	4	–	–	–
	2010	14	–	–	–
	2011	17	–	1	1
	2012	15	–	–	–
	2013	30	–	1	1
2014	13	–	–	–	
Рівень	міждержавний	55	3	2	5
	державний	60	3	2	5
	регіональний	8	–	1	1
	локальний	6	–	2	2
Часова перспектива	оцінка сучасного стану	34	3	3	6
	пропозиції/планування	3	–	1	1
	заг перспектива	92	3	3	6
Елементи ТКС	загально	110	4	–	4
	Єврорегіони	5	–	5	5
	проекти/програми	4	2	–	2
	локальний	7	–	2	2
Регіо-	загалом	14	2	1	3

Категорія аналізу	Значення	Всього відбір. статей	з них про ТКС		
			загальний контекст	спеціальний розгляд	разом
нальне спрямування	з країнами ЄС	71	4	4	8
	з країнами СНД	11	–	2	2
	з країнами ЄС + СНД	13	–	–	–
Євро-регіон	загалом	1	–	1	1
	Буг	3	–	2	2
	Карпатський	1	–	1	1
	Донбас	2	–	2	2
	Дніпро	1	1	–	1
	Верхній Прут	1	–	1	1
	Дністер	1	–	–	–
Діяльність	економіка+торгівля+туризм	43	1	5	6
	соціальні проблеми	2	–	–	–
	наука+освіта+спорт+здоров'я	2	–	–	–
	історія+просвіта+культура	8	–	–	–
	екологія	18	4	1	5
	організація+техніка+технологія	1	–	–	–
	стихійні лиха+ катастрофи+НС	3	–	–	–
	регіональний розвиток	2	1	–	1
	обмін інформацією+ досвід	9	–	–	–
	національні проблеми	1	–	–	–
	міжнародні конфлікти	1	–	–	–
	безпека	8	–	–	–
	боротьба зі злочинністю	12	–	–	–
	енергетика	14	–	–	–
	право	3	–	–	–
	Країна	конкретно не вказано	3	1	–
Польща		24	3	3	6
Росія		24	–	2	2
Білорусь		1	–	–	–
Молдова		2	–	–	–
Румунія		8	2	2	4
Угорщина		3	–	–	–
Словаччина		2	–	–	–
Всього		129	6	7	13

Примітка: Суми значень, які відзначали для різних категорій, можуть не збігатись із загальною сумою в рядку «всього», оскільки мали місце пропущені значення. Таке зауваження стосується й усіх наступних таблиць.

Як бачимо з таблиці, серед загальної кількості статей (водночас у яких ТКС згадується лише при нагоді одноразово) майже 70 % матеріалів написані журналістами у формі аналітичної статті, на другому місці (більше 30 %) – невеликі

замітки. Якщо враховувати статті, які безпосередньо або опосередковано пов'язані з ТКС, то найбільше маємо матеріалів конференцій (п'ять статей) і аналітичних статей загального плану (чотири). Авторами найчастіше є журналісти (103 статті серед усіх і сім статей спеціалізованих).

Статті, у яких ТКС згадувалася більше-менше регулярно, з'являлися впродовж 1997–2014 рр. Однак починаючи від 2010 р. їх стало значно більше. Щодо матеріалів, присвячених власне ТКС, то пік появи таких статей припадає на 2001–2003 рр.

Більшість матеріалів стосується загальнодержавного або міждержавного рівнів. Найчастіше пишуть про віддалену загальну перспективу або ж загальну оцінку поточного стану. Найбільша увага щодо єврорегіонів зосереджена на ТКС з країнами ЄС. Серед єврорегіонів пріоритети розставлені так: «Буг», «Донбас», Карпатський, «Дніпро», «Дністер». Про інші єврорегіони навіть не згадується. Сфера діяльності, яка користується найбільшою увагою, – це економіка, торгівля і туризм. Решта напрямів діяльності зі значним відставанням розмістилися так: екологія, енергетика, боротьба зі злочинністю, обмін досвідом і безпека, решта. Лідирують серед країн Польща та Росія (по 24 статті), Румунія (8 статей).

Аналіз статей, присвячених транскордонній співпраці.

Подальший аналіз стосується винятково інформаційних матеріалів, які безпосередньо або опосередковано пов'язані з транскордонною співпрацею. Як сказано вище, таких матеріалів виявилось 13 (!) за 18 років (1997–2014 рр.).

Результати аналізу цих 13 статей наведено в таблицях А.2–А.7.

Якщо дивитися з погляду рівня подачі матеріалу, то найбільше представлений державний рівень із огляду на загальну перспективу (чотири статті), коли мова йде загалом про регіональну співпрацю (три), елементи ТКС (три). Щодо міждержавного рівня, то тут більш конкретні аспекти: оцінка сучасного стану (3), співпраця з ЄС (4), єврорегіони (2), діяльність у сфері економіки, торгівлі та туризму (3), співпраця з Польщею. До речі, саме Польща є тією країною, про співпрацю з якою говорять на усіх рівнях – міждержавному, державному, регіональному та локальному.

З погляду на часову перспективу також говорять найчастіше про загальну далеку перспективу або оцінку сучасного стану. Робити прогнози або ж представляти конкретні плани майже ніхто не намагається. Хоча існує сфера діяльності (щоправда, лише одна), яку розглядають у всіх розрізах, – стосовно оцінки стану, у вигляді прогнозів і планів, із огляду на далеку перспективу. Це – економіка, торгівля і туризм (у дослідженні їх об'єднано в одну сферу діяльності).

Серед країн, з якими Україна веде активну ТКС, найчастіше згадують Польщу, Румунію та Росію. Польща насамперед асоціюється з єврорегіонами, співпрацею з ЄС, ТКС у межах єврорегіону «Буг», а також діяльністю у сфері економіки, торгівлі та туризму. Румунія також представляє співробітництво з ЄС і в межах єврорегіонів, однак вона найчастіше пов'язується зі спільними екологічними проблемами. Росію розглядають із позиції ТКС у межах єврорегіону «Донбас».

Серед єврорегіонів найчастіше згадують «Буг» і «Донбас» у плані економічної діяльності, торгівлі та туризму. «Дніпро» і «Верхній Прут» асоціюються насамперед із екологічними проблемами.

**Таблиця спряженості категорій аналізу з категорією
«рівень подачі матеріалу»**

Категорія аналізу	Рівень				Всього
	міждер- жавний	держав- ний	регіо- нальний	ло- кальний	
Часова перспектива					
оцінка сучасного стану	3	1	–	2	6
пропозиції/планування	1	–	–	–	1
заг перспектива	1	4	1	–	6
разом	5	5	1	2	13
Регіональне спрямування					
загалом	–	3	–	–	3
з країнами ЄС	4	1	1	2	8
з країнами СНД	1	1	–	–	2
разом	5	5	1	2	13
Елементи ТКС					
загально	1	3	–	–	4
Єврорегіони	2	2	–	1	5
проекти/програми	2	–	–	–	2
локальний	–	–	1	1	2
разом	5	5	1	2	13
Єврорегіон					
загалом	1	–	–	–	1
Буг	–	–	1	1	2
Карпатський	–	1	–	–	1
Донбас	1	1	–	–	2
Дніпро	–	1	–	–	1
Верхній Прут	–	–	–	1	1
разом	2	3	1	2	8
Діяльність					
економіка+торгівля+туризм	3	1	1	1	6
екологія	2	2	–	1	5
регіональний розвиток	–	1	–	–	1
разом	5	4	1	2	12
Країна					
конкретно не вказано	–	1	–	–	1
Польща	3	1	1	1	6
Росія	1	1	–	–	2
Румунія	1	2	–	1	4
разом	5	5	1	2	13

Таблиця Д.3

**Таблиця спряженості категорій аналізу з категорією
«часова перспектива»**

Категорія аналізу	Часова перспектива			Всього
	оцінка сучасного стану	пропоз. / планування	заг перспектива	
Елементи ТКС				
загально	1	–	3	4
Єврорегіони	2	1	2	5
проекти/ програми	2	–	–	2
локальний	1	–	1	2
разом	6	1	6	13
Регіональне спрямування				
загалом	1	–	2	3
з країнами ЄС	5	1	2	8
з країнами СНД	–	–	2	2
разом	6	1	6	13
Єврорегіон				
загалом	–	1	–	1
Буг	1	–	1	2
Карпатський	1	–	–	1
Донбас	–	–	2	2
Дніпро	–	–	1	1
Верхній Прут	1	–	–	1
разом	3	1	4	8
Діяльність				
економіка+торгівля+ туризм	2	1	3	6
екологія	3	–	2	5
регіональний розвиток	–	–	1	1
разом	5	1	6	12
Країна				
конкретно не вказано	–	–	1	1
Польща	3	1	2	6
Росія	–	–	2	2
Румунія	3	–	1	4
разом	6	1	6	13

Таблиця спряженості категорій аналізу з категорією «країна»

Категорія аналізу	Країна				Всього
	конкретно не вказано	Польща	Росія	Румунія	
Елементи ТКС					
загально	1	2	–	1	4
Єврорегіони	–	2	2	1	5
проекти/програми	–	1	–	1	2
локальний	–	1	–	1	2
разом	1	6	2	4	13
Регіональне спрямування					
загалом	1	–	–	2	3
з країнами ЄС	–	6	–	2	8
з країнами СНД	–	–	2	–	2
разом	1	6	2	4	13
Єврорегіон					
загалом	–	1	–	–	1
Буг	–	2	–	–	2
Карпатський	–	–	–	1	1
Донбас	–	–	2	–	2
Дніпро	1	–	–	–	1
Верхній Прут	–	–	–	1	1
разом	1	3	2	2	8
Діяльність					
економіка+торгівля+туризм	–	4	2	–	6
екологія	1	1	–	3	5
регіональний розвиток	–	1	–	–	1
разом	1	6	2	3	12

Таблиця Д.5

Таблиця спряженості категорій аналізу з категорією «елементи ТКС»

Категорія аналізу	Елементи ТКС				Всього
	загально	Євро-регіони	проекти/програми	локальний	
Регіональне спрямування					
загалом	2	1	–	–	3
з країнами ЄС	2	2	2	2	8
з країнами СНД	–	2	–	–	2
разом	4	5	2	2	13
Єврорегіон					
загалом	–	1	–	–	1
Буг	–	1	–	1	2
Карпатський	–	1	–	–	1
Донбас	–	2	–	–	2
Дніпро	1	–	–	–	1
Верхній Прут	–	–	–	1	1
разом	1	5	–	2	8
Діяльність					
економіка+торгівля+туризм	–	4	1	1	6
екологія	3	–	1	1	5
регіональний розвиток	1	–	–	–	1
разом	4	4	2	2	12

Таблиця Д.6

Таблиця спряженості категорій аналізу з категорією «регіональне спрямування»

Категорія аналізу	Регіональне спрямування			Всього
	загалом	країни ЄС	країни СНД	
Єврорегіон				
загалом	–	1	–	1
Буг	–	2	–	2
Карпатський	1	–	–	1
Донбас	–	–	2	2
Дніпро	1	–	–	1
Верхній Прут	–	1	–	1
разом	2	4	2	8
Діяльність				
економіка+торгівля+туризм	–	4	2	6
екологія	2	3	–	5
регіональний розвиток	–	1	–	1
разом	2	8	2	12

Таблиця Д.7

**Таблиця спряженості категорії «євро регіони»
з категорією «діяльність»**

Категорія аналізу	Діяльність		Всього
	економіка + торгівля + туризм	екологія	
Євро регіон			
загалом	1	–	1
Буг	2	–	2
Донбас	2	–	2
Дніпро	–	1	1
Верхній Прут	–	1	1
разом	5	2	7

Додаток Е

Контент-аналіз публікацій незалежної громадсько-політичної газети «Волинь» на тему транскордонної співпраці в межах євро регіону «Буг»

Мета дослідження.

На підставі аналізу публікацій регіонального видання «Волинь» розкрити особливості висвітлення діяльності євро регіону «Буг» у Волинській області.

Методика дослідження.

Наукова методика дослідження – кількісний контент-аналіз. Для аналізу взято вибірку статей газети «Волинь», отриману з відкритого архіву видання на відповідній інтернет-сторінці (<http://www.volyn.com.ua/?rub=23>) за період від 19 червня 2003 р. (№ 68) до 2 жовтня 2014 р. (№ 1735). Вибірка включає ті статті, в тексті яких є хоча б один раз слова «євро регіон» і «Буг».

Концептуальна схема аналізу (система категорій) така:

- дата (рік) публікації;
- назва статті;
- автор (науковець, журналіст, представник державної влади, представник місцевого самоврядування);
- вид статті (спеціалізована стаття, коротка замітка, інтерв'ю, інше);
- кількість абзаців;
- рівень подачі матеріалу (міждержавний, державний, обласний, районний, локальний/міжлюдські стосунки);
- часова перспектива (історичний ракурс, сучасний стан, конкретні пропозиції/плани, подальша перспектива);
- пов'язаність із ТКС (окреме згадування, загальний контекст, спеціальний розгляд);
- країна (Україна, Польща, Україна+Польща, Україна+Білорусь, Україна+Польща+Білорусь, інші);
- діяльність (економіка+торгівля+туризм, соціальні проблеми, наука+освіта+спорт+здоров'я, історія+просвіта+культура, екологія, організація–техніка+технологія);
- елементи ТКС (у цілому, організаційна та фінансова діяльності ЄР, проекти/програми ЄР, правові/нормативні аспекти);
- контекст подачі в матеріалах ТКС (загалом, винятково ЄР «Буг», зв'язок з іншими ЄР, розвиток території, розвиток країни в цілому).

Відбір інформаційних матеріалів і їх загальна характеристика.

Використовуючи власну пошукову систему інтернет-сайту, із майже 1700 номерів газети (№ 68–1735) виявлено 101 статтю, у якій хоча б один раз з'являлося поєднання слів «євро регіон» + «Буг». Тобто, це дещо рідше, ніж кожен п'ятнадцятий номер газети. Однак серед відібраних статей лише 47 безпосередньо (23 статті) або опосередковано (24 статті) пов'язані з євро регіоном «Буг». У решті статей (54) є лише одноразове його згадування, пов'язане, як правило, з прізвищем якогось учасника євро регіону.

Дані, які загалом характеризують відібрані матеріали, представлені в табл. Е.1.

Загальна характеристика публікацій, пов'язаних із євро регіоном «Буг»

Категорія аналізу	Значення	Всього відбір. статей	з них про ЄР "Буг"		
			загальний контекст	спеціальний розгляд	разом
Автор	науковець	2	-	-	-
	журналіст	89	19	23	42
	держслужбовець вищий	8	4	-	4
	предст місцевого рівня	2	1	-	1
Тип статті	стаття спеціалізована	1	-	-	-
	заметка	89	19	23	42
	інтерв'ю	11	5	-	5
Кількість абзаців	1-5	47	6	16	22
	6-10	24	5	5	10
	11-15	21	9	2	11
	>15	11	4	-	4
Рік публікації	2003	2	2	-	2
	2004	21	8	5	13
	2005	28	3	7	10
	2006	15	2	2	4
	2007	8	1	1	2
	2008	4	1	2	3
	2009	4	-	-	-
	2010	7	1	3	4
	2011	2	-	-	-
	2012	2	1	-	1
	2013	6	3	3	6
2014	2	2	-	2	
Рівень	міждержавний	2	-	-	-
	державний	4	1	-	1
	обласний	77	18	20	38
	районний	15	3	2	5
	локальний/міжлюдські	3	2	1	3
Часова перспектива	ретроспектива	3	-	-	-
	сучасний стан	71	16	15	31
	конкр пропозиції/плани	9	3	4	7
	перспектива	18	5	4	9
Країна	Україна	32	6	-	6
	Польща	1	-	-	-
	Укр+Польща	53	16	14	30
	Укр+Білорусь	3	1	-	1
	Укр+Польща+Білорусь	10	1	9	10
	інші	2	-	-	-

Категорія аналізу	Значення	Всього відбір. статей	з них про ЄР "Буг"		
			загальний контекст	спеціальний розгляд	разом
Діяльність	економіка+торгівля+туризм	47	13	15	28
	соціальні	5	-	1	1
	наука+освіта+спорт+здоров'я	33	7	4	11
	історія+просвіта+культура	9	2	1	3
	екологія	5	1	2	3
	організація+техніка+технологія	2	1	-	1
Елементи ТКС	загально	66	10	8	18
	організ/фінанс діяльності ЄР	5	1	4	5
	проекти/програми ЄР	29	12	11	23
	правові/нормативні аспекти	1	1	-	1
Контекст	загалом	10	1	1	2
	винятково ЄР Буг	10	1	9	10
	зв'язок з іншими ЄР	4	1	-	1
	соц-ек розв території	69	19	13	32
	соц-ек розв країни	8	2	-	2
Всього		101	24	23	47

Як бачимо з таблиці, 80 % матеріалів написані журналістами у формі невеликої замітки. Це стосується і матеріалів, у яких євро регіон «Буг» лише згадано, і присвячених йому. 47 % цих статей – це коротенькі замітки розміром до 5 абзаців.

Понад 70 % статей-згадувань написані впродовж 2004–2007 рр. Саме на цей період також припадає майже 30 % статей, спеціально призначених опису проектів та акцій євро регіону «Буг». У 2013 р., коли Президент України й уряд знову взялися «розкручувати» (принаймні на словах) євроінтеграційну тематику, знову зросла кількість інформаційних матеріалів, присвячених транскордонній співпраці.

75–80 % матеріалів представляють діяльність євро регіону на обласному рівні, далі – відповідні проекти районного рівня. 65–70 % статей – своєрідні звіти про сучасний стан реалізації тих чи тих проектів у рамках транскордонної співпраці. У них найчастіше мова йде про співробітництво України та Польщі, на другому плані – тристороння співпраця Україна – Польща – Білорусь, і лише 1–2 % матеріалів присвячені спільним проектам України та Білорусі.

Стосовно напрямів діяльності в межах євро регіону «Буг», яким присвячені статті в газеті, то вони розподілені так: понад 60 % матеріалів пов'язані з розвитком економіки, торгівлі та туризму; близько 25 % – із наукою, освітою, спортом і здоров'ям; 6 % – із екологією; по 2 % – із соціальними проблемами й організаційно-технологічними аспектами діяльності. Майже 50 % матеріалів у той чи той спосіб пов'язані з конкретними проектами та програмами, у 38 % випадків євро регіон «Буг» згадано загально. Найменше матеріалів (1 %) висвітлюють правові та нормативні аспекти транскордонної співпраці. Зазначимо, що у 68 % статей мова йде про євро регіон «Буг» у контексті територіального (на рівні області, району, селища) розвитку, тоді як про його вплив на розвиток у масштабі загальнонаціональному –

лише 4 %. У 21 % статей єврорегіон «Буг» розглянуто відокремлено від інших програм ТКС, і лише 2 % пов'язують його з діяльністю інших єврорегіонів України.

Аналіз транскордонної співпраці в межах єврорегіону «Буг»

Подальший аналіз пов'язаний виняткового з інформаційними матеріалами, які безпосередньо або опосередковано стосуються єврорегіону «Буг». Як сказано вище, таких матеріалів – 47.

Докладні результати аналізу наведено в таблицях Б.2–Б.6.

Серед 47 статей більшість матеріалів (38 статей) стосувалася обласного рівня. На цьому рівні також чітко виділені переважні аспекти розгляду:

- найчастіше мова йде про оцінку сучасного стану ТКС (27 статей) та її перспективи (8);
- найбільша увага прикута до стосунків Україна – Польща (24) і Україна – Польща – Білорусь (9);
- найчастіше матеріали стосуються економіки+торгівлі+туризму (24) і науки+освіти+спорту+здоров'я (7); водночас соціальні проблеми, як і нові технології+організація діяльності майже не розглядаються (по 1 статті);
- з погляду елементів ТКС, які найбільше висвітлюються, то до них належать проекти і програми (15);
- найчастіше мова йде про єврорегіон загалом, без виділення якихось елементів; розвиток єврорегіону «Буг» найчастіше подається на тлі територіального розвитку регіону (області, району або села).

Якщо дивитися на статті з погляду часової перспективи, то найбільше матеріалів пов'язані з характеристикою сучасного стану ТКС (31). І у цьому випадку переважно мова йде про ті ж самі аспекти, які вказані вище – стосунки Україна – Польща (21), економіка+торгівля+туризм (22) і наука+освіта+спорт+здоров'я (5), проекти і програми єврорегіону (13), соціально-економічний розвиток території (22).

Такі результати маємо і в інших розрізах – країн, контексту та видів діяльності.

**Таблиця спряженості категорій аналізу з категорією
«рівень подачі матеріалу»**

Категорія аналізу	Рівень				Всього
	державн	обласний	районий	локальний	
Часова перспектива					
сучасний стан	–	27	2	2	31
конкр пропозиції/плани	1	3	3	–	7
перспектива	–	8	–	1	9
Країна					
Україна	1	4	1	–	6
Україна+Польща	–	24	3	3	30
Укр+Польща+Білорусь	–	9	1	–	10
Інші	–	1	–	–	1
Діяльність					
економіка+торгівля+туризм	–	24	2	2	28
соціальні	–	1	–	–	1
наука+освіта+спорт+здоров'я	1	7	3	–	11
історія+просвіта+культура	–	3	–	–	3
екологія	–	2	–	1	3
організація- техніка+технологія	–	1	–	–	1
Елементи ТКС					
загально	–	17	1	–	18
організ/фінанс діяльності ЄР	–	5	–	–	5
проекти/програми ЄР	1	15	4	3	23
правові/нормативні аспекти	–	1	–	–	1
Контекст здійснення ТКС					
загалом	–	2	–	–	2
винятково ЄР Буг	–	10	–	–	10
зв'язок з іншими ЄР	–	1	–	–	1
соц-ек розв території	–	24	5	3	32
соц-ек розв країни	1	1	–	–	2
Всього	1	38	5	3	47

Таблиця спряженості категорій аналізу з категорією
«часова перспектива»

Категорія аналізу	Часова перспектива			Всього
	сучасний стан	конкр пропозиції/ плани	перспектива	
Країна				
Україна	2	2	2	6
Україна+Польща	21	4	5	30
Україна+Польща+Білорусь	7	1	2	10
Інші	1	–	–	1
Діяльність				
економіка+торгівля+туризм	22	2	4	28
соціальні	–	–	1	1
наука+освіта+спорт+здоров'я	5	5	1	11
історія+просвіта+культура	3	–	–	3
екологія	1	–	2	3
організація+техніка+технологія	–	–	1	1
Елементи ТКС				
загально	15	1	2	18
організ/фінанс діяльності ЄР	2	–	3	5
проекти/програми ЄР	13	6	4	23
правові/нормативні аспекти	1	–	–	1
Контекст здійснення ТКС				
загалом	2	–	–	2
винятково ЄР Буг	6	–	4	10
зв'язок з іншими ЄР	–	–	1	1
соц-ек розв території	22	6	4	32
соц-ек розв країни	1	1	–	2
Всього	31	7	9	47

Таблиця спряженості категорій аналізу з категорією «країна»

Категорія аналізу	Країна				Всього
	Україна	Україна+ Польща	Україна+ Польща+ Білорусь	Інші	
Діяльність					
економіка+торгівля+туризм	2	17	8	1	28
соціальні	–	–	1	–	1
наука+освіта+спорт+здоров'я	3	8	–	–	11
історія+просвіта+культура	–	3	–	–	3
екологія	–	2	1	–	3
організація+техніка+технологія	1	–	–	–	1
Елементи ТКС					
загально	4	10	4	–	18
організ/фінанс діяльності ЄР	–	1	4	–	5
проекти/програми ЄР	2	19	2	–	23
правові/нормативні аспекти	–	–	–	1	1
Контекст здійснення ТКС					
загалом	1	1	–	–	2
винятково ЄР Буг	–	3	7	–	10
зв'язок з іншими ЄР	1	–	–	–	1
соц-ек розв території	3	26	3	–	32
соц-ек розв країни	1	–	–	1	2
Всього	6	30	10	1	47

Таблиця спряженості категорій аналізу з категорією «контекст»

Категорія аналізу	Контекст здійснення ТКС					Всього
	загалом	винятково ЄР Буг	зв'язок з іншими ЄР	соц-ек розв території	соц-ек розв країни	
Діяльність						
економіка+торгівля+туризм	–	6	–	21	1	28
соціальні	–	1	–	–	–	1
наука+освіта+спорт+здоров'я	2	–	–	8	1	11
історія+просвіта+культура	–	1	–	2	–	3
екологія	–	2	–	1	–	3
організація+техніка+технологія	–	–	1	–	–	1
Елементи ТКС						
загально	2	3	1	12	–	18
організ/фінанс діяльності ЄР	–	5	–	–	–	5
проекти/програми ЄР	–	2	–	20	1	23
правові/нормативні аспекти	–	–	–	–	1	1
Всього	2	10	1	32	2	47

**Таблиця спряженості категорії «елементи ТКС»
з категорією «діяльність»**

Категорія аналізу	Елементи ТКС				Всього
	загально	організ / фінанс діяльності ЄР	проекти / програми ЄР	правові/нормативні аспекти	
Діяльність					
економіка+торгівля+туризм	11	4	12	1	28
соціальні	–	1	–	–	1
наука+освіта+спорт+здоров'я	5	–	6	–	11
історія+просвіта+культура	1	–	2	–	3
екологія	–	–	3	–	3
організація+техніка+технологія	1	–	–	–	1
Всього	18	5	23	1	47

Для нотаток

Наукове видання

Автори:

Тихомирова Євгенія Борисівна
Миронова Олена Іванівна
Федонюк Сергій Валентинович
Найдич Марина Анатоліївна
Митко Антоніна Миколаївна
Карпчук Наталія Петрівна
Михалюк Назарій Юрійович
Юськів Богдан Миколайович
Богородецька Ольга Іванівна
Пікула Микола Миколайович

**Інформаційне забезпечення транскордонного
співробітництва України: практичні аспекти**

Колективна монографія

(За загальною редакцією А. М. Митко)

Науковий редактор: *Є. Б. Тихомирова*

Коректор: *І. В. Могілевська*

Підписано до друку 25.11.2014 р. Формат 60x84¹/₁₆. Обсяг 16,74 ум. друк. арк.,
16,65 обл.-вид. арк. Наклад 300 пр. Зам. 632.

Видавець і виготовлювач – Вежа-Друк
(м. Луцьк, вул. Бойка, 1, тел. (0332) 29-90-65).

Свідоцтво Держ. комітету телебачення та радіомовлення України
ДК № 4607 від 30.08.2013 р.